

4. I avvaktan på hur en försöksvis genomförd höjning av entréavgifterna vid Wasavarvet kommer att påverka publikfrekvensen bör inkomsterna inte tas upp till högre belopp än 660 000 kr.

Departementschefen

Samtliga utgifter och inkomster bör i fortsättningen redovisas i den av Kungl. Maj:t fastställda staten. Detta påverkar inte medelsbehovet varför anslaget enligt museets förslag bör föras upp med oförändrat belopp.

En del av den reservation som fanns under anslaget vid ingången av innevarande budgetår har disponerats av Kungl. Maj:t för kompletteringsarbeten på Wasapontonen. Jag räknar med att större delen av kvarvarande reservation liksom inkomstmedel vid Wasavarvet skall disponeras för den aktuella tillbyggnaden av Wasamuseets pontonhus.

Anslagets rubrik bör ändras i enlighet med vad som inledningsvis angetts.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

B 53. Etnografiska museet: Avlöningar

1966/67 Utgift	373 548
1967/68 Anslag	506 000
1968/69 Förslag	574 000

Etnografiska museet är centralmuseum på sitt område och skall främja intresset för, kunskapen om samt forskningen rörande främmande kulturer, framför allt utomeuropeiska.

Museet har den 1 juli 1966 fått ny organisation (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 115, SU 47, rskr 139). Museet leds av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1967/68	Beräknad Etnografiska museet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän	7	+1,5	of.
Övrig personal	10	+2,5	+2
	17	+4	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	498 000	+162 000	+64 000
Arvoden och särskilda ersättningar	8 000	+ 4 000	+ 4 000
	506 000	+166 000	+68 000

Etnografiska museet

1. För intensifiering av den nu eftersatta inventerings- och katalogiseringsverksamheten vid museet behövs medel för dels en amanuens och ett kvalificerat

biträde, dels en fotograf i stället för nu anvisat belopp av 15 000 kr. för fotografering (+68 044 kr.).

2. För biträde åt museidirektören i hans vetenskapliga verksamhet behövs en assistent eller en ökning av medlen till expertis och tillfällig arbetskraft med 25 000 kr. (+28 008 kr.).

3. Museet föreslår att dess utåtriktade verksamhet i fortsättningen leds av en förste intendent i stället för som nu av en amanuens (+24 500 kr.).

4. Medlen till förstärkningsvakter bör ökas med 8 000 kr. och till skrivhjälp med i runt tal 3 000 kr. (+11 000 kr.).

5. Museet har under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande mottagit en donation bestående av etnografiska föremål. Med donationen är förknippade vissa villkor, bl. a. att ett månatligt arvode skall utgå som ersättning för vård av samlingarna (+13 200 kr.).

6. Löneomräkning 20 942 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medel för ett biträde samt för en fotograf i stället för nu anvisat belopp till ersättningar för fotografering (1). Vidare bör medlen till förstärkningsvakter ökas med 8 000 kr. (4). För löneomräkning beräknar jag 28 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (506 000 + 40 000 + 28 000 =) 574 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Etnografiska museet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 574 000 kr.

B 54. Etnografiska museet: Omkostnader

1966/67 Utgift	148 718
1967/68 Anslag	155 000
1968/69 Förslag	181 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Etnografiska museet	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	1 800	of.	— 500
2. Resersättningar	6 700	+ 3 300	+ 300
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	31 200	of.	+ 800
b) Övriga expenser	97 700	+79 000	+24 400
därav engångsutgifter	—	+48 000	+12 000
4. Publikationstryck	7 000	+ 7 000	of.
5. Underhåll och ökande av samlingarna	12 600	+ 5 000	+ 1 000
	157 000	+94 300	+26 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
6. Försäljningsmedel för publikationer	2 000	+ 1 000	of.
Nettoutgift	155 000	+93 300	+26 000

Departementschefen

Engångsanvisningen är avsedd för inköp av fotoutrustning. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Etnografiska museet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 181 000 kr.

B 55. Medelhavsmuseet

1966/67 Utgift	252 618
1967/68 Anslag	259 000
1968/69 Förslag	278 000

Medelhavsmuseet inrymmer samlingar, som belyser den antika konst- och kulturutvecklingen inom medelhavsområdet och Främre Orienten. Museet står till viss del under inseeende av Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott och riksantikvarieämbetet.

Medelhavsmuseet är uppdelat i en grekisk-romersk och en egyptisk avdelning.

	1967/68	Beräknad Riksantikvarie- ämbetet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän	3	+1	of.
Övrig personal	3	of.	of.
	6	+1	of.
<i>Anslag</i>			
1. Avlöningar till tjänstemän	208 200	+ 60 500	+16 000
2. Sjukvård m. m.	600	of.	of.
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	4 000	of.	of.
b) Övriga expenser	36 200	+10 500	+ 3 000
4. Ökande av samlingarna	10 000	+ 5 000	of.
	259 000	+76 000	+19 000

Riksantikvarieämbetet

1 a. För den grekisk-romerska avdelningen behövs en intendent bl. a. för att avlasta museichefen, som även är avdelningens föreståndare och ende akademiskt utbildade tjänsteman (+44 580 kr.).

1 b. Löneomräkning 16 100 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 278 000 kr.

B 56. Skoklosters slott

1967/68 Anslag	185 000
1968/69 Förslag	417 000

Genom beslut den 30 juni 1967 godkände Kungl. Maj:t ett avtal mellan staten å ena samt innehavaren av Skoklosters fideikommiss å andra sidan om överlåtelse av slottet och all till fideikommisset hörande lös egendom till staten för en köpesumma av 25 milj. kr. (prop. 1967: 63, SU 80, rskr 192). Genom beslut samma dag utsåg Kungl. Maj:t fr. o. m. den 1 juli 1967 en särskild styrelse. Styrelsen fick till uppgift att förbereda statens övertagande av Skoklosters slott, att fr. o. m. statens övertagande den 1 september 1967 ha ansvaret för förvaltningen, att göra upp planer över hur samlingarna skall sättas i stånd och att i samråd med 1965 års musei- och utställningssakkunniga utreda frågan om hur verksamheten på längre sikt skall ordnas.

Genom beslut den 6 september 1967 har Kungl. Maj:t fastställt stat för Skoklosters slott. Samtidigt medgavs att vissa i staten uppförda poster fick överskridas för vissa oundgängligen nödvändiga säkerhetsåtgärder och konserveringsarbeten med ett belopp av sammanlagt högst 100 000 kr. Den 13 oktober 1967 anvisades av särskilda lotterimedel ett belopp av 59 000 kr. för inköp av en maskin m. m. för registrering av föremålsbeståndet på slottet samt viss kamerautrustning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69 Styrelsen för Skoklosters slott
<i>Tjänster</i>		
Museitjänstemän	1,5	+2,5
Övrig personal	2,5	+4,5
	4	+7
<i>Anslag</i>		
<i>Utgifter</i>		
1. Löner, arvoden och andra ersättningar		
a) Styrelsens ordförande, vice ordförande, övriga ledamöter och sekreterare	30 000	of.
b) Tjänstemän, expertis och övrig arbetskraft	137 000	+ 272 500
2. Sjukvård	500	+ 500
3. Reseersättningar	15 000	+ 10 000
4. <i>Expenser</i>		
a) Bränsle, lyse och vatten	17 500	of.
b) Övriga expenser	35 000	+ 766 000
därav engångsutgifter	—	+60 000
	235 000	+1 049 000
<i>Uppbördsmedel</i>		
5. Entréavgifter, inkomster av försäljning	50 000	+ 30 000
Nettoutgift	185 000	+1 019 000

Styrelsen för Skoklosters slott

1 b. Innevarande budgetår är under posten till löner, arvoden och andra ersättningar medel beräknade för en arvodesbefattning som in-

tendent, avsedd för en pensionerad tjänsteman. Då det inte är säkert att denna konstruktion kan bibehållas nästa budgetår, bör medel i stället beräknas för en tjänst som förste intendent, vilken närmast under styrelsen kan ansvara för arbetet med samlingarnas vård och registrering. Vidare behövs en intendent som vid sidan av arbetet med att vårda och registrera samlingarna kan utarbета kataloger m. m. för museets utåtriktade verksamhet. I fråga om biträdespersonal behövs en hantverkare och ett kontorsbiträde samt ökade medel till vakter under sommar-månaderna. (+157 376 kr.)

Av det medgivna överskridandet om 100 000 kr. för säkerhetsåtgärder och konserveringsarbeten hänförs sig 68 000 kr. till personalkostnader. En amanuens, en assistent samt vakter och expertis avlönas med dessa medel. Även under nästa budgetår behövs denna personal. Innevarande års personalkostnader beräknas öka med 47 000 kr. i och med att verksamheten under nästa budgetår omfattar hela året jämfört med tio månader innevarande budgetår. (+115 000 kr.)

3. Medelsåtgången för *reseersättningar* innevarande budgetår visar att för ändamålet anvisat belopp måste ökas väsentligt för att motsvara nästa års beräknade behov (+10 000 kr.).

4 b. En arbets- och tidsplan för *konserveringsarbetena* vid museet redovisas. Under de senaste åren har inga som helst åtgärder vidtagits för konservering av samlingarna. Styrelsen har redan vidtagit åtgärder för att genom konservering rädda vissa föremål. Styrelsen anser inte de kostnadsberäkningar som lades fram i det år 1966 avlämnade betänkandet med förslag till åtgärder för bevarande av Skoklosters kulturvärden (Stencil E 1966: 4) längre vara hållbara. Förutom prisstegringar tillkommer fördyringar på grund av att nationalmuseets konserveringsavdelning lagt om sina principer för kostnadsredovisning. Nämda faktorer kan beräknas medföra en fördubbling av kostnaderna för konservering av målningarna. Styrelsen räknar med en sammanlagd kostnad för konservering av Skoklosters samlingar av 2 milj. kr., varav 1 milj. kr. för konservering av målningar, 900 000 kr. för textilier och 100 000 kr. för möbler. Med hänsyn till de begränsade personalresurser som står till förfogande för de olika områdena föreslår styrelsen att totalkostnaden delas upp på fyra budgetår fr. o. m. 1968/69 (+500 000 kr.).

Vikten av den utåtriktade verksamheten understryks och för utställningar behövs under posten till *övriga expenser* ett belopp av 100 000 kr. samt för reklam och publikationstryck ett belopp av 50 000 kr. Dessutom föreslås engångsanvisningar av sammanlagt 60 000 kr. för inköp av en bil samt av möbler m. m. till vissa bostads- och arbetsrum. Medlen till skrivmateriel m. m. bör ökas med 4 000 kr. Slutligen räknar styrelsen med att kostnadsökningar uppkommer till följd av att verksamheten utsträcks till ett helt budgetår. (+266 000 kr.)

5. Styrelsen finner det inte realistiskt att räkna med att *inkomsterna* skall stiga med mer än 30 000 kr., bl. a. på grund av att man genom iståndsättningsåtgärder på slottet och samlingarna kommer att delvis behöva stänga slottet (+30 000 kr.).

Departementschefen

För innevarande budgetår har i riksstaten till verksamheten vid Skoklosters slott anvisats 185 000 kr. Anslagsberäkningen grundade sig på beräkningar i en departementspromemoria (Stencil E 1967: 4) angående förvaltningen av Skokloster som upprättades inför överlåtelsen av slottet till staten. I promemorian betonades att det inte var möjligt att exakt beräkna storleken av det erforderliga beloppet för budgetåret 1967/68.

I och med att styrelsen för Skoklosters slott övertog slottet och samlingarna kunde mer realistiska beräkningar göras av medelsbehovet för verksamheten vid Skoklosters slott. Därvid visade det sig att de anvisade medlen inte räckte till för bl. a. nödvändiga säkerhetsåtgärder och brådskande konserveringsarbeten. Kungl. Maj:t medgav med hänsyn härtill att anslaget för innevarande budgetår fick överskridas med sammanlagt 100 000 kr. samt anvisade av särskilda lotterimedel ytterligare 59 000 kr. för inköp av viss apparatur.

För nästa budgetår räknar jag med en höjning av utgifterna med 262 000 kr. till 497 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att verksamheten då kommer att omfatta ett helt år jämfört med tio månader under innevarande budgetår och förutsatt att de förslag som lagts fram i den av styrelsen utarbetade planen för konserveringsarbetena till en del bör kunna genomföras inom den föreslagna medelsramen. Jag har däremot inte beräknat medel för en intensifiering av museets utåtriktade verksamhet. Den av styrelsen föreslagna inkomstökningen om 30 000 kr. bör kunna godtas. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår ökas med 232 000 kr. till 417 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skoklosters slott* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 417 000 kr.

B 57. Bidrag till Nordiska museet

1966/67 Utgift	3 998 134
1967/68 Anslag	4 195 000
1968/69 Förslag	4 515 000

Nordiska museet är ett kulturhistoriskt centralmuseum med ett samlingsområde som — med undantag av vissa specialområden som bevakas av andra museer — omfattar föremål som använts i Sverige efter år 1520.

Museet är en stiftelse men sedan budgetåret 1963/64 har staten övertagit hela det ekonomiska ansvaret för museet. Ledamöterna i stiftelsens styrelse, Nordiska museets nämnd, utses av Kungl. Maj:t.

Nordiska museet har efter en år 1965 genomförd omorganisation (prop. 1965: 1 bil. 10 s. 123, SU 8, rskr 8) sju avdelningar, nämligen tre föremålsavdelningar, en undersökningsavdelning, en undervisningsavdelning, en avdelning för bibliotek och

arkiv samt en administrativ och kameral avdelning. Till museet hör institutet för folklivsforskning och Julita gård.

	1967/68	Beräknad Nordiska museet	ändring Departements- chefen	1968/69
<i>Tjänster</i>				
Museitjänstemän och handläggande personal ..	38,5	+3,5		of.
Övrig personal	77,5	+4,5		+1
	116	+8		+1
<i>Anslag</i>				
Utgifter				
1. Avlöningar till tjänstemän	3 298 000	+ 444 300		+255 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar	—	+ 1 800		+ 2 000
3. Utgående pensioner	273 000	of.		of.
4. Sjukvård m. m.	6 000	+ 4 000		+ 4 000
5. Reseersättningar	66 000	+ 10 000		+ 5 000
därav utrikes tjänsteresor	—	—		+2 000
6. Expenser				
a) Bränsle, lyse och vatten	89 100	of.		— 9 100
b) Övriga expenser	326 600	+ 50 000		+ 23 000
7. Publikationstryck	154 600	of.		of.
8. Övriga utgifter				
a) Fastighetsunderhåll	74 000	+ 25 000		+ 4 000
b) Utställningar	181 000	+ 665 000		
c) Foto- och konserveringsmaterial m. m.	61 000	+ 5 000		+ 26 000
d) Underhåll och ökande av samlingarna..	23 100	+ 93 900		
e) Hyror, skatter, försäkringar, räntor och amorteringar	97 500	— 7 500		— 7 500
f) Diverse utgifter	43 000	+ 33 000		+ 2 000
9. Reglering av underskott vid Julita	1 000	+ 12 600		+ 12 600
	4 693 900	+1 337 100		+317 000
Inkomster				
10. Entré- och visningsavgifter	130 700	of.		of.
11. Försäljning av böcker, fotomaterial m. m.	155 300	of.		of.
12. Fondavkastning och hyror	192 900	— 12 900		— 13 000
13. Bidrag till undervisning och forskning m. m.	20 000	+ 10 000		+ 10 000
Nettoutgift	4 195 000	+1 340 000		+320 000

Nordiska museet

1. Avdelningen för näringsliv och samfund är underbemannad i fråga om vetenskapligt utbildad personal och bör förstärkas med en amanuens. Till avdelningen för bostadsskick behövs en målerikonserverator som kan ta hand om museets stora samling av målade möbler. Museet, som nu saknar en sådan tjänst, har fått lita till arbetskraft utanför museet vilket ur bl. a. kontrollsynpunkt är mindre lämpligt. Vidare är avdelningen i behov av ett museibitråde för bl. a. vården av silversamlingen. På avdelningen för textil är bristen på kontorspersonal mycket besvärande varför museet begär ett kontorsbitråde. Då en vetenskapligt utbildad arbetskraft behövs till *undersökningsavdelningens* fältarbete, föreslår museet att en befintlig tjänst som assistent byts ut mot en tjänst som amanuens. Den pedagogiska verksamheten vid museet ökar kontinuerligt och för att på ett tillfredsställande sätt kunna tillgodose den stegrade efterfrågan på *undervisningsavdelningens* insatser be-

hövs en amanuens och en museivärdinna. Även på avdelningen för bibliotek och arkiv är tillgången på arbetskraft otillräcklig och museet föreslår att medel beräknas för en halvtidsanställd biblioteksassistent. Den administrativa och kamerala avdelningen föreslås få en ny museivaktstjänst för att härigenom minska övriga vakters övertidsarbete. Medlen till övertidsersättningar åt vaktpersonal skall då kunna minskas med 10 000 kr. Vid institutet för folklivsforskning finns f.n. endast en amanuens med halvtidstjänstgöring. Då elevantalet vid institutet ökar starkt föreslår museet ytterligare en halvtidsanställd amanuens för att bl. a. biträda med studieupplysning. I övrigt föreslår museet ökad medelsanvisning till övertidsersättningar åt kontorspersonal med 10 000 kr. Sammanlagt innebär dessa förslag en kostnadsökning av 215 676 kr., vartill kommer löneomräkning med 228 174 kr.

2. Beloppet avser arvode åt organisationsföredraganden vid museet.

8 b. Den för utställningar begärda medelsökningen är avsedd att inför museets 100-års jubileum 1973 enligt en särskilt utarbetad generalplan möjliggöra en nyuppställning av centrala delar av de permanenta utställningarna.

8 f. Från posten till diverse utgifter utgår innevarande budgetår ett belopp av 22 000 kr. till nomenklaturundersökningar. Bl. a. för att i detta arbete få kontinuerligt bistånd av en språkforskare begärs en ökning med 33 000 kr.

9. Museet räknar med att underskott skall uppstå vid Julita på grund av att tre skogsfastigheter förvärvats, vilket under den närmaste tioårsperioden beräknas medföra en årlig nettoförlust av 12 600 kr. Förlusten kompenseras av inestående virkesförråd och en efterhand stigande avkastning.

Departementschefen

Jag beräknar 20 000 kr. för konservatorshjälp, vilket belopp tillsammans med utnyttjandet av medel som museet disponerar bör göra det möjligt att inrätta en tjänst som konservator (1). För löneomräkning beräknar jag 235 000 kr. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordiska museet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 515 000 kr.

B 58. Bidrag till Tekniska museet

1966/67 Utgift	552 661
1967/68 Anslag	633 000
1968/69 Förslag	706 000

Tekniska museet är centralmuseum på det tekniska området. Det skall belysa utvecklingen inom ingenjörskonsten och dess grundvetenskaper samt inom industrin.

Tekniska museet är en stiftelse till vilken statligt driftbidrag utgår sedan budgetåret 1965/66. Enligt den stat som fastställts av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår täcker statsbidraget något över hälften av utgifterna för driften. Inkomsterna i övrigt härrör främst från entré- och visningsavgifter samt bidrag från näringslivet och museets vänförening. I stiftelsens styrelse, som består av högst 20 ledamöter, utses tre ledamöter av Kungl. Maj:t.

	1967/68	Beräknad Tekniska museet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Museitjänstemän	5	+1	of.
Övrig personal	15	+1	of.
	20	+2	of.
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
1. Avlöningar till tjänstemän	566 500	+154 000	+80 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar	9 000	+ 1 000	+ 1 000
3. Utgående pensioner	48 000	— 6 000	— 6 000
4. Sjukvård m. m.	1 200	+ 300	+ 800
5. Reseersättningar	7 000	+ 1 500	+ 1 000
6. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	80 000	of.	—15 000
b) Övriga expenser	92 300	+ 27 700	+ 6 700
7. Publikationstryck	74 000	+ 66 000	of.
8. Övriga utgifter			
a) Fastighetsunderhåll m. m.	85 000	— 85 000	of.
b) Inredning av rum m. m.	—	+ 35 000	—
c) Material för verkstad, fotoateljé och arkiv	33 000	+ 7 000	+11 000
d) Ökande och underhåll av samlingarna	30 000	+ 3 000	
e) Utställningar	53 000	+ 5 000	
f) Försäkringar	10 000	+ 4 000	+ 4 000
g) Reklam för museiverksamheten	30 000	+ 3 000	+ 2 000
h) Porto	16 000	+ 2 500	+ 1 000
i) Hyror m. m. för magasinsdepå	8 000	of.	of.
j) Utrustning för visningsverksamheten ..	30 000	+ 30 000	of.
k) Diverse utgifter	15 000	+ 3 000	+ 1 000
	1 188 000	+252 000	+88 000
Inkomster			
9. Entré- och visningsavgifter	100 000	of.	+ 5 000
10. Publikationer m. m.	45 000	+ 20 000	+10 000
11. Lokalhyror, huvudbyggnaden	50 000	of.	of.
12. Kommunalt anslag för skolvisningar	30 000	of.	of.
13. Överskott från Teknorama	30 000	of.	of.
14. Bidrag från näringslivet, museets vänförening m. m.	300 000	— 25 000	of.
	Nettoutgift	633 000	+257 000
			+73 000

Tekniska museet

Sedan museet under de senaste två verksamhetsåren vunnit ekonomisk stabilitet, har museet funnit det angeläget att närmare söka bedöma möjligheterna för en fortsatt upprustning i syfte att göra Tekniska museet helt funktionsdugligt som centralmuseum på det tekniska området och möjliggöra för museet att fylla sin uppgift som utbildningsinstitution i samarbete med skolväsendet. I detta syfte har en generalplan för museets verksamhet under tioårsperioden 1967—1977 utarbetats. Pla-

nen omfattar företrädesvis riktlinjer för museets organisatoriska uppbyggnad samt en modernare uppläggning av verksamheten.

Under budgetåret 1966/67 har de första förberedande åtgärderna kunnat vidtas för den planerade upprustningen av museet. Sålunda har museet genom ett anslag om 200 000 kr. av särskilda lotterimedel blivit i stånd att genomföra en genomgripande modernisering av föremålsmagasinen.

1. Som ett led i en långsiktig utbyggnad av personalorganisationen bör närmast en förstärkning ske med en arkivarie och ett kontorsbiträde för den administrativa enheten (+63 108 kr.).

Löneomräkning 90 828 kr.

8 a. Museet har i en särskild framställning anhållit att byggnadsstyrelsen skall ta över ansvaret för underhåll av museets byggnader. Kostnader för fastighetsunderhåll skulle i så fall inte längre behöva belasta museets stat (—85 000 kr.).

Departementschefen

Då jag inte räknar med att ansvaret för fastighetsunderhållet förs över till byggnadsstyrelsen nästa budgetår, bör medel för ändamålet fortfarande beräknas under detta anslag. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska museet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 706 000 kr.

B 59. Bidrag till vissa museer och arkiv

1966/67 Utgift	343 000
1967/68 Anslag	395 000
1968/69 Förslag	909 000

Från detta anslag, som innevarande budgetår är uppfört i riksstaten under rubriken Bidrag till vissa museer, utgår statsbidrag till Musikhistoriska museet, Drottningholms teatermuseum, Thielska galleriet, Carl och Olga Milles' Lidingöhem och Varbergs museum. Utöver det bidrag som utgår till Musikhistoriska museet från detta anslag bestrids kostnaderna för lönen till museets föreståndare från avlöningsanslaget till Musikaliska akademien med musikhögskolan.

Statsbidrag till Kulturhistoriska museet i Lund utgår till Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige och är innevarande budgetår anvisat under ett särskilt riksstatsanslag med rubriken Bidrag till Kulturhistoriska museet i Lund.

Till Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv och Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum utgår innevarande budgetår statsbidrag till verksamheten från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Statsbidrag har hittills inte utgått till verksamheten vid Hallwylska museet i Stockholm. Däremot har på byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond sedan budgetåret 1965/66 anvisats medel för renovering av museifas-

tigheten (prop. 1965:1 bil. 20, SU 28, rskr 71). Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt direktionen för museet att verkställa en översyn av museets organisation och ekonomiska ställning m. m., har direktionen den 29 april 1967 avlämnat betänkandet Hallwylska museets framtida organisation och verksamhet (Stencil E 1967:5).

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Museet resp. arkivet	Departements- chefen
1. Musikhistoriska museet	181 000	+ 261 000	+ 19 000
2. Drottningholms teatermuseum	120 000	+ 64 000	+ 12 000
3. Thielska galleriet	30 000	+ 29 000	of. of.
4. Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000	of.	of.
5. Varbergs museum	49 000	+ 19 000	+ 4 000
6. Kulturhistoriska museet i Lund	—	+ 350 000	+ 225 000
därav nu beräknat under annat anslag	—	210 000	210 000
7. Arbetarrörelsens arkiv	—	+ 220 000	+ 214 000
därav nu beräknat under annat anslag	—	200 000	200 000
8. Pressmuseet och pressarkivet	—	+ 30 000	+ 15 000
därav nu beräknat under annat anslag	—	15 000	15 000
9. Hallwylska museet	—	+ 55 000	+ 25 000
	395 000	+1 028 000	+ 514 000

1. *Musikhistoriska museet*

Museet beräknar ett belopp av 171 000 kr. till personalförstärkningar. Mest angeläget är att museet får tillgång till en heltidsanställd restaurator, som kan ta hand om vården av museets egna och andra museers instrumentbestånd. För övriga utgifter behövs en ökning med 93 000 kr., därav bl. a. 40 000 kr. för underhåll och vård av instrument. Inkomsterna beräknas öka med 3 000 kr.

2. *Stiftelsen Drottningholms teatermuseum*

Stiftelsen påpekar i sin anslagsframställning att en omorganisation genomförts vid museet och att gynnsamma förutsättningar nu skapats för en utveckling av museiarbetet. Den föreslagna anslagsökningen för nästa budgetår är huvudsakligen avsedd för stiftelsens bibliotek och bildarkiv som föreslås få dels en halvtidsanställd biblioteksassistent, dels medel för bokinköp m. m. Vidare behövs ett ökat bidrag för underhåll och ökande av de museala samlingarna.

3. *Stiftelsen Thielska galleriet*

Av den föreslagna ökningen av statsbidraget är 19 000 kr. avsedda för vissa reparationsarbeten och 10 000 kr. för utställningsverksamheten.

4. *Stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem*

För nästa budgetår behövs ett oförändrat statsbidrag av 15 000 kr.

5. *Varbergs museum*

Ett belopp av 16 000 kr. behövs för att täcka en tredjedel av kostnadsökningarna för löner, pensioner, försäkringar m. m. I det beräknade bidraget har också räk-

nats in tredjedelen av kostnaden för lön till en amanuens. Varbergs stad och Hallands läns landsting förutsätts svara för var sin tredjedel av de återstående kostnaderna. Museet begär vidare statsbidrag för hyreskostnaderna för museets lokaler.

6. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige

Lunds stad har höjt sitt årliga bidrag till Kulturhistoriska museet i Lund från 155 000 kr. till 330 000 kr. Museet är dock beroende av att statsbidraget ökas i samma omfattning om verksamheten skall kunna fortgå som hittills. Det statliga bidraget bör därför ökas med 140 000 kr. för att främst täcka inträffade kostnadsökningar för löner till personalen.

7. Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv

Bidraget bör höjas med hänsyn till stiftelsens ökade utgifter för pensioner m. m.

8. Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum

Föreningen motiverar sin begäran om ett ökat statsbidrag med bl. a. den betydelse arkivet och museet har som central institution i pressforskningens tjänst. Anslagsökningen skall användas till personalförstärkningar m. m.

9. Hallwylska museet

Hallwylska museet i Stockholm donerades i december 1920 till staten av markarna Walther och Wilhelmina von Hallwyl. I gåvan ingick förutom fastigheten och samlingarna även obligationer på nominellt 1 128 660 kr. Kungl. Maj:t förklarade sig den 31 december 1920 å kronans vägnar mottaga gåvan och fastställde sedermera stadgar för museet. Palatset är uppfört under 1890-talet av arkitekten Isac G. Clason och innehåller 65 rum med ca 50 000 föremål, fördelade på olika samlingar, såsom tavel-, silver-, keramik-, textil-, smycke-, vapen- och boksamlingarna.

Museets direktion konstaterar i sitt betänkande att driftkostnaderna för museet de senare åren uppgått till inemot 90 000 kr. per år, medan inkomsterna av kapital samt inträdesavgifter o. d. under samma tid sammanlagt hållit sig omkring 65 000 kr. per år. Det årliga underskottet skulle alltså f. n. uppgå till ca 25 000 kr. Vidare har anmälts ett sedan flera år balanserat underskott, som f. n. uppgår till ca 30 000 kr.

I utredningen diskuteras följande fyra olika alternativ, som samtliga syftar till att stärka museets ekonomiska ställning, aktivera dess verksamhet och göra det mera känt.

1. Dansmuseet och Koreografiska institutet inryms i palatset. Vid denna lösning skiftas huvuddelen av de Hallwylska samlingarna ut på olika museer i landet och endast de värdefullaste föremålen behålls, samlade i ett eller två rum i museet.

2. Enbart Dansmuseet inryms i palatset, varvid detta museum skulle ta i anspråk hela bottenvåningen och vissa andra utrymmen.

3. Aktiviteten vid museet ökas inom i huvudsak oförändrad organisation, vilket innebär bl. a. liberalare visningsföreskrifter och ökad reklam, ökad användning av museet för pedagogiska och representativa ändamål, teater- och konsertverksamhet på gården under sommarmånaderna samt tillfällig utställningsverksamhet. Vid denna lösning fordras ett årligt statligt bidrag av högst 25 000 kr.

4. Nationalmuseet övertar ansvaret och ledningen för Hallwylska museet, varvid den särskilda förvaltningen av sistnämnda museums fondkapital upphör och museets personal förs upp på nationalmuseets personalförteckning. Löneutgifterna uppgår vid denna lösning till ca 150 000 kr.

Enligt direktionens uppfattning representerar Hallwylska museet ett unikt och värdefullt inslag i svenskt kulturliv. Museets värde, inte minst som tidsdokument, kommer att ytterligare accentueras ju äldre museet blir, varför det bör bibehållas utan att några större ingrepp görs i det. Ett inrymmande av en annan institution i fastigheten, t. ex. Dansmuseet, skulle innebära ett avsevärt intrång för Hallwylska museet och inte heller vara en lycklig lösning för den inflyttande institutionen. Direktionen anser sig därför inte kunna föreslå en sådan lösning. Ett rationellt utnyttjande av museet kan på lång sikt ske endast genom en anknytning till nationalmuseet med dess stora resurser i olika avseenden. Med hänsyn till att fondkapitalet, med en årlig avkastning av ca 50 000 kr., vid en anknytning till nationalmuseet skulle överlämnas till statsverket, skulle detta alternativ ställa sig omkring 75 000 kr. dyrare än oförändrad organisation.

Direktionen föreslår i första hand att nationalmuseet övertar ansvaret och ledningen för Hallwylska museet (alternativ 4) och i andra hand oförändrad organisation med den intensifiering av verksamheten som tidigare nämnts samt statsbidrag (alternativ 3). I båda fallen föreslås att fastigheten underställs byggnadsstyrelsen och redovisas på statens allmänna fastighetsfond.

Yttranden över utredningen har avgetts av *justitiekanslern, statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, nationalmuseet, Nordiska museet, 1965 års musei- och utställningssakkunniga, Stockholms stad och Hallwylska museiföreningen.*

Den i utredningen redovisade uppfattningen om Hallwylska museet som ett unikt och värdefullt inslag i svenskt kulturliv delas överlag av remissinstanserna, som också i likhet med direktionen avråder från att någon annan institution inryms i fastigheten. *Byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, nationalmuseet och Stockholms stad* tillstyrker anknytning till nationalmuseet, men staden framhåller önskvärdheten av att Nordiska museet och andra kulturminnesvårdande institutioner får inflytande i frågor som rör Hallwylska museet. *Hallwylska museiföreningen* avstyrker förslaget om anknytning till nationalmuseet och *1965 års musei- och utställningssakkunniga* ställer sig tveksamma till en sådan anknytning. De sakkunniga hänvisar till att frågan kommer att tas upp i deras utredningsarbete rörande en eventuell central ledning för landets museiväsende. *Museiföreningen*

tillstyrker oförändrad organisation och detsamma gör — i avvaktan på resultatet av 1965 års musei- och utställningssakkunnigas arbete — *justitiekanslern, statskontoret, Nordiska museet* och 1965 års musei- och utställningssakkunniga. Vad direktionen föreslagit beträffande liberalare visningsföreskrifter och ökade aktiviteter tillstyrks överlag av remissinstanserna.

Departementschefen

Ur detta anslag utgår f. n. bidrag till verksamheten vid ett antal mindre museer. Samtidigt har bidrag till vissa andra mindre museer och arkiv anvisats ur andra riksstatsanslag. Jag finner det lämpligt att i fortsättningen i enlighet med sammanställningen medel beräknas under detta anslag till — förutom de museer som redan erhåller bidrag ur anslaget — Kulturhistoriska museet i Lund, Arbetarrörelsens arkiv samt Pressmuseet och pressarkivet.

Hallwylska museet i Stockholm, som år 1920 donerades till staten, har hitintills inte haft något statsbidrag till verksamheten. Museets direktion, som har haft Kungl. Maj:ts uppdrag att se över museets organisation och ekonomiska ställning m. m., har i sitt betänkande lagt fram olika alternativa förslag som alla syftar till att stärka museets ekonomiska ställning, aktivera dess verksamhet och göra det mera känt. I avvaktan på resultatet av 1965 års musei- och utställningssakkunnigas arbete vill jag nu inte förorda det alternativ som innebär en anknytning av museet till nationalmuseet. Museet bör därför tills vidare drivas med oförändrad organisation men med den utökade aktivitet som direktionen föreslagit. Som bidrag till museets verksamhet under nästa budgetår beräknar jag under detta anslag 25 000 kr.

Anslaget bör ha den inledningsvis angivna ändrade rubriken.

Med hänvisning till sammanställningen föreslår jag att anslaget ökas med 514 000 kr. Av den föreslagna höjningen har hittills 425 000 kr. beräknats under vissa andra riksstatsanslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa museer och arkiv* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 909 000 kr.

B 60. Svenskt biografiskt lexikon: Avlöningar

1966/67 Utgift	333 072
1967/68 Anslag	350 000
1968/69 Förslag	378 000

Svenskt biografiskt lexikon har till uppgift att fortsätta och slutföra utgivandet av verket Svenskt biografiskt lexikon i enlighet med de riktlinjer, som angetts i prop. 1962: 86 (SU 74, rskr 194).

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Svenskt biografiskt lexikon	Departementschefen
<i>Tjänster</i>			
Redaktörer	5	of.	of.
Övrig personal	2	+1	of.
	7	+1	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	280 600	+53 200	+27 200
Arvoden och särskilda ersättningar	3 400	+ 800	+ 800
Särskild ersättning till tillfällig personal	66 000	of.	of.
	350 000	+54 000	+28 000

Svenskt biografiskt lexikon

1. Kontorspersonalen behöver förstärkas med ytterligare en kontorist (+20 580 kr.).
2. Medelsanvisningen till övertids- och vikariatsersättningar bör ökas (+7 000 kr.).
3. Löneomräkning 25 676 kr.

Departementschefen

Jag beräknar en höjning med 1 500 kr. av medlen till vikariatsersättningar m. m. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenskt biografiskt lexikon*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 378 000 kr.

B 61. Svenskt biografiskt lexikon: Omkostnader

1966/67 Utgift	18 835
1967/68 Anslag	35 000
1968/69 Förslag	49 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Svenskt biografiskt lexikon	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	400	+ 500	+ 500
2. Reseersättningar	2 000	of.	of.
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	100	of.	of.
b) Övriga <i>expenser</i>	25 200	+15 800	+15 800
därav engångsutgifter	—	+11 800	+11 800
4. Publikationstryck	51 500	+18 500	+18 500
	79 200	+34 800	+34 800
<i>Uppbördsmedel</i>			
5. Inkomster av försäljning av häften och band av lexikonet	44 200	+20 800	+20 800
	35 000	+14 000	+14 000
		+14 000	+14 000

Departementschefen

Engångsanvisningen är avsedd för bindning m. m. av nyutkomna band av lexikonet. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenskt biografiskt lexikon: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

B 62. Bidrag till nämnden för svensk språkvård

1966/67 Utgift	40 000
1967/68 Anslag	50 000
1968/69 Förslag	55 000

Nämnden för svensk språkvård, vars arbetsutskott är styrelse för Institutet för svensk språkvård, har till uppgift att följa det svenska språkets utveckling i tal och skrift samt att utöva språkvård. Nämnden har vidare att verka för nordiskt samarbete på språkvårdens område.

Nämnden för svensk språkvård

Nämnden föreslår i första hand att chefen för Institutet för svensk språkvård och en vetenskaplig medarbetare vid institutet får statliga tjänster samt i andra hand att statsbidraget till nämnden höjs med 64 000 kr. till 114 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 55 000 kr.

B 63. Inköp av vissa kulturföremål

1966/67 Utgift	30 000
1967/68 Anslag	100 000
1968/69 Förslag	100 000

Ur detta anslag utgår medel till inköp av sådana kulturföremål, som har så stort konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de behålls inom landet. Anslaget kan belastas med högre belopp än det som beräknats i riksstaten, under förutsättning att Kungl. Maj:t i efterhand anmäler medelförbrukningen för riksdagen (prop. 1965: 58, SU 76, rskr 204).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av vissa kulturföremål* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

c) Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

B 64. Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

1966/67 Utgift	4 266 000
1967/68 Anslag	4 366 000
1968/69 Förslag	4 816 000

Enligt beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 1 bil. 10 s. 131, SU 62 p. 9, rskr 175) utgår statsbidrag till vissa ungdomsorganisationers centrala verksamhet i form av grundbidrag, instruktörsbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget utgör 20 000 kr. Instruktörsbidraget bestäms efter antalet medlemmar i ungdomsorganisationen och varierar mellan 20 000 kr. och 160 000 kr. enligt en i kungörelsen den 4 juni 1964 (nr 510; ändrad 1966: 134) om statsbidrag till vissa ungdomsorganisationers centrala verksamhet intagen tabell. Det rörliga bidraget slutligen bestäms på grundval av antalet lokalavdelningar i organisationen och varierar mellan 5 000 och 50 000 kr. Instruktörsbidraget och det rörliga bidraget skall bestämmas till lägre belopp än vad som följer av i kungörelsen intagna tabeller, i den mån så erfordras för att summan av de belopp som skall utgå i statsbidrag inte skall överstiga anvisat anslag.

Som villkor för att en ungdomsorganisation skall kunna erhålla bidrag gäller att antalet medlemmar i åldern 12—25 år skall uppgå till minst 3 000. Som medlem räknas därvid inte enbart i organisationens medlemsmatrikel registrerad medlem utan även annan person som i viss omfattning deltagit i organisationens verksamhet.

Skolöverstyrelsen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 begär överstyrelsen under detta anslag en ökning av medlen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet med 750 000 kr.

1. Med hänsyn till ökat medlemsantal i redan bidragsberättigade organisationer beräknar överstyrelsen en ökning av medelsbehovet med 450 000 kr. om bidragsnivån skall kunna bibehållas (+450 000 kr.).

2. Ytterligare tretton ungdomsorganisationer har hos överstyrelsen ansökt om bidrag till central verksamhet. Överstyrelsen föreslår att sex av dessa organisationer får bidrag fr. o. m. budgetåret 1968/69 (+300 000 kr.).

Rörande de ungdomsorganisationer, som enligt skolöverstyrelsens förslag bör erhålla bidrag, lämnar överstyrelsen bl. a. följande uppgifter.

Riksförbundet för utvecklingsstörda barn (RFUB), ungdomskommittén, har 92 lokalavdelningar med 3 500 barn och ungdomar i åldern 12—25 år. Riksförbundet har framgångsrikt organiserat fritidsverksamhet bland utvecklingsstörda barn och ungdomar.

Sveriges bridgeförbunds ungdomsverksamhet redovisar drygt 7 250 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 810 lokalavdelningar och 21 distriktsorganisationer. Sedan hösten 1965 har förbundet engagerat en heltidsinstruktör för ungdomsverksamheten, där tävlingsmomentet intensifierats. Ungdomsverksamheten förekommer även på internat av olika slag, på ungdomsvårdsskolor, i militärförläggningar, inom sjukvården och inom sjömannens fritidsverksamhet.

Svenska blå stjärnans ungdomskår har 5 206 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 47 lokalavdelningar. Sammanslutningen, som vid sidan av sin allmänt fostrande verksamhet även vill främja den ekonomiska försvarsberedskapen, är enligt överstyrelsens mening jämförlig med Sveriges lottakårs ungdomsorganisation, vilken erhåller bidrag ur detta anslag.

Estniska kommitténs ungdomsverksamhet redovisar 4 000 medlemmar i åldern 12—25 år inom 131 lokalavdelningar i nio distrikt. Kommittén söker i sitt arbete underlätta anpassningen till det svenska samhället för den estniska flyktinggruppens ungdomar. Den vill i fritidsgrupps-, studiecirkel- och kursverksamhet hålla gruppens specifika kulturella arv levande samtidigt som man vill ge deltagarna ingående förtrogenhet med svenskt samhällsliv och svensk kultur.

Frikyrkliga student- och gymnasiströrelsen redovisar 3 670 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 86 lokalavdelningar och sex distriktsammanslutningar. De båda samverkande organisationerna har i öppen verksamhet skapat nya metoder för mötes- och studieverksamhet i anslutning till aktuellt debattstoff och nya ungdomsintressen.

Sveriges modellflygförbund redovisar 4 275 medlemmar i åldern 12—25 år, fördelade på 97 lokalavdelningar. Organisationens medlemmar har genomgående ett omfattande flyg- och radiotekniskt kunnande inom sitt hobbyområde. Sammanslutningen har vid utformningen av stadgar för lokal-, distrikts- och riksverksamheten tillgodogjort sig andra ungdomsorganisationers erfarenheter.

Föredraganden

1962 års ungdomsutredning har under år 1967 framlagt sitt slutbetänkande Statens stöd till ungdomsverksamhet (SOU 1967: 19). Betänkandet har remissbehandlats under hösten 1967.

De sammanlagda anslagsökningarna med anledning av de framlagda förslagen kan för budgetåret 1968/69 beräknas till närmare 17 milj. kr. Större delen av dessa kostnadsökningar avser förstärkningar av bidragsgivningen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, till ungdomsledarutbildning och till fritidsverksamhet. Med hänsyn till de avsevärda kostnadsökningarna för en reform är jag i nuvarande statsfinansiella läge inte beredd att lägga fram några förslag till 1968 års riksdag på grundval av ungdomsutredningens betänkande.

Vid remissbehandlingen har förslagen i ungdomsutredningens betänkande i huvudsak fått ett positivt mottagande. I remissvaren har emellertid samtidigt synpunkter och utvecklingslinjer diskuterats som behöver bearbetas ytterligare. Av särskilt

intresse är ett av skolöverstyrelsen diskuterat uppslag att, parallellt med en kraftig upprustning av stödet till ungdomsorganisationernas verksamhet enligt utredningens förslag, igångsätta en försöksverksamhet på ungdomsområdet inom vissa kommunblock. Den skisserade verksamheten skulle ha till ändamål att etablera en nära samverkan mellan statliga och kommunala myndigheter, institutioner, ungdomsorganisationer och experter för att finna rationella lösningar för en ungdomsvänlig samhällsplanering. Det fortsatta beredningsarbetet bör enligt min mening inriktas på att skapa ytterligare klarhet i de med ungdomsstödet sammanhängande frågorna.

I sina i augusti 1967 avgivna förslag till anslagsframställningar för budgetåret 1968/69 har skolöverstyrelsen framhållit att överstyrelsens då framlagda beräkningar för samtliga anslag till ungdoms- och fritidsverksamhet gjorts med utgångspunkt i gällande bidragsvillkor. Medelsbehovet vid ett genomförande av ungdomsutredningens förslag har överstyrelsen närmare preciserat i sitt i oktober 1967 avgivna yttrande över utredningens betänkande.

Eftersom jag nu inte tar upp ungdomsutredningens förslag till behandling, utgår jag vid min bedömning av medelsbehovet för de här avsedda anslagen från skolöverstyrelsens ursprungliga anslagsframställning. Överstyrelsen har bl. a. föreslagit att ytterligare ett antal ungdomsorganisationer skulle erhålla bidrag till sin centrala verksamhet. Jag tillstyrker att samtliga de av överstyrelsen förordade organisationerna tilldelas bidrag och beräknar således medel för bidrag till följande sex organisationer, nämligen Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomskommittén, Sveriges bridgeförbunds ungdomsverksamhet, Svenska blå stjärnans ungdomskår, Estniska kommitténs ungdomsverksamhet, Frikyrkliga student- och gymnasierörelsen och Sveriges modellflygförbund. Medelsbehovet för bidrag till dessa organisationer beräknar jag till 300 000 kr. (2). Jag förordar dessutom en allmän uppräknings av anslaget med 150 000 kr. (1). Anslaget bör således föras upp med $(4\,366\,000 + 450\,000 =) 4\,816\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 4 816 000 kr.

B 65. Utbildning av ungdomsledare

1966/67 Utgift	2 759 306	Reservation	61 108
1967/68 Anslag	2 500 000		
1968/69 Förslag	2 500 000		

Ur anslaget utgår bidrag till anordnande av regionala och centrala kurser för ungdomsledare enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1954 (nr 575) angående statsbidrag till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet (ändrad senast 1966: 149).

Bidrag beviljas riksorganisation, vars verksamhet är särskilt inriktad på ungdom i åldern 12—25 år och till samarbetande sådana organisationer.

Bidrag utgår för anordnande av undomsledarkurs med deltagare från viss landsdel (regional kurs) och för ungdomsledarkurs med deltagare från hela riket (central kurs). Bidrag utgår med 15 kr. för varje kursdeltagare och dag under högst fem dagar för regional kurs och högst tolv dagar för central kurs. Därjämte utgår bidrag till deltagarnas resor från hemorten till kursorten och åter med billigaste färdssätt, dock med viss maximering.

Överstyrelsen får i enlighet med vad som anförts i prop. 1961: 1 (bil. 10 s. 90) av anslaget disponera medel för anordnande av kurser för ungdomsledare och medge att statsbidrag utgår till kostnaderna för ett begränsat antal specialkurser för lokalt verksamma ungdomsledare.

Skolöverstyrelsen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 begär överstyrelsen under detta anslag en ökning av medlen till utbildning av ungdomsledare med 850 000 kr. Ökningen fördelar sig på olika ändamål på följande sätt.

1. Med hänsyn till allmänna kostnadsökningar föreslår överstyrelsen att bidraget per deltagardag höjs från 15 till 18 kr. (+500 000 kr.).

2. Efter den senaste anslagshöjningen 1964 har ytterligare sju organisationer tilldelats bidrag till central verksamhet och därmed även erhållit bidrag för ungdomsledarutbildning. En anslagsuppräknning är motiverad för dessa organisationers kursverksamhet (+175 000 kr.).

3. En anslagsuppräknning erfordras även med hänsyn till de sex nya organisationer som föreslås få bidrag till central verksamhet fr. o. m. budgetåret 1968/69. Överstyrelsen beräknar 50 000 kr. till ledarutbildning inom Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomskommittén, för att säkerställa fullföljandet av förbundets pedagogiska utvecklingsarbete bland psykiskt utvecklingsstörda barn. Vidare beräknar överstyrelsen 25 000 kr. till vardera av de övriga fem nya organisationerna. (+175 000 kr.)

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

B 66. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

1966/67 Utgift	10 750 899
1967/68 Anslag	11 400 000
1968/69 Förslag	12 400 000

Enligt kungörelsen den 30 juni 1954 (nr 575) angående statsbidrag till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet (ändrad senast 1966: 149) utgår stats-

4* — Bihang till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 1 Bil. 10

bidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnaderna för handledning och materiel, dock högst med 5 kr. 50 öre per medlem, dels med 2 kr. per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugofem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugo timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Skolöverstyrelsen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 begär överstyrelsen här endast ökade medel som svarar mot verksamhetens tillväxt. Under budgetåret 1968/69 beräknas verksamhetens omfattning öka med ca 10 %, vilket medför en kostnadsökning av 1,1 milj. kr.

Föredraganden

Med hänsyn till den beräknade ökningen av verksamheten bör anslaget höjas med 1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 12 400 000 kr.

B 67. Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor

1966/67 Utgift	586 296	Reservation	810 328
1967/68 Anslag	600 000		
1968/69 Förslag	600 000		

Anslaget är avsett att möjliggöra åtgärder för att i olika avseenden stimulera och intensifiera upplysningsverksamheten i ungdomsfrågor för att främja ungdomens anpassning i samhället. Kungl. Maj:t har uppdragit åt statens ungdomsråd att vara samordnande och rådgivande organ för denna verksamhet. Ungdomsrådets uppgifter handhas av ett representantskap och en styrelse.

Statens ungdomsråd

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Medlen avses disponeras för expeditions- och personalkostnader (150 000 kr.), åtgärder rörande ungdomsfilm (250 000 kr.), ungdomsarbetets metodik (60 000 kr.), publikationsverksamhet (60 000 kr.), verksamhet bedriven inom arbetsgruppen Ungdom och demokrati (30 000 kr.) samt oförutsedda utgifter (50 000 kr.).

Föredraganden

Anslaget, som hittills redovisats under femte huvudtiteln, bör föras upp med ett oförändrat belopp av 600 000 kr. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma,

hur anvisade medel skall fördelas på olika ändamål. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

B 68. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar

1966/67 Utgift	300 000
1967/68 Anslag	300 000
1968/69 Förslag	300 000

Huvuddelen av bidraget fördelas mellan 35 hemgårdar, som drivs såsom stiftelser, föreningar o. d. För verksamheten utnyttjas i övrigt bl. a. den reguljära statliga bidragsgivningen till studiecirklar och fritidsgrupper. En betydande del av kostnaderna för hemgårdarnas verksamhet täcks av kommunala anslag.

Av förevarande anslag utgår ett belopp av 36 000 kr. till Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar för dess verksamhet som gemensamt organ för hemgårdarna.

Skolöverstyrelsen

I avvaktan på ställningstagande i samband med utlåtande över 1962 års ungdomsutrednings förslag beräknar överstyrelsen i sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 ett oförändrat belopp av 300 000 kr. till här avsedd verksamhet.

Föredraganden

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 300 000 kr.

B 69. Bidrag till folkbibliotek

1966/67 Utgift	4 095 402	Reservation	1 299 598
1967/68 Anslag	5 935 000		
1968/69 Förslag	6 040 000		

Efter omläggning av stödet till de kommunala folkbiblioteken genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965: 50, SU 124, rskr 313) har de direkta statliga insatserna för främjande av folkbiblioteksväsendet i första hand inriktats på stöd till utvecklingsverksamhet i ett begränsat antal kommunala enheter i anslutning till den pågående indelningen i kommunblock. Enligt de bestämmelser om bidrag till denna utvecklingsverksamhet som meddelats i beslut den 8 oktober 1965 kan bidrag utgå under en tid av längst fem år och utgöra högst 50 % av kostnaderna för

en allmän höjning av biblioteksstandarden inom ett kommunblock. Tilldelningen av bidrag skall grunda sig på en långsiktig utvecklingsplan, som görs upp i samråd med skolöverstyrelsen.

Enligt kungörelsen den 15 april 1966 (nr 108) om statsbidrag till länsbibliotek och lånecentraler utgår statsbidrag till sammanlagt 20 länsbibliotek med högst 70 000 kr., varjämte vissa tilläggsbidrag kan utgå. I fyra län fungerar stifts- och landsbiblioteket som länsbibliotek och erhåller härför ett särskilt statsbidrag av 40 000 kr. Till vardera av lånecentralerna i Malmö och Umeå utgår bidrag med 80 000 kr. Fr. o. m. den 1 januari 1968 fungerar även Stockholms stadsbibliotek som lånecentral med 40 000 kr. i bidrag för första halvåret 1968.

Ur förevarande anslag utgår vidare bidrag till studiecirkelbibliotek, Svenska sjömansbiblioteket, Sigtunastiftelsens bibliotek, Tornedalens bibliotek och till biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet. Slutligen täcks även vissa kostnader för bibliotekarieutbildning, däribland för skolöverstyrelsens biblioteksskola, av medel från anslaget.

Skolöverstyrelsen

1. Medlen för utvecklingsverksamhet (nu 3 500 000 kr.) bör ökas med 1 000 000 kr. för att möjliggöra dels viss ökning av stödet till de kommunala enheter som beräknas kunna erhålla bidrag för utvecklingsarbete på biblioteksområdet, dels stöd till ytterligare 10 enheter. Överstyrelsen föreslår en sådan ändring av reglerna för utvecklingsstödet att bidrag skall utgå även till andra kommuner än sådana som utgör egna kommunblock eller samverkar på biblioteksområdet med övriga kommuner inom blocket.

2. Medlen för lånecentraler (nu 200 000 kr.) bör ökas med 40 000 kr. för att fullt årsbelopp skall kunna utgå till lånecentralen i Stockholm. Vidare föreslås en ökning av bidraget till lånecentralerna i Malmö och Stockholm med 40 000 kr. för varje central till följd av ökade kostnader och behovet av centralt anskaffad litteratur för invandrare.

3. Den fortsatta avvecklingen av studiecirkelbiblioteken medför att medlen för detta ändamål (nu 190 000 kr.) kan minskas med 40 000 kr.

4. Tornedalens bibliotek är central för biblioteksverksamheten i Tornedalen och fullgör på det lokala planet — inom Övertorneå kommun — ett kommunalt biblioteks uppgifter. Med hänsyn till sistnämnda förhållande ifrågasätter överstyrelsen om statsbidrag i fortsättningen skall utgå till biblioteket. Då biblioteket för tornedalsområdet i viktiga avseenden, bl. a. i fråga om finskspråkig litteratur, kompletterar den verksamhet som länsbiblioteket i Luleå driver, anser överstyrelsen en samordning med sistnämnda bibliotek önskvärd. Luleå stad skulle därvid överta huvudmannskapet för Tornedalens bibliotek och statsbidraget till biblioteket (nu 78 000 kr.) skulle utbetalas till staden. Samordningen skulle innebära att biblioteket organiseras som en filial till länsbiblioteket i Luleå. Styrelsen för Tornedalens bibliotek, som består av representanter för länsstyrelsen i Norrbottens län, Norrbottens läns landsting, styrelsen för Tornedalens folkhögsko-

la, Övertorneå kommun samt skolöverstyrelsen, har anslutit sig till förslaget. Överstyrelsen avser att inleda överläggningar med berörda parter för att få till stånd de angivna organisatoriska förändringarna.

5. Bidraget till biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet (nu 25 500 kr.) bör minskas med 15 000 kr., vilket motsvarar medlen för biblioteksverksamhet vid svenska utlandsskolor. Enligt 1964 års utlands- och internatskoleutrednings av överstyrelsen tillstyrkta förslag (SOU 1966: 55) bör utgifterna för den senare verksamheten i fortsättningen bestridas ur anslaget till bidrag till driften av grundskolor m. m.

6. På grund av ökade kostnader för arvoden, resor och traktamenten bör medlen för bibliotekarieutbildning (nu 160 000 kr.) räknas upp med 15 000 kr.

Svenska sjömansbiblioteket

I särskild skrivelse har styrelsen för Svenska sjömansbiblioteket föreslagit omorganisation av bibliotekets verksamhet. Sjömansbiblioteket, som har till uppgift att förse svenska sjömän med litteratur, har en huvuddepå i Göteborg samt förmedlingsstationer i en rad svenska och utländska hamnstäder. Verksamheten leds av en styrelse bestående av företrädare för sjöfarts-, biblioteks- och bildningsorganisationer.

Bidraget under förevarande anslag (nu 115 000 kr.) utgör bibliotekets enda fasta inkomstkälla. I övrigt inflyter bidrag av varierande storlek från bl. a. kommuner med särskilt intresse av sjöfartsnäringen, rederier och de organisationer som står bakom sjömansbiblioteket. Styrelsen framhåller att nuvarande finansieringsystem är tungrott samt hänvisar till allmänt sociala rättviseskäl för att staten skall svara för kostnaderna. Styrelsen ansluter sig därför till ett av skolöverstyrelsen i petita för budgetåret 1967/68 framlagt förslag till omorganisation av sjömansbibliotekets verksamhet. Enligt detta förslag skulle biblioteket ingå som en filial under Göteborgs stadsbibliotek, varvid Göteborgs stad skulle ersättas av statsverket för åtagandet. De statliga kostnaderna beräknas därvid stiga med 185 000 kr. till 300 000 kr.

Över styrelsens skrivelse har *skolöverstyrelsen* och *Göteborgs stad* yttrat sig. Skolöverstyrelsen förordar förslag till 1968 års riksdag om en omorganisation av biblioteket i den riktning som förut angivits samt förhandlingar med Göteborgs stad angående villkoren för att staden skall inträda som huvudman för verksamheten. Göteborgs stad har förklarat sig beredd att ta upp förhandlingar med vederbörande statliga myndighet. Som en förutsättning för stadens inträde som huvudman för verksamheten vid Svenska sjömansbiblioteket anges att samtliga med åtagandet förenade kostnader bestrids av statsverket.

Departementschefen

Utvecklingsverksamheten på folkbiblioteksområdet bör under nästa budgetår stödjas inom ramen för en oförändrad medelstillelning. Verksamheten bör bedri-

vas i enlighet med nuvarande principer, vilka syftar till att åstadkomma samordnad planering av biblioteksväsendet för samtliga de i ett kommunblock ingående kommunerna. Jag kan alltså inte tillstyrka de av skolöverstyrelsen i detta hänseende förordade ändringarna, vilka bl. a. innebär att endast centralortskommunen i ett block i vissa fall skulle kunna komma i fråga som bidragsmottagare (1).

Jag har intet att erinra mot de av skolöverstyrelsen redovisade planerna på att inom ramen för nuvarande bidragsgivning söka åstadkomma en samordning mellan Tornedalens bibliotek och länsbiblioteket i Luleå (4).

Med hänsyn till vad som framhållits om behovet att finna en ny organisatorisk form för Svenska sjömansbibliotekets verksamhet anser jag det befogat att om möjligt åstadkomma en samordning med Göteborgs stadsbibliotek. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att ta slutlig ställning till frågan om en överenskommelse med Göteborgs stad rörande de villkor enligt vilka staden är beredd att överta Svenska sjömansbibliotekets nuvarande verksamhet. Jag utgår ifrån att omläggningen skall kunna genomföras den 1 januari 1969. Den ökade ekonomiska insatsen från statens sida för första halvåret 1969 beräknar jag till högst 90 000 kr.

För lånecentralen i Stockholm beräknas en ökning av 40 000 kr. för att fullt årsbelopp skall kunna utgå (2). Bidragsgivningen till studiecirkelbiblioteken kan beräknas minska med ett belopp av samma storlek (3).

I övrigt räknar jag inte med andra förändringar av medelsbehovet under detta anslag än en ökning med 15 000 kr. av medlen för överstyrelsens biblioteksskola (6).

Sammanlagt innebär de angivna förändringarna ett ökat medelsbehov av 105 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 6 040 000 kr.

B 70. Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.

1966/67 Utgift	2 135 000
1967/68 Anslag	2 260 000
1968/69 Förslag	2 290 000

Bestämmelserna om stödet till föreläsningsverksamheten återfinns i kungörelsen den 28 juni 1963 (nr 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet (ändrad senast 1967: 304).

Statsbidrag utgår för föreläsningar anordnade av länsbildningsförbund, lokal föreläsningsförening, studieförbund eller till studieförbund ansluten lokal avdelning för föreläsningar som är avsedda att meddela allmän och medborgerlig bildning.

Statsmedel får tas i anspråk för högst tre fjärdedelar av det belopp, som under budgetåret utbetalas i arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till samt-

liga föreläsare i riket. Till föreläsningsverksamhet för handikappade kan bidrag utgå för hela kostnaden inom ramen för ett sammanlagt belopp av 50 000 kr.

Som villkor för bidrag till föreläsning gäller bl. a. att denna skall vara offentlig, dock kan skolöverstyrelsen medge undantag från denna bestämmelse, bl. a. för handikappade.

Såsom centralt organ för föreläsningar finns en föreläsningsbyrå, Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå, som svarar för förmedling av föreläsningar och som fastställer och utbetalar ersättningarna till föreläsarna.

Förutom bidraget till föreläsningskostnaderna utgår från detta anslag bidrag till den centrala föreläsningsbyrån samt till länsbildningsförbunden och Folkbildningsförbundet.

Skolöverstyrelsen

På grund av allmänna kostnadsökningar bör en uppräknings ske av medlen för den allmänna föreläsningsverksamheten (nu 1 750 000 kr.) med 140 000 kr. För att möjliggöra en ökning av föreläsningsverksamheten för handikappade (nu 50 000 kr.) föreslås en ökning av medlen för detta ändamål med 20 000 kr. Bidraget till Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå (nu 181 000 kr.) bör ökas med 20 000 kr., bidraget till länsbildningsförbunden (nu 257 000 kr.) med 21 000 kr. och bidraget till Folkbildningsförbundet (nu 22 000 kr.) med 2 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker en höjning av anslaget med 30 000 kr. med hänsyn till de ökade kostnaderna för föreläsningsbyråns och länsbildningsförbundens verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 2 290 000 kr.

B 71. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder

1966/67 Utgift	271 820	Reservation	142 509
1967/68 Anslag	435 000		
1968/69 Förslag	490 000		

Ur anslaget utgår bidrag till tidskrifterna Folkbildningsarbetet, Studiekamraten och Samefolket. Vidare disponerar skolöverstyrelsen vissa medel för fördelning dels till kurs- och konferensverksamhet av mera speciell natur, dels till försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet. Slutligen finns särskilda medel för musikpedagogiskt utvecklingsarbete, vilket företrädesvis avser kompetenskurser för folkbildningsorganisationernas musikcirkelledare och lärare engagerade inom den kommunala musikstudieverksamheten.

Skolöverstyrelsen

Med hänsyn till ökade kostnader bör bidraget till tidskriften Folkbildningsarbetet ökas med 5 000 kr. Av samma skäl bör medlen till kurs- och konferensverksamhet räknas upp med 10 000 kr.

Bidraget till musikpedagogiskt utvecklingsarbete föreslås öka med dels 50 000 kr. till förberedande instrumentalkurser, dels med ytterligare ett belopp av 50 000 kr. för kursverksamhet i anslutning till Sveriges Radios fortsättningskurs i musik, det s. k. radiokonservatoriet. Radiokonservatoriet kommer att genom programserier i radio och TV och genom särskild litteratur ge undervisning i musikhistoria, formlära, musikaliska övningar samt musikpedagogik. Av deltagarna kommer 200 att efter uttagning erbjudas studier för diplom. Hälften av dessa deltagare kommer att uttas bland musiklärarna inom det obligatoriska skolväsendet och de gymnasiala skolorna. Kostnaderna för den särskilda kursverksamheten kommer för dessa deltagare att belasta anslaget till lärares fortbildning m. m. Motsvarande kostnader för den andra hälften deltagare, musikcirkelledare och lärare i kommunal musikstudieverksamhet, kommer däremot att belasta förevarande anslag.

Kommittén för tidskriften Zigenaren har i särskild skrivelse anhållit om bidrag för fortsatt utgivande av tidskriften.

Departementschefen

Den för musikcirkelledare och lärare i kommunal musikstudieverksamhet avsedda kompletterande kursverksamheten i anslutning till det s. k. radiokonservatoriet bör genomföras i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Medelsbehovet ökar med anledning härav med 50 000 kr.

Av medel från reservationsanslaget till bidrag till särskilda kulturella ändamål har innevarande budgetår utgått ett bidrag av 3 000 kr. för utgivande av tidskriften Zigenaren. För att möjliggöra ett fortsatt bidrag med högst 5 000 kr. bör erforderliga medel beräknas under detta anslag.

Anslaget bör föras upp med (435 000 + 55 000 =) 490 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 490 000 kr.

B 72. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

1966/67 Utgift	1 210 000	Reservation	—
1967/68 Anslag	1 270 000		
1968/69 Förslag	1 320 000		

Centralförbundet för nykterhetsundervisning har bl. a. till uppgift att främja undervisningen i alkoholfrågan och därmed sammanhängande frågor vid skolor

och andra utbildningsanstalter samt vid militärförband. Verksamheten omfattar vidare information till olika samhällsfunktionärer inom nykterhetsvården samt en mångförgrenad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan bland allmänheten. Verksamheten har i första hand formen av föreläsningsförmedling, kursverksamhet och utarbetande av undervisnings- och informationsmaterial.

Centralförbundets styrelse består av tolv ledamöter, varav förbundets ombuds-församling, som är sammansatt av företrädare för 19 olika organisationer, i huvudsak nykterhetsorganisationer, utser sex ledamöter och Kungl. Maj:t likaledes sex, däribland ordföranden. Kostnaderna för verksamheten täcks i huvudsak genom förevarande anslag.

Skolöverstyrelsen

Med hänsyn till allmänna kostnadsstegringar och till det ökade behovet av information och upplysningsverksamhet rörande narkotikafrågan bör anslaget ökas med 200 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar en ökning av anslaget med 50 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 320 000 kr.

B 73. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

1966/67 Utgift	2 194 991	Reservation	60 141
1967/68 Anslag	2 247 000		
1968/69 Förslag	2 247 000		

I enlighet med de grunder som angetts i prop. 1954: 155 angående bl. a. undervisning och upplysning i alkoholfrågan (SäU 1954: 5, rskr 314) utgår ur förevarande anslag bidrag till nykterhetsorganisationerna bl. a. i form av s. k. grundbidrag. Detta utgår dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Dessutom disponeras medel för speciella bidrag avseende samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet, särskild verksamhet bland barn och ungdom, upplysning på arbetsplatser och för hemmen, publiceringsverksamhet samt upplysningsverksamhet bland speciella befolkningsskategorier. Bidrag av detta slag fördelas av skolöverstyrelsen efter ansökan i varje särskilt fall. I regel utgår bidrag med högst hälften av kostnaderna för den planerade verksamheten.

Bidrag till kostnaderna för instruktör för upplysning i alkoholfrågan utgår med 23 000 kr. för helt budgetår. För instruktör hos Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund kan dock bidrag utgå med 28 000 kr. Sammanlagt finns medel anvisade för 29 instruktörer.

Ur anslaget utgår bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande och till organisationskostnaderna för Riksförbundet mot alkoholmissbruk. Slutligen står 26 000 kr. till skolöverstyrelsens disposition för nykterhetsfrämjande verksamhet.

Skolöverstyrelsen

1. Grundbidraget (nu 600 000 kr.) bör räknas upp på grund av de allmänna kostnadsstegringarna (+50 000 kr.).

2. På grund av det ökade behovet av upplysning rörande narkotikafrågan bör medlen för speciella bidrag räknas upp (+100 000 kr.).

3. Med hänsyn till ökade lönekostnader föreslås att bidraget för varje instruktör höjs med 2 000 kr., varigenom bidraget skulle komma att uppgå till 30 000 kr. för instruktör hos Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund och till 25 000 kr. för övriga instruktörer. I detta sammanhang begär överstyrelsen bemyndigande att, där särskilda skäl föreligger, medge en sådan konstruktion av instruktörsbidragen, att anställning på deltid kan möjliggöras. (+58 000 kr.)

Departementschefen

Bidragsgivningen för instruktörsverksamhet bör ges en sådan utformning att bidragen, när särskilda skäl föreligger, kan utnyttjas för anställning av instruktörer på deltid.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 2 247 000 kr.

B 74. Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

1966/67 Utgift	1 143 000
1967/68 Anslag	1 575 000
1968/69 Förslag	1 975 000

Från anslaget utgår bl. a. bidrag till De blindas förening för framställning av talböcker, dels för föreningens allmänna biblioteksverksamhet, dels för att tillgodose behovet av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande. Ifrågavarande verksamhet leds av en biblioteksstyrelse med sju ledamöter.

Från anslaget utgår vidare bidrag till konsulentverksamhet av försökskaraktär avseende studie- och ungdomsverksamhet bland handikappade. En del av anslaget står vidare till skolöverstyrelsens förfogande för fördelning efter prövning i varje särskilt fall till kurs- och studieverksamhet, fritidsverksamhet, ungdomsledarutbildning m. m. Slutligen utgår från anslaget bidrag till tolkar för döva samt till framställning av blindskrifter genom tomtebodaskolans försorg.

Skolöverstyrelsen

Sammanlagt begärs under detta anslag en ökning av medlen för de handikappades kulturella verksamhet med 1 683 000 kr. Ökningen fördelar sig på olika ändamål på följande sätt.

1. Nuvarande bidrag till *k o n s u l e n t v e r k s a m h e t* (nu 120 000 kr.) föreslås öka med 60 000 kr. för att möjliggöra en högre kostnadstäckning för nuvarande fyra konsulenter. Vidare föreslås att fyra nya studiekonsulenttjänster inrättas, avsedda för psykiskt utvecklingsstörda, synskadade och blinda, hörselskadade och döva samt rörelsehindrade. Konsulenttjänsterna föreslås bli fördelade genom Handikapporganisationernas centralkommitté. Kostnaden för dessa fyra konsulenter beräknas till 180 000 kr. Ett belopp av 90 000 kr. begärs dessutom för två nya tjänster som ungdomskonsulent för verksamhet bland hörselskadade och döva resp. cp-skadade ungdomar. (+330 000 kr.)

2. Medlen för *k u r s - o c h s t u d i e v e r k s a m h e t m. m.* (nu 400 000 kr.) föreslås öka med 250 000 kr. för att möjliggöra intensifierad kurs- och studieverksamhet. Överstyrelsen anser att härutöver särskilda medel bör beräknas för upplysnings- och informationsverksamhet. Till handikapporganisationernas informationsverksamhet beräknas således 150 000 kr. Vidare beräknas i detta sammanhang ett belopp av 105 000 kr. till stöd åt dessa organisationers tidskrifter. Ett belopp av 125 000 kr. föreslås bli anvisat för kurser för föräldrar till handikappade barn. Till de handikappades korrespondensstudier begär överstyrelsen ett belopp av 15 000 kr. (+645 000 kr.)

3. Bidraget till *t o l k a r f ö r d ö v a* (nu 15 000 kr.) föreslås öka med 5 000 kr. På grund av bristen på tolkar, som kan biträda döva i studiesammanhang, föreslår överstyrelsen att en sex veckors kurs anordnas för utbildning av tolkar. Medelsbehovet härför beräknas till 70 000 kr. (+75 000 kr.)

4. Bidraget till *D e b l i n d a s f ö r e n i n g s a l l m ä n n a b i b l i o t e k s v e r k s a m h e t* (nu 740 000 kr.) föreslås öka för att möjliggöra ökad verksamhet (+200 000 kr.).

5. För det fr. o. m. innevarande budgetår utgående bidraget till framställning av *s t u d i e l i t t e r a t u r f ö r s y n s k a d a d e u n i v e r s i t e t s s t u d e r a n d e* (nu 200 000 kr.) föreslås en ökning för att möjliggöra större produktion av sådan litteratur (+250 000 kr.).

6. Medlen för framställning av *l ä r o b o k f ö r v u x n a i å t b ö r d s s p r å k e t* (nu 35 000 kr.) föreslås öka (+50 000 kr.).

7. Bidraget till framställning av *b l i n d s k r i f t e r* vid tomtebodaskolan (nu

65 000 kr.) föreslås öka på grund av höjda material- och lönekostnader (+3 000 kr.).

8. Med anledning av en ansökan från Riksförbundet för utvecklingsstörda barn anser överstyrelsen det befogat att medel anvisas för framställning av s. k. easy-readers, dvs. lättläst och ordförenklad litteratur för utvecklingsstörda. (+100 000 kr.)

9. För att kunna utveckla det kulturella stödet åt handikappade planerar överstyrelsen att anordna regelbundna kontaktkonferenser med representanter för handikapporganisationer, studieförbund och ungdomsorganisationer. Överstyrelsen begär att erforderliga medel ställs till förfogande för detta ändamål (+30 000 kr.).

Över skolöverstyrelsens förslag beträffande studielitteratur för synskadade universitetsstudierande har *arbetsmarknadsstyrelsen* avgett yttrande. Styrelsen framhåller att av de omkring 40 synskadade, som f. n. genomgår eftergymnasial utbildning, de flesta har beviljats utbildningsbidrag från länsarbetsnämnderna. Därmed har de även tillerkänts bidrag till undervisningsmateriel i form av talböcker. Kostnaden för en studerande kan uppgå till avsevärda belopp. I de fall redan inläst litteratur kan kopieras reduceras kostnaderna till enbart priset för kopieringen. Länsarbetsnämndernas utgifter för undervisningsmateriel till synskadade studerande uppgick år 1964 till 52 900 kr., år 1965 till 64 700 kr. och år 1966 till 318 500 kr. Styrelsen understryker att det finns en klar tendens till starkt ökad efterfrågan av universitets- och högskolestudier bland de synskadade.

Departementschefen

Det är enligt min mening väsentligt att det särskilda statliga stödet till de handikappades bildningssträvanden ytterligare förstärks. Jag har — i likhet med skolöverstyrelsen — vid avvägningen till skilda utgiftsbehov prioriterat insatser för de handikappades utbildnings- och kultursträvanden. En samlad redogörelse i vad avser förslagen under utbildningshuvudtiteln kommer jag att lämna under förslagsanslaget Specialskolan m. m.: Avlöningar. Under förevarande anslag bör de mest angelägna önskemålen om bidragsförstärkningar och om bidrag till vissa nya ändamål kunna tillgodoses inom ramen för en sammanlagd medelsökning av 400 000 kr.

Av det angivna beloppet bör 40 000 kr. tas i anspråk för den nuvarande konsulentverksamheten för handikappade (1). Jag beräknar vidare en ökning av 100 000 kr. för De blindas förenings allmänna biblioteksverksamhet (4). Härigenom bör en ytterligare ökning av produktionen av talböcker bli möjlig.

Stödet till talboksproduktion har skapat grundläggande förutsättningar för att i första hand synskadade skall nå kontakt med väsentliga delar av kulturlivet. Jag anser att ett par andra av skolöverstyrelsens förslag med motsvarande syfte bör stödjas och beräknar därför bl. a. att ett belopp av 60 000 kr. för framställning av s. k. easy-readers, dvs. lättläst och ordförenklad litteratur för sådana handikap-

pade som har speciella svårigheter att tillgodogöra sig vanligt textmaterial (8). För de dövas möjligheter att delta i bildningsarbete är tillgången på tolkar, som kan åtbördsspråket, av väsentlig betydelse. Med hänsyn till den av skolöverstyrelsen påtalade bristen på sådana tolkar beräknar jag ett belopp av 70 000 kr. för den föreslagna utbildningskursen för tolkar. Arvodesmedlen för tolkar för döva bör vidare ökas med 5 000 kr. (3).

De medel som står till överstyrelsens förfogande för kurs-, studie- och ungdomsverksamhet för handikappade bör ökas med 125 000 kr. (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 1 975 000 kr.

d) Högre konstnärlig utbildning

B 75. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar

1966/67 Utgift	1 442 618
1967/68 Anslag	1 430 000
1968/69 Förslag	1 641 000

Akademien för de fria konsterna har överinseende över konsthögskolan. Till akademiens uppgifter hör bl. a. att göra framställning om anslag till högskolans verksamhet.

Konsthögskolan omfattar en målarskola, en skulpturskola, en skola för grafisk konst och en arkitekturskola. Dessutom hör till högskolan ett institut för materialkunskap och en ateljé för monumentalmålning och dekorativ konst. Sedan budgetåret 1965/66 har skolan även konservatorsutbildning.

Antalet inskrivna elever höstterminen 1967 var 256.

Den 1 september 1967 har särskilda sakkunniga, konstnärsutbildningssakkunniga, tillkallats för att utreda med konstnärsutbildningen sammanhängande frågor.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Konst- akademien	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Läro- och assistentpersonal	25	+ 9	} +2
Övrig personal	16	+ 4	
	41	+13	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 419 300	+721 150	+215 500
Arvoden och särskilda ersättningar	10 700	+ 12 000	— 4 500
	1 430 000	+733 150	+211 000

Akademien för de fria konsterna

1. Undervisning i konsthistoria och i konstteori meddelas för närvarande av en arvodesanställd lärare, som i enlighet med konsthögskolans stadgar förordnas för tre år med möjlighet till förlängning en gång av förordnandet. Med hänsyn till den centrala betydelse för konstnären, som insikt i den nutida konstens historiska, ideologiska och sociala grunder tillmäts, bör den teoretiska undervisningen få en fastare ställning i konsthögskolans organisation. För att till skolan kunna knyta en högt kvalificerad kraft med dokumenterad förtrogenhet med den moderna konstens idévärld och villkor samt med pedagogisk förmåga bör en särskild professur i den moderna konstens teori och idéhistoria inrättas vid konsthögskolan. Undervisningens teoretiska del bereds därmed en ställning som motsvarar den som de olika konstarterna har. Undervisningen skulle härigenom

förstärkas i bl. a. vad som kan kallas den moderna konstens ideologier. Det skulle bli möjligt att ge en elementär introduktion i de väsentligaste av den moderna konstens källskrifter och att genom föreläsningar och regelbundna seminarier göra litteratur på området tillgänglig för eleverna.

Inrättandet av professuren bör medföra att samundervisning i seminarieform kommer till stånd för konsthögskolans elever och sådana konsthistoriestuderande vid universitetet i Stockholm som har modern konst som specialisering. Under nuvarande förhållanden får sistnämnda elever sällan någon närmare kontakt med dem som ägnar sig åt konstnärlig verksamhet. Omvänt får konsthögskoleeleverna ingen kontakt med den ungdom som besitter konsthistorisk kunskap och viss träning i att uttrycka sig i muntlig eller skriftlig form. Att konfrontera dessa grupper med varandra är en viktig uppgift. Seminarierna skulle också kunna ta upp frågor om konstkritik. Till professuren bör också knytas en assistent med konsthistorisk utbildning. (+87 016 kr. efter avdrag för utgifter för viss nuvarande undervisning)

2. För att den vidareutbildning för arkitekter som är förlagd till konsthögskolans arkitekturskola skall bli fullständig och motsvara de krav som ställs på skolan bör följande tjänster inrättas, nämligen en professur i stadsbyggnadskonst med en till denna knuten assistentbefattning samt två lektorat, ett i trädgårdskonst och landskapsplanering och ett i inredningskonst. Vidare bör till professuren i arkitektur knytas ytterligare en assistent och för professuren i arkitekturhistoria bör en assistent med halvtidstjänstgöring bytas ut mot en med heltidstjänstgöring. (+249 026 kr.)

Om det nordiska institutet för samhällsplanering kommer till stånd, frånträder akademien förslaget om professuren i stadsbyggnadskonst jämte assistent.

3. Beträffande den övriga undervisningen föreslås bl. a., att arvodesbefattningarna som koppartryckare och tygmästare vid skolan för grafisk konst resp. skulpturskolan ersätts med assistenttjänster med tanke på de kvalifikationer och insatser som krävs av innehavarna. Med hänsyn till de nya krav som konstlivet ställer och önskemålet att förnya undervisningens former och innehåll föreslås att de arvodesmedel som finns anvisade för lärare och hjälpkrafter i undervisningen ökas väsentligt. (+115 344 kr.)

4. Biblioteket, som under senare år kommit att inta en alltmer betydelsefull ställning i konsthögskolans verksamhet, föreslås få sina personalresurser förstärkta på så sätt att en halvtidstjänst som förste biblioteksassistent byts ut mot en heltidstjänst. Ett särskilt arvodesbelopp om 4 500 kr. erfordras därvid inte längre. (+12 720 kr.)

5. Arbetsuppgifterna inom kansliet har växt till en omfattning som gör det omöjligt för personalen att på ordinarie arbetstid hinna med alla åligganden. Kanslipersonalen behöver därför utökas med en kamrerare och två kvalificerade biträden. (+87 888 kr.)

6. Till konsthögskolans direktör utgår f. n. ett arvode om 8 244 kr. och till akademiens sekreterare ett arvode om 7 500 kr. Båda arvoden föreslås bli höjda till 24 000 kr. per år. (+32 256 kr.)

7. Medelsanvisningen till övertids- och vikariatsersättningar, vakthållning och tillfällig arbetskraft behöves ökas (+49 900 kr.).

8. Löneomräkning 99 000 kr.

Konstnärsutbildningssakkunniga har i yttrande över akademiens framställning om anslag tillstyrkt att en professur i den moderna konstens teori och idéhistoria jämte en till tjänsten knuten assistentbefattning inrättas vid konsthögskolan. De sakkunniga betonar värdet av att eleverna härigenom får möjlighet att ingående lära känna den aktuella konstteoretiska diskussion, som är av betydelse för synen på konstens och konstnärens funktion och möjligheter i samhället.

Universitetskanslersämbetet tillstyrker att den angivna professuren inrättas vid konsthögskolan. Innehavaren bör åläggas undervisningsskyldighet även vid Stockholms universitet.

Departementschefen

Under de senaste åren har den högre konstnärliga utbildningen tagits upp till behandling i olika utredningar. Inom den under hösten 1967 tillsatta kommittén för konstnärsutbildning kommer de problem som finns på konsthögskolans utbildningsområde att närmare utredas. På något längre sikt torde härigenom förutsättningar skapas för en närmare bedömning av de åtgärder som behövs för att förbättra den nuvarande utbildningsorganisationen.

Det igångsatta utredningsarbetet bör emellertid inte hindra att åtgärder redan nu vidtas på sådana punkter där särskilt påtagliga behov föreligger. Särskilt angeläget anser jag det vara att de studerande i högre grad än hittills får kontakt med den aktuella idéutvecklingen på konstområdet. Lärarresurserna bör därför förstärkas genom att i enlighet med Konstakademiens förslag en professur inrättas i den moderna konstens teori och idéhistoria. Innehavaren av professuren bör vara väl förtrogen med den aktuella kulturutvecklingen och äga ingående kunskaper om de nutida idémässiga förutsättningarna för det konstnärliga skapandet. Med hänsyn till de speciella krav som måste ställas på innehavaren av professuren bör inte formella meriter tillmätas avgörande betydelse vid tillsättningen.

Den i förslaget om inrättande av professuren skisserade anordningen att vid seminarieundervisningen sammanföra studerande vid konsthögskolan och Stockholms universitet torde vara ägnad att ytterligare effektivisera utbildningen på området. Jag räknar därför med att professorn i ämnet kommer att åläggas skyldighet att tjänstgöra även vid annan läroanstalt än konsthögskolan.

Tillkomsten av den nya professuren medför att vissa kostnader för nuvarande undervisning i konsthistoria bortfaller. Merkostnaderna vid inrättandet av professuren beräknar jag därför till 51 000 kr.

Till professuren i den moderna konstens teori och idéhistoria bör knytas erforderligt antal assistenttimmar. För kostnaderna för dessa timmar, för viss höjning av tillgängliga arvodesmedel för lärare och hjälpkrafter i undervisningen, för en förstärkning av bibliotekets resurser och för ökad biträdeshjälp m. m. (1, 3, 4, 5,

7) beräknar jag ett belopp av 60 000 kr. För löneomräkning beräknar jag vidare 100 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår föras upp med (1 430 000 + 111 000 + 100 000 =) 1 641 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i den moderna konstens teori och idéhistoria,
- b) till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 641 000 kr.

B 76. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader

1966/67 Utgift	320 446
1967/68 Anslag	344 000
1968/69 Förslag	356 000

	1967/68	Beräknad Konst- akademien	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	1 300	of.	of.
2. Resesättningar	9 000	+ 3 000	+ 3 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	65 000	of.	-10 000
b) Övriga expenser	193 700	+55 000	+19 000
därav engångsutgifter	—	+15 000	—
4. Ersättning för mistade hyresintäkter	75 000	of.	of.
	344 000	+58 000	+12 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 356 000 kr.

B 77. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1966/67 Utgift	290 785	Reservation	30 506
1967/68 Anslag	323 000		
1968/69 Förslag	363 000		

	1967/68	Beräknad Konst- akademien	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Undervisningsmateriel, levande modeller, samlingarnas ökande m. m.	235 700	+ 52 000	+30 000
2. Elevernas studieresor	27 000	of.	of.
3. Kostbidrag åt mindre bemedlade elever ..	18 800	of.	of.
4. Stipendier för studerande vid arkitekturskolan	16 500	+ 16 500	of.
5. Biblioteket	25 000	+ 25 000	+10 000
6. Engångsanslag till projektering av anläggning för skulpturskolans sommarskola	—	+ 25 000	—
	323 000	+118 500	+40 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 363 000 kr.

B 78. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar

1966/67 Utgift	4 223 760
1967/68 Anslag	4 421 000
1968/69 Förslag	4 815 000

Musikaliska akademien har genom sin styrelse överinseende över musikhögskolan.

Musikhögskolans uppgift är att meddela konstnärlig undervisning i musik samt anordna utbildning för vissa examina. Den konstnärliga undervisningen omfattar sång- och instrumentalstudier samt utbildning av dirigenter och tonsättare. Vid examenslinjerna utbildas främst kyrkomusiker, musiklejare och musikpedagoger, militära musikdirektörer och musikunderofficerare. Högskolan har en särskild operaklass, som fr. o. m. nästa budgetår ersätts av statens musikdramatiska skola i Stockholm.

Höstterminen 1967 var 486 elever inskrivna vid musikhögskolan.

Den 24 september 1965 har särskilda sakkunniga (1965 års musikutbildningskommitté) tillkallats för att utreda vissa utbildningsfrågor på musikområdet m. m. (direktiv se 1966 och 1968 års riksdagsberättelser s. 285 resp. s. 256). Kommittén räknar med att inom kort lägga fram sina förslag beträffande musikutbildningen.

Musikaliska akademiens bibliotek är landets främsta specialbibliotek för musikkonstlitteratur och musikaler.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Musikaliska akademien	Departementschefen
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	105	+ 5	of.
Övrig personal ¹	27	+11	+1,5
	132	+16	+1,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	4 386 700	+1 403 100	+394 000
Arvoden och särskilda ersättningar	34 300	+ 8 900	of.
	4 421 000	+1 412 000	+394 000

¹ Inklusive akademiens bibliotek och en tjänst vid musikhistoriska museet

Musikaliska akademien

1. För att åstadkomma en samordning av forskning och utvecklingsarbete inom musikutbildningen föreslås att vissa delar av musikhögskolans verksamhet omorganiseras till ett musikpedagogiskt centrum med kursinstitut samt att i anslutning

därtill inrättas en professur i musikpedagogik. Andra angelägna förslag är inrättandet av en för läraren vid musikhögskolan Eric Ericson personlig professur i kördirigering och körsång samt inrättandet av ett lektorat i gehörslära, ett nyckelämne i den kvalificerade musikundervisningen. Vidare behövs en repetitör för i synnerhet solosångklassen. (+408 186 kr.)

2. Under anslaget till inköp och bindning av böcker och musikalien samt underhåll och vård av instrument föreslås en engångsanvisning till omfattande inköp av audivisuell apparatur. För skötsel och ett pedagogiskt riktigt handhavande av denna materiel begärs en särskild konsulttjänst. (+44 580 kr.)

3. De administrativa uppgifterna inom musikhögskolan har ökat i sådan omfattning att organisationen behöver förstärkas med en biträdande direktör, en byrådirektör, ett biträde och en vaktmästare. Den biträdande direktören bör vara en lärare som får nedsatt undervisningsskyldighet. (+103 172 kr.)

4. Bibliotekets personalresurser räcker inte till för att biblioteket skall kunna expandera i takt med servicebehovet. Ytterst angelägna åtgärder för att förbättra servicen, såsom katalogisering, bokbindning och fotografering har fått skjutas upp. Biblioteket föreslås få följande personalförstärkningar, nämligen en bibliotekarie, två förste biblioteksassistenter, en bokbindare, en fotograf och ett förste biblioteksbiträde (+171 396 kr.).

5. Medel bör anvisas till handledar- och auskultationsarvoden för att därigenom ge musikhögskolan möjlighet att knyta handledare till den övningsundervisning som ingår i utbildningen i de musikpedagogiska klasserna. Medel bör också anvisas till utökning av övrig undervisning i dessa klasser. Vidare bör medlen till provårskursen ökas för att göra det möjligt att ta in elever två gånger per läsår och för att förbättra metodikundervisningen, bl. a. i det nya ämnet konst- och musikhistoria. Medel begärs också för att vid musikhögskolan utbilda fyra militära musikkedirektörer. Verksamheten med gästföreläsare bör byggas ut och i större utsträckning omfatta utländska tonkonstnärer. (+317 896 kr.)

6. För radiokonservatoriets behov anvisades för innevarande budgetår 50 000 kr. Det har nu visat sig att kostnaderna för framställningen av material för intervjuer och frågelistor inte ryms i detta belopp, varför ytterligare medel behövs (+20 000 kr.).

7. Inspektionen av den statsunderstödda orkesterverksamheten bör ges en fastare organisation i form av en till akademiens kansli knuten inspektionsavdelning. Medlen för ändamålet bör höjas från 16 000 kr. till 75 000 kr. för att bl. a. en inspektör skall kunna anställas (+59 000 kr.).

8. Medlen till arvoden och särskilda ersättningar behöver ökas (+8 900 kr.).

9. Löneomräkning 328 593 kr.

1965 års musikutbildningskommitté har i yttrande över akademiens anslagsframställning bl. a. framhållit att prövningen av ändringar i utbildningsorganisationen bör anstå tills kommittén lagt fram sitt betänkande. En förstärkning av musikhögskolans administration tillstyrks dock redan nu.

Departementschefen

1965 års musikutbildningskommitté väntas i början av år 1968 lägga fram förslag rörande musikutbildningsorganisationen. I avvaktan på prövning av utredningens förslag är jag inte beredd att förordna några större ändringar i musikhögskolans organisation.

Med hänsyn till vad akademien anfört rörande musikhögskolans administrativa verksamhet beräknar jag medel för en tjänst som byrådirektör i Ag 28 för rent administrativa uppgifter vid musikhögskolan. Samtidigt bortfaller behovet av medel för avlöning av en extra förste byråsekreterare (3).

För provårskursens och pedagogklassernas behov beräknar jag ytterligare ett belopp av 30 000 kr. (5).

Från riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål har för innevarande budgetår anvisats 40 000 kr. som bidrag till inventering och katalogisering av svenskt material för en internationell musikbibliografi. För att tillgodose detta ändamål under nästa budgetår beräknar jag under detta anslag ett motsvarande belopp för assistentpersonal vid Musikaliska akademiens bibliotek (4).

Medelsbehovet under anslaget minskar med 50 000 kr. på grund av bortfall av ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp för det s. k. radiokonservatoriet (6).

För löneomräkning beräknar jag 361 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med $(4\,421\,000 + 33\,000 + 361\,000 =)$ 4 815 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 815 000 kr.

B 79. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader

1966/67 Utgift	237 524
1967/68 Anslag	270 000
1968/69 Förslag	309 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Musikaliska akademien	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	10 000	of.	of.
2. Resersättningar	14 500	+10 000	+ 6 000
därav utrikes tjänsteresor	2 000	of.	+2 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	75 000	of.	of.
b) Övriga expenser	186 000	+43 000	+33 000
därav engångsutgifter	—	+24 000	+15 000
4. Publikationstryck	2 000	+15 000	of.
	287 500	+68 000	+39 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Lokalhyror m. m.	17 500	of.	of.
Nettoutgift	270 000	+68 000	+39 000

Departementschefen

Engångsanvisningen är avsedd för inköp av uppspelningsapparat m. m. till biblioteket. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 309 000 kr.

B 80. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument m. m.

1966/67 Utgift	170 816	Reservation	23 184
1967/68 Anslag	208 000		
1968/69 Förslag	223 000		

Musikaliska akademien

Av den föreslagna anslagshöjningen, sammanlagt 131 000 kr., avser 18 000 kr. medel för inköp av böcker m. m. för akademiens bibliotek och i runt tal 113 000 kr. utgifter av engångskaraktär för inköp av audivisuell utrustning m. m. för musikhögskolans undervisning.

Departementschefen

I detta sammanhang vill jag erinra om att genom beslut av Kungl. Maj:t den 26 april 1967 ett belopp av 150 000 kr. ur särskilda lotterimedel anvisats för inköp av instrument m. m. vid musikhögskolan. Med hänsyn till att en engångsupprustning av musikhögskolans instrumentbestånd således nyss genomförts räknar jag därför endast med en begränsad höjning av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 223 000 kr.

B 81. Bidrag till vissa musikkonservatorier

1966/67 Utgift	1 315 000
1967/68 Anslag	1 455 000
1968/69 Förslag	1 798 000

Från detta anslag utgår bidrag till musikkonservatorierna i Göteborg (843 000 kr.) och i Malmö (612 000 kr.). Genom beslut den 26 april 1967 erhöil konservatorierna av särskilda lotterimedel vardera ett belopp av 200 000 kr. för inköp av

instrument m. m. Konservatoriernas heltidsanställda personal har fr. o. m. den 1 juli 1967 anslutits till den statliga personalpensioneringen (prop. 1967: 72, SU 62, rskr 168).

Konservatorierna

1. Under innevarande budgetår har göteborgskonservatoriet gjort en tillfällig minskning av elevantalet från 106 till 95 för att med oförändrad undervisningsvolym kunna anpassa sin undervisning till musikhögskolans nivå. Malmökonservatoriet har behållit oförändrat elevantal, 74 stycken. För nästa budgetår föreslår konservatorierna med hänvisning till rådande brist på musiklärare och kvalificerade musiker att elevantalet i Göteborg ökas till 110 och i Malmö till 85 samt begär medel för en häremot svarande ökning av undervisningen. Malmökonservatoriet begär dessutom medel för att anpassa vissa delar av sin undervisning till musikhögskolans nivå. (Göteborg +223 668 kr. och Malmö +168 400 kr.)

2. Ingångna kollektivavtal om lärarpersonalens löne- och anställningsförhållanden har medfört ökade kostnader för löner och personalförsäkringar. Vidare har konservatorierna under innevarande budgetår inrättat ett antal nya fasta lärartjänster på deltid samt förbundit sig att fr. o. m. nästa budgetår inrätta ytterligare tre i Göteborg och fyra i Malmö. (Göteborg +180 052 kr. och Malmö +110 900 kr.)

3. I fråga om personalförstärkningar i övrigt föreslås ökade medel för att anställa bibliotekarier på deltid både i Göteborg och Malmö, för att genomföra viss omorganisation av kansliet i Göteborg och för att heltidsanställa en vaktmästare i Malmö. Båda konservatorierna begär medel för styrelsearvodet. (Göteborg +14 564 kr. och Malmö +21 100 kr.)

4. Medelsanvisningarna till omkostnader föreslås ökade dels med hänsyn tagen till föreslagen utökad verksamhet, dels till följd av inträffade kostnadsstegringar. Malmökonservatoriet begär särskilt 100 000 kr. som hyresersättning till ägaren av den privatvilla som konservatoriet varit inrymt i sedan 1959. (Göteborg +31 000 kr. och Malmö +143 400 kr.)

Musikaliska akademien

Akademien har i remissutlåtande över konservatoriernas framställningar om anslag tillstyrkt de framförda förslagen.

1965 års musikutbildningskommitté

Kommittén tillstyrker i sitt remissutlåtande den av konservatorierna föreslagna ökade elevintagningen.

Departementschefen

Jag beräknar medel endast för automatiska kostnadsökningar, för vilket ändamål bidraget bör höjas med sammanlagt 343 000 kr., därav med 194 000 kr. för kon-

servatoriet i Göteborg och med 149 000 kr. för konservatoriet i Malmö. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa musikkonservatorier* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 798 000 kr.

B 82. Statens scenskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	2 688 761
1967/68 Anslag	2 618 000
1968/69 Förslag	3 138 000

Statens tre scenskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö har till uppgift att utbilda skådespelare. I Göteborg och Malmö anordnas även utbildning av musikdramatiska artister.

Utbildningen vid skolorna är treårig och den årliga intagningen uppgår till högst 15 elever per skola. Skolorna står under teater- och orkesterrådets överinseende.

Statsmakterna beslöt år 1967 (prop. 1967: 41, SU 56, rskr 154) att i Stockholm med början av läsåret 1968/69 skulle finnas en särskild statlig skola för utbildning av musikdramatiska artister. Skolan skulle dock inrättas redan den 1 januari 1968 genom att styrelse och rektor tillsattes för att planera och förbereda den nya utbildningen. Utbildningen vid skolan skall vara treårig och speciellt inriktad på utbildning av operaartister. Den årliga intagningen skall vara högst åtta elever. Även denna utbildning skall stå under teater- och orkesterrådets överinseende.

För innevarande budgetår har medel för planering av den nya utbildningen och för avveckling av den utbildning av operaartister som varit förlagd till musikhögskolans operaklass anvisats i riksstaten under ett särskilt förslagsanslag med rubriken Musikdramatisk utbildning i Stockholm.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69		Departements- chefen
		Scenskolorna	Teater- och orkesterrådet	
<i>Tjänster</i>				
Lärare ¹	55	+1	+5	+5
Övrig personal	13	+1	+3	+2
	68	+2	+8	+7
<i>Avlöningar</i>				
Avlöningar till tjänstemän	2 590 500	+154 400	+369 900	+515 000
Arvoden och särskilda ersättningar	27 500	of.	+ 5 400	+ 5 000
	2 618 000	+154 400	+375 300	+520 000

¹ Inklusivt rektorstjänster

Scenskolorna

Med hänvisning till den besparing som uppstår föreslår stockholmsskolan fr. o. m. nästa budgetår en fast tjänst i rörelseteknik i stället för motsvarande antal timlärartimmar. Skolan begär vidare ökade medel för att anställa extra kon-

torspersonal samt medel för att arvodera en kostymförvaltare och en instrumentvårdare. Göteborgsskolan föreslår för sin del en ny tjänst med huvudsaklig uppgift att överta vissa av rektors administrativa uppgifter samt begär medel för viss stödundervisning på den musikdramatiska linjen och för orkesterarvoden. Skolan har dessutom behov av extra scenpersonal i samband med egna produktioner. Malmöskolan föreslår också en administrativ kraft som kan avlasta rektorn samt begär ökade medel till vikariats- och övertidsersättningar. (+154 400 kr. inklusive löneomräkning)

Teater- och orkesterrådet

1. I sitt remissutlåtande över scenskolornas förslag framhåller rådet det angelägna i att rektorerna får administrativ hjälp. Enligt rådet bör tjänster med benämningen scenskolesekreterare och med samma löneförmåner som lönegradsplacerade lärare finnas vid samtliga tre skolor. Inrättandet av tjänsterna skulle inte föra med sig några merkostnader under förutsättning att innehavarna har kvar viss undervisning samt övertar de administrativa göromål som nu arvoderas särskilt vid scenskolorna. Rådet tillstyrker vidare stockholmsskolans förslag om en fast lärartjänst i rörelseteknik. I övrigt har rådet tillstyrkt en medelsanvisning om 5 000 kr. till stockholmsskolan, avsedd närmast för vård av garderoben och instrumenten, samt en om likaledes 5 000 kr. till göteborgsskolan för orkesterarvoden. Rådet föreslår att dessa belopp tas upp under skolornas omkostnadsanslag. (+133 300 kr. inklusive löneomräkning)

2. I fråga om den nya skolan för utbildning av musikdramatiska artister har rådet framlagt närmare förslag rörande organisation och studieplan. Skolan föreslås i analogi med benämningen på de andra statliga scenskolorna benämnas »Statens musikdramatiska skola i Stockholm». Kostnadsberäkningen för verksamheten bygger på förutsättningen av en årlig intagning av 8 elever. Utbildningen skall bli treårig. Skolan bör under första läsåret förutom en redan befintlig rektor ha en lärare i musikalisk instudering och timplärare motsvarande en undervisning av 77 veckotimmar under 34 veckor. I övrigt bör personalen bestå av en institutionstekniker, en heltidsanställd kontorist och en expeditjonsvakt. Medel bör vidare anvisas för styrelsearvoden, expertis, övertidsersättningar m. m. (+316 685 kr.)

3. För avveckling av musikhögskolans operaklass har för innevarande budgetår anvisats 140 000 kr. För nästa budgetår begär rådet 65 000 kr. för undervisning av klassens då kvarvarande elever (—75 000 kr.).

Departementschefen

Riktlinjerna för den musikdramatiska utbildningens utformning har i huvudsak utformats i enlighet med förslag i prop. nr 41 till 1967 års riksdag. I detta sammanhang togs ställning till huvuddragen i den organisatoriska utformningen av den musikdramatiska utbildningen i Stockholm. Bl. a. bestämdes att utbildningen skulle ske vid en självständig skola under ledning av en styrelse med tre ledamöter. Även

huvuddragen av verksamhetens organisation samt program och studieplan för skolan har behandlats i anslutning till nämnda proposition.

Efter visst förberedelsearbete under våren 1968 genom skolans styrelse och rektor skall utbildningen vid den nya skolan starta hösten 1968. I ett av teater- och orkesterrådet framlagt förslag har medelsbehovet för det första verksamhetsåret närmare beräknats med utgångspunkt i en viss intagningskapacitet och en närmare precisering av antalet lärartimmar och av personalorganisationen.

Jag kan för egen del ansluta mig till rådets utgångspunkter för utbildningens omfattning vid statens musikdramatiska skola i Stockholm. Den årliga intagningen bör vara högst åtta lever. I detta sammanhang bör också behovet av samordning beaktas i förhållande till den musikdramatiska utbildningen vid scenskolorna i Göteborg och Malmö.

Vid bedömningen av den nya skolans personalorganisation kan jag i huvudsak ansluta mig till rådets uppfattning. Jag vill dock erinra om vad min företrädare anförde i förra årets proposition om lämpligheten av att i rationaliserings syfte arbetsuppgifter som är av likartat slag vid den musikdramatiska skolan och vid scenskolan i Stockholm samordnas. Bl. a. med hänsyn härtill anser jag mig kunna räkna med ett något lägre personalbehov än rådet. För den nya skolans behov beräknar jag här medel för en rektor, en lärare i musikalisk instudering, ett biträde och en expeditionsvakt. Kostnaderna för denna personal jämte vikariats-tillägg och vissa arvoden m. m. beräknar jag till sammanlagt 169 000 kr. Härutöver beräknar jag 133 000 kr. för arvoden till timlärare.

I och med att den nya skolan startar kommer operautbildningen vid musikhögskolan att helt avvecklas. Det kan emellertid förutsättas att vissa av de studerande inte hinner avsluta sin utbildning. Dessa bör beredas möjlighet att i lämplig form komplettera sin utbildning vid den nya skolan. För den härför erforderliga undervisningen beräknar jag ett medelsbehov av 65 000 kr. De sammanlagda kostnaderna för avlöningar m. m. för statens musikdramatiska skola medför således ett medelsbehov under detta anslag av 367 000 kr. Samtidigt bortfaller emellertid det för innevarande budgetår uppförda anslaget Musikdramatisk utbildning i Stockholm, under vilket 140 000 kr. anvisats för Musikhögskolans operaklass och 44 000 kr. för planering av den nya musikdramatiska utbildningen.

För scenskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö räknar jag endast med de förändringar av medelsbehovet som föranleds av avtalsenliga löneökningar och en viss besparing till följd av att viss timarvoderad undervisning i rörelseteknik vid scenskolan i Stockholm övertas av en heltidsanställd lärare i ämnet. Sammanlagt erfordras en medelsökning för dessa scenskolor av 153 000 kr.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett belopp av (2 618 000 + 367 000 + 153 000 =) 3 138 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens scenskolor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 138 000 kr.

B 83. Statens scenskolor: Omkostnader

1966/67 Utgift	665 405
1967/68 Anslag	524 000
1968/69 Förslag	696 000

	1967/68		Beräknad ändring 1968/69		
	Scenskolan	Teater- och Departements- örkesterrådet	Scenskolan	Teater- och Departements- örkesterrådet	Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.					
Scenskolan i Stockholm	1 000	+ 1 000	of.	+ 1 000	
Scenskolan i Göteborg	1 000		of.	of.	of.
Scenskolan i Malmö	1 000		of.	of.	of.
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 300	+ 300	
2. Reseersättningar					
Scenskolan i Stockholm	4 000	+ 10 000	+ 6 000		
Scenskolan i Göteborg	7 000	+ 3 000	+ 3 000		+ 10 000
Scenskolan i Malmö	8 000	+ 14 000	+ 2 000		
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 1 700	+ 1 700	
3. Expenser					
a) Bränsle, lyse och vatten					
Scenskolan i Stockholm	3 000		of.	of.	of.
Scenskolan i Göteborg	3 000		of.	of.	of.
Scenskolan i Malmö	4 000		of.	of.	of.
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 4 000	+ 4 000	
b) Övriga expenser					
Scenskolan i Stockholm	64 000	+ 12 000	+ 22 000		
Scenskolan i Göteborg	59 000		of. + 15 000		+ 30 000
Scenskolan i Malmö	63 000		of. + 12 000		
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 28 000	+ 28 000	
4. Utbildning vid teaterinstitutioner m. m. utanför resp. skola					
Scenskolan i Stockholm	85 000	+ 10 000	+ 5 000	+ 5 000	
Scenskolan i Göteborg	88 000	+ 10 000	+ 5 000	+ 5 000	
Scenskolan i Malmö	88 000	+ 12 000	+ 5 000	+ 5 000	
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 3 000	+ 3 000	
5. Uppvisningar					
Scenskolan i Stockholm	15 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 1 000	
Scenskolan i Göteborg	15 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 1 000	
Scenskolan i Malmö	15 000	+ 10 000	+ 5 000	+ 1 000	
Musikdramatiska skolan	—	—	—	—	
6. Inredning och utrustning av lokaler					
Scenskolan i Göteborg	—	+ 20 000		Ökning	—
Scenskolan i Malmö	—	+ 90 000		under	—
Musikdramatiska skolan	—	—	+ 128 000	+ 76 000	
	524 000	+202 000	+255 000	+172 000	

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens scenskolor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 696 000 kr.

B 84. Konstfackskolan: Avlöningar

1966/67 Utgift	2 942 012
1967/68 Anslag	3 740 000
1968/69 Förslag	3 982 000

Konstfackskolan omfattar tvåårig konstindustriell dagskola (KD), treårig konstindustriell aftonskola (KA), tvåårig högre konstindustriell skola (HKS) samt treårigt teckningslärarinstitut (TI). Utbildningen vid HKS bygger på genomgång av KA eller KD. Vid KD finns ettårig förberedande kurs för teckningslärarinstitutet och vid KA tvåårig sådan kurs. Dessutom kan i aftonskolan anordnas kortare kurser i enstaka ämnen eller grupper av ämnen.

Vid de tre konstindustriella skolorna (KD, KA, HKS) meddelas undervisning i sju fackavdelningar, nämligen en för textilarbete, en för dekorativ målning, en för skulptur, en för keramik, en för möbler och inredningar, en för metallarbete samt en för reklam och bokhantverk.

Konstfackskolan står under inseeende av skolöverstyrelsen och en särskild styrelse, som består av ordförande och elva ledamöter, varav Kungl. Maj:t utser ordföranden och sex av ledamöterna.

Antalet elever höstterminen 1967 uppges till 761, vartill kommer 260 specialelever.

Läsåret 1967/68 anordnas vid TI utöver den reguljära teckningslärarutbildningen en ettårig kurs för utbildning av konstnärer till teckningslärare.

Kostnaderna för konstfackskolan fördelas mellan staten och Stockholms stad under tiden den 1 juli 1966—den 30 juni 1968 enligt ett mellan parterna ingånget avtal. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1967 för sin del godkänt avtalet.

Konstfackskolans styrelse har i juni 1967 överlämnat en utredning med förslag angående konstfackskolans framtida organisation m. m. (Stencil 1967). Remissbehandlingen av utredningen har avslutats i december 1967.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	95	+1	of.
Övrig personal	17	+2	of.
	112	+3	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till tjänstemän	3 919 100	+296 500	+245 000
Arvodet och särskilda ersättningar	85 800	— 3 500	— 3 000
	4 004 900	+293 000	+242 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Elevavgifter	22 000	of.	of.
Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 900	of.	of.
Bidrag från Stockholms stad	240 000	of.	of.
Nettoutgift	3 740 000	+293 000	+242 000

Skolöverstyrelsen

1. För att uppnå en effektivare planering och samordning av skolans verksamheter föreslås för skolans administration en tjänst som byrådirektör, varvid särskilt arvode åt en sekreterare hos styrelsen bortfaller. Dessutom behövs en tjänst som kontorsbiträde. (+69 788 kr.)

2. Särskild ersättning föreslås utgå till lärare vid skolan för tjänstgöring under ferietid i samband med intagning av elever. Vidare yrkas medel för ökad kurativ verksamhet. (+29 000 kr.)

3. Vid teckningslärarinstitutet tillkommer nästa läsår ytterligare en klassavdelning i årskurs 3, vilket också medför ökade kostnader för den praktiska lärarutbildningen. Den sammanlagda merkostnaden blir 78 150 kr. Vidare föreslås en ny tjänst som lektor i psykologi och pedagogik. Dessutom begärs medel för ökad medverkan av metodiklärarna i den praktiska lärarutbildningen, ytterligare undervisningstimmar för tillval, ökad undervisning i tal- och röstvård, uppräknning av arvoden till tillfälliga föreläsare och pedagogiska experter samt skrivhjälp åt lärarna. Någon ny kurs för utbildning av konstnärer till teckningslärare föreslås inte för nästa läsår, vilket leder till en kostnadsminskning av 80 000 kr. (+43 580 kr.)

4. Löneomräkning 150 000 kr.

Departementschefen

Jag har ännu inte tagit ställning till om styrelsens utredning kan läggas till grund för beslut eller om ytterligare utredning fordras. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om skolans framtida organisation bör inga större förändringar av dess nuvarande organisation och omfattning företas.

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att träffa avtal av samma slag som tidigare med Stockholms stad angående fördelningen av kostnader för skolan under budgetåret 1968/69.

Med hänsyn till att frågan om skolans framtida organisation ännu är olöst vill jag inte f. n. räkna medel för någon tjänst som byrådirektör. Då jag emellertid finner att ett omedelbart behov finns av administrativ förstärkning vid skolan, bör medel för ändamålet tills vidare beräknas på åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Arvodet åt en sekreterare hos styrelsen bortfaller därvid (1).

Jag beräknar 6 000 kr. för ökad kurativ verksamhet vid skolan (2).

Med anledning av den ökade intagningen vid teckningslärarinstitutet fr. o. m. läsåret 1966/67 beräknar jag medel för ytterligare en klassavdelning i årskurs 3 vid institutet samt för ökade kostnader för den praktiska lärarutbildningen (3).

För löneomräkning beräknar jag 241 000 kr. (4).

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 3 982 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Stockholms stad om fördelningen av vissa kostnader för konstfackskolan under budgetåret 1968/69,

b) till *Konstfackskolan: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 982 000 kr.

B 85. Konstfackskolan: Omkostnader

1966/67 Utgift	629 569
1967/68 Anslag	637 000
1968/69 Förslag	678 000

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård	6 000	+ 500	+ 1 000
2. Reseersättningar	5 000	+ 2 500	+ 1 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	246 000	+12 500	+ 7 000
b) Städning och renhållning	267 000	+13 000	+13 000
c) Övriga expenser	103 000	+21 000	+18 000
4. Stipendier m. m.	10 000	+ 500	+ 1 000
	637 000	+50 000	+41 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 678 000 kr.

B 86. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1966/67 Utgift	270 100	Reservation	—
1967/68 Anslag	337 000		
1968/69 Förslag	337 000		

Skolöverstyrelsen

Anslaget föreslås höjt med 149 000 kr. till 486 000 kr. Därvid har beaktats att en engångsanvisning på 50 000 kr. bortfaller. Av den föreslagna höjningen hänför sig 125 000 kr. till nödvändig nyanskaffning av för en eller flera fackavdelningar

gemensam utrustning, 10 000 kr. till kostnader för modellarvoden samt 14 000 kr. till kostnader för förbrukningsmateriel och underhåll.

Departementschefen

Jag förordar en höjning av medelsanvisningen för löpande förbrukning av undervisningsmateriel m. m. med 50 000 kr. Eftersom en för innevarande budgetår beräknad engångsanvisning på 50 000 kr. bortfaller, blir anslagsbeloppet oförändrat för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 337 000 kr.

e) Radio- och TV-verksamhet

B 87. Viss beredskapsutrustning

1967/68 Anslag	500 000	Reservation	—
1968/69 Förslag	550 000		

Sveriges Radio

Sveriges Radio AB har hemställt, att sammanlagt 550 000 kr. måtte anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle ta del av skrivelsen genom att den tillhandahålls utskottet.

Departementschefen

Jag förordar, att för ändamål som avses i nämnda skrivelse förevarande anslag för nästa budgetår förs upp med ett belopp av 550 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

B 88. Ersättning för viss rundradioverksamhet

1967/68 Anslag	26 850 000
1968/69 Förslag	29 460 000

Televerket och Sveriges Radio

Sveriges Radio AB och televerket har hemställt, att sammanlagt 31 400 000 kr. måtte anvisas under förevarande anslag för att täcka dels Sveriges Radios och televerkets kostnader för skolprogramverksamhet och programverksamhet för utlandet, dels televerkets kostnader för befrielse för blinda att erlagga ljudradioavgift. Angivna kostnader skall jämlikt beslut av 1964 års riksdag i sin helhet bestridas av skattemedelsanslag på riksstaten.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anför i det följande vid anmälan av frågorna rörande ljudradio och television under anslaget Rundradioanläggningar hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 29 460 000 kr.

C. Kyrkliga ändamål

C 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	2 018 891
1967/68 Anslag	1 831 000
1968/69 Förslag	1 993 000

I varje stift skall finnas ett domkapitel som handhar kyrkliga angelägenheter inom stiftet. De grundläggande bestämmelserna härom finns i lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel (ändrad senast 1964: 644).

Stiftsnämnderna handlägger ärenden som rör den ecklesiastiska boställsförvaltningen. De viktigaste bestämmelserna i ämnet finns i ecklesiastiska boställsordningen den 30 augusti 1932 (nr 400; ändrad senast 1965: 580). Stiftsnämnd finns i alla stift utom Stockholms. Domkapitel och stiftsnämnd har gemensam kanslipersonal.

Ur detta anslag bestrids kostnaderna för *dels* avlöning åt personalen vid domkapitlen och stiftsnämnderna, *dels* arvoden och andra ersättningar åt ledamöter i domkapitlen och stiftsnämnderna m. fl., *dels* avlöning åt kyrkoherdarna för döva. Den del av dessa kostnader som avser stiftsnämndernas verksamhet och avlöningar åt kyrkoherdarna för döva skall emellertid ersättas ur kyrkofonden. Av kostnaderna faller på statsverket alla utgifter för personalen vid domkapitlet i Stockholm samt utgifterna för arvoden och andra ersättningar till den del de avser domkapitlen. På kyrkofonden faller alla utgifter för avlönande av den skogligen personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och andra ersättningar, som avser stiftsnämnderna, och för avlönande av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål tas upp som uppbördsmedel i avlöningsstaten för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva. Bidraget utgör för innevarande budgetår 3 055 100 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Domkapitlen	Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	62,5	+3	+1,5
Övrig personal	89,5	+1	+0,5
	152	+4	+2
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
<i>I. Domkapitlet i Stockholm</i>			
Avlöningar till tjänstemän	145 800	+ 15 400	+ 12 200
Arvoden och särskilda ersättningar	3 900	+ 200	+ 200

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Domkapitlen	Departements- chefen
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.			
Avlöningar till tjänstemän	3 152 300	+344 300	+285 600
Arvoden och särskilda ersättningar	54 800	+ 10 600	+ 6 900
III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande			
	100 000	of.	of.
IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.			
Avlöningar till tjänstemän	1 114 100	+153 400	+ 97 500
Arvoden och särskilda ersättningar	48 200	+ 6 200	+ 6 200
V. Kyrkoherdar för döva			
Avlöningar till tjänstemän	267 000	+ 26 500	+ 26 500
	4 886 100	+556 600	+435 100
Uppbördsmedel			
Bidrag från kyrkofonden	3 055 100	+358 600	+273 100
<i>Nettoutgift</i>	1 831 000	+198 000	+162 000

Domkapitlen

1. *Domkapitlet i Uppsala* föreslår en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång vid domkapitlet (+34 128 kr.). Vidare anmäler domkapitlet, att den skogligen personalen vid stiftsnämnden i Uppsala tillfälligt behöver förstärkas med en assistent (+32 244 kr.).

2. *Domkapitlet i Lund* begär medel till ett kvalificerat biträde vid domkapitlets bokförings- och kassaavdelning (+20 496 kr.).

3. *Domkapitlet i Göteborg* föreslår, att kanslipersonalen vid domkapitlet ökas med en kanslist och minskas med en kontorist (nettoutgift 7 440 kr.). Vidare föreslås en tjänst som biträdande stiftsjägmästare vid stiftsnämnden i Göteborg (+43 668 kr.).

4. Ett flertal domkapitel begär ökade medel till biträdeshjälp, tillfällig personal, vikariats- och övertidsersättningar m. m. (+47 000 kr.).

5. Löneomräkning 371 600 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 993 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en amanuens vid domkapitlet i Uppsala (1), ett kvalificerat biträde med halvtidstjänstgöring vid domkapitlet i Lund (2) och den begärda förändringen beträffande kanslipersonalen vid domkapitlet i Göteborg (3). Vidare har jag för tillfällig förstärkning av den skogligen personalen vid stiftsnämnden i Uppsala beräknat 20 000 kr. (1). För löneomräkning beräknar jag 359 400 kr., varav 134 250 kr. belöper på statsverket.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m.m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 993 000 kr.

C 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader

1966/67 Utgift	270 187
1967/68 Anslag	261 000
1968/69 Förslag	278 000

Ur detta anslag bestrids domkapitlens och stiftsnämndernas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck och hyresersättningar, vissa kostnader enligt lagen den 15 maj 1942 (nr 232) angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m., stiftsnämndernas avgifter till Föreningen Skogsträdsförädling med Stiftelsen Skogsförbättringar, kostnader för den skogliga personalens fortbildning samt vissa omkostnader för kyrkoherdarna för döva. Ur kyrkofonden utgår bidrag med belopp som motsvarar hälften av de beräknade sjukvårds- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms samt hela den beräknade kostnaden för stiftsnämndernas och kyrkoherdarnas för döva verksamhet. Återstoden av de beräknade kostnaderna bestrids med medel från riksstaten.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål förs upp som uppbördsmedel i omkostnadsstaten för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva.

Utgifter	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Domkapitlen	Departements- chefen
I. Domkapitlet i Stockholm			
1. Sjukvård m. m.	500	of.	of.
2. Reseersättningar	450	of.	of.
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	400	of.	of.
b) Övriga expenser	8 300	+ 500	+ 500
4. Publikationstryck	1 650	+ 100	+ 100
II. Övriga domkapitel			
1. Sjukvård m. m.	6 700	+ 1 100	+ 6 500
2. Reseersättningar	72 600	+ 4 000	+ 4 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	35 400	+ 200	+ 200
b) Övriga expenser	275 200	+32 500	+17 000
därav engångsutgifter	27 500	-6 300	-15 000
4. Publikationstryck	18 500	+ 400	+ 400
III. Stiftsnämnderna			
1. Sjukvård m. m.	1 000	of.	+ 300
2. Reseersättningar m. m.	216 500	+ 6 050	+ 6 000
3. Hyror för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna	10 900	of.	of.
4. Vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond	6 000	of.	+ 6 000
5. Kostnader för medlemskap i Föreningen Skogsträdsförädling m. m.	12 700	+ 300	+ 300
6. Fortbildning av stiftsjägmästare och biträdande stiftsjägmästare	21 500	+ 500	of.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Domkapitlen	Departements- chefen
<i>IV. Kyrkoherdar för döva</i>			
1. Sjukvård m. m.	250	of.	of.
2. Reseersättningar m. m.	69 500	+ 4 300	+ 4 300
3. Ersättning för tjänstebrevsrätt	2 100	of.	+ 900
4. Expenser	6 800	+ 600	+ 500
	766 950	+50 550	+47 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag från kyrkofonden	505 950	+28 650	+30 000
Nettoutgift	261 000	+21 900	+17 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 278 000 kr.

C 3. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader

Ämbetslokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i *Göteborg* är inrymda i biskopsgården i staden. *Stiftsnämnden* har hemställt om anslag till vissa reparationsarbeten i dessa lokaler. Kostnaderna har uppskattats till 22 800 kr.

Byggnadsstyrelsen har inget att erinra mot framställningen.

Vidare har *domkapitlet i Skara* hemställt om anslag med 4 500 kr. för att anordna ett lunchrum i konsistoriehuset i staden, vilket inrymmer ämbetslokaler för både domkapitel och stiftsnämnd.

Kammarkollegiet, som har yttrat sig över båda framställningarna, har ingenting att erinra mot att de föreslagna arbetena utförs. Kostnaderna bör enligt kollegiets mening fördelas lika mellan staten och kyrkofonden såsom tidigare skett i liknande fall.

Departementschefen

Jag förordar, att medel anvisas för de föreslagna arbetena och har ingenting att erinra mot de beräknade kostnaderna eller kammarkollegiets förslag till fördelning av dessa. Anslaget bör föras upp under den inledningsvis angivna rubriken. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 14 000 kr.,

b) medge, att ur kyrkofonden får för samma ändamål utgå ett belopp av 14 000 kr.

C 4. Ersättningar till kyrkor m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppförda ett förslagsanslag av 8 000 kr. med rubriken Kleresistaten och ett förslagsanslag av 120 000 kr. med rubriken Ersättningar till kyrkor. Dessa anslag har funnits under en följd av år, och den sammanlagda belastningen på de båda anslagen uppgick budgetåret 1966/67 till 129 750 kr.

Ur anslaget Kleresistaten utgår numera bara indelningsersättningar till vissa domkyrkosysselmän.

Ur anslaget Ersättningar till kyrkor utgick tidigare sammanlagt omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (kskr 1946: 6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (SU 1947: 65, rskr 168) indrogs emellertid flertalet ersättningar som utgått ur anslaget, med utgången av budgetåret 1946/47, nämligen ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor med undantag av domkyrkor samt de förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad. Möjlighet föreligger dock för Kungl. Maj:t att om särskilda skäl föreligger låta församling behålla sin ersättning eller få gottgörelse för denna. Anslaget belastas således numera med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför.

Departementschefen

Anslaget Kleresistaten och anslaget Ersättningar till kyrkor bör sammanföras till ett gemensamt anslag med den inledningsvis angivna rubriken. Det nya anslaget bör användas för samma ändamål som de båda nuvarande. Under dessa båda anslag har för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 128 000 kr. Motsvarande belopp synes böra anvisas även för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 128 000 kr.

C 5. Vissa ersättningar till kyrkofonden

Enligt lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond (ändrad senast 1964: 407) skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med 5 050 737 kr. för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrids från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med ett avrundat belopp av 5 051 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 5 051 000 kr.

C 6. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

1966/67 Utgift	131 279
1967/68 Anslag	136 000
1968/69 Förslag	146 000

Enligt kyrkomusikerstadgan den 2 juni 1950 (nr 375) skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Genom ändring i stadgan år 1958 (nr 369) har vid sidan av dittillsvarande kantorstjänst, dvs, tjänst som kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, i fortsättningen benämnd skolkantorstjänst, införts en ny typ av självständig kyrkomusikalisk tjänst, benämnd kyrkokantorstjänst.

För utbildning av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, vilka är öppna för elever och — i mån av utrymme — förutvarande elever vid folkskoleseminarium samt vid lärarhögskolas småskollärary- och folkskolläraryrlinje. Bristen på kyrkomusiker i förening med minskat intresse för kurserna från de nyssnämnda elevkategoriernas sida har dock föranlett Kungl. Maj:t att de fyra senaste åren försöksvis vidga tillträdet till kurserna. Sålunda meddelade Kungl. Maj:t den 9 juni 1967 Musikaliska akademiens styrelse begärt bemyndigande att till var och en av 1967 års kurser ta ut högst åtta deltagare, som inte tillhörde de uppräknade kategorierna, utan att maximiantalet deltagare, 24 i varje kurs, därigenom ökades.

I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorexamen, vilken utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor. För varje kurs finns en av Kungl. Maj:t förordnad kursledare som uppbär dels resekostnadsersättning och traktamente, dels arvode i form av grundarvode med 250 kr. för varje kurs samt tilläggsarvode med 65 kr. för varje seminarium (lärarhögskola), varifrån elever tas ut till kurs som står under hans ledning, under förutsättning att han är närvarande under de inträdesprövningar för kursen som anordnas vid läroanstalten i fråga.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av denna examen anordnas särskilda kurser, vilka utgörs av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning. Ledare för sommarkurs uppbär särskilt arvode med 250 kr. för varje kurs.

Censor vid organist- och kantorexamen eller vid pedagogisk examen för kyrkokantorer erhåller arvode med 100 kr. för examensdag samt resekostnadsersättning och traktamente.

Musikaliska akademiens styrelse

Anslaget föreslås bli höjt med 91 000 kr. Härav beräknas ca 84 000 kr. till höjda arvoden åt kurslärarna. Styrelsen räknar med att s. k. icke-seminarister även i fortsättningen skall ha möjligheter att delta i sommarkurserna för organist- och kantorexamen i den utsträckning som har gällt för 1967 års kurser. I samband där-

med begär styrelsen 2 000 kr. till höjda arvoden åt kursledarna. Vidare begär styrelsen medel till en beslutad höjning av censorsarvodena och till ökade kostnader för reseersättningar m. m.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 10 000 kr. Av detta belopp har ca 6 000 kr. beräknats för beslutade höjningar av arvodena till kurslärare och censorer, samt 1 000 kr. för höjning av kursledararvodena.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 146 000 kr.

C 7. Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken

1966/67 Utgift	6 000
1967/68 Anslag	6 000
1968/69 Förslag	6 000

Ur detta anslag, som f. n. har rubriken Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken, utgår nu tre stipendier, varav två för utbildning av präster, förtrogna med finska språket, och ett företrädesvis för utbildning av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium uppgår till 2 000 kr. för år och utdelas för högst tre år i sänder med 1 000 kr. för varje lästermin. Stipendium får dock utgå med 1 500 kr. för termin, när bara två stipendiater finns. I enlighet med framställning av domkapitlet i Luleå föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp under den inledningsvis angivna rubriken, och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 6 000 kr.

C 8. Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppförda tre reservationsanslag, som avser bidrag till restaurering av äldre domkyrkor, nämligen ett om 300 000 kr. till Uppsala domkyrka, ett om 500 000 kr. till Linköpings domkyrka och ett om 140 000 kr. till Strängnäs domkyrka.

1. Uppsala domkyrka

Från anslaget Bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka bestrids kostnaderna för förberedande åtgärder för en restaurering av denna domkyrka (se prop. 1962: 42, SU 70, rskr 190).

Domkyrkoarkitekten Åke Porne lade i mars 1967 fram ett förslag till yttre och inre restaurering av domkyrkan. I fråga om exteriören innebär förslaget ett försök att ge domkyrkan en mer enhetlig prägel. Den viktigaste förändringen är, att de nuvarande tornspirorna ersätts med andra, som är smäckrare och något lägre. Även när det gäller interiören föreslås ganska omfattande förändringar. Huvudtanken är att framhäva korets rikedom, tvärskeppets tyngd, långhusets enkelhet och sidokapellens individuella karaktär. Målningarna i långhuset överkalkas, medan den kvalitativt bättre dekoren i koret bevaras. De nuvarande läktarna i tvärskeppet avlägsnas, och en ny läktare för orgel och kör anordnas i norra korsarmen. I långhuset insätts bänkar av lätt utformning. I mittkvadraten anbringas ett flyttbart altare, som används vid vanliga högmässor. Predikstolen flyttas till den nordöstra av de fyra pelarna kring mittkvadraten. Högkoret föreslås bli omgärdat av ett genombrutet korskränk av ek, och S:t Eriks skrin placeras bakom och synligt ovanför högaltaret. Ett antal sidokapell inreds för olika gudstjänständamål. I tornen anordnas personal- och arbetsrum samt lokaler för vissa grenar inom församlingsarbetet m. m. Förslaget innefattar vidare bl. a. elektriska installationsarbeten och införande av nytt värmesystem. Kostnaderna för att genomföra förslaget beräknas till 36 103 000 kr.

Yttranden över förslaget har avgetts av *byggnadsstyrelsen, riksantikvarieämbetet, domkapitlet i Uppsala, länsstyrelsen i Uppsala län, Uppsala stad och Uppsala domkyrkoförsamling*. Vidare har *kammarkollegiet* yttrat sig om fördelningen av kostnaderna för den planerade restaureringen.

När det gäller exteriören är ingen av remissinstanserna benägen att godta förslaget i föreliggande skick. Sålunda synes enighet råda om att de nuvarande tornspirorna bör bibehållas. Såväl *riksantikvarieämbetet* som *domkapitlet* och *länsstyrelsen* anser, att restaureringsarbetet bör bedrivas i etapper. Därvid bör man börja med interiören, under det att förslaget till yttre restaurering bör ytterligare bearbetas.

I fråga om interiören har skiftande meningar kommit till uttryck i remissyttrandena. En välvillig behandling har i allmänhet ägnats de delar av förslaget som avser att göra kyrkan mera användbar som församlingskyrka, t. ex. förslagen att utnyttja tornutrymmen och sidokapell för en rad olika ändamål. I andra hänseenden har meningarna varit mera delade. Några betydelsefulla detaljer i förslaget har utsatts för en nästan enhällig kritik. Detta gäller tanken på ett flyttbart altare samt den föreslagna placeringen av predikstolen och S:t Eriks skrin.

Genom beslut den 15 december 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt Porne att med beaktande av remissyttrandena göra en översyn av förslaget till inre restaurering av domkyrkan och därvid samråda med riksantikvarieämbetet, domkapitlet, länsstyrelsen och vederbörande inom domkyrkoförsamlingen.

2. Linköpings domkyrka

Under budgetåren 1949/60 anvisades sammanlagt 333 000 kr. som bidrag till kostnaderna för restaurering av Linköpings domkyrka. I enlighet med förslag i

prop. 1964: 1 (bil. 10 s. 186) beslöt 1964 års riksdag att ytterligare 1,5 milj. kr. skulle få utgå till samma ändamål (SU 8, rskr 8). Av detta belopp har 1,4 milj. kr. hittills anvisats.

Domkyrkostyrelsen i Linköping anhåller, att det återstående beloppet, 100 000 kr., anvisas för nästa budgetår.

3. *Strängnäs domkyrka*

Enligt beslut av 1967 års riksdag (prop. 1967: 35, SU 60, rskr 160) skulle 650 000 kr. få utgå av statsmedel som bidrag till restaureringsarbeten på Strängnäs domkyrka. Av detta belopp har för innevarande budgetår anvisats 140 000 kr. för vissa brandskyddsåtgärder.

Domkapitlet i Strängnäs hemställer, att hela det återstående beloppet, 510 000 kr., anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen

De tre nuvarande reservationsanslagen till bidrag till restaurering av respektive Uppsala, Linköpings och Strängnäs domkyrkor bör sammanföras till ett reservationsanslag med den inledningsvis angivna rubriken.

Beträffande *Uppsala domkyrka* har ett restaureringsförslag under år 1967 lagts fram och remissbehandlats. Genom detta förslag, som enligt remissinstansernas enhälliga uppfattning bygger på ett omsorgsfullt arbete, har restaureringsfrågan kommit ett gott stycke närmare sin lösning. I remissyttrandena har emellertid stark kritik riktats mot viktiga delar av förslaget. Detta synes därför inte kunna fastställas i föreliggande skick.

Den förhärskande uppfattningen synes numera vara, att den inre restaureringen bör påbörjas först och att man under arbetet med denna bör ytterligare överväga exteriörens utformning. Den inre restaureringen bör emellertid inte utföras utan bearbetning av förslaget, eftersom olika åsikter på många punkter kommit till uttryck. Kungl. Maj:t har därför uppdragit åt arkitekten Porne att med beaktande av remissyttrandena göra en översyn av förslaget beträffande interiören. Det är min förhoppning, att denna översyn relativt snart skall leda till ett förslag som kan vinna allmän anslutning. I väsentliga avseenden pekar nämligen remissyttrandena i samma riktning.

Med hänsyn till frågans nuvarande läge kan man inte räkna med att några egentliga byggnadsarbeten — bortsett från nödvändiga skyddsarbeten — kan komma i gång under budgetåret 1968/69. För detta budgetår behövs dock ett anslag för den beslutade översynen av förslaget, i den mån denna inte hinner slutföras under innevarande budgetår, samt till ritningsarbete och andra förberedande åtgärder. Jag beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 250 000 kr.

Arbetet med restaurering av *Linköpings domkyrka* har inte fortskridit i den takt som tidigare beräknats. Enligt vad jag har erfarit är det tillräckligt att anvisa 5 000 kr. för nästa budgetår.

Vad slutligen angår *Strängnäs domkyrka* tillstyrker jag i enlighet med domkapitlets framställning att 510 000 kr., dvs. återstoden av det beslutade beloppet, anvisas nästa budgetår.

Som bidrag till restaurering av äldre domkyrkor bör således anvisas (250 000 + 5 000 + 510 000 =) 765 000 kr. Under det nya anslaget bör för var och en av de tre domkyrkorna tas upp en anslagspost, som har karaktär av särskilt reservationsanslag. Eventuella reservationer under de tre hittillsvarande anslagen vid utgången av budgetåret 1967/68 bör tillgodoföras det nya anslaget och hänföras till respektive anslagspost.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 765 000 kr.

C 9. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord

1966/67 Utgift	800
1967/68 Anslag	1 000
1968/69 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids efter prövning av vederbörande länsstyrelse förrättningskostnader vid friköp av lägenhet på kyrklig jord, om sökanden saknar medel att betala dessa kostnader eller om han efter betalning av kostnaderna skulle sakna medel för eget uppehälle eller för fullgörande av underhållsskyldighet. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 10. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

1966/67 Utgift	40 000
1967/68 Anslag	40 000
1968/69 Förslag	50 000

Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden som bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till Kyrkornas världsråd. Anslaget är fr. o. m. budgetåret 1964/65 uppfört med 40 000 kr.

Svenska ekumeniska nämnden

Kyrkornas världsråd har vädjat om väsentligt höjda årsbidrag från medlemskyrkorna. Enligt planerna borde denna höjning fr. o. m. år 1969 motsvara minst

en tredjedel av nuvarande anslag. Nämnden räknar med att detta mål kan uppnås bara genom successiva höjningar under åren 1968 och 1969. Av egna medel kan nämnden, som under innevarande år förutser ett betydande underskott, inte tillskjuta mer än hittills. Nämnden anhåller därför, att anslaget höjs med 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till vad svenska ekumeniska nämnden har anfört anser jag mig böra tillstyrka den begärda höjningen med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 50 000 kr.

C 11. Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna

1966/67 Utgift		75 000
1967/68 Anslag		75 000
1968/69 Förslag		90 000

Enligt beslut av 1966 års riksdag (prop. 1966: 34, SU 51, rskr 158) utgår bidrag av statsmedel till de svenska utlandsförsamlingarna. Beslutet avsåg de svenska församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires, för vilka Kungl. Maj:t har fastställt kyrkoordning. Av anslaget för innevarande budgetår utgår 50 000 kr. som bidrag till avlöning av kyrkvaktmästare och biträden på församlingarnas pastorexpeditioner, medan 25 000 kr. utgör gottgörelse åt den svenska församlingen i London för förlorad rätt till skeppsavgifter.

Domkapitlet i Uppsala

De kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare som bör beaktas vid bidragets bestämmande uppgår enligt domkapitlets beräkningar till ca 141 700 kr. budgetåret 1968/69. Domkapitlet hemställer, att bidraget till avlöningskostnader bestäms till hälften av detta belopp eller i avrundat tal till 70 500 kr. Vidare föreslår domkapitlet, att gottgörelsen till den svenska församlingen i London även för nästa budgetår skall utgöra 25 000 kr.

Departementschefen

På grund av församlingarnas ökade kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjs med 15 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 90 000 kr.

C 12. Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader

Kyrkorådet i Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo har anhållit om bidrag av statsmedel till reparationsarbeten på församlingens kyrkobyggnad, som inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditjonslokaler, kyrkoherdebostad, två andra bostäder och sjömanshem. Kyrkorådet beräknar kostnaderna för de arbeten som behövs till 450 000 kr., varav 370 000 kr. belöper på yttre reparationer.

På uppdrag av byggnadsstyrelsen har härefter *civilingenjören A. R. Engebretsen*, Oslo, utrett vilka yttre reparationer som behövs. I sitt utlåtande konstaterar han, att både takbeläggningen och ytterväggarna är behäftade med allvarliga skador. Han föreslår omläggning av skiffertaket, vilket beräknas kosta 250 000 kr. Vidare föreslår han omputsning och målning av fasaderna. Kostnaden härför uppskattas till 150 000 kr. Vissa andra behövliga reparationer beräknas kosta 50 000 kr.

Under hänvisning till Engebretsens utredning framhåller *byggnadsstyrelsen* nödvändigheten av att de utvändiga underhållsarbetena snarast utförs.

Domkapitlet i Uppsala betonar att församlingens ekonomi är svag och tillstyrker i första hand anslag på 450 000 kr. för de av Engebretsen angivna yttre reparationsarbetena. I andra hand föreslår domkapitlet, att ytterligare 25 000 kr. anvisas för en i kyrkorådets ansökning upptagen omläggning av värmesystemet.

Kammarkollegiet tillstyrker ett anslag av högst 450 000 kr. för de yttre reparationsarbetena. Därvid förutsätter kollegiet, att församlingen helt bekostar de i kyrkorådets ansökning angivna inre reparationerna.

Departementschefen

I prop. 1966: 34 om bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna m. m. uttalade min företrädare (s. 27), att särskilt bidrag borde kunna utgå, när behov av större iståndsättningsåtgärder beträffande kyrkobyggnaderna förelåg. Detta uttalande föranledde ingen erinran från riksdagens sida (SU 51, rskr 158).

Det framgick redan av den utredning om utlandsförsamlingarnas ekonomi som låg till grund för nämnda proposition, att osloförsamlingens kyrkobyggnad behövde repareras. Behovet av åtgärder synes därefter ha accentuerats. Det är också utrett, att församlingen under senare år har haft avsevärda utgifter för underhåll av sina fastigheter.

Eftersom det skulle bli alltför betungande för församlingen att ensam bära de betydande kostnader som nu synes ofrånkomliga, tillstyrker jag bidrag av statsmedel. Liksom kammarkollegiet anser jag, att bidrag bör utgå bara för de yttre reparationsarbetena. Bidraget bör fördelas på två år. För nästa budgetår bör enligt min mening 200 000 kr. anvisas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

D. Skolväsendet

a) Centrala och regionala myndigheter m. m.

D 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar

1966/67 Utgift	21 619 114
1967/68 Anslag	22 500 000
1968/69 Förslag	24 570 000

Skolöverstyrelsen, vars arbetsuppgifter framgår av den för verket gällande instruktionen den 3 december 1965 (nr 737), är organiserad på fem avdelningar, nämligen en undervisningsavdelning för allmänna skolfrågor (UA), en undervisningsavdelning för yrkesutbildningsfrågor (UY), en avdelning för lärarutbildning och pedagogiskt utvecklingsarbete (L), en avdelning för planering (P) och en avdelning för administrativa frågor (A). Inom styrelsen finns sexton byråer, som fördelas mellan avdelningarna enligt styrelsens bestämmande, samt en byrå för folkbildningsfrågor.

Hos styrelsen finns vidare en skolöverläkare samt sektioner för biträde med information och för rationaliserings- och utredningsarbete.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Tjänster</i>				
Handläggande personal	346,5	+17		+11
Övrig personal	297	of.		— 2
	643,5	+17		+ 9
<i>Anslag</i>				
Avlöningar till tjänstemän	20 000 000	+2 397 000		+1 747 000
Arvoden och särskilda ersättningar	46 000	of.		of.
Ersättning till expertis	2 454 000	+ 403 000		+ 323 000
	22 500 000	+2 800 000		+2 070 000

¹⁾ I antalet ingår 42 tjänstemän vid SÖ-förlaget.

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen föreslår indragning av två tjänster i Bo 5 på övergångsstat (—125 160 kr.) och en tjänst som materieförvaltare vid förutvarande centrala maskinlagret för omskolningsverksamheten (—25 260 kr.). Vidare föreslås med anledning av examenssystemets avveckling att organisationen minskas med en byrådirektör, en kanslist, en kontorsskrivare med halvtidstjänstgöring och ett biträde (—113 982 kr.).

2. Vidare föreslår överstyrelsen, att den successiva uppbyggnaden av gymnasieinspektionen fullföljs genom att ytterligare elva gymnasieinspektörstjänster inrättas. Därutöver beräknas för administrativa uppgifter i samband med gymnasieinspektionen en kontorsskrivare med halvtidstjänstgöring och ett biträde. (+ 847 842 kr.)

3. För förstärkning av skolkonsulentorganisationen föreslås att två och en halv tjänster inrättas (+ 144 270 kr.). Överstyrelsen föreslår vidare, att tjänsten som särskolinspektör byts ut mot skolkonsulenttjänst och att en bibliotekskonsulenttjänst byts ut mot byrådirektörstjänst samt beräknar härutöver medel för tidigare medgivna likartade tjänstebyten (+ 29 604 kr.).

4. I övrigt föreslår överstyrelsen inrättande av en byrådirektörstjänst för byrå P 1, en kanslistjänst för byrå L 3 och en arkivföreståndare för verket i dess helhet (+ 113 880 kr.).

5. Den beräknade ökningen av medelsbehovet (+ 403 000 kr.) under anslagsposten Ersättning till expertis fördelar sig på följande sätt:

Provkonstruktionsverksamhet	80 000
Granskning av ritningar för skolbyggnader för grundskolan	150 000
Utvecklingsarbete på skolbyggnadsområdet	50 000
Löneomräkning	123 000

6. För löneomräkning under posten Avlöningar till tjänstemän beräknas 1 527 558 kr.

Föredraganden

För den fortsatta utbyggnaden av gymnasieinspektionen beräknar jag medel för ytterligare nio extra ordinarie tjänster som gymnasieinspektör. I anslutning härtill bör tillkomma en kontorsskrivare med halvtidstjänstgöring.

Med hänsyn särskilt till behovet av centrala insatser för trafikundervisningen i skolan samt för annan trafikutbildning bör skolöverstyrelsens konsulentorganisation förstärkas. Jag beräknar därför medel för ytterligare en tjänst som skolkonsulent. Till trafikundervisningen och därmed sammanhängande frågor återkommer departementschefen vid sin anmälan av anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m.

Jag beräknar vidare medel för en assistenttjänst för överstyrelsens arkivvård.

För ersättning till expertis beräknar jag en ökning med 323 000 kr.

För löneomräkning under posten Avlöningar till tjänstemän räknar jag med ett medelsbehov av 1 245 000 kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 24 570 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 24 570 000 kr.

D 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

1966/67 Utgift	3 408 629
1967/68 Anslag	4 218 000
1968/69 Förslag	4 768 000

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	33 000	+ 22 000	+ 32 000
2. Reseersättningar	1 344 000	+299 000	+165 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	79 000	of.	+ 31 000
b) Övriga <i>expenser</i>	1 596 000	+ 89 000	— 48 000
4. Publikationstryck	241 000	of.	of.
5. Framställning och distribution av prov	725 000	+ 75 000	+ 75 000
6. ADB-verksamhet	200 000	+400 000	+295 000
	4 218 000	+885 000	+550 000

Skolöverstyrelsen

2. Det ökade anslagsbehovet beror huvudsakligen på, förutom höjda priser, gymnasieinspektörernas verksamhet.

3 b). Budgetåret 1967/68 ingår i delposten 220 000 kr. till sådan maskinell bearbetning av statistiska data som verkställs av statistiska centralbyråns datamaskincentral. Överstyrelsen föreslår, att medel för ändamålet i stället beräknas under delposten ADB-verksamhet (6). Samtidigt föreslås en uppräknig av denna post för utrustning av lokaler, representation m. m. samt på grund av prishöjningar.

6. Av ökningen hänför sig 220 000 kr. till överföringen från delposten 3 b). I övrigt beräknas ökade kostnader för bl. a. försök med meritvärdering med hjälp av ADB.

Föredraganden

Medel för reseersättningar åt de experter, som ingår i skolöverstyrelsens pedagogiska arbetsgrupper för grundskolans läroplan, beräknas under reservationsanslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet.

Som överstyrelsen föreslagit bör ett belopp av 220 000 kr., motsvarande kostnaderna för maskinell bearbetning av statistiska data, föras över från delposten Övriga *expenser* till anslagsposten ADB-verksamhet. För utrustning av lokaler m. m. räknar jag med 40 000 kr. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknas 6 000 kr. för sådana ändamål, som avses i Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna den 3 juni 1966 (nr 381) om bestridande av kostnader för vissa personalvårdande åtgärder m. m. Förslaget om särskild medelsanvisning till representation kan jag inte biträda.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 768 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 768 000 kr.

Da

D 3. Länskolnämnderna: Avlöningar

1966/67 Utgift	10 707 654
1967/68 Anslag	11 625 000
1968/69 Förslag	12 785 000

Länskolnämndernas arbetsuppgifter och sammansättning framgår av deras den 3 december 1965 (nr 741, senast ändrad 1967:824) utfärdade instruktion.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	135,5	+20	+2
Övrig personal	143,5	+ 1,5	+1,5
	279	+21,5	+3,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	10 417 000	+2 041 000	+1 127 000
Arvoden och särskilda ersättningar	547 000	of.	of.
Ersättning till expertis	661 000	+ 53 000	+ 33 000
	11 625 000	+2 094 000	+1 160 000

Skolöverstyrelsen

1. I enlighet med 1962 års riksdags principbeslut föreslår överstyrelsen, att ytterligare två tjänster som länskolpsykolog inrättas. Antalet länskolpsykologer skulle härigenom uppgå till 17 (+120 552 kr.).

2. Överstyrelsen beräknar medel för tre biträden med halvtidstjänstgöring, varav två avses för de föreslagna länskolpsykologerna (+17 484 kr.) och en för föreståndaren vid rikscentralen i Bräcke-Östergård för pedagogiska hjälpmedel åt rörelsehindrade elever (+8 472 kr.). För kvalificerad teknisk expertis vid nämnda rikscentral beräknar överstyrelsen därutöver 20 000 kr.

3. Ersättningar till fortbildningsledarna vid länskolnämnderna föreslås fr. o. m. budgetåret 1968/69 utgå ur förevarande anslag. För ändamålet upptas därför 940 000 kr., vilket belopp avräknas från reservationsanslaget Lärares fortbildning m. m.

4. Den på övergångsstat förda nomadskolinspektörstjänsten dras in (—72 875 kr.).

5. Löneomräkning 1 060 597 kr. varav 49 000 kr. för fortbildningsledarna.

I skrivelse den 29 november 1967 har skolöverstyrelsen anhållit, att det belopp av 20 000 kr., som begärts för kvalificerad teknisk personal vid rikscentralen i Bräcke-Östergård för pedagogiska hjälpmedel åt rörelsehindrade elever, förs över till länskolnämndernas omkostnadsanslag för att i stället användas huvudsakligen till ersättning åt stiftelsen Bräcke-Östergård för utnyttjande av skolanläggningens personal- och lokalresurser.

Föredraganden

Innehavaren av den på övergångsstat förda nomadskolinspektörstjänsten uppnår pensioneringsperiodens övre gräns vid utgången av maj månad 1969. Medel för tjänsten beräknas därför även för budgetåret 1968/69.

Kostnaderna för ersättningar åt fortbildningsledarna vid länsskolnämnderna bör bestridas ur reservationsanslaget Lärares fortbildning m. m.

Mot skolöverstyrelsens övriga förslag har jag inte något att erinra.

Under hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12 785 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsskolnämnderna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 12 785 000 kr.

D 4. Länsskolnämnderna: Omkostnader

1966/67 Utgift	2 193 242
1967/68 Anslag	2 441 000
1968/69 Förslag	2 610 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	19 000	of.	of.
2. Reseersättningar			
a) Reseersättningar m. m. vid egentliga förrättningar	955 000	+132 000	+ 60 000
b) Reseersättningar i övrigt	203 000	+ 14 000	+ 10 000
3. Expenser			
a) Lyse	38 000	of.	of.
b) Övriga expenser	1 226 000	+139 000	+ 99 000
	2 441 000	+285 000	+169 000

Skolöverstyrelsen

2. Ökningen av medelsbehovet hänför sig till, förutom prishöjningar, de förslag avseende fortbildningsledare och länsskolpsykologer som redovisats under föregående anslag.

3 b). 32 000 kr. bör anslås för att tillgodose behovet av material för experiment samt utställnings- och informationsverksamhet m. m. vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel i Bräcke-Östergård.

Överstyrelsen föreslår att länsskolnämnden i Malmöhus län skall få anordna försöksverksamhet med ambulering utställningar av pedagogiska hjälpmedel (+12 500 kr.).

Utöver nyss angivna ändamål föranleds det ökade medelsbehovet av generella prisstegringar, kostnader för testmateriel och apparater för de föreslagna länsskolpsykologerna samt ökat behov av expenser för fortbildningsverksamhet. Delposten har i övrigt nedräknats med 57 500 kr. motsvarande tidigare gjorda engångsansvisningar.

Da

Föredraganden

För material m. m. till experiment, utställningar och information vid rikscentralen i Bräcke-Östergård för pedagogiska hjälpmedel åt rörelsehindrade elever samt för ersättning åt stiftelsen Bräcke-Östergård för att rikscentralen utnyttjar anläggningens personal- och lokalresurser beräknar jag 52 000 kr.

Förslaget om medel till länskolnämnden i Malmöhus län för att anordna ambuleringande hjälpmedelsutställningar kan jag inte tillstyrka.

I övrigt hänvisar jag till sammanställningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länskolnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 610 000 kr.

D 5. Läroboksnämnden

1966/67 Utgift	316 660
1967/68 Anslag	370 000
1968/69 Förslag	390 000

Från anslaget bestrids utgifter för statens läroboksnämnd. Bestämmelserna om nämndens verksamhet återfinns i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 613) om granskning av vissa läroböcker (ändrad senast 1966:150).

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår, att anslaget höjs med 75 000 kr. Vid sin bedömning av medelsbehovet har nämnden räknat med att verksamheten ökar till följd av omdaning av den gymnasiala utbildningen och partiella reformer beträffande grundskolans läroplan.

Föredraganden

Jag förordar, att anslaget räknas upp med 20 000 kr., och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kr.

D 6. Bidrag till vissa elevorganisationer

1966/67 Utgift	60 000 ¹
1967/68 Anslag	120 000 ¹
1968/69 Förslag	180 000

¹ Avser anslaget Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation.

För innevarande budgetår är det i riksstaten uppförda motsvarande anslaget benämnt Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation.

Skolöverstyrelsen föreslår, att bidraget till Sveriges elevers centralorganisation höjs med 30 000 kr. till 150 000 kr. Som motivering anför överstyrelsen bl. a. att antalet elevråd under de senaste fem terminerna har ökat från ca 300 till ca 550 och att antalet distriktssammanslutningar under samma tid har ökat från 4 till 23.

Sveriges folkhögskolelevers förbund har anhållit om 60 000 kr. som bidrag till förbundets verksamhet under budgetåret 1968/69. Förbundet framhåller, att dess funktion för folkhögskolans elever motsvarar den som Sveriges elevers centralorganisation har för gymnasiets elever. De båda elevorganisationerna skiljer sig dock betydligt från varandra beroende bl. a. på folkhögskolans mål och rekryteringsunderlag. Förbundet anordnar kurser för ungdomsledare, avger yttranden över offentliga utredningar samt deltar i diskussionen med olika utredningar m. m. För den centrala verksamheten finns en heltidstjänst inrättad. Behov föreligger också av skrivhjälp på kansliet. Den ekonomiska situationen för förbundet är oroande trots kraftig höjning av medlemsavgifterna.

Föredraganden

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att bidraget till Sveriges elevers centralorganisation bör höjas med 30 000 kr.

Sveriges folkhögskolelevers förbund bildades i februari 1965 och omfattade vid utgången av samma år åtta distrikt med 66 elevkårer och 5 707 medlemmar. I den fortgående inre förnyelsen av folkhögskolan bör eleverna kunna spela en viktig roll. Det är bl. a. med hänsyn härtill angeläget att ekonomiskt stödja elevförbundet. Jag föreslår för ändamålet ett bidrag av 30 000 kr.

Jag beräknar anslaget, som bör uppföras med här använd ny rubrik, till 180 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa elevorganisationer* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 180 000 kr.

D 7. Bidrag till Målsmännens riksförbund

1967/68 Anslag	50 000
1968/69 Förslag	75 000

Skolöverstyrelsen föreslår, att bidraget höjs med 25 000 kr. till 75 000 kr.

Föredraganden

Anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag räknas upp med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Målsmännens riksförbund* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 75 000 kr.

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

D 8. Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet

1966/67 Utgift	3 828 526 ¹	Reservation	158 940 ¹
1967/68 Anslag	5 610 000		
1968/69 Förslag	9 610 000		

¹ Avser anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete.

Från detta anslag bestrids kostnader för bl. a. olika former av undersökningar inom det pedagogiska och psykologiska området samt framställning av undervisningsfilm och andra pedagogiska hjälpmedel.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 5 390 000 kr. till 11 milj. kr. Det föreslagna anslagsbeloppet hänför sig till följande ändamål.

1. Forsknings- och utvecklingsarbete (nu 2 935 000)		6 580 000
Undervisningsmetodik	5 800 000	
Kvalitetsmätning, planering m. m.	780 000	
2. Utvecklingsarbete på läromedelsområdet (nu 1 263 000)		2 000 000
Försöksverksamhet, utredningsarbeten, enkäter, kontakt- och konferensverksamhet m. m.	1 095 000	
Produktion av film m. m. för bl. a. lärarutbildning och handkappundervisning	610 000	
Internationellt utbyte och samarbete på filmområdet	140 000	
Arbete rörande registrering, organisation, distribution av läromedel samt information om läromedel	75 000	
Arbete med förteckningar över undervisningsmaterial för grundskola, fackskola, gymnasium m. m.	30 000	
Övrigt utvecklingsarbete rörande läromedel	50 000	
3. Verksamhet vid vissa skolor (nu 1 134 000)		1 820 000
Stöd åt pedagogiska utvecklingsblock	325 000	
Uppföljning och revision av läroplanen för grundskolan inberäknat SÖ:s SPA-grupper	525 000	
Uppföljning och revision av läroplanerna för gymnasiet och fackskolan	445 000	
Viss verksamhet vid specialskolor och inom övrig specialundervisning	37 000	
Viss verksamhet inom särskolan	33 000	
Viss verksamhet inom yrkesutbildningen	324 000	
Viss verksamhet vid lärarutbildningsanstalter	82 000	
Viss verksamhet inom folkhögskolan och folkbildningsarbetet	49 000	
4. Övrigt pedagogiskt utvecklingsarbete (nu 193 000)		500 000
Material för ADB-utbildning	100 000	
Tryckningskostnader m. m.	75 000	
Nya undersöknings- och försöksbehov m. m.	325 000	
5. Bidrag för utgivande av pedagogiska publikationer (nu 85 000)		100 000
		11 000 000

Skolöverstyrelsen framhåller, att rationaliseringar inom skolväsendet inte kan genomföras med bibehållen eller höjd kvalitet utan att arbetsmetoderna i skolan ändras väsentligt. Det pedagogiska utvecklingsarbetet måste därför självklart prioriteras vid resursfördelningen. Med hänsyn till den grundläggande betydelse, som ökade insatser på detta område har, är enligt överstyrelsens mening inte någon annan restriktivitet motiverad än den som är nödvändig på grund av den begränsade tillgången på kvalificerad personal. De uppställda målen för undervisningens utveckling och utbyggnad kan nämligen inte nås utan att effekten ökas av de resurser, som kan ställas till förfogande för utbildningsändamål. Överstyrelsen erinrar i sammanhanget om att tidpunkten nu snabbt närmar sig då ånyo större årskullar skall ges undervisning.

Överstyrelsen betonar att undervisning och utbildning inrymmer kvaliteter, som aldrig kan förmedlas helt tillfredsställande på annat sätt än genom omedelbar och direkt kontakt mellan lärare och elev. Avvägningen mellan en genom sådan kontakt och en på annat sätt förmedlad eller ledd undervisning kan emellertid starkt varieras alltefter utbildningens olika mål och nivåer. Utvecklingsarbetet på läromedelsområdet har till syfte att sätta allt bättre redskap i lärarens och elevens händer i en situation där utbildningsväsendets tillväxt eljest — med hittillsvarande undervisningsmetoder och undervisningsorganisation — skulle kräva en lärartäthet, som inte längre kan uppnås. En av de viktigaste och mest komplicerade uppgifterna för skolans utvecklingsarbete är därför enligt överstyrelsen att konkret utveckla och pröva alternativ till den nuvarande lärarcentrerade undervisningsmodellen, där begrepp som klass och lektion är grundläggande och där lärarens uppgift uppfattas väsentligen vara att i klassen arrangera elevernas inläring huvudsakligen genom att hålla lektioner (meddela klassundervisning). Överstyrelsen skisserar en alternativ undervisningsmodell, där lärarens uppgifter i främsta rummet blir handledarens, stimulatorns och i någon mån den övervakande, ansvarige administratörens. Informationsförmedlingen sker främst genom de i undervisningssystemet ingående inlärningsarrangemangen.

Utprövandet av en mer systematiserad undervisning medför nya krav på utvecklingsarbetets organisation. Väsentliga delar av ansvaret för planering, konstruktion och organisation av utbildningen måste nämligen härvid läggas på ett pedagogiskt utvecklingsarbete, som framställer en i stor utsträckning förplanerad och förproducerad undervisning, så konstruerad att i princip varje elev kan nå de för honom eller henne uppställda utbildningsmålen. Denna uppgift förutsätter att det kommer till stånd en omfattande projektverksamhet, där alla moment — från läroplanens målbeskrivningar till de konkreta inlärningsarrangemangen för eleverna — planeras, principutformas, fältutprövas, produceras och införs i praktisk användning inom ramen för ett sammanhållet analys-, produktions- och marknadsföringsprogram.

I sådana projekt följer, efter de inledande behovsanalyserna, ett arbete med målanalyser, som avser att precisera och strukturera kunskapsstoffet samt att leda fram till en operationell konkretisering av läroplaner och kursplaner. I denna fas krävs bl. a. ett betydande engagemang av kvalificerad ämnesexpertis.

Metod- och materialkonstruktionen kännetecknas av att en kontinuerlig utprovning och revidering är inbyggd i själva proceduren. Så länge uppgiften är att framställa modeller och prototyper kan verksamheten med fördel bedrivas inom ramen för projekt, som är knutna till forskningsinstitutioner. Dessa projekt måste — i varje fall i sina inledande skeden — stå under kvalificerad beteendevetenskaplig ledning.

Projekt, som syftar till nya undervisningssystem, bör också innefatta produktion och inskolning. Detta aktualiserar behov av delvis nya former för samverkan mellan beställare, forskningsinstitutioner, producenter och användare.

Överstyrelsen konstaterar att det är nödvändigt att införa fastare rutiner för projektutvecklingen på det kvalitativa området. Sålunda krävs en mer systematisk utformning av planen för varje projekt innefattande bl. a. en operationell definition av projektet (mål, metod, resultatkontroll m. m.), en tidsplan med angivande av erforderliga resurser och förväntade kostnader samt en analys av projektets samband med annan verksamhet inom och utom överstyrelsen. Vidare behöver skapas rutiner för den successiva uppföljningen av arbetet med projektet liksom för en uppföljning i efterhand av resultatet av det genomförda arbetet.

Beträffande överstyrelsens närmare motiveringar tillåter jag mig att hänvisa till handlingarna i ärendet.

Sveriges elevers centralorganisation har i skrivelse den 29 maj 1967 framhållit nödvändigheten av att anslaget till pedagogisk forskning successivt ökas de närmaste åren.

Departementschefen

Vikten av en fortgående rationalisering av undervisningsväsendet har senast framhållits av 1967 års riksdag (SU 1967: 156, rskr 345). Det pedagogiska utvecklingsarbetet är det mest väsentliga medlet för att på lång sikt förnya och rationalisera skolans verksamhet. Skolreformerna kan inte förverkligas utan ett kontinuerligt utvecklingsarbete med sikte på centrala, konkreta mål- och metodfrågor. Genom reformbesluten har de allmänna målen för skolans verksamhet formulerats och dessa har sedan kommit till närmare uttryck i läroplanerna för skilda skolformer. Det pedagogiska utvecklingsarbetets syfte är bl. a. att utpröva de pedagogiska metoder som är adekvata i förhållande till uppställda mål samt att, i den mån så befinns motiverat, ompröva dessa mål. Detta innebär överväganden av undervisningens organisation, vilka resurser som bör komma till användning i skolans arbete, utformningen av dessa resurser, exempelvis i fråga om läromedel, lokaler m. m., avvägningen mellan olika resursinsatser och samspelet mellan dessa. Utvecklingsarbetet avser också sådana frågor som relationen mellan olika medverkande i skolarbetet, anpassning till skolsituationen m. m.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet inom skolväsendet begränsar sig inte till den verksamhet som bekostas med medel ur förevarande anslag. Sålunda tillhör det skolöverstyrelsens centrala uppgifter, för vilka överstyrelsens personella resurser

dimensionerats och organiserats, att verka för bl. a. förnyelse, utveckling och förbättring av utbildningen samt för ett effektivt utnyttjande av resurserna.

Betydande resurser för pedagogiskt utvecklingsarbete representeras av lärarhögskoleorganisationen, särskilt efter genomförandet den 1 juli 1968 av den av 1967 års riksdag beslutade reformeringen av lärarutbildningen. Såväl den omfattande personalorganisationen vid själva lärarhögskolorna som personalen vid de blivande skolenheterna för försök och demonstration utgör jämte lärarhögskolornas materiella resurser en betydande tillgång för utvecklingsarbete.

Ett område för pedagogiskt utvecklingsarbete där stora framsteg kan väntas utgör användningen av radio och television i undervisning. Medel för kraftigt ökade insatser på detta område har anvisats för innevarande budgetår och en reell fördubbling av insatserna föreslås för nästa budgetår.

Exempel på ett framsynt och effektivt utvecklingsarbete lämnas av skolöverstyrelsen i inledningen till överstyrelsens anslagsframställning för budgetåret 1968/69. De resultat överstyrelsen uppnått inom olika områden, varibland här kan nämnas skollokalernas utformning från ekonomiska och funktionella synpunkter, effektivisering av undervisningsformer i förening med förkortning av lärotider m. m., utgör utomordentligt tillfredsställande bevis på värdet av att satsa på ett pedagogiskt utvecklingsarbete i den vida betydelse som begreppet enligt min mening bör fattas. Det är därför följdriktigt att överstyrelsen, utifrån de restriktiva direktiv som Kungl. Maj:t meddelat för myndigheternas arbete med anslagsframställningarna för budgetåret 1968/69, kraftigt prioriterat. Den avvägning mellan olika ändamål som jag har gjort inom ramen för det medelutrymme som bedömts kunna ställas till förfogande för utbildningsändamål har anslutit sig till den av överstyrelsen gjorda prioriteringen.

Till överstyrelsens analys och bedömning av hur det pedagogiska utvecklingsarbete som bekostas med medel ur detta anslag bör utformas och bedrivas kan jag i allt väsentligt ansluta mig. Jag vill emellertid framhålla som synnerligen angeläget att samordningsfrågor och arbetsfördelningsfrågor avseende förhållandet mellan olika utvecklingsprojekt ägnas den största uppmärksamhet. Detta gäller såväl förhållandet mellan olika projekt under överstyrelsen som förhållandet mellan sådana projekt och projekt under andra organ än överstyrelsen. Skolöverstyrelsen bör i sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 lämna en redogörelse för hur verksamheten utifrån sådana synpunkter planeras och bedrivs.

Jag förordar att anslaget höjs med 4 milj. kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 9 610 000 kr.

D 9. Information om skolreformerna

1966/67 Utgift	616 939	Reservation	271 650
1967/68 Anslag	380 000		
1968/69 Förslag	380 000		

Skolöverstyrelsen

Det beräknade medelsbehovet för information avser följande.

Grundskolan (nu 180 000 kr.)	180 000
De gymnasiala skolorna (nu 200 000 kr.)	200 000
Reformering av yrkesutbildningen (nytt ändamål)	500 000
Vuxenutbildningen (nytt ändamål)	200 000
	1 080 000

Det belopp som innevarande budgetår beräknats för information om grundskolan är främst avsett för information genom länskolnämnderna.

Beträffande de gymnasiala skolorna föreligger fortsatt behov av information, framför allt om fackskolan och det nya gymnasiets arbetssätt.

Under förutsättning att proposition om reformering av yrkesutbildningen läggs fram vid 1968 års riksdag föreslås att 500 000 kr. anvisas för härav föranledd informationsverksamhet budgetåret 1968/69.

I anslutning till vuxenutbildningsreformen bör liksom i anslutning till tidigare skolreformer läggas upp en informationsverksamhet. Denna kan i stor utsträckning ske som ett led i t. ex. studieförbundens reguljära verksamhet. För bl. a. särskild information genom massmedier och översiktligt informationsmaterial beräknar överstyrelsen ett medelsbehov av 200 000 kr. under förevarande anslag.

Departementschefen

Som skolöverstyrelsen framhållit föreligger ett fortsatt behov av information om grundskolan samt om gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan. Denna information utgör bl. a. ett viktigt komplement till studie- och yrkesorienteringen i skolorna och bör således kunna fylla en viktig funktion då det gäller att ge eleverna och deras föräldrar erforderligt underlag för valet av studieväg i grundskolan och på det gymnasiala stadiet. Jag anser, att 180 000 kr. alltså bör beräknas för grundskoleinformation och 200 000 kr. för information om de gymnasiala skolorna. Inom ramen för dessa belopp bör även behovet av information om vuxenutbildningen tillgodoses. Jag vill vidare hänvisa till att jag under anslaget Viss utbildning via radio och television m. m. beräknat medel för viss information om vuxenutbildningen.

Jag beräknar anslaget till 380 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 kr.

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

D 10. Bidrag till driften av grundskolor m. m.

1966/67 Utgift	1 805 856 925
1967/68 Anslag . . .	1 890 000 000
1968/69 Förslag . .	2 100 000 000

Enligt kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, senast ändrad 1967: 000) utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. I kungörelsen regleras därjämte statsbidragen till kostnaderna för avlöning av skoldirektör.

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgörs i huvudsak av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade tjänster. Ur bidragsunderlaget erhålls det allmänna driftbidraget för *obligatoriska skolor* efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för *högre kommunala skolor* utgår med 78 % av bidragsunderlaget och statsbidrag för *avlöning av skoldirektör* med 79 % av bidragsunderlaget.

Ur förevarande anslag bestrids i första hand kostnaderna för allmänt driftbidrag till obligatoriska skolor samt för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de för driftbidrag för högre kommunal skola gällande grunderna, bestrids också ur detta anslag. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för reseersättningar samt med kostnader för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Totala antalet elever inom det obligatoriska skolväsendet uppgår läsåret 1967/68 till ca 909 000 och beräknas öka till ca 922 000 läsåret 1968/69. Grundskola är läsåret 1967/68 införd i årskurserna 1—5 i, efter den nya kommunindelningen, sammanlagt 875 kommuner och kommer att vara inrättad i samtliga kommuner höstterminen 1968. Följande sammanställning visar antalet elever, uttryckt i procent av årskullen, i grundskolans årskurser 5—9 läsåren 1965/66—1971/72. Den plan för grundskolans successiva införande, som Kungl. Maj:t förklarar skall tjäna till ledning vid planeringen, ligger till grund för beräkningen av siffrorna i sammanställningen.

Läsår/Åk	5	6	7	8	9
1965/66	86,5	81,3	74,9	63,1	54,6
1966/67	95,0	87,8	84,6	74,9	61,0
1967/68	97,5	96,9	90,8	84,1	74,6
1968/69	100	98,0	97,5	90,8	83,6
1969/70	100	100	98,7	98,1	90,3
1970/71	100	100	100	98,8	98,0
1971/72	100	100	100	100	98,5

Skolöverstyrelsen

I 1966 års statsverksproposition framhölls att den genomsnittliga klasstorleken i grundskolan blivit väsentligt lägre än vad skolberedningen beräknat, vilket medfört ökat behov av lokaler och lärare. Åtgärder borde därför vidtas för att åstadkomma en mer ändamålsenlig organisation och därmed sänka kraven på lärar- och lokalresurser. Skolöverstyrelsen utfärdade med anledning härav våren 1966 anvisningar för att åstadkomma en successiv anpassning till de av skolberedningen beräknade klassmedeltalen. Samtidigt införades uppgifter om länskolnämndernas klassanordningsbeslut för vanliga klasser av a- och A-typ i årskurserna 1, 4 och 7 läsåret 1966/67.

Anvisningarna har haft verkan i åsyftad riktning. Den nedåtgående trenden från 1960-talets början har sannolikt brutits. För årskurs 4 är dock den genomsnittliga klasstorleken alltjämt avsevärt lägre än vad skolberedningen beräknat. Överstyrelsen har föreskrivit att fjolårets anvisningar skall äga fortsatt och utsträckt tillämpning.

I skolöverstyrelsens långtidsbedömning för budgetåren 1969/70—1972/73 redovisas följande antal elever och klasser inom det obligatoriska skolväsendet.

	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73
Elever	890 551	909 363	922 129	932 391	946 491	960 127	976 801
Klasser	42 148	42 459	42 695	42 830	43 289	43 861	44 660

Vid sina beräkningar har överstyrelsen utgått från att det genomsnittliga antalet elever per klass inom olika årskurser successivt anpassas till de medeltal, som skolberedningen beräknat. I övrigt har överstyrelsen räknat med oförändrad läroplan och oförändrade bestämmelser om indelning i klasser och grupper.

Överstyrelsens beräkning av antalet rektors- och lärartjänster framgår av nedanstående sammanställning.

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
<i>Tjänster</i>				
Rektorer	1 346	of.	—2	of.
Lärare	53 735	+1 212	+892	+1 646
	55 081	+1 212	+890	+1 646

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 110 milj. kr. till 2 000 milj. kr. enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1967/68	Förslag för 1968/69	Förändring
1. Lärarlönebidrag m. m.	1 887 295 000	1 995 295 000	+108 000 000
2. Bidrag till korrespondensrealskolor	427 000	274 000	— 153 000
3. Ersättning för flyttningskostnad och resor	300 000	300 000	of.
4. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet	570 000	2 815 000	+ 2 245 000
5. Bidrag till estniska folkskolor	320 000	320 000	of.
6. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm ..	945 000	—	— 945 000
7. Bidrag till Hillelskolan i Stockholm	143 000	121 000	— 22 000
8. Bidrag för undervisning åt vuxna zigenare	—	1 150 000	+ 1 150 000
	1 890 000 000	2 000 275 000	+110 275 000
Avrundat		2 000 000 000	+110 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande punkten 1 bl. a.

Posten kommer enligt gällande bidragsregler att under budgetåret 1968/69 belastas bl. a. med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1967/68, dels under budgetåret utgående förskott på bidraget, motsvarande 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1967/68. Kostnaderna för slutregleringen för år 1967/68 är lika med skillnaden mellan bidraget för detta år och det för samma år utbetalade förskottet, vilket i sin tur motsvarar 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1966/67. För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1968/69 måste därför en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1966/67 och 1967/68 på grundval av uppgiften om bidragskostnaderna för 1965/66. Enligt från länskolnämnderna inhämtade uppgifter uppgår *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1965/66 till 1 465,1 milj. kr.*, varav 2,1 milj. kr. för inbyggda realskollinjer och 5,1 milj. kr. för skoldirektörer. Årslönebeloppet för 1965/66 inklusive vissa vikariekostnader samt statsbidrag till inbyggda linjer och skoldirektörer uppgår enligt samma uppgifter till 1 481,9 milj. kr.

Överstyrelsens beräkningar av årslönebelopp och lärarlönebidrag framgår av följande sammanställning. (Beloppen anges i milj. kr.).

	Årslöne- belopp	Lärarlöne- bidrag
Enligt länskolnämndernas uppgifter för budgetåret 1965/66	1 481,9	1 465,1
Löneomräkning för 1966 och 1967 (delvis)	160,8	160,8
Ökning av antalet lärare och rektorer till 1966/67	50,0	49,4
Summa för budgetåret 1966/67	1 692,7	1 675,3
Löneomräkning för 1967 (delvis)	42,3	42,3
Ökning av antalet lärare och rektorer till 1967/68	49,9	49,4
Huvudlärararvoden	18,0	18,0
Summa för budgetåret 1967/68	1 802,9	1 785,0

I bidragsunderlagen har överstyrelsen inräknat medel för bl. a. arvoden åt yrkesvalslärare.

Med utgångspunkt i de sålunda beräknade årslönebeloppen och lärarlönebidragen samt med beaktande av statsbidraget till avgifter för allmän tilläggspension beräknar överstyrelsen medelsbehovet under punkten 1 enligt följande. (Beloppen anges i milj. kr.).

Förskott på lärarlönebidragat	1 606,9
Slutreglering av bidraget för 1967/68	277,2
Statsbidrag till ATP-avgifter (6,1 % av bidragsunderlaget för 1967/68)	107,4
Arvodet till kontaktlärare i trafik	2,6
Bidrag till hjälpmedel åt finskspråkiga barn, personell assistans åt rörelsehindrade m. m.	1,2
	1 995,3

Beträffande *kontaktlärare i trafik* anför överstyrelsen bl. a. att trafikundervisningens effektivitet på ett avgörande sätt är beroende av det arbete som utförs av skolledare, lärare och övrig personal i skolan. Den årligen ökande trafikintensiteten ställer större krav på skolans trafikundervisning och även på samordning med de lokala trafiksäkerhetsorganen. För att önskvärd effektivitet skall uppnås bör inom varje rektorsområde utses en lärare, s. k. kontaktlärare i trafik. Denne lärare skall bl. a. ge pedagogisk rådgivning om trafikundervisningens innehåll och utformning, utöva ledning av och tillsyn över speciella läromedel för trafikundervisningen samt verka för god trafiksäkerhet vid skolskjutsar.

Av överstyrelsens motiveringar beträffande övriga punkter framgår bl. a.

2. *Bidrag till korrespondensrealskolor* har beräknats i enlighet med Kungl. Maj:ts bestämmelser den 5 juni 1959 (senast ändrade den 10 mars 1967). Det sammanlagda antalet avdelningar vid dessa linjer kan uppskattas till 6. Avlöningskostnaderna beräknas till 153 739 kr.

Vid beräkningen av bidraget till kostnaderna för korrespondens- och preparandkurserna har överstyrelsen utgått från en genomsnittskostnad av 250 kr. per elev och termin, varvid den sammanlagda kostnaden blir 49 000 kr.

För de besök representanterna för vederbörande korrespondensinstitut har rätt att göra på skolorten beräknas enligt samma beräkningsnorm som tidigare 1 312 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för korrespondensrealskollinjer med fullständigt statsbidrag utgör sålunda $(153\,739 + 49\,000 + 1\,312 =)$ 204 051 eller avrundat 204 000 kr.

Korrespondensrealskolan i Björkvik, som arbetar under speciella betingelser, har alltsedan budgetåret 1953/54 erhållit visst statsbidrag, fr. o. m. budgetåret 1963/64 med 70 000 kr. Skolans rektor har hemställt om höjning av nämnda belopp för budgetåret 1968/69 till 75 000 kr. Med hänsyn till skolans svåra ekonomiska läge och angelägenheten av att de elever som påbörjat studierna också skall kunna fullfölja dem fram till realexamen föreslår överstyrelsen oförändrat bidragsbelopp, trots att elevantalet minskat på grund av skolans successiva avveckling.

Det sammanlagda medelsbehovet under denna punkt uppgår alltså till $(204\,000 + 70\,000 =)$ 274 000 kr.

3. *Ersättning för flyttningkostnad och resor*. Statsmedel till ifrågavarande ersättningar utgår enligt kungörelsen den 21 december 1962 (nr 696) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (ändrad senast 1967: 111). Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till oförändrat belopp 300 000 kr.

4—7. Överstyrelsen överlämnar framställningar av vederbörande huvudmän om förhöjt statsbidrag till svenska skolan i Asmara, de estniska folkskolorna, Kristofferskolan i Stockholm och Hillelskolan. Beträffande Kristofferskolan förordar överstyrelsen, att bidraget förs över till det föreslagna nya anslaget Bidrag till driften av enskilda gymnasiala skolor. Beträffande övriga under ifrågavarande punkter

avsedda skolor hänvisar överstyrelsen till sitt utlåtande den 1 februari 1967 över 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag (SOU 1966: 55). Överstyrelsen räknar med att dessa förslag genomförs fr. o. m. budgetåret 1968/69 och beräknar därför kostnaderna för svensk undervisning i utlandet till 2,8 milj. kr. Tillika föreslås att ett belopp av 15 000 kr., motsvarande bidrag till skolbibliotek vid statsunderstödda svenska skolor i utlandet, förs över från anslaget Bidrag till folkbibliotek till förevarande anslag. Vidare föreslår överstyrelsen oförändrat bidrag till de estniska skolorna i avvaktan på åtgärder beträffande språkliga minoriteters skolgång. I fråga om Hillelskolan slutligen föreslås successiv avveckling av statsbidragsgivningen med början för årskurs 1 budgetåret 1968/69.

8. Överstyrelsen föreslår, att kostnaderna för undervisning på grundskolenivå av vuxna zigenare skall föras upp under särskild punkt. Denna undervisning, som avses ge grundläggande språk- och räknefärdigheter samt vidgad samhällsorientering, är innevarande budgetår anordnad i 17 orter. Över 250 elever deltar. De flesta av dem är totalanalfabeter vid undervisningens början. Fortlöpande anmäler sig nya elever och det är för närvarande ej möjligt att förutsäga när verksamheten kan avvecklas.

Kungl. Maj:t uppdrog den 16 juni 1966 åt skolöverstyrelsen att i samband med petita för budgetåret 1968/69 redovisa dels resultatet av vidtagna rationaliseringsåtgärder på skolans område, dels situationen i fråga om skolledarnas biträdesresurser. Båda uppdragen hänförde sig till situationen vid rektorsexpeditionerna inom det obligatoriska skolväsendet.

Överstyrelsen har med anledning härav i samråd med kommunförbunden inhämtat uppgifter genom en enkät till samtliga landets rektorer inom det obligatoriska skolväsendet. Bland de tillfrågade ingår ej rektorer som samtidigt är skolchefer, eftersom gränsen mellan rektorsexpedition och skolkansli för denna kategori är svår att dra.

Av överstyrelsens redovisning framgår bl. a.

Det har visat sig praktiskt ogenomförbart att kartlägga och mäta effekten av de rationaliseringsåtgärder, som vidtagits inom den lokala skoladministrationen. Enkäten ger därför enbart svar på frågan hur det administrativa läget beträffande resurser och rutiner ser ut i dag.

Redovisningen av de faktiska biträdesresurserna har jämförts med de ledtal för biträdeshjälps dimensionering som redovisades av skoladministrativa utredningen (SOU 1964: 53). Vid jämförelsen har det visat sig att ca 20 % av rektorsexpeditionerna har biträdesresurser, som underskrider utredningens beräkningar, ca 5 % har resurser, som sammanfaller med beräkningarna, medan ca 75 % har resurser, som ligger över de av utredningen beräknade.

Den genomförda kartläggningen av ett 40-tal viktigare rutiner, som berör rektorsexpeditionernas arbete, visar emellertid att överkapaciteten på biträdesresurser i nuläget ofta är skenbar. Handläggningen inom en kommuns skoladministration av olika frågor synes nämligen i många fall föga rationell. Dubbelföring av register, exempelvis lärarmatriklar, förekommer på rektorsexpedition och skolkansli. Inköpsrutinen kräver av den lokala skolenheten oftast en arbetsinsats, som enbart borde ligga på skolkansliet osv.

På en fråga om administrativa rationaliseringsåtgärder planeras eller om förslag finns till angelägna sådana har drygt 10 % av samtliga rektorer framhållit att man kommer att öka biträdeshjälpen. Frågan om gemensamma skrivcentraler för kom-

munens skolväsen är ofta under utredning, liksom frågor om upprustning med maskinella hjälpmedel.

Att insamlingen av statistiska data m. m. från rektorsexpeditionen till olika myndigheter borde samordnas i större utsträckning än som nu är fallet önskas av många rektorer.

Överstyrelsen kommer att ta upp överläggningar med kommunförbunden för att få till stånd ändringar på de punkter som utifrån denna utredning inte kan anses tillfredsställande i rationellt hänseende. Vidare kommer vederbörande länskolnämnder att informeras i frågan.

I detta sammanhang torde få anmälas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 november 1967 (nr 326) gett till känna vad statsutskottet i utlåtande den 24 oktober 1967 (nr 132) anfört i anledning av motionen II: 251 om statligt stöd till s. k. håltimmeverksamhet i skolorna. Utskottet understryker vikten av att skolmyndigheterna — gärna i samverkan med elevernas organ — på allt sätt strävar efter att i första hand minska förekomsten av håltimmar och i andra hand undanröja eller minska olägenheterna med dem. Beträffande kostnaderna för håltimmeverksamhet anser utskottet att det inte bör komma i fråga att tillskapa något nytt statsbidrag för ändamålet. I den mån verksamheten medför någon ekonomisk belastning av betydelse för skolkommunerna bör detta förhållande beaktas vid övervägande om fördelningen av det ekonomiska ansvaret för skolväsendet.

Departementschefen

Under nästa budgetår kommer grundskolan att vara införd i landets samtliga kommuner. Läsåret 1968/69 utgör antalet elever i årskurs 9 närmare 85 % av motsvarande årskull. Inom några få år har den nioåriga skolplikten förverkligats i hela landet. Reformarbetet fortsätter kontinuerligt. Skolöverstyrelsen har nyligen lagt fram förslag om en översyn av grundskolans läroplan. Förslaget remissbehandlas f. n. Enligt min mening är tiden nu inne att med ledning av vunna erfarenheter och forskningsresultat genomföra en revision av grundskolans läroplan. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1968 års riksdag framlägga särskild proposition härom.

I 1966 års statsverksproposition (bil. 10) framhölls, att den genomsnittliga klasstorleken i grundskolan blivit lägre än beräknat, vilket medfört starkt ökat behov av lärare och lokaler. Åtgärder borde därför vidtas för att åstadkomma en mer ändamålsenlig organisation och därmed en minskning av kraven på lärar- och lokalresurser. Med anledning härav utfärdade skolöverstyrelsen våren 1966 anvisningar i syfte att inom ramen för 1962 års grundskolebeslut åstadkomma en successiv anpassning av de faktiska genomsnittliga klasstorlekarna till de tal som skolberedningen beräknat. Överstyrelsen har nu undersökt effekten av anvisningarna och konstaterar att de verkat i åsyftad riktning. Den nedåtgående tendensen från 1960-talets början har således brutits. För årskurs fyra är dock den genomsnittliga klasstorleken allttjämt avsevärt lägre än vad skolberedningen beräknade. Överstyrelsen räknar emellertid med att den genomsnittliga klasstorleken i samtliga årskurser skall ha anpassats till det beräknade medeltalet senast från och med läs-

året 1972/73. I föregående års statsverksproposition (bil. 10) framhöll min företrädare att utvecklingen på detta område måste ägnas fortsatt noggrann uppmärksamhet. Jag vill understryka vikten härav och förutsätter, att de resultat som överstyrelsen planerat uppnås. Självklart bör även eftersträvas att möjlig samläsning mellan olika klasser kommer till stånd. Genom skolstadgans nuvarande utformning kan skolstyrelsen inte besluta om sådan samläsning även om ett lågt antal elever på olika linjer av årskurs 9 motiverar detta. Jag ämnar därför föreslå Kungl. Maj:t att ändra skolstadgan i denna del.

Enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle medelsbehovet för lärarlönebidrag m. m. (1) öka med 108 milj. kr. på grund av automatiska kostnadsförändringar samt för arvodestjänster för huvudlärare och s. k. kontaktlärare i trafik m. m. Sedan beräkningstillfället har emellertid statsbidraget till avgifter för allmän tilläggspension ökat. Med hänsyn bl. a. härtill samt till att 1966 års lärarlöneöverenskommelse kan beräknas medföra ökade kostnader även för budgetåren 1967/68 och 1968/69 räknar jag med att medelsbehovet kommer att öka med ytterligare ca 100 milj. kr. Härvid har i enlighet med statsmakternas beslut år 1967 angående reformerad lärarutbildning (prop. 1967: 4, SU 51, rskr 143) räknats med att kostnaderna för undervisningen vid nuvarande statens försöksskola i Linköping samt vid lärarhögskolornas och folkskoleseminariernas nuvarande övningsskolor liksom kostnaderna för praktisk lärarutbildning vid grundskolor fr. o. m. budgetåret 1968/69 skall belasta förevarande anslag.

Nyssnämnda beslut innebar också att inom det obligatoriska skolväsendet skulle finnas huvudlärare enligt riktlinjerna i prop. 1967: 4 om reformerad lärarutbildning. Vid löneförhandlingar har avtalats att huvudlärare under vissa förutsättningar skall få uppdragstillägg med f. n. 212 kr. för månad. Statsbidrag bör utgå till kostnaderna för uppdragstilläggen. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att kungörelsen om statsbidrag till driftskostnader för det allmänna skolväsendet kompletteras i detta hänseende. Kostnaderna härför har inberäknats i medelsbehovet för lärarlönebidraget budgetåret 1968/69.

Frågan om yrkesvalsläroorganisationen bör behandlas i annat sammanhang.

I prop. 1966: 74 angående reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m. uttalades att man borde överväga att ändra de organisatoriska förutsättningarna för inrättande av tjänst som studierektor med hänsyn till specialundervisningen. Med anledning härav har Kungl. Maj:t, efter förslag av skolöverstyrelsen, i kungörelsen den 25 maj 1967 (nr 271) om ändring i skolstadgan bestämt, att särskild specialundervisning, ofta kallad klinikundervisning, skall ha ett särskilt poängvärde vid beräkning av skolväsendets omfattning. Poängvärdet har bestämts till 0,5 poäng för varje fullt 13-tal veckotimmar.

I prop. 1967: 55 angående inrättande av statens trafiksäkerhetsverk m. m. framhölls bl. a. att varje trafikant redan vid tidig ålder behöver ett betydande mått av trafik kunskap. Redan i lekskolan och i hemmet bör barnet därför få viss trafikfostran. Under skolgången bör sedan eleverna fortlöpande ges en ändamålsenlig trafikundervisning, som anpassats till elevernas mognad. Härför behövs en

lärarkår, som har en även för denna undervisning adekvat utbildning. Därutöver krävs emellertid också medverkan av expertis utifrån. I propositionen framhölls vidare att skolöverstyrelsen borde svara för, förutom den centrala ledningen och tillsynen av trafikskolepersonalens utbildning, en allsidig förstärkning av trafikundervisningen i skolorna och vid lärarutbildningsanstalterna. Med hänsyn till behovet av expertis för dessa ändamål har jag under skolöverstyrelsens avlöningsanslag föreslagit, att överstyrelsens konsulentorganisation skall förstärkas med ytterligare en tjänst som skolkonsulent.

Trafikundervisningen, som tidigare huvudsakligen inriktats på färdighetsträning, har efter hand inriktats på att ge även teoretisk undervisning om trafikfrågor utifrån olika aspekter. Trafikundervisningen har därvid inordnats i undervisningen i ett flertal ämnen. Det är angeläget att erforderligt utrymme ägnas trafikundervisningen inom skolans olika ämnen. De krav på samordning av undervisningen mellan olika ämnen som gäller för all undervisning inom skolan måste självfallet uppfyllas också i fråga om trafikundervisningen. Skyldighet att medverka härvidlag har i princip alla lärare, rektorer och studierektorer. Ett huvudansvar för samordningen skall åvila de huvudlärare i vilkas ämnen trafikundervisningen ingår. Det åligger skolöverstyrelsen att utfärda anvisningar om hur trafikundervisningen skall bedrivas. Jag utgår från att trafikundervisningen beaktas vid utformning av såväl grundutbildning som fortbildning av lärare. Jag förutsätter vidare att skolans trafikundervisning samordnas med det arbete på trafiksäkerhetsområdet som utförs av det nyinrättade trafiksäkerhetsverket med dess regionala organisation samt av polisen och kommunala organ. Detta motiverar en förstärkning av trafiksäkerhetsverkets organisation med fyra tjänster utöver den utökning av verkets regionala organisation med sju tjänstemän för allmän information m. m. i trafikfrågor som bedömts erforderlig. Förslag härom har anmälts av chefen för kommunikationsdepartementet under det på sjätte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader. Jag är däremot inte beredd tillstyrka medel för en kontaktlärarorganisation liknande den som i anslutning till genomförandet av högertrafikreformen inrättats för innevarande budgetår med utnyttjande av de särskilda medel som anvisats för ifrågavarande reform.

Mot överstyrelsens beräkningar av anslagsbehovet för bidrag till korrespondensrealskolor samt för ersättning för flyttningskostnad och resor har jag ingen erinran (2 och 3). I sammanhanget bör anmälas att Kungl. Maj:t av särskilda skäl medgett ett särskilt bidrag till korrespondensrealskolan i Björkviks kommun för att täcka ett under budgetåret 1966/67 uppkommet underskott.

Bidraget till Kristofferskolan (6) bör enligt min mening föras upp under förevärande anslag även för budgetåret 1968/69. Kungl. Maj:t äger besluta om detta bidrag enligt bemyndigande av 1965 års riksdag (prop. 1965:1 bil. 10, SU 66, rskr 192).

Grundskolundervisning har hittills varit en rättighet endast för i Sveriges boende barn. Allt fler svenskar bosätter sig emellertid — för kortare eller längre tid —

utomlands och har då i regel inte möjlighet att låta sina barn få grundskolutbildning.

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1968 års riksdag proposition om bl. a. ökat statligt stöd till utlandsskolor på grundval av förslag från 1964 års utlands- och internatskoleutredning (SOU 1966: 55). I avvaktan härpå bör för nästa budgetår medelsbehovet under förevarande anslag beräknas öka med sammanlagt 1,4 milj. kr. avseende merkostnader för ändamål som omfattas av ifrågavarande förslag (4, 5 och 7). Jag vill i sammanhanget förutskicka att jag icke räknar med någon avveckling av statsbidraget till Hilleskolan.

Bidraget för undervisning åt vuxna zigenare (8) har liksom hittills inräknats i medelsbehovet för lärarlönebidraget.

I anledning av överstyrelsens redogörelse för arbetssituationen m. m. vid rektorsexpeditionerna inom det obligatoriska skolväsendet förutsätter jag, att överstyrelsen i samband med anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 redovisar resultatet av de överläggningar med kommunförbunden som överstyrelsen planerar.

Jag delar den mening 1967 års riksdag gett till kända i skrivelse den 7 november 1967 (SU 1967: 132, rskr 326). i fråga om önskvärdheten av att skolmyndigheterna — i samverkan med elevernas egna organisationer — söker minska förekomsten av håltimmar och, om sådana timmar av schematekniska skäl måste förekomma, söker avlägsna eller reducera olägenheterna med dem. Enligt skolöverstyrelsens utlåtande i frågan till utskottet har överstyrelsen i olika hänseenden beaktat de svårigheter som håltimmar medför. Jag anser mig kunna utgå från att överstyrelsen även i fortsättningen har sin uppmärksamhet riktad på dessa problem och söker lösa dem på lämpligaste sätt.

Anslaget bör i enlighet med vad jag anfört beräknas till sammanlagt 2 100 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 000 kr.

D 11. Nomadskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	1 980 404
1967/68 Anslag	2 060 000
1968/69 Förslag	2 185 000

Enligt de i prop. 1962: 51 (SU 141, rskr 319) angivna riktlinjerna för nomadskolväsendets organisation skulle samerna för sina barn få valfrihet mellan vanliga kommunala skolor och särskilda nomadskolor. För att ge denna valfrihet en fullt reell innebörd borde nomadskolorna i olika avseenden ha en med övriga skolor likvärdig standard. Med de modifikationer, som kunde vara befogade med hänsyn till skolornas samiska karaktär, borde principerna för den nya grundskolan successivt genomföras även i nomadskolorna. Därvid skulle de dittillsvarande nomadskolan-

läggningarna tas i anspråk för årskurserna 1—6. För att tillgodose önskemålen om samiska ämnen i högre årskurser beslöts att ett särskilt högstadium skulle inrättas, där de sameelever som så önskade skulle kunna fullgöra sin skolplikt. Efter ytterligare utredning beslöt statsmakterna år 1964 (prop. 1964:1 bil. 10, SU 93, rskr 213) att det särskilda högstadiet skulle förläggas till Gällivare kommun och samordnas med kommunens högstadium.

Nomadskolor upprätthålls innevarande budgetår i Karesuando, Lannavaara, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Tärnaby och Änge. Vid samtliga skolor förekommer undervisning i årskurserna 1—6 och vid skolan i Gällivare även i årskurserna 7—9. Sistnämnda årskurser är samordnade med grundskolans högstadium i kommunen. Totala antalet elever beräknas till drygt 300 läsåren 1967/68 och 1968/69. Verksamheten regleras i nomadskolstadgan den 18 maj 1967 (nr 216).

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Lärare	30	of.	of.
Övrig personal	43	of.	of.
	73	of.	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till tjänstemän	2 058 000	+124 600	+116 000
Arvoden och särskilda ersättningar	19 000	+ 5 400	+ 9 000
	2 077 000	+130 000	+125 000
Uppbördsmedel	17 000	of.	of.
Nettoutgift	2 060 000	+130 000	+125 000

Skolöverstyrelsen

1. Ersättningen för fritidsverksamhet föreslås höjd från 10 kr. till 15 kr. för timme i syfte att underlätta rekryteringen av lämpliga ledare (+6 000 kr.).

2. Arvodena till de sju tillsynsmännen bör höjas på grund av ökade arbetsuppgifter (+2 000 kr.).

3. Löneomräkning 122 046 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 185 000 kr. Därvid har under detta anslag inräknats medel till arvoden åt skolbibliotekarier samt i enlighet med skolöverstyrelsens förslag ökade medel till fritidsverksamheten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 185 000 kr.

D 12. Nomadskolor: Omkostnader

1966/67 Utgift	1 012 543
1967/68 Anslag	877 000
1968/69 Förslag	920 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård	2 000	of.	of.
2. Reseersättningar			
a) Ersättning åt lärare och annan personal för resor i tjänsten	8 000	of.	of.
b) Resekostnader vid vissa kortare lärarförordnanden enligt av Kungl. Maj:t den 6 september 1962 meddelade bestämmelser	1 500	of.	of.
c) Resekostnad för testare ..	500	of.	of.
d) Resekostnader för deltagare i informationsmöte i Gällivare	12 500	— 2 500	— 2 500
e) Resekostnader för nomadskollfullmäktige	3 000	25 500	of. — 2 500
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och renhållning	150 000	of.	of.
b) Övriga expenser	107 000	257 000	of. of. of.
4. <i>Övriga utgifter</i>			
a) Kostnader för elevers inackordering vid skola	420 000	+40 000	+40 000
b) Bidrag till elevers resekostnad för inställelse i nomadskola	129 000	of.	of.
c) Kostnader för elevers resor till simundervisning från Karesuando, Lannavaara och Änge	5 500	+ 500	+ 500
d) Kostnader för barnens resor till testare	500	of.	of.
e) Hälso- och sjukvård samt tandvård åt elever	16 500	of.	of.
f) Skolbiblioteksverksamhet .	4 000	+ 3 000	+ 1 000
g) Bidrag till anordnande av exkursioner	10 000	of.	of.
h) Anskaffande av viss utrustning	50 000	of.	of.
i) Kostnader för inrättande av bibliotek vid högstadiet	2 000	of.	— 2 000
j) Kostnader för praktisk yrkesorientering i renskötsel	2 000	of.	of.
k) Administrationskostnader för högstadiet	2 000	+ 6 000	+ 6 000
l) Underhåll av torvkåtor m. m.	1 000	642 500	of. +49 500
	927 000	of. +47 000	of. +45 500
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för bränsle, lyse och kost	50 000	of.	of.
Nettoutgift	877 000	+47 000	+43 000

Departementschefen

För inköp av böcker till skolbiblioteken vid nomadskolorna beräknar jag 5 000 kr., vilket för samtliga stadier innebär 10 kr. per elev och läsår samt därutöver för högstadiet 1 500 kr. per läsår. Medel till skolbibliotekariearvoden beräknas under nomadskolornas avlöningsanslag.*

Som framgår av det föregående är det särskilda samehögstadiet samordnat med grundskolans högstadium i Gällivare kommun. Den omedelbara ledningen av samehögstadiet ombesörjs av vederbörande kommunala organ. Ersättningen för kommunens administrationskostnader, som hittills utgått med 2 000 kr. för budgetår, bör i enlighet med överstyrelsens förslag höjas. Jag beräknar medel för ersättning med 2 000 kr. för varje påbörjat 30-tal elever på samehögstadiet.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 920 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69
anvisa ett förslagsanslag av 920 000 kr.

D 13. Specialskolan m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	16 175 462
1967/68 Anslag	14 660 000
1968/69 Förslag	17 680 000

Statsmakterna beslöt år 1965 (prop. 1965: 70, SU 101, rskr 275) att blind- och dövskolorna skulle ersättas av en statlig obligatorisk tioårig grundskola för barn, som är syn-, hörsel- eller talskadade. Denna grundskola införs successivt med början läsåret 1965/66 i årskurserna 1—5 och kommer att vara helt införd läsåret 1970/71. Skolformen benämns specialskolan. Verksamheten regleras i specialskolstadgan den 3 juni 1965 (nr 478, senast ändrad 1967: 252). I begreppet specialskolan innefattas även blind- och dövskolorna i deras under avveckling varande form.

Synskadade elever undervisas inom specialskolan vid två skolenheter, belägna i Solna och Örebro. Hörselskadade elever undervisas vid sex skolenheter, belägna i Stockholm, Gnesta, Lund, Vänersborg, Örebro och Härnösand. Talskadade elever undervisas vid den skolenhet i Örebro som svarar för undervisning av hörselskadade elever. En ny specialskolenhet i Sigtuna för normalbegåvade barn med grava talskador samt för hörselskadade barn med beteendestörningar och vissa andra komplikationer beräknas kunna tas i bruk under senare delen av budgetåret 1968/69 (prop. 1966: 104, SU 91, rskr 91).

Från anslaget bestrids också utgifter för fortsättningsskolorna för döva i Vänersborg och Växjö samt skolorna för vuxna synskadade i Kristinehamn och Växjö.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Lärare	209	+16,5	+15
Övrig personal	365	+41,5	+14
	574	+58	+29
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	14 195 000	+3 937 500	+2 930 000
Arvoden och särskilda ersättningar	465 000	+ 174 500	+ 90 000
	14 660 000	+4 112 000	+3 020 000

Skolöverstyrelsen

1. Undervisning på specialskolans högstadium påbörjas läsåret 1968/69. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen att en ordinarie ämneslärartjänst inrättas vid specialskolan för synskadade i Solna. Vidare beräknar överstyrelsen av samma anledning medel för ett ökat lärarbehov vid skolan för hörsel- och talskadade i Örebro (+375 000 kr.).

För praktisk sysselsättning i de högsta klasserna vid specialskolan för synskadade i Örebro föreslår överstyrelsen att — i stället för en speciallärartjänst — en extra ordinarie tjänst som anpassningslärare inrättas (—2 000 kr.).

2. Personalen vid den rikscentral för pedagogiska hjälpmedel, som är knuten till specialskolan för synskadade i Solna, föreslås förstärkt med dels en speciallärare för reseverksamheten, dels en extra ordinarie vaktmästare (+58 740 kr.).

3. Vid skolan för hörselskadade i Gnesta beräknar överstyrelsen behov av ytterligare en tjänst som vårdare. För eleverna i grundskolans högstadium vid specialskolan för hörsel- och talskadade i Örebro beräknas behov föreligga av sammanlagt ytterligare tre tjänster som vårdare samt en ekonomibiträdestjänst och en vaktmästartjänst (+114 432 kr.).

4. Den hörseltekniska personalen föreslås utökad med två tekniker, en för grundskolans högstadium vid specialskolan för hörsel- och talskadade i Örebro samt en för försöksverksamheten och lärarutbildningen vid specialskolan för hörselskadade i Stockholm (+45 696 kr.).

5. Överstyrelsen beräknar 48 500 kr. dels för en successiv utbyggnad av skolpsykologverksamheten vid specialskolan för synskadade i Solna samt specialskolorna för syn-, hörsel- och talskadade i Örebro, dels för att tillgodose ett ökat behov av kuratorer vid skolorna för vuxna synskadade.

6. För olika ändamål, exempelvis fritidsverksamhet, läxhjälp, skrivhjälp, materiellvård, expertföreläsare, anställande av audiologer m. fl., räknar överstyrelsen med ett sammanlagt medelsbehov av 64 000 kr. vid befintliga skolor.

7. Avlöningskostnaderna under det första verksamhetsåret vid specialskolenheten i Sigtuna beräknar överstyrelsen till sammanlagt 1 399 828 kr. Anslaget beräk-

nas samtidigt minska med kostnaderna för Charlottendalsskolan, som nu ingår i specialskolan för hörsel- och talskadade i Örebro (—216 000 kr.).

8. Löneomräkning 2 223 780 kr.

Departementschefen

I 1967 års statsverksproposition (bil. 10 sid. 123) lämnades en redogörelse för åtgärder för de handikappade på skilda områden inom dåvarande ecklesiastikdepartementets verksamhetsfält. Dessa åtgärder avsåg dels fullföljande av tidigare gjorda åtaganden dels vissa förbättringar ifråga om utbildning och kulturell verksamhet för de handikappade. Av redogörelsen framgick, att betydande insatser för de handikappade gjorts under senare år.

Det är givetvis angeläget, att ytterligare förbättra de handikappades möjligheter att få del av kulturella aktiviteter och att under i möjligaste mån samma förutsättningar som icke handikappade genomgå utbildning. Med hänsyn härtill har för budgetåret 1968/69 framlagts förslag till ytterligare förbättringar under skilda anslag inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande allmänna kultur- och bildningsändamål föreslås en betydande ökning av det statliga stödet till olika handikapporganisationer m. fl. för kurs- och studieverksamhet, biblioteksverksamhet, utbildning av tolkar samt för framställning av s. k. easy-readers för utvecklingsstörda barn m. m.

Utbyggnaden av specialskolan för syn-, hörsel- och talskadade fortsätter. Sålunda påbörjas läsåret 1968/69 undervisning på högstadiet. Vidare avses under senare delen av nämnda läsår den av riksdagen beslutade riksinstitutionen för gravt talskadade m. fl. påbörja sin verksamhet. Medel beräknas för väsentlig nyanskaffning av utrustning särskilt inom det hörseltekniska området, utbyggnad av hjälpmedelscentralerna för synskadade och för rörelsehindrade samt för ökade fritidsinsatser för specialskolans elever.

Den försöksverksamhet med gymnasium, fackskola och yrkesskola för hörsel-skadade, som påbörjats innevarande budgetår i Örebro byggs ut och ges större fasthet. Denna verksamhet avses bli fullt utbyggd då den första årskullen grundskoleelever lämnar specialskolan.

Bidrag föreslås för uppförande av ett folkhögskoleannex för rörelsehindrade.

Vid universitet och högskolor beräknas medel för stödundervisning åt hörsel-skadade studerande.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av lärarbehovet för första årskursen av grundskolans högstadium i specialskolan har jag inte något att erinra. Det ankommer på Kungl. Maj:t att inrätta ordinarie tjänst vid skolan (1).

Statsmakterna bestämde år 1967 (prop. 1967:70, SU 70, rskr 202) vilka lärarkategorier som skall finnas vid specialskolan. Tillräckliga skäl föreligger ej att nu frångå detta beslut genom att inrätta tjänst som anpassningslärare vid specialskolan för synskadade i Örebro (1).

Vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel, som är knuten till skolan för synskadade i Solna, tillverkas material dels för användning inom specialskolan för synskadade, dels för synskadade elever som överförs till det allmänna skolväsendet. För att underlätta elevernas övergång till det allmänna skolväsendet har till centralen också knutits en reselärare. För att möjliggöra ytterligare utbyggnad av verksamheten beräknar jag medel till dels en speciallärartjänst för reseverksamheten, dels en extra ordinarie tjänst som vaktmästare med halvtidstjänstgöring (2).

För grundskolans högstadium för hörselskadade bör beräknas medel för en tjänst som vaktmästare med halvtidstjänstgöring. Överstyrelsens förslag i övrigt beträffande vårdare, ekonomibiträden och tekniker biträder jag (3 och 4).

I uppdraget för 1960 års blindvårdsutredning ingår bl. a. verksamheten vid skolorna för vuxna synskadade. Psykologverksamheten vid specialskolan utreds f. n. av skolöverstyrelsen. I avvaktan på resultaten av dessa båda utredningar kan jag inte tillstyrka att kuratorsverksamheten vid skolorna för vuxna synskadade och psykologverksamheten vid övriga skolor utökas i den omfattning överstyrelsen föreslagit. Sammanlagt beräknar jag för psykolog- och kuratorsverksamheten samt för fritidsverksamhet och anställande av audiologer m. m. en kostnadsökning av 79 000 kr. (5 och 6)

Beträffande den nya specialskolenheten i Sigtuna för barn med grava talskador samt för hörselskadade barn med beteendestörningar och vissa andra komplikationer räknar byggnadsstyrelsen med att byggnadsarbetena skall vara avslutade våren 1969. Jag återkommer till byggnadsfrågan vid min anmälan i det följande av investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. Som tidigare framhållits är det ytterst angeläget att denna skola snarast träder i funktion. När byggnaden är färdigställd bör verksamheten börja omedelbart. Vissa medel till driften av skolan bör därför beräknas redan för budgetåret 1968/69. Avlöningskostnaderna under förevarande anslag beräknar jag till sammanlagt 142 000 kr. Skolan bör i likhet med övriga specialskolor ges egennamn. Kungl. Maj:t bör uppdra åt överstyrelsen att besluta i denna fråga.

Med beaktande även av löneomräkning bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 17 680 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 680 000 kr.

D 14. Specialskolan m. m.: Omkostnader

1966/67 Utgift	3 438 069
1967/68 Anslag	3 908 000
1968/69 Förslag	4 448 000

	1967/68		Beräknad ändring 1968/69	
			Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Utgifter</i>				
1. Sjukvård åt personal	31 300		+ 4 000	+ 4 000
2. Resersättningar	94 000		+ 15 000	+ 15 000
3. <i>Expenser</i>				
a) Bränsle, lyse och vatten	525 000	+ 27 000		+ 27 000
b) Övriga expenser	170 000	+ 30 000	+ 57 000	+ 30 000 + 57 000
4. <i>Övriga utgifter</i>				
a) Undervisnings- och arbetsmateriel	254 500	+ 32 500		+ 32 500
b) Inventarier och maskiner	158 800	+ 8 000		+ 8 000
c) Tvätt och renhållning	198 000	+ 60 000		+ 30 000
d) Sjuk- och tandvård åt elever	239 300	+ 12 000		+ 12 000
e) Utackordering av elever samt kosthåll	1 555 000	+ 142 000		+ 180 000
f) Beklädnad för elever samt skyddsbeklädnad för personalen	451 300	+ 22 500		+ 21 700
g) Fickpengar åt elever	134 600	of.		+ 75 000
h) Parkers underhåll	27 000	+ 1 300		+ 1 300
i) Bibliotek	14 900	of.		of.
j) Underhåll av hörselapparatur	60 000	+ 27 000		+ 27 000
k) Stipendier åt vissa skolpliktiga hörselskadade m. fl.	1 000	of.		of.
l) Utrustningsbidrag åt avgående elever och utgifter för dimitterade elever	184 000	+ 9 000		+ 9 000
m) Omkostnader vid fritidsverksamhet och lägerskolor samt bad åt elever	85 500	+ 42 500		+ 42 500
n) Information åt lärare och föräldrar	5 000	+ 5 000	+ 361 800	of. + 439 000
5. Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser	63 000		of.	of.
6. Omkostnader för specialskolenhet i Sigtuna	—		+ 156 000	+ 50 000
	4 252 200		+ 593 800	+ 565 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
1. Inackorderingsavgifter	90 000	+ 4 000		+ 4 000
2. Ersättning för värme, elektricitet, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m.	35 200	of.		of.
3. Försålda arbeten och produkter	77 000	+ 1 000		+ 1 000
4. Kostersättning m. m.	142 000	+ 20 000	+ 25 000	+ 20 000 + 25 000
Nettoutgift	3 908 000		+ 568 800	+ 540 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 448 000 kr.

D 15. Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.

1966/67 Utgift	519 958	Reservation	100 262
1967/68 Anslag	760 000		
1968/69 Förslag	1 255 000		

Från anslaget bestrids budgetåret 1967/68 utgifter för anskaffning av pedagogiska hjälpmedel och teknisk apparatur samt av möbler och inventarier m. m.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen beräknar medelsbehovet under detta anslag till 1 298 000 kr., vilket innebär en ökning med 538 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

	1967/68	1968/69
1. Pedagogiska hjälpmedel och teknisk apparatur	630 000	+458 000
2. Möbler, inventarier m. m.	130 000	+ 80 000
	760 000	+538 000

1. För fortsatt upprustning med pedagogiska hjälpmedel och teknisk apparatur enligt den femårsplan som framlades av blind- och dövskolutredningen år 1964 (SOU 1964:61) beräknas 863 000 kr. för budgetåret 1968/69. Den hörseltekniska grundutrustningen för ett klassrum har förbättrats så att numera även gravt hörselskadade elever kan nå akustiskt. Kostnaderna för sådan modern utrustning till ett klassrum beräknas till ca 20 000 kr. Motsvarande kostnad uppgick år 1964 till ca 7 500 kr. Med hänsyn härtill samt till de prishöjningar som skett i fråga om övrig här avsedd materiel också i vad gäller utrustning för synskadade föreslår överstyrelsen för ifrågavarande ändamål ett belopp av 253 000 kr. för skolorna för synskadade samt ett belopp av 610 000 kr. för skolorna för hörselskadade och talskadade. Dessutom beräknas 225 000 kr. till hörselteknisk utrustning av tio klassrum för grundskolans högstadium för hörselskadade i Örebro. Sammanlagt föreslår överstyrelsen således för dessa ändamål 1 088 000 kr.

2. Skolornas styrelser har anhållit om sammanlagt 290 700 kr. för nyanskaffningar av möbler och inventarier m. m. Skolöverstyrelsen avser att försöka göra en enhetlig bedömning av medelsbehovet för detta ändamål. I avvaktan härpå föreslår överstyrelsen med hänsyn till prisökningar att medelsanvisningen för ändamålet höjs till 150 000 kr. budgetåret 1968/69. Härutöver beräknas 60 000 kr. till inventarier för nyssnämnda högstadieklassrum vid skolan för hörsel- och talskadade i Örebro.

Departementschefen

Det är av fundamental betydelse för undervisningen i specialskolan för hörselskadade att den hörseltekniska utrustningen är av god kvalitet och att specialskolan tillgodogör sig resultaten av utvecklingsarbetet på det hörseltekniska området. För anskaffande av hörselteknisk klassrumsutrustning beräknar jag därför i enlighet med skolöverstyrelsens förslag 525 000 kr.

För den pågående upprustningen med pedagogiska hjälpmedel och teknisk apparatur bör för budgetåret 1968/69 med hänsyn till prishöjningarna anvisas 245 000 kr. till skolorna för synskadade och 295 000 kr. till skolorna för hörselskadade.

Sammanlagt föreslår jag således för budgetåret 1968/69 1 065 000 kr. för nu angivna ändamål (1).

Överstyrelsen avser att göra en enhetlig bedömning av medelsbehovet för utrustning av undervisningslokaler samt för möbler och inventarier m. m. Härvid bör särskilt undersökas möjligheten att upprätta en tidsplan för upprustning av specialskolan. I avvaktan på ifrågavarande undersökningar beräknar jag dels 60 000 kr. för klassrumsinventarier för högstadiet för hörselskadade i Örebro, dels 130 000 kr. för möbler och inventarier samt materiel för friluftsverksamheten m. m. (2).

Frågan om medel till utrustning av den blivande skolan i Sigtuna för vissa talskadade och hörselskadade elever avses bli behandlad i särskild proposition angående bl. a. anslag för nästa budgetår till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

Jag beräknar anslaget till 1 255 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 255 000 kr.

D 16. Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn

1966/67 Utgift	525 920
1967/68 Anslag	1 090 000
1968/69 Förslag	1 000 000

Enligt kungörelsen den 1 juni 1956 (nr 252) angående statsbidrag till förskolor, skolhem och hemundervisning för döva och hörselskadade barn (omtryckt 1964: 458, senast ändrad 1967: 820) utgår till kommun eller landstingskommun ävensom till enskild, förening eller stiftelse statsbidrag till förskolor, skolhem eller hemundervisning för döva och hörselskadade barn i förskolåldern under förutsättning att skolan, skolhemmet eller undervisningen godkänts av skolöverstyrelsen. Statsbidraget utgår i efterskott med 2 000 kr. för varje barn som fått undervisning vid förskolan samt därutöver med 1 000 kr. för varje barn som tillika varit intaget

i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Vidare utgår statsbidrag med 1 000 kr. för varje barn som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret fått regelbunden hemundervisning av förskolans lärare eller annan av skolöverstyrelsen godkänd lärare. Som statsbidragsvillkor gäller bl. a. att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottar barn från annat område än det för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts samt att skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun i de fall där huvudmannen är enskild person, förening eller stiftelse.

Skolöverstyrelsen

Fr. o. m. verksamhetsåret 1967/68 har statens förskola för döva barn i Boden övertagits av Norrbottens läns landsting. Avtalet mellan staten och landstinget rörande övertagandet innebär att staten till landstinget skall erlägga 750 000 kr., varav 350 000 kr. budgetåret 1967/68, 250 000 kr. budgetåret 1968/69 och 150 000 kr. budgetåret 1969/70.

Minskningen av det belopp som staten skall betala till Norrbottens läns landsting 1968/69 i förhållande till 1967/68 torde uppvägas av kostnader för en planerad utvidgning av förskoleverksamheten. Överstyrelsen räknar därför med ett oförändrat medelsbehov.

Departementschefen

Ett belopp av 250 000 kr. bör anvisas för budgetåret 1968/69 för ersättning enligt avtal åt Norrbottens läns landsting för övertagandet av förskolan för döva barn i Boden. För förskoleverksamheten för döva barn beräknar jag i övrigt 750 000 kr. Sammanlagt bör anslaget således föras upp med 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

D 17. Resor för specialskolelever jämte ledsagare

1966/67 Utgift	650 231
1967/68 Anslag	550 000
1968/69 Förslag	670 000

Ur anslaget utgår för elev vid skolenhet tillhörande specialskolan eller annan statlig skola för undervisning av syn-, hörsel- eller talskadade elever ersättning för resor mellan hemmet och skolorterna enligt bestämmelserna i kungörelsen den 3 juni 1965 (nr 254) om ersättning för resor för vissa handikappade m. fl. Utöver vad som följer av nämnda kungörelse får ur anslaget bestridas kostnader för anordnande av skolskjutsar för externatelever vid specialskola samt resekostnader

för målsman till elev i första eller åttonde årskursen i dylik skola vid resa till gemensam sammankomst på skolan.

Skolöverstyrelsen

Anslaget föreslås höjt med 105 000 kr. på grund av, förutom pris- och taxehöjningar, dels tillkomsten av en specialskolenhet i Sigtuna för barn med grava tal-skador eller hörselskador med komplikationer, dels ökat antal externatklasser för hörselskadade.

Departementschefen

Anslaget bör med hänsyn till pris- och taxehöjningar samt en beräknad ökning av antalet resor höjas med 120 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Resor för specialskolelever jämte ledsagare* för budget-
året 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 670 000 kr.

d) Gymnasiala skolor m. m.

D 18. Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor

1966/67 Utgift	750 536 546
1967/68 Anslag	764 000 000
1968/69 Förslag . . .	805 000 000

I enlighet med beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 171, SäU 1 höstsessio- nen, rskr 407) har tidigare statliga och kommunala allmänna gymnasier samt stat- liga tekniska gymnasier och kommunala handelsgymnasier den 1 juli 1966 ersatts av en kommunal gymnasial skola, benämnd gymnasium. Bestämmelserna om stats- bidrag till driftkostnader för detta nya gymnasium samt för fackskola och yrkes- skola med kommunal eller landstingskommunal huvudman återfinns i kungörelsen den 4 mars 1966 (nr 115) om statsbidrag till driftkostnader för gymnasiala skolor (ändrad 1967: 826). Dessa bestämmelser innebär i korthet att till dylik skola utgår allmänt driftbidrag med 100 % av ett bidragsunderlag, omfattande faktiska kost- nader för löner till skolledare och lärare. För gymnasium och fackskola utgår där- utöver med schablonbelopp bidrag till kostnader för viss annan personal än lärare. Utöver det allmänna driftbidraget utgår vidare bidrag för särskilda kostnader vid heltidskurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär samt därmed till sin art jämförlig kurs med 7 000 kr. för läsår. Till inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom handelns område utgår statsbidrag med högst 13 000 kr. och till inbyggd skola inom det husliga arbetets område och inom vårdyrken med högst 10 800 kr.

För kommunal sjuksköterskeskola utgår statsbidrag med 17 700 kr. för varje klass och termin enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1967.

Ur anslaget bestrids även omkostnader för försöksverksamhet i Örebro med un- dervisning i gymnasium, fackskola och yrkesskola för hörselskadade elever, kost- nader för tekniska hjälpmedel m. m. åt handikappade elever, statsbidrag till kor- respondensgymnasier samt vissa särskilda kostnader i samband med fackutbildning av programmerare och systemmän samt kurser i automatisk databehandling för tekniker.

Skolorganisationens omfattning

I skolöverstyrelsens långtidsbedömning för budgetåren 1969/70—1972/73 re- dovisas följande uppgifter rörande det beräknade antalet elever vid kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor.

	Antal elever						
	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73
<i>Kommunala gymnasier</i>							
Årskurs 1	34 446	32 450	32 450	33 330	33 630	34 520	34 810
Samtliga årskurser	104 899	105 650	101 815	105 050	105 150	107 190	108 890
<i>Fackskolor</i>							
Årskurs 1	11 056	13 130	15 780	19 175	22 420	23 010	23 600
Samtliga årskurser ...	16 796	22 530	27 580	34 275	40 920	44 530	45 690
<i>Yrkesskolor</i>							
Heltidskurser vid kommunala och landstingskommunala yrkesskolor	69 800	70 000	71 400	73 000	73 200	74 000	75 100
Summa elever i samtliga skolformer och årskurser	191 495	198 180	200 795	212 325	219 270	225 720	229 680

Överstyrelsens beräkning av antalet skolledar- och lärartjänster vid kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor framgår av följande sammanställning.

	Antal tjänster för skolledare och lärare						
	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73
Kommunala gymnasier	8 241	7 836	7 727	8 235	8 251	8 392	8 492
Fackskolor	1 241	1 871	2 311	2 827	3 352	3 652	3 760
Kommunala och landstingskommunala yrkesskolor (exkl. sjuksköterskeskolor)	7 049	7 019	7 034	7 088	7 040	7 048	7 158
Sjuksköterskeskolor ...	288	298	336	406	471	541	613
	16 819	17 024	17 408	18 556	19 114	19 633	20 023

Antalet intagningsklasser vid kommunala gymnasier beräknas läsåret 1968/69 till oförändrat 1 100. I fråga om fackskolan räknar överstyrelsen med en ökning av antalet intagningsklasser från 445 läsåret 1967/68 till 535 läsåret 1968/69.

Enligt uppgifter för innevarande läsår har av det totala antalet behöriga förstahandssökande till gymnasiet 38,7 % i första hand valt humanistisk-samhällsvetenskaplig, 15,3 % ekonomisk, 31,0 % naturvetenskaplig och 15,0 % teknisk tillvalsgrupp. Av de behöriga förstahandssökande till fackskolan har 47,6 % i första hand valt social, 26,2 % ekonomisk och 26,2 % teknisk tillvalsgrupp. De sökandes fördelning på tillvalsgrupper och linjer avviker inte oväsentligt från gymnasieutredningens och fackskoleutredningens bedömningar. Gymnasieutredningens beräkningar tydde på att antalet gymnasieutbildade med ekonomisk eller teknisk studieinriktning omkring år 1970 skulle komma att utgöra mellan 40 och 50 % av det totala antalet årligen utbildade, fördelade med ungefär lika många på vardera studieinriktningen. Motsvarande andelar utbildade med humanistisk-samhällsveten-

skaplig och naturvetenskaplig inriktning uppskattades till ca 25 % respektive 30 %. Motsvarande procentsatser för fackskolan beräknades enligt fackskoleutredningen vara i runda tal 35 % på social, 25 % på ekonomisk och 40 % på teknisk linje.

Överstyrelsen har funnit det nödvändigt att vidta vissa styrningsåtgärder för gymnasiet för att tillgängliga resurser skall kunna utnyttjas på ett effektivt sätt. I god tid före intagningsprocedurens början fastställer överstyrelsen antalet intagningsklasser samt anger vissa minimivärden för omfattningen av ekonomisk och teknisk tillvalsgrupp. Sålunda har för läsåret 1967/68 bestämts att vardera tillvalsgruppen skulle omfatta 15—20 % av det totala antalet elevplatser.

Ur höstrapporterna för kommunala gymnasier år 1967 har överstyrelsen sammanställt uppgifter om elevernas fördelning på linjer i årskurs 2. Antalet elever i årskurs 2 läsåret 1967/68 har i jämförelse med årskurs 1 läsåret 1966/67 för humanistisk-samhällsvetenskaplig tillvalsgrupp ökat med 1 335 medan antalet elever på ekonomisk, naturvetenskaplig och teknisk tillvalsgrupp minskat med respektive 333, 1 326 och 974.

Överstyrelsen förklarar sig ha för avsikt att i rationaliseringssyfte genomföra vissa begränsningar i den regionala fördelningen av grenar och varianter i fackskolan och i gymnasiets högre årskurser. Av organisationsrapporterna för gymnasiet och fackskolan framgår att antalet intagna elever år 1967 på teknisk studieväg minskat jämfört med intagningen år 1966. Antalet elever i årskurs 3 teknisk linje i gymnasiet och i årskurs 2 teknisk linje i fackskolan blir lägre än vad som beräknats vid planeringen. Samma förhållande gäller beträffande den ekonomiska utbildningen. Inför starten av årskurs 3 i det nya gymnasiet (1968/69) bör enligt överstyrelsen vissa ändringar kunna göras i den grenorganisation, som fastställts för ett flertal gymnasiekommuner, innebärande att undervisningen tills vidare inte upptas i grenar med lågt elevunderlag och att dessa elever hänvisas till annan gymnasiekommun, där ifrågavarande grenar finns anordnade. Detta förutsätter medverkan från länskolnämnderna, som lokalt kan följa gymnasie- och fackskoleorganisationen med hänsyn till elevunderlag och gruppindelning, men också från kommunerna själva, som måste vara intresserade av att undvika kostnadskrävande undervisning för ett fåtal elever.

Beträffande årskurs 4 av teknisk linje på gymnasiet kommer överstyrelsen att vid bestämmandet av grenorganisationen eftersträva att det så långt möjligt ges underlag för klasser om 30 elever. Detta innebär att spridningen av de olika grenarna inom årskurs 4 sker med restriktivitet. Elev, som önskar utbildning inom en gren som inte finns på närmaste gymnasieort med årskurs 4, förutsätts kunna söka till annat gymnasium med den önskade utbildningen.

Under våren 1967 har överstyrelsen gjort en omfattande granskning av den lokala organisationen av yrkesskolväsendet. I det rapportmaterial som tagits in av överstyrelsen har skolstyrelserna fått redovisa yrkesskoleorganisationens kapacitet och samtidigt det verkliga elevantalet i klasserna. Av redovisningen framgår att ka-

paciteten är mycket god inom flertalet områden. Att medeltalet elever per klass är lågt beror i hög grad på den stora spridningen av kurserna på förutom gymnasiorter ett flertal andra orter.

Överstyrelsen har under 1967 gett skolstyrelserna nya direktiv om yrkesskolorganisationen. Överstyrelsen har därvid siktat på att stegvis åstadkomma en bättre fördelning av denna. Kurser, som av överstyrelsen bedöms lämpligt lokaliserade, har fått inrättas tills vidare. För kurser, som bedöms mindre lämpligt lokaliserade, har antingen beslutet om kurserna återkallats eller — i flertalet fall — kurserna medgivits inrättade tills vidare för viss bestämd tidsperiod. Ofta har yrkesskolkurser på icke gymnasiorter tidsbegränsats på ett år. Överstyrelsen räknar med att ca 100 tidsbegränsade klasser skall kunna dras in, vilket för budgetåret 1968/69 skulle innebära en besparing på ca tre milj. kr.

I de åtgärder som överstyrelsen vidtar för en bättre planering inom yrkesskolväsendet ingår också att till gymnasiorter centralisera påbyggnadskurser och mera specialiserade utbildningar.

Överstyrelsen utreder för närvarande ytterligare en åtgärd i syfte att uppnå högre elevtäthet i yrkesskolan, nämligen införande av minimitalet 12 elever för inrättande av kurs för vilken minimitalet 8 nu gäller. Överstyrelsen räknar med att en dylik höjning, som överstyrelsen föreslog i sitt yttrande över yrkesutbildningsberedningens betänkande, skall komma till stånd successivt under de närmaste åren.

Anslagsberäkning

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Anslag	764 000 000	+117 000 000	+41 000 000

Den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräknningen hänför sig till följande ändamål.

1. Lärarlönebidrag m. m.			
a) Kostnadsförändringar betingade av undervisningens utbyggnad på grund av redan fattade riksdagsbeslut			+103 312 000
b) Stödundervisning			+ 5 150 000
c) Vidareutbildning av sjuksköterskor			+ 518 000
d) Förstärkt skolledarorganisation vid vissa gymnasiala skolor			+ 3 950 000
e) Förlängd särskild kompletterande undervisning för elever i den äldre gymnasiorganisationen			+ 1 750 000
2. Bidrag till pedagogisk stödpersonal			+ 2 140 000
3. Tekniska hjälpmedel m. m. åt handikappade elever			+ 318 000
4. Bidrag till vissa korrespondensgymnasier			+ 70 000
5. Försöksverksamhet med gymnasial utbildning för hörselskadade i Örebro			—
			+117 208 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1. Överstyrelsen räknar för den *reguljära undervisningen* med ett lärarbehov av vid gymnasiet 6 411 tjänster som lärare i läroämnena, 487 tjänster som lärare i övningsämnen och 132 tjänster som lärare i yrkesämnena samt vid fackskolan 1 976 tjänster som lärare i läroämnena, 165 tjänster som lärare i övningsämnen och 49 tjänster som lärare i yrkesämnena.

För *stödundervisning* för elever i det nya gymnasiet och fackskolan har beräknats medel motsvarande 0,25 veckotimmar per klass budgetåret 1966/67 och 0,5 veckotimmar per klass budgetåret 1967/68. Överstyrelsen föreslår, att varje skolstyrelse nästa budgetår skall få disponera en veckotimme per helt trettioåttal elever för stödundervisning i det nya gymnasiet och fackskolan. För denna stödundervisning, samt för sådan stödundervisning som övergångsvis anordnas i årskurs 3 av treårigt tekniskt gymnasium räknar överstyrelsen med ett behov av lärare i läroämnena motsvarande för gymnasiet 156 heltidstjänster och för fackskolan 44 heltidstjänster. Den föreslagna utökningen av stödundervisningen skulle medföra en kostnadsökning på ca 5 milj. kr.

För att täcka den nedsatta undervisningsskyldigheten för *praktiklärare* räknar överstyrelsen med ett behov av timlärare motsvarande för gymnasiet 100 heltidstjänster som lärare i läroämnena och för fackskolan 34 heltidstjänster.

Lärarbehovet för *frivillig undervisning* i övningsämnena beräknas motsvara för gymnasiet 129 heltidstjänster och för fackskolan 43 heltidstjänster.

Sammanlagt räknar alltså överstyrelsen för *gymnasiet* med 6 667 tjänster som lärare i läroämnena, 616 tjänster som lärare i övningsämnena och 165 tjänster som lärare i yrkesämnena och för *fackskolan* med 2 054 tjänster som lärare i läroämnena, 175 tjänster som lärare i övningsämnena och 49 tjänster som lärare i yrkesämnena. Överstyrelsen räknar med att 90 % av det totala lärarbehovet i läroämnena skall täckas av ordinarie tjänster och att 50 % av det totala antalet ordinarie tjänster i läroämnena i gymnasiet skall vara lektorstjänster.

Vidare räknar överstyrelsen för gymnasiet med 205 rektorstjänster, 205 studie- rektorstjänster och 3 300 tjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare.

Överstyrelsen har vid sin bedömning av medelsbehovet beaktat att den gymnasiala övningsskolan vid lärarhögskolan i Malmö — Heleneholmsskolan — skall överföras till kommunalt huvudmannaskap från och med den 1 juli 1968.

Överstyrelsen har även i enlighet med sitt yttrande över betänkandet Sjuksköterskeutbildningen III. Vidareutbildning (SOU 1966: 73) räknat med kostnader för *vidareutbildning av sjuksköterskor* under förevarande anslag.

För de *kommunala tekniska skolorna*, vilka avvecklas i och med att fackskolan införs, föreslår överstyrelsen att *stödundervisning* skall få meddelas under en övergångstid. Överstyrelsen föreslår, att skolstyrelse för detta ändamål skall få disponera en veckotimme för hel klassavdelning under avveckling. Kostnaderna för denna stödundervisning beräknar överstyrelsen till 180 000 kr.

I sitt yttrande över yrkesutbildningsberedningens betänkande Yrkesutbildningen (SOU 1966: 3) föreslog överstyrelsen bl. a. en *förstärkning av skolledningen* dels i helt integrerade gymnasieskolor, dels i skolenheter med gymnasium eller fackskola. Överstyrelsen räknar med att den föreslagna förstärkningen av skollarorganisationen skulle medföra en kostnadsökning för budgetåret 1968/69 på ca 3 950 000 kr.

Kostnaderna för löner till skolledare och lärare beräknas för gymnasiet till 392 216 000 kr., för fackskolan till 101 171 000 kr. och för yrkesskolan till 326 500 000 kr. För ATP-avgifter räknar överstyrelsen med en kostnad av 47 093 000 kr.

Överstyrelsen beräknar dessutom medel för *förlängd särskild kompletterande undervisning* för elever i den äldre gymnasieorganisationen. Berörda elever har läsåren 1966/67 och 1967/68 i största möjliga utsträckning flyttats till högre årskurs eftersom kvarsättning inte varit praktiskt möjlig. För att avhjälpa brister i vissa ämnen har eleverna fått reguljär stödundervisning. Överstyrelsen har även utfärdat anvisningar om andra stödåtgärder. Vid uppflyttning till högsta årskursen har eleverna erbjudits mindre studiekurs i årskurs 3 i enlighet med vad som gäller för

det nya gymnasiet jämte möjlighet till förlängd undervisning under läsåret 1968/69 för att nå fullständig gymnasiekompetens.

Den förlängda undervisningen kommer att organiseras som koncentrationsläsning byggande på läroboksmaterial eller i form av korrespondenskurser kompletterade med lärarhandledning. Eleven kan alternativt inordnas i den lokala vuxenutbildningsorganisationen, där sådan finns, för komplettering av bortvalda ämnen.

Kostnaderna för den kompletterande undervisningen beräknas till 1 750 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för lärarlönebidraget beräknas sålunda till 868 730 000 kr.

2. Kostnaderna för bidrag till *pedagogisk stödpersonal* beräknas öka med 2 140 000 kr. till 10 640 000 kr.

3. *Tekniska stödåtgärder m. m. för handikappade elever* beräknas bli erforderliga i allt större utsträckning, allt eftersom dessa elever inlemmas i det reguljära skolväsendet. Överstyrelsen räknar även med en viss ökning av omkostnaderna för försöksverksamhet i Örebro med undervisning för gravt hörselskadade elever. Överstyrelsen föreslår, att anslagsposten höjs med 318 000 kr. till 818 000 kr.

4. Kostnaderna för statsbidrag till vissa *korrespondensgymnasier* beräknas till en milj. kr. SÖ kommer att i enlighet med uppdrag i anslutning till prop. 1964: 171 förelägga Kungl. Maj:t utredning angående organisationen av gymnasium-fackskola i glesbygd. De åtgärder, som överstyrelsen i detta sammanhang avser att föreslå, torde komma att beröra vissa av korrespondensgymnasierna under ifrågavarande anslag.

5. Fr. o. m. innevarande läsår har i enlighet med ett av skolöverstyrelsen den 12 december 1966 framlagt förslag anordnats *försöksverksamhet med gymnasial utbildning för gravt hörselskadade i Örebro* (prop. 1967: 1. bil. 10 s. 149, SU 8, rskr 8). Till försöksverksamheten har anmälts 35 elever, varav 6 önskar gymnasie-, 9 fackskol- och 20 yrkesskolutbildning. Någon nyintagning beräknas ej ske läsåret 1968/69. I fråga om organisationen av denna utbildning på längre sikt framlägger överstyrelsen ett särskilt förslag, som redovisas i det följande.

Förslag angående gymnasial utbildning för gravt hörselskadade

Blind- och dövskoloutredningen framlade i sitt betänkande Grundskola för blinda och döva (SOU 1964: 61) förslag om gymnasial utbildning för gravt hörselskadade elever. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i prop. 1965: 70 att han från pedagogiska synpunkter fann det fördelaktigt att utbildningen för döva och hörselskadade ovanför specialskolan samlades till en ort, lämpligen Örebro. Med hänsyn till att utredningen förordat en delning av den gymnasiala utbildningen mellan Stockholm och Örebro samt till att förslag om ytterligare utredning framkommit vid remissbehandlingen fick skolöverstyrelsen emellertid i uppdrag att överväga hur ifrågavarande utbildning lämpligen skulle organiseras.

Överstyrelsen har den 12 december 1966 inkommit med förslag angående den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade.

Överstyrelsen framhåller, att flertalet av de gravt hörselskadade eleverna torde sakna förutsättningar för längre gående pedagogisk integration i vanliga klasser. Överstyrelsen föreslår därför, att de skall placeras i särskilda grupper eller klasser som dock har undervisning tillsammans med vanliga klasser i ämnen där detta är möjligt.

Årskullen gravt hörselskadade beräknas vara ca 50. Överstyrelsen, som förutsätter att f. d. hörselklasseläver normalt skall gå i vanliga klasser, föreslår därför i fråga om utbildningens dimensionering att den gymnasiala skolan för gravt hörselskadade planeras för en intagning av i genomsnitt ca 50 elever per år. Fördelningen av eleverna på gymnasium, fackskola och yrkesskola antas komma att avvika från den gängse fördelningen för hörande elever och relativt sett växa kraftigt från år till år. Som utgångspunkt för planeringen räknar överstyrelsen med att i gymnasiet skall tas in en klass (5 elever), i fackskolan två (10 elever) och i yrkesskolan 5—6 klasser (35 elever) årligen. Överstyrelsen antar att den för hörande elever normala studietiden skall behöva förlängas med ett år för samtliga gravt hörselskadade elever i gymnasiet, för drygt hälften av eleverna i fackskolan och för en tredjedel av eleverna i yrkesskolan. En fullt utbyggd utbildning beräknas därför komma att omfatta ca 130 elever.

De språkliga svårigheterna blir särskilt accentuerade inom gymnasiet och fackskolan. På grund härav och med tanke på det relativt sett begränsade elevunderlaget torde det inte bli möjligt att erbjuda eleverna i dessa bägge skolformer ett obegränsat linjeval. Även beträffande valet av varianter och grenar i gymnasiet och fackskolans senare årskurser torde en viss styrning bli nödvändig.

Överstyrelsen finner det emellertid i hög grad angeläget, att elever med god språkutveckling och särskilda förutsättningar i övrigt bereds möjligheter till ett i princip fritt val inom de bägge skolformerna. Eftersom detta i regel förutsätter en långt gående integration med vanlig undervisning måste särskilda stödåtgärder sättas in. Överstyrelsen föreslår att vid behov, efter särskilt medgivande av överstyrelsen, även sådan timplan skall kunna tillämpas som innebär en kombination av exempelvis humanistisk-samhällsvetenskaplig linje och teknisk eller naturvetenskaplig linje.

Yrkesutbildningen för hörselskadade bör enligt överstyrelsen utformas i stort sett efter samma riktlinjer som yrkesutbildningen för hörande. De yrkeslinjer som är vanligast förekommande inom yrkesskolan bör därför bilda stommen även i yrkesutbildningen för hörselskadade. Grundutbildningen bör följas av specialisering. Överstyrelsen anser emellertid, att några bindande beslut om vilka utbildningsvägar som skall ifrågakomma inte bör fattas förrän efter ingående försöksverksamhet.

Rekryteringsunderlaget beräknas vara tillräckligt stort för att inom de vanligaste yrkesområdena ge underlag för särskilda undervisningsgrupper för hörselskadade medan i s. k. udda yrken samundervisning med hörande elever med särskilda stödåtgärder och individuell studieplanering blir nödvändig.

Olika studie stödjande åtgärder torde bli allmänt förekommande på alla stadier inom hela den gymnasiala utbildningen för hörselskadade. Ett genomförande av erforderliga stödåtgärder vid sidan av den vanliga undervisningen kan dock medföra, att elevernas arbetsbörda blir orimligt stor. Överstyrelsen föreslår därför att eleverna skall kunna erbjudas lättnader i studiegången, t. ex. genom bortval av enstaka ämne.

Behovet av mindre studiekurs och förlängd undervisning torde bli särskilt stort i gymnasiet. Ifrågavarande stödåtgärder beräknas emellertid bli aktuella även inom fackskolan och yrkesskolan.

De olika stödåtgärderna bör betraktas som ett reguljärt inslag i den gymnasiala utbildningen för hörselskadade. Utformningen får emellertid bli beroende av försöksverksamheten.

För att gymnasial utbildning för hörselskadade överhuvudtaget skall kunna bedrivas är det ofrånkomligt att elevantalet i klasserna hålls lågt. Överstyrelsen föreslår beträffande klass- och gruppstorlekar, att i gymnasiet en klass får bildas vid 4—9 elever, två klasser vid 10—18 elever samt därefter en ny klass vid varje påbörjat 9-tal elever. Vidare föreslår överstyrelsen att tillvalsgrupp, linje, gren eller variant får anordnas om elevantalet är lägst 2. Motsvarande bör enligt överstyrelsen övergångsvis gälla även fackskolan och yrkesskolan.

Överstyrelsen föreslår, att skolstadgans föreskrifter beträffande intagning i tillämpliga delar skall gälla. I praktiken kommer detta att innebära att eleverna rekryteras från årskurs 10 i specialskolan eller i undantagsfall från hörselklass i grundskolan.

Det relativa betygssystemet bör i princip tillämpas i gymnasiet och fackskolan. Det är dock inte möjligt att i betygshänseende upprätthålla strikt jämförelse mellan hörselskadade och vanliga elever. Detta innebär, att kravet på ekvivalering av betygen i viss mån uppgivits. I yrkesskolan tillämpas det s. k. absoluta betygssystemet.

Den gymnasiala utbildningen bör enligt överstyrelsen förläggas till Örebro och organisatoriskt integreras med det allmänna skolväsendet i staden. Överstyrelsen föreslår, att utbildningen inom gymnasiet och fackskolan förläggs till stadens gymnasie- och fackskolenheter, att den industri- och hantverksbetonade yrkesutbildningen knyts till landstingets centrala verkstads- och byggnadsyrkesskolor samt utbildningen inom kontor och hushåll till stadens yrkesskola.

Överstyrelsen föreslår, att huvudmannaskapet för utbildningen skall vara kommunalt. Det bör enligt överstyrelsen ankomma på Örebro stad att handha utbildningen inom gymnasiet och fackskolan samt yrkesutbildningen inom kontor och husligt arbete. Huvudmannaskapet för övriga delar av yrkesutbildningen bör ankomma på landstingskommunen. Staden och landstinget har förklarat sig villiga att på av överstyrelsen föreslagna ekonomiska villkor åta sig huvudmannaskapet.

Skolledningen för den gymnasiala utbildningen för hörselskadade bör enligt överstyrelsen handhas av rektor vid den skolenhet till vilken utbildningen knyts. Två heltidsanställda studierektorer med ingående kännedom om den problematik, som sammanhänger med undervisning av hörselskadade, föreslås få svara för den direkta skolledningen. Den ene avses bli placerad vid gymnasiet och fackskolan och den andre vid yrkesskolan.

Beträffande personalbehovet i övrigt räknar överstyrelsen med att det

förutom lärare vid fullt utbyggd organisation erfordras en teknisk assistent, en kurator, två elevhemsföreståndare, en elevkonsulent (fritidsledare), en skolsköterska och en vaktmästare. Vidare bör finnas tillgång till medicinsk audiolog, psykolog, ekonomi- och vårdpersonal, yrkesvägledare, personal för elevvåningar samt skrivhjälp.

Kostnaderna för investeringar beräknas till ca 4,9 milj. kr., varav ca 2,6 milj. kr. hänför sig till byggnadskostnader för skollokaler, ca 0,8 milj. kr. till elevhem, ca 0,7 milj. kr. till maskiner och undervisningsmateriel, ca 0,4 milj. kr. till hörselteknisk utrustning och ca 0,3 milj. kr. till inventarier och övrig utrustning. De årliga driftkostnaderna beräknas till ca 2,1 milj. kr. vid fullt utbyggd organisation.

Överstyrelsen förutsätter att samtliga såväl investerings- som driftkostnader skall bestridas av staten.

Beträffande förslagetets genomförande framhåller överstyrelsen, att de första högstadiееleverna avslutar sin skolgång i specialskolan i och med utgången av läsåret 1970/71. Intagning till gymnasial utbildning för hörselskadade bör därför kunna ske i full utsträckning fr. o. m. läsåret 1971/72. Utbildningen måste vara fullt utbyggd läsåret 1973/74.

Fr. o. m. innevarande budgetår anordnas, som tidigare redovisats, försöksverksamhet med gymnasial utbildning för hörselskadade i Örebro. Överstyrelsen föreslår, att den nuvarande undervisningen vid fortsättningsskolorna i Växjö och Vänersborg skall avvecklas successivt samtidigt som försöksverksamheten utökas.

Yttranden över skolöverstyrelsens förslag har avgetts av *statskontoret, riksrevisionsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, centrala studiehjälpsnämnden, samtliga länsskolnämnder, styrelserna för samtliga specialskolor för hörselskadade, yrkesutbildningsberedningen, handikapputredningen, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Örebro läns landstingskommun, Örebro stad, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Dövskolornas rektorsförening, Hörselpedagogernas förening, Svenska dövläraresällskapet, Riksförbundet döva barns målsmän och Hörselfrämjandets riksförbund.*

Flertalet remissinstanser delar överstyrelsens uppfattning om förutsättningarna för pedagogisk integration. *Handikapputredningen* t. ex. finner det viktigt, att elevens förutsättningar att tillgodogöra sig undervisning skall vara avgörande när det gäller att bestämma graden av integration.

I fråga om utbildningens dimensionering delar några remissinstanser överstyrelsens bedömning medan andra, däribland *Svenska dövläraresällskapet*, antar att det kommer att bli färre elever i gymnasiet och fackskolan än överstyrelsen tänkt sig.

Beträffande de hörselskadades fördelning på utbildningslinjer och senare på olika

yrken framhåller *arbetsmarknadsstyrelsen* och *länskolnämnden i Uppsala län* att det är nödvändigt att ta hänsyn till arbetsmarknadens möjligheter att erbjuda sysselsättning. *SACO* anser att det skulle finnas större möjligheter till bredare yrkesval för dessa elever, om man i stället för uppdelningen i gymnasium och fackskola valde att satsa alla resurser på fackskolan.

De av överstyrelsen föreslagna stödåtgärderna tillstyrks av remissinstanserna. Betydelsen av särskild studierådgivning betonas särskilt.

Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker också överstyrelsens förslag beträffande klass- och gruppstorlekar. Kritiska mot det föreslagna antalet elever per klass är *länskolnämnden i Malmöhus län*, *Dövskolornas rektorsförening* och *Svenska dövläraresällskapet*, som föreslår, att en klass skall få bildas vid 4—7 elever, två klasser vid 8—14 elever och därutöver en ny klass för varje påbörjat sjuttal elever.

Några remissinstanser, däribland *handikapputredningen* och *Hörselfrämjandets riksförbund*, understryker att även f. d. hörselklassel elever bör få gå i Örebro skolan. Även *länskolnämnderna i Jämtlands och Västerbottens län* betonar de mindre gravt hörselskadades behov av gymnasial utbildning. *Arbetsmarknadsstyrelsen* påpekar, att en med vuxna hörselskadade utökad rekryteringsbas skulle möjliggöra ett rikare val av utbildningsvägar för samtliga. *Handikapputredningen* anser, att en del vuxna hörselskadade som inte haft möjlighet att studera vid gymnasium och fackskola och som inte genomgått grundskola, bör beredas tillfälle till kompletterande utbildning. Rörelsehindrade elever för vilka hörselskadan är det primära handikappet bör enligt utredningen få sin gymnasiala utbildning tillsammans med andra hörselskadade. Lokalerna vid skolorna i Örebro bör därför vara lämpade även för elever med rörelsehinder.

Överstyrelsens uppfattning att det inte är möjligt att i betygshänseende upprätthålla strikt jämförelse mellan hörselskadade och vanliga elever delas av bl. a. *länskolnämnderna i Malmöhus, Hallands och Skaraborgs län* samt *SACO*. *Riksförbundet döva barns målsmän* ifrågasätter om det inte vore bäst att slopa betygssättningen, eftersom en objektiv betygssättning försvåras både genom variationerna i hörselskadan och elevernas avvikande studiegång gentemot hörande.

Med några få undantag tillstyrker remissinstanserna överstyrelsens förslag om förläggning av utbildningen till Örebro. *Länskolnämnden i Östergötlands län* anser att om det senare skulle visa sig möjligt att decentralisera yrkesundervisningen denna möjlighet då bör beaktas. *Hörselfrämjandets riksförbund* menar att tillskapandet av Örebro skolan inte bör hindra att gravt hörselskadade framdeles skall kunna få utbildning i t. ex. Stockholm, Göteborg och Malmö. *Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län* betonar att det pågående försöket med gymnasieutbildning i Alvik inte bör påverkas av Örebro skolan.

Kritiska mot överstyrelsens förslag är *Svenska dövläraresällskapet*, som föreslår att gymnasium och fackskola koncentreras till en ort men att yrkesutbildning an-

ordnas även på andra platser, samt *länsskolnämnden i Älvsborgs län*, som framhåller Vänersborg som lämplig ort för gymnasieutbildning.

Förslaget att utbildningen organisatoriskt skall samordnas med de hörandes har i allmänhet av remissinstanserna bedömts vara positivt ur de hörselskadades synpunkt.

I huvudmannaskapsfrågan är meningarna delade. Flertalet remissinstanser, däribland *Örebro stad*, *Örebro läns landsting* och *Svenska kommunförbundet*, tillstyrker överstyrelsens förslag. *Länsskolnämnderna i Uppsala*, *Blekinge*, *Kristianstads* och *Hallands län* anser däremot, att Örebro stad ensam skall vara huvudman för hela den gymnasiala utbildningen för hörselskadade. *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *Svenska dövläraresällskapet* menar, att beslut om huvudmannaskap bör fattas först sedan erfarenheter vunnits av försöksverksamheten.

Förslaget att staten skall svara för samtliga kostnader tillstyrks genomgående av remissinstanserna.

Beträffande förslaget genomförande anser styrelsen *fortsättningsskolan i Växjö*, att fortsättningsskolorna bör bevaras och inte avskaffas för det fall försöken i Örebro slår fel. *Dövskolornas rektorsförening* föreslår av samma skäl att den nuvarande yrkesutbildningen bibehålls tills vidare.

Lönedonationer vid de allmänna läroverken

I ett den 20 december 1966 avgivet betänkande (Stencil E 1966: 19) har en särskilt tillkallad sakkunnig föreslagit bl. a., att de lönedonationer vid allmänna läroverken som härrör från kronan skall indras till statsverket och att således all särredovisning av dem skall upphöra. Donationerna består av fastigheter och från sådana härrörande kapital; värdet av de tillgångar som förvaltas av domänstyrelsen utgör enligt uppgift i betänkandet ca 7,6 milj. kr., vartill kommer tillgångar som förvaltas av andra organ. Som motivering för indragning åberopar den sakkunnige de förbud för tjänsteman i allmän tjänst att uppbära med tjänsten förenade donationsförmåner, som införts genom statstjänstemannalagen och de författningar som ansluter sig till denna.

Över förslaget har yttranden avgetts av ett flertal remissinstanser. Ärendet har härefter remitterats till justitiekanslern.

Föredraganden

Ett väsentligt mål för utbildningspolitiken är att vidga ungdomens möjligheter till fortsatt utbildning efter den obligatoriska skolan. Successivt har allt fler utbildningsplatser ställts till förfogande så att intagningskapaciteten under nästa budgetår i de gymnasiala skolformerna beräknas motsvara ca 75 % av årskullen 16-åringar.

Det nya gymnasiet blir i och med budgetåret 1968/69 genomfört t. o. m. årskurs 3. Skolöverstyrelsen räknar med ca 1 100 intagningsklasser, vilket innebär att antalet platser motsvarar ca 30 % av årskullen. Fackskolorna byggs ut planerligt och enligt skolöverstyrelsen skall nu ytterligare 2 700 ungdomar — för-

delade på 90 klasser — ges plats i fackskolan. Härigenom kommer fackskolans intagningskapacitet att uppgå till 535 klasser, vilket motsvarar ca 15 % av den aktuella årskursen. Jag har ingen erinran mot den av skolöverstyrelsen föreslagna omfattningen av gymnasie- och fackskolororganisationen. Förslaget överensstämmer med de riktpunkter som accepterades i 1964 års beslut angående gymnasiet och fackskolan. I fråga om elevernas fördelning på studievägar inom gymnasiet och fackskolan har utvecklingen delvis avvikit från vad man år 1964 räknade med. I viss utsträckning bör självfallet sådana avvikelser kunna förekomma. Med hänsyn till angelägenheten av att tillgängliga resurser utnyttjas på ett effektivt sätt måste emellertid alltför stora fluktuationer undvikas. Skolöverstyrelsen avser också att i fråga om intagningen i årskurs 1 av gymnasiet liksom föregående år fastställa minimivärden för omfattningen av ekonomisk och teknisk tillvalsgrupp i gymnasiet.

I fråga om yrkesskolan beräknar jag under detta anslag endast medel för heltidsundervisningen. Kostnaderna för statsbidrag till deltidskurser belastar fr. o. m. nästa budgetår anslagen Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna och Bidrag till studiecirkelverksamhet. Elevantalet i heltidskurser om minst fem månaders längd vid kommunala och landstingskommunala yrkesskolor torde komma att uppgå till närmare 72 000.

Den kraftiga utbyggnaden av hälso- och sjukvården kräver ökad tillgång på personal av olika kategorier inom vårdsektorn, såsom läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, sjukvårdsbiträden, medicinsk-tekniska assistenter m. fl. En rad åtgärder har vidtagits för att tillgodose detta behov. Bl. a. byggs läkarutbildningen ut och intagningskapaciteten vid sjuksköterskeskolorna ökas successivt i samband med pågående omläggning av sjuksköterskeutbildningen.

Samtidigt pågår emellertid i rationaliseringssyfte förändringar inom sjukvårdsorganisationen, vilka får konsekvenser för personalstrukturen inom vårdområdet. Härmed försvåras utbildningsplaneringen inom denna sektor. En särskild undersökning av personalstrukturen inom vårdområdet inleddes hösten 1967 av dåvarande medicinalstyrelsen i samråd med Svenska landstingsförbundet. I avvaktan på resultatet av denna undersökning ankommer det på skolöverstyrelsen att tillsammans med huvudmännen för olika utbildningar inom vårdområdet med största uppmärksamhet följa den organisatoriska utvecklingen inom sjukvården och vidta härav betingade anpassningsåtgärder beträffande utbildningen. F. n. synes situationen inom sjukvårdsorganisationen motivera en utbyggnad bl. a. av sjukvårdsbiträdesutbildningen.

Jag vill vidare framhålla, att det i dagens arbetsmarknadsläge är en viktig uppgift för yrkesskolan att bereda arbetslösa ungdomar tillfälle till yrkesutbildning. Skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen har också vidtagit åtgärder i detta syfte.

För stödundervisning i det nya gymnasiet och fackskolan beräknar jag medel motsvarande en halv veckotimme för varje trettiotal elever. Elever i den kvarvarande tekniska gymnasieorganisationen torde behöva stödundervisning i större omfatt-

ning och för dem bör därför få disponeras medel motsvarande en veckotimme för varje trettioårig elev. Överstyrelsens förslag att stödundervisning skall få anordnas även för elever i kommunala tekniska skolor under avveckling biträder jag.

Genom beslut den 1 september 1967 tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet sakkunniga för att utreda frågan om organisationen av skolledningen vid större gymnasiala skolenheter m. m. I avvaktan på förslag från utredningen bör Kungl. Maj:t äga besluta om provisorisk förstärkning av skolledningen vid mycket stora gymnasiala skolenheter. Jag beräknar för nästa budgetår ett belopp av högst 500 000 kr. för detta ändamål.

För förlängd särskild kompletterande undervisning för elever som genomgår gymnasium enligt äldre läroplaner räknar jag med ett medelsbehov av 1 500 000 kr.

Kungl. Maj:t har den 15 december 1967 godkänt avtal om överförande av huvudmannskapet för statens sjuksköterskeskola i Norrköping till Östergötlands läns landstingskommun från och med den 1 januari 1968. Jag beräknar därför under förevarande anslag medel för statsbidrag till skolan.

Innevarande budgetår finns på riksstaten uppfört ett särskilt anslag för bidrag till anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor. Större delen av anslaget är avsett för bidrag till Stockholms stads folktandvårdsstyrelse för tandsköterskeutbildning vid Eastmaninstitutet. Fr. o. m. nästa budgetår bör statsbidrag till denna utbildning utgå ur anslaget till bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor. Med hänsyn bl. a. till ökade lönekostnader räknar jag med en viss ökning av statsbidraget, som för innevarande budgetår beräknats till 86 000 kr. Kungl. Maj:t bör få besluta om bidragets storlek.

För praktisk lärarutbildning vid gymnasier och fackskolor räknar jag med ett medelsbehov av 10 milj. kr.

Medel för vidareutbildning av sjuksköterskor beräknar jag under anslaget D 38 Vissa kostnader för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m.

De sammanlagda kostnaderna för *lärarlönebidraget* kan enligt mina beräkningar väntas öka med ca 39 milj. kr.

Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för bidrag till kostnader för *pedagogisk stödpersonal*, för *tekniska hjälpmedel åt handikappade elever* och för *bidrag till vissa korrespondensgymnasier* har jag inte någon erinran.

Beträffande det framlagda förslaget angående *dispositionen av lönedonationerna vid allmänna läroverken* förutsätter jag att, om sakkunnigförslaget om indragning anses böra genomföras, detta skall kunna ske utan att frågan först underställs riksdagen.

I sitt i december 1966 framlagda förslag angående *gymnasial utbildning för gravt hörselskadade* föreslog skolöverstyrelsen, att denna utbildning skulle få bedrivas som försöksverksamhet fr. o. m. läsåret 1967/68. Försöksverksamhet med sådan utbildning har, som jag redovisat, anordnats i Örebro. Samtliga driftkostnader för försöksverksamheten belastar förevarande anslag.

Skolöverstyrelsens förslag har nu remissbehandlats och principbeslut bör fattas angående organisationen av den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade.

Flertalet av de gravt hörselskadade eleverna torde, som överstyrelsen framhållit, sakna förutsättningar för längre gående pedagogisk integration i vanliga klasser och måste därför erhålla undervisning i särskilda grupper eller klasser. Man bör emellertid sträva efter att i så stor utsträckning som möjligt låta de hörselskadade få undervisning tillsammans med hörande elever. Graden av integration måste prövas från fall till fall.

Mot överstyrelsens bedömning i fråga om dimensioneringen av utbildningen har jag inte något att erinra. I likhet med överstyrelsen räknar jag med att hörselskadade som i grundskolan gått i hörselklass normalt kommer att gå i vanliga klasser i gymnasiala skolor. Även sådana elever bör emellertid kunna tas emot i den föreslagna organisationen. Också vuxna hörselskadade bör få tas emot.

Det är angeläget att de hörselskadade efter genomgången utbildning kan erbjudas lämpligt arbete. Behovet av yrkesvägledning och arbetsförmedling måste därför beaktas. Man bör därvid sträva efter att vidga antalet yrkesområden för de hörselskadade.

Klasser samt tillvalsgrupper, linjer, grenar och varianter bör få anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med överstyrelsens förslag. I de fall, då elev är ensam om att välja viss utbildningsväg och denna bedöms som särskilt lämplig med hänsyn till hans förutsättningar och möjligheter att i framtida yrkesverksamhet tillgodogöra sig utbildningen, bör individuell undervisning kunna anordnas.

Om den närmare utformningen av utbildningen och om erforderliga stödåtgärder bör få beslutas i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer.

Den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade bör i enlighet med överstyrelsens förslag förläggas till Örebro och ingå som en del i det allmänna skolväsendet i staden. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att Örebro stad skall bli huvudman för utbildningen inom gymnasiet, fackskolan samt yrkesutbildningen inom kontor och husligt arbete samt Örebro läns landstingskommuner huvudman för övrig yrkesutbildning. Mot detta har jag, i avvaktan på en lösning av frågan om huvudmannaskapet för annan gymnasial utbildning, inte något att erinra.

Samtliga såväl investerings- som driftkostnader för ifrågavarande utbildning bör, som överstyrelsen förutsatt, bestridas av staten. För nästa budgetår torde emellertid endast behövas medel för en försöksverksamhet av i huvudsak samma omfattning som under innevarande år.

Med hänsyn till den tidigare vartannatårsintagningen vid skolor för hörselskadade räknar jag för nästa budgetår även med en oförändrad omfattning av verksamheten vid fortsättningskolorna i Vänersborg och Växjö. Skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att senast i samband med sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1969/70 till Kungl. Maj:t inkomma med närmare förslag angående en avveckling av dessa skolor.

Intagning av elever i den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade bör, med hänsyn till att de första högstadiel eleverna avslutar sin skolgång i specialskolan läsåret 1970/71, ske i full utsträckning fr. o. m. läsåret 1971/72.

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder och riktlinjer för organisationen av gymnasial utbildning för gravt hörselskadade,

b) till *Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 805 000 000 kr.

D 19. Statliga realskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	61 554 247
1967/68 Anslag	66 000 000
1968/69 Förslag	44 000 000

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Skolledare och lärare	1 639	—619	—619
Övrig personal	134	— 26	— 26
	1 773	—645	—645
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar till tjänstemän	65 197 500	—21 800 000	—21 800 000
Arvoden och särskilda ersättningar	840 000	— 200 000	— 200 000
	66 037 500	—22 000 000	—22 000 000
Uppbördsmedel			
Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 500	of.	of.
Nettoutgift	66 000 000	—22 000 000	—22 000 000

Skolöverstyrelsen

	Antal klasser	Antal elever
1966/67	1 246	38 200
1967/68	917	28 690
1968/69	562	18 500

Nu gällande grunder för beräkning av medel till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna vid de statliga realskolorna har varit oförändrade under ett flertal år. Lönekostnaderna har under denna tid stigit avsevärt. För att biträdes hjälp skall kunna anställas i samma utsträckning som tidigare föreslår överstyrelsen en höjning av beloppen till biträdes hjälp (+63 000 kr.). I övrigt räknar överstyrelsen endast med automatiska kostnadsförändringar.

Föredraganden

För att uppnå det av överstyrelsen avsedda syftet att biträdes hjälp skall kunna anställas i samma utsträckning som tidigare avser jag föreslå Kungl. Maj:t att vidta en teknisk anpassning av gällande bestämmelser. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 44 milj. kr. samt hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga realskolor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 000 kr.

D 20. Statliga realskolor: Omkostnader

1966/67 Utgift	5 366 240
1967/68 Anslag	3 530 000
1968/69 Förslag	1 790 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	101 000	— 37 000	— 37 000
2. Resesättningar	63 000	— 20 000	— 20 000
3. Expenser	2 209 000	—1 276 000	—1 276 000
4. Bibliotek och materiel	1 090 000	— 387 000	— 387 000
5. Understöd och premier	57 000	— 20 000	— 20 000
6. Övriga utgifter	10 000	of.	of.
	3 530 000	—1 740 000	—1 740 000

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga realskolor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 790 000 kr.

D 21. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

1966/67 Utgift	41 790 724
1967/68 Anslag	25 000 000
1968/69 Förslag	18 000 000

Kommun får statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen den 19 december 1958 (nr 665) angående statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (nytryck 1962:478, ändrad senast 1967:823). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag som i huvudsak utgörs av årslönebeloppen för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. Av det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 78 %. Dessutom utgår statsbidrag med 100 % av kostnaderna för ATP-avgifter.

Den beräknade omfattningen av de högre kommunala skolorna läsåret 1968/69 framgår av följande sammanställning, i vilken även anges förändringar i förhållande till organisationen 1967/68.

Skolform	Antal skolor		Antal klasser	
Kommunala flickskolor	18	(—11)	96	(—63)
Kommunala realskolor	26	(—10)	152	(—84)
Praktiska kommunala realskolor	5	(— 4)	33	(—33)
	49	(—25)	281	(—180)
	1967/68	Beräknad ändring 1968/69		
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden	
Lärarpersonal	802	—314	—314	
Anslag	25 000 000	—7 000 000	—7 000 000	

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.

D 22. Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor

1966/67 Utgift	18 366 451
1967/68 Anslag	18 050 000
1968/69 Förslag	20 050 000

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i skilda beslut angivna privatskolor. Beträffande ifrågavarande skolor gäller privatskolstadgan den 26 april 1967 (nr 276). Statsbidrag utgår enligt kungörelsen den 23 april 1964 (nr 137) om statsbidrag till vissa privatskolor (ändrad senast 1967: 172) med 60 % av ett bidragsunderlag, omfattande kostnader för avlöning, sjukförsäkringsavgifter m. m. för rektor, studierektor och lärare. Möjlighet för skola föreligger att efter ansökan till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock får bidragen till samtliga här avsedda privatskolor inte sammanlagt överstiga 78 % av skolornas sammanlagda bidragsunderlag. Vidare utgår statsbidrag till hälsovården vid skolorna. Utöver statsbidrag enligt nu angivna bestämmelser utgår ur anslaget ett belopp av 30 000 kr. till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtuna humanistiska läroverk samt ett belopp av 350 000 kr. till Grännaskolan.

De kommunägda privatskolorna i Djursholm och Saltsjöbaden har endast erhållit 60-procentigt statsbidrag och övriga skolor har därför kunnat erhålla högre statsbidrag än efter 78 %. Gymnasiet vid nämnda båda skolor har kommunaliserats successivt med början den 1 juli 1966. För att denna kommunalisering inte skall få konsekvenser i bidragshänseende för övriga skolor har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut härom (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 273, SU 8, rskr 8, och 1967: 1 bil. 10 s. 158, SU 8, rskr 8) föreskrivit, att statsbidraget till dessa skolor för budgetåren 1966/67 resp. 1967/68 skall utgå med oförändrat procenttal i förhållande till närmast föregående budgetår.

I skolöverstyrelsens förslag har de olika bidrag som innevarande budgetår utgår från anslagen D 22. Bidrag till vissa privatskolor, D 23. Bidrag till vissa internatskolor m. m., D 34. Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m. och G 7. Bidrag till avlöning av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m. samt anslagsposten Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm under anslaget D 10. Bidrag till driften av grundskolor m. m. sammanförts till ett nytt anslag med rubriken Bidrag till driften av enskilda gymnasiala skolor. Jag redovisar emellertid de olika bidragen under samma anslag som hittills.

Skolöverstyrelsen

För bidrag till vissa privatskolor räknar överstyrelsen med ett medelsbehov av 26 847 000 kr., vilket innebär en ökning med 8 797 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av denna ökning hänför sig 1 960 000 kr. till överföringar från anslaget Bidrag till vissa internatskolor. Övriga av överstyrelsen föreslagna anslagsförändringar hänför sig till följande ändamål.

1. Fyra riksinternatskolor	+3 850 000
2. Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk	+ 450 000
3. Löneomräkning	+2 013 000
4. Åtta nya studierektorstjänster	+ 359 000
5. Inordnande under anslaget av låg- och mellanstadiet vid Göteborgs högre samskola	+ 165 000
	+6 837 000

1. Överstyrelsen tillstyrker 1964 års utlands- och internatskoleutrednings i betänkandet Skolgång borta och hemma (SOU 1966: 55) framförda förslag om riksinternatskolor för utlandssvenska elever och föreslår således, att de nuvarande internatskolorna Sigtuna humanistiska läroverk, Sigtunaskolan, Viggbyholmsskolan och Grännaskolan fr. o. m. budgetåret 1968/69 ges karaktär av riksinternatskolor med statsbidrag för undervisningen enligt i huvudsak samma grunder som till kommunala gymnasiala skolor. Överstyrelsen beräknar vidare att staten skall betala belopp motsvarande de interkommunala eleversättningarna för de utlandssvenska eleverna.

2. Solbacka läroverk, som för närvarande får statsbidrag ur anslaget Bidrag till vissa internatskolor, föreslås få statsbidrag enligt kungörelsen den 23 april 1964 (nr 137) om statsbidrag till vissa privatskolor.

4. Överstyrelsen anser, att samma principer bör gälla för inrättande av studierektorstjänst vid privata gymnasier som vid kommunala gymnasier och räknar därför med ytterligare åtta sådana tjänster för nästa budgetår.

5. Skolöverstyrelsen föreslår liksom föregående år (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 157), att statsbidrag skall utgå till årskurserna 1—6 av grundskolan vid Göteborgs högre samskola.

Skolöverstyrelsen räknar med att den under de senaste åren tillämpade statsbidragsnivån skall bibehållas även för budgetåret 1968/69.

Föredraganden

Förslagen om fyra riksinternatskolor och om inordnande av Solbacka läroverk under förevarande anslag kan jag f. n. inte tillstyrka. Jag beräknar således alltså medel för Sigtunaskolan, Viggbyholmsskolan och Solbacka läroverk under anslaget Bidrag till vissa internatskolor och för Sigtuna humanistiska läroverk under förevarande anslag enligt kungörelsen om statsbidrag till vissa privatskolor. För Grännaskolan beräknar jag oförändrat 350 000 kr.

Övriga förslag från 1964 års utlands- och internatskoleutredning avses bli behandlade i särskild proposition till årets riksdag.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att från fall till fall pröva frågan om inrättande av studierektorstjänst vid privatskola.

Jag kan inte förorda statsbidrag till låg- och mellanstadiet av Göteborgs högre samskola.

För löneomräkning beräknar jag 2 milj. kr. Jag har vidare räknat med att de privatskolor som får statsbidrag ur detta anslag i likhet med vad som skett de föregående två budgetåren (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 273 och 1967: 1 bil. 10 s. 158) skall få bidrag med oförändrad bidragsprocent i förhållande till närmast föregående år. Statsbidraget bör tills vidare utgå efter denna princip. Kungl. Maj:t bör därför bemyndigas att meddela de föreskrifter som erfordras med anledning härav. Anslaget bör föras upp med (18 050 000+2 000 000=) 20 050 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om statsbidrag till privatskolor i enlighet med vad jag förordat i det föregående,

b) till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 20 050 000 kr.

D 23. Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.

1966/67 Utgift		2 168 710
1967/68 Anslag		2 460 000
1968/69 Förslag		2 460 000

Ur detta anslag utgår f. n. statsbidrag till Restenässkolan i Ljungskile kommun i vad avser årskurs 7 av grundskolans högstadium samt kvarvarande klasser av tre- och fyraårig realskola, till Viggbyholmsskolan i Täby köping, i vad avser kvarvarande klasser av allmänt och tekniskt gymnasium, nya gymnasiet, fackskolan samt grundskolans högstadium, till Solbacka läroverk i Daga kommun, till Sigtunaskolan samt till Mariannelundsskolan i vad avser treårig realskola. Bidraget utgår med 6: 50 kr. per elev och dag av läsåret. Statsbidrag utgår vidare till Estniska gymnasiet i Stockholm med ett belopp av 100 000 kr.

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen utgår från ett oförändrat bidrag av 6: 50 kr. per elev och dag av läsåret till Restenässkolan och Mariannelundsskolan. Som framgår av redovisningen under föregående anslag föreslår överstyrelsen, att Sigtunaskolan, Viggbyholmsskolan och Solbacka läroverk fr. o. m. nästa budgetår skall få statsbidrag enligt förbättrade bidragsgrunder.

Skolöverstyrelsen föreslår, att 3-åriga realskolan vid Mariannelundsskolan fr. o. m. läsåret 1968/69 successivt ändras till högstadium av grundskolan.

Beträffande Estniska gymnasiet förordar överstyrelsen i likhet med 1964 års

utlands- och internatskoleutredning (SOU 1966: 55), att skolan bör upphöra sedan de elever som nu går i skolan förts fram till studentexamen och att statsbidragsgivningen till skolan därför successivt bör avvecklas fr. o. m. budgetåret 1968/69. Överstyrelsen föreslår, att 84 000 kr. anslås till skolan för nästa budgetår.

Föredraganden

Som jag anfört under föregående anslag beräknar jag medel för Sigtunaskolan, Viggbyholmsskolan och Solbacka läroverk under förevarande anslag. Jag förordar, att dessa skolor liksom Restenässkolan och Mariannelundsskolan nästa budgetår får statsbidrag enligt oförändrade normer. Den statsunderstödda delen av verksamheten vid dessa skolor beräknas få i stort sett samma omfattning som innevarande budgetår.

Dåvarande departementschefen uttalade i prop. 1962: 54 (s. 368), att de statsunderstödda privatskolornas realskolor borde avvecklas och successivt ersättas av grundskola senast fr. o. m. läsåret 1968/69. Som villkor för fortsatt statsbidrag bör därför gälla att befintliga realskolor successivt avvecklas fr. o. m. nämnda läsår och ersätts av grundskolans högstadium.

För Estniska gymnasiet räknar jag för nästa budgetår i enlighet med 1964 års utlands- och internatskoleutrednings och skolöverstyrelsens förslag statsbidrag enbart för två årskurser.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 460 000 kr.

D 24. Intagningsnämnder vid realskolor m. m.

1966/67 Utgift	52 860
1967/68 Anslag	7 000
1968/69 Förslag	10 000

Ur förevarande anslag bestrids kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt annan ledamot än ordförande av sådan intagningsnämnd, vars verksamhet avser endast en skolenhet, och till såväl ordförande som annan ledamot av sådan intagningsnämnd, som är gemensam för flera skolenheter. Ur anslaget utgår även ersättning till ledamot av intagningsnämnd vid statens skolor för vuxna.

Skolöverstyrelsen anför bl. a., att antalet intagningsnämnder successivt minskar på grund av grundskolans införande och föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppförs med 4 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn tagen såväl till det minskande antalet intagningsnämnder som till höjda arvoden beräknar jag medelsbehovet under anslaget till 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid realskolor m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

D 25. Kostnader för vissa examina

1966/67 Utgift	2 171 849
1967/68 Anslag	2 330 000
1968/69 Förslag	300 000

Ur förevarande anslag bestrids innevarande budgetår kostnader för vissa ersättningar för uppdrag i samband med studentexamen, realexamen, praktisk realexamen, handelsgymnasieexamen för privatister och teknisk ingenjörsexamen.

Skolöverstyrelsen beräknar en minskning av medelsbehovet med 2 030 000 kr. med hänsyn till att bl. a. studentexamen avvecklas. Överstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 300 000 kr. för bestridande av kostnader för realexamen för privatister och ingenjörsexamen vid treårig teknisk gymnasielinje m. m.

Föredraganden

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa examina* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

D 26. Sjöbefälsskolorna: Avlöningar

1966/67 Utgift	5 212 450
1967/68 Anslag	5 330 000
1968/69 Förslag	5 815 000

Undervisningen vid sjöbefälsskolorna (Göteborg, Härnösand, Kalmar, Malmö och Stockholm) har till ändamål att utbilda fartygs- och maskinbefäl för den svenska handelsflottan. Sjökapten- och sjöingenjörskurserna omfattar två läsår och bygger på styrmans- och maskinteknikerkurserna som är ettåriga.

Kurser för radiotelegrafister finns i Göteborg, Härnösand, Stockholm och Kalmar, skepparkurs av 1:a klass i Göteborg, Härnösand och Kalmar samt fartygs-mekanikerkurs av 1:a klass i Göteborg, Härnösand och Malmö.

	1967/68	Beräknad ändring Skolöverstyrelsen	1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	96	+2	+2
Övrig personal	20	+4	+4
	116	+6	+6
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	5 287 000	+525 000	+500 000
Arvoden och särskilda ersättningar	43 000	+ 2 000	— 15 000
	5 330 000	+527 000	+485 000

Skolöverstyrelsen

	Antal klasser	Antal elever
1966/67	60	1 151
1967/68	61	1 352
1968/69	62	1 372

1. Ytterligare en klass i den tvååriga utbildningen bör inrättas för att kompetenta sökande till sjökaptens- och sjöingenjörskurserna skall kunna beredas plats (+88 000 kr.).

2. Vid var och en av de fem sjöbefälsskolorna finns för närvarande inrättad en extra ordinarie institutionsteknikertjänst. Med hänsyn till omfattningen av dennes arbetsuppgifter anser överstyrelsen att ytterligare en tjänst bör inrättas nästa budgetår vid var och en av sjöbefälsskolorna i Stockholm, Malmö, Kalmar och Härnösand samt senare även i Göteborg så snart utbyggnaden där kommit i gång (+91 000 kr.).

3. Vid sjöbefälsskolan i Malmö finns underlag för en ordinarie tjänst som lektor i maskinteknik m. m., vilken ersätter timarvoderad undervisning (+13 000 kr.).

4. Det föreligger liksom vid det gymnasiala skolväsendet i övrigt behov av stöd- undervisning för vissa elever vid sjöbefälsskolorna och överstyrelsen beräknar här för en veckotimme per styrmans- och maskinteknikerclass (+46 000 kr.).

5. Överstyrelsen beräknar vidare medel för kompletterande undervisning för elever som i radiotelegrafistutbildningen inte uppnått den färdighet som fordras för certifikat (+5 000 kr.) samt för löneomräkning (+284 000 kr.).

I skrivelse har *Svenska stadsförbundet* hemställt om författningsändring i syfte att skapa formella förutsättningar för en fördelning av de kommunala skolkostnaderna vid sjöbefälsskola mellan elevernas hemkommuner. Såväl *Svenska kommunförbundet* som *skolöverstyrelsen* har tillstyrkt att sådana s. k. interkommunala ersättningar bör utgå.

Föredraganden

Bestämmelserna om interkommunal ersättning bör enligt min mening utsträckas till att gälla också elever vid sjöbefälsskolorna. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att utfärda föreskrifter härom, vilka bör gälla fr. o. m. nästa budgetår.

Stödundervisning bör, som överstyrelsen föreslagit, få anordnas även vid sjöbefälsskolorna. Jag räknar liksom för det nya gymnasiet med ett medelsbehov för stöd- undervisning motsvarande en halv veckotimme per klassavdelning av styrmans- och maskinteknikerkurserna.

Överstyrelsens övriga förslag tillstyrker jag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om ersättning mellan kommuner för elever vid sjöbefälsskolorna i enlighet med vad jag förordat i det föregående,

b) till *Sjöbefälsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 5 815 000 kr.

D 27. Sjöbefälsskolorna: Omkostnader

1966/67 Utgift	430 297
1967/68 Anslag	484 000
1968/69 Förslag	534 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	5 000	+ 1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar	24 000	+ 3 000	+ 3 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	170 000	+10 000	+10 000
b) Städning	190 000	+40 000	+35 000
c) Övriga expenser	80 000	+ 8 000	+ 8 000
4. Bibliotek	18 000	+ 2 000	+ 2 000
	487 000	+64 000	+59 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Hyror, hyresersättningar och tentamensavgifter	3 000	+ 9 000	+ 9 000
Nettoutgift	484 000	+55 000	+50 000

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 534 000 kr.

D 28. Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.

1966/67 Utgift	623 467	Reservation	790 892
1967/68 Anslag	515 000		
1968/69 Förslag	365 000		

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
1. Inventarier till nya skollokaler	—	+100 000	—
2. Utrustning	505 000	+ 30 000	—150 000
3. Ersättning åt författare av läroböcker	10 000	of.	of.
	515 000	+130 000	—150 000

Skolöverstyrelsen

1. I samband med en omfattande modernisering av lokalerna för sjöbefälsskolan i Göteborg bör inventarierna i stor utsträckning förnyas. För ändamålet finns 85 000 kr. reserverade. I avvaktan på närmare utredning föreslår överstyrelsen att för ifrågavarande ändamål beräknas ytterligare 100 000 kr.

2. Överstyrelsen bedömer det nödvändigt att lägst 150 000 kr. beräknas för utrustning av ett maskintekniskt laboratorium vid sjöbefälsskolan i Göteborg.

För renovering av simulatoranläggningar och eventuellt byte till nya transistoriserade anläggningar beräknas 75 000 kr.

För smärre kompletteringar, underhåll och drift av laboratorieanläggningarna m. m. beräknar överstyrelsen ett belopp av 50 000 kr. för varje sjöbefälsskola, dvs. sammanlagt 250 000 kr.

Till hyra av radiosändare från televerket enligt kontrakt beräknas sammanlagt 60 000 kr. för de fyra sjöbefälsskolor, där radiotelegrafistutbildning är anordnad.

3. Inom överstyrelsen pågår en utredning av hur behovet av undervisningslitteratur vid sjöbefälsskolorna lämpligen bör tillgodoses. I avvaktan på resultatet av denna utredning föreslår överstyrelsen att oförändrat 10 000 kr. uppförs som ersättning åt författare av läroböcker.

Föredraganden

Med hänsyn till att det ännu ej finns tillräckligt underlag för en bedömning av inventariebehovet för sjöbefälsskolan i Göteborg anser jag mig inte nu böra beräkna ytterligare medel för inventarier till skolan (1).

Vid min bedömning av medelsbehovet för övriga av överstyrelsen föreslagna utrustningsändamål har jag beaktat den reservation som finns under anslaget. (2).

Jag räknar med att överstyrelsen i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1969/70 redovisar sin undersökning om sjöbefälsskolornas undervisningslitteratur. För nästa budgetår bör fortfarande utgå 10 000 kr. för ersättning åt författare av läroböcker (3).

Anslaget bör som framgår av sammanställningen uppföras med (515 000—150 000 =) 365 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 365 000 kr.

D 29. Bidrag till Bergsskolan i Filipstad

1966/67 Utgift	413 068
1967/68 Anslag	495 000
1968/69 Förslag	670 000

Statsbidrag till Bergsskolan i Filipstad utgår enligt av riksdagen godkända grunder (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 167, SU 8, rskr 8) efter i huvudsak samma normer som till kommunala gymnasiala skolor, dvs. dels med 100 % av ett bidrags-

underlag omfattande faktiska kostnader för löner till rektor och lärare, arvoden till huvudlärare och institutionsföreståndare, dels med schablonbelopp beträffande viss annan personal än lärare. Vidare utgår statsbidrag med hela kostnaden för pensionsavgifter till SPV och ATP samt till sjukförsäkringsavgifter.

Utbildningen vid Bergsskolan omorganiserar fr. o. m. läsåret 1967/68 till att omfatta sex terminer, varvid den under de sista tre terminerna delas i två grenar, en metallurgisk och en mineralteknisk. Skolan tar in 30 elever varje termin.

Skolöverstyrelsen redovisar en beräknad utveckling av antalet elever enligt följande.

Höstterminen 1967	100	Höstterminen 1968	131
Vårterminen 1968	130	Vårterminen 1969	164

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjs med 190 000 kr. Den totala undervisningsvolymen beräknas till 193 veckotimmar under läsåret 1968/69, varför överstyrelsen förordar ytterligare en lektorstjänst, 1,5 adjunktstjänst och en huvudlärartjänst. Överstyrelsen föreslår vidare, att statsbidrag utgår till stödundervisning och beräknar härför en veckotimme för varje fullt 30-tal elever. Höjningen i övrigt av anslaget hänför sig till automatiska kostnadsökningar.

Föredraganden

Fr. o. m. innevarande budgetår utgår med anledning av Bergsskolans omorganisation ett förmånligare statsbidrag till skolan än tidigare, varvid anställnings- och arbetsvillkoren för vissa tjänstemän vid skolan skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 13 oktober 1967 medgett statsbidrag till vissa byggnadsarbeten m. m. vid Bergsskolan.

Skolöverstyrelsens förslag till anslagsberäkning för nästa budgetår kan jag i huvudsak tillstyrka. Jag beräknar dock dels i likhet med vad som gäller för gymnasiet en halv veckotimme för varje fullt 30-tal elever för stödundervisning, dels ett något lägre belopp för löneomräkning. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (495 000 + 175 000 =) 670 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 670 000 kr.

D 30. Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande

1966/67 Utgift	246 551
1967/68 Anslag	265 000
1968/69 Förslag	226 000

Skolöverstyrelsen beräknar på grund av en successiv övergång till nya timplaner en minskning av medelsbehovet med 39 000 kr.

Föredraganden

Genom beslut den 22 januari 1965 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag beträffande bl. a. den framtida förekomsten av speciella lärokurser vid skolor med särskild gymnasieutbildning (prop. 1964: 171 s. 273, SäU 1 höstsessionen, rskr 407). Förslag i frågan har ännu ej inkommit från skolöverstyrelsen. Jag räknar därför med att denna skola nästa läsår kommer att ha en verksamhet av i huvudsak samma art och omfattning som innevarande läsår.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag till anslagsberäkning för nästa budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 226 000 kr.

D 31. Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.

1966/67 Utgift	17 911 317
1967/68 Anslag	24 800 000
1968/69 Förslag	25 100 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för statsbidrag till enskilda yrkesskolor enligt bestämmelserna i kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822). Dessa bestämmelser indelar i statsbidragshänseende de enskilda yrkesskolorna i två kategorier, nämligen A-skolor och B-skolor. Till heltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag till lärarlöner på grundval av en beräknad normallönekostnad samt till särskilda kostnader med visst årligt belopp. För deltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag med visst belopp för lektion. Härutöver utgår till A-skola särskilt tillägg till statsbidraget med tio procent av bidraget till driftkostnader. Till B-skola utgår statsbidrag enligt vad som bestämmes i varje särskilt fall.

Ur anslaget utgår vidare *dels*, efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall, bidrag till enskilda sjuksköterskeskolor, *dels* bidrag till vissa enskilda yrkesskolor med belopp, som Kungl. Maj:t fastställer i enlighet med av riksdagen givna särskilda bemyndiganden, *dels ock* bidrag till kostnaderna för den del av utbildningen av laboratorieassistenter som är förlagd till universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt karolinska institutet och som inte täcks av reguljärt utgående bidrag till inbyggd yrkesskola.

Kungl. Maj:t har den 30 december 1965 uppdragit åt numera statens förhandlingsnämnd att uppta överläggningar med företrädare för stiftelsen Sophiahemmet och Stockholms stad, i vad avser Sophiahemmets sjuksköterskeskola, och med företrädare för Diakonissanstalten Samariterhemmet samt Uppsala stad och Uppsala läns landstingskommun, i vad avser anstaltens sjuksköterskeskola, rörande de konsekvenser i ekonomiska och andra hänseenden för dessa skolor som föranleds av fattade beslut om reformering av sjuksköterskeutbildningen. Kungl. Maj:t har

vidare den 15 december 1967 uppdragit åt förhandlingsnämnden att i samband med överläggningarna rörande Sophiahemmets sjuksköterskeskola ta upp överläggningar med Stockholms stad och huvudmännen för Betaniastiftelsens sjuksköterskeskola, Ersta diakonissanstalts sjuksköterskeskola och Röda korsets sjuksköterskeskola rörande konsekvenserna i angivna hänseenden även för dessa skolor. Överläggningarna är ännu inte avslutade. För innevarande budgetår har under förevarande anslag beräknats medel till täckning av driftunderskott för Sophiahemmets och Samariterhemmets sjuksköterskeskolor enligt särskilda av Kungl. Maj:t den 24 november 1967 fastställda inkomst- och utgiftsstatser.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår, att anslaget ökas med 1 457 000 kr. Överstyrelsen har därvid antagit, att den totala verksamheten under anslaget kommer att ha oförändrad omfattning nästa budgetår. Antalet elever är enligt överstyrelsens redovisning ca 13 500 i deltidskurser och ca 9 500 i heltidskurser.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
1. Laboratorieassistentutbildning	575 000	of.	of.
2. Sophiahemmets och Samariterhemmets sjuksköterskeskolor	1 846 000	+ 336 000	} + 300 000
3. Övriga enskilda sjuksköterskeskolor	—	+1 500 000	
4. Enskilda yrkesskolor	22 379 000	— 379 000	
	24 800 000	+ 1 457 000	+ 300 000

2. Då frågan om det framtida huvudmannskapet för skolorna och fördelningen av kostnaderna för deras verksamhet ännu inte är avgjord räknar överstyrelsen med oförändrade bidragsgrunder nästa budgetår.

3. Överstyrelsen föreslår, att statsbidrag efter samma grunder som till kommunala och landstingskommunala sjuksköterskeskolor skall utgå till fyra enskilda sjuksköterskeskolor, till vilka statsbidrag för närvarande ej utgår, nämligen Ersta diakonissanstalts sjuksköterskeskola, Röda korsets sjuksköterskeskola och Betaniastiftelsens sjuksköterskeskola i Stockholm samt Södra Sveriges sjuksköterskehems sjuksköterskeskola i Lund.

4. Överstyrelsen räknar med en viss minskning av verksamheten vid de enskilda yrkesskolorna (—1 500 000 kr.). För löneomräkning beräknas 1 121 000 kr.

Föredraganden

Jag beräknar oförändrat 575 000 kr. för de kostnader för utbildning av laboratorieassistenter som inte täcks genom reglerna för statsbidrag till inbyggd yrkesskola. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att fatta beslut om sådant extra bidrag tills vidare.

Under hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 25,1 milj. kr., vilket belopp är avsett att täcka även det statsbidrag, som kan komma att utgå ur anslaget till här ifrågasvarande enskilda sjuksköterskeskolor i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela beslut om extra statsbidrag för utbildning av laboratorieassistenter,
- b) till *Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 25 100 000 kr.

D 32. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

1966/67 Utgift	4 305 347
1967/68 Anslag	3 964 000
1968/69 Förslag	4 073 000

Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 meddelade, senare ändrade bestämmelser beviljas statsbidrag för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.

Antalet bidragsrum uppgår innevarande budgetår till 2 200.

Skolöverstyrelsen, som erinrar om att yrkesutbildningsberedningen föreslagit ändrade statsbidragsnormer m. m. för lärlingsutbildningen, begränsar sig till att föreslå att anslaget för nästa budgetår ökas med 109 000 kr. på grund av tidigare beslut om ökat antal bidragsrum.

Föredraganden

De av yrkesutbildningsberedningen föreslagna ändringarna av statsbidragsnormerna för lärlingsutbildningen avser en generösare bidragsgivning till den nuvarande utbildningsformen i avvaktan på en mer omfattande förändring av lärlingsutbildningen. Då yrkesutbildningsberedningen uttalat, att den under det fortsatta utredningsarbetet ämnar ytterligare behandla frågor angående lärlingsutbildningen, finner jag mig inte böra för nästa budgetår föreslå någon förändring av anslaget utöver den av skolöverstyrelsen beräknade automatiska kostnadsökningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 073 000 kr.

D 33. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

1966/67 Utgift	45 000
1967/68 Anslag	45 000
1968/69 Förslag	45 000

Ur detta anslag utgår bidrag till hantverksdistrikt och yrkesförbund för kostnader för granskning av gesällprov. Anslaget, som är schablonmässigt beräknat, utbetalas till Sveriges hantverks- och industriorganisation samt fördelas av denna

organisation mellan hantverksdistrikten resp. ifrågakommande yrkesförbund eller deras organ.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget uppförs med oförändrat belopp i avvaktan på att statsmakterna tar ställning till yrkesutbildningsberedningens förslag om bl. a. ändrad organisation av lärlingsutbildningen.

Föredraganden

I enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

D 34. Resestipendier för yrkesutbildning

1966/67 Utgift		109 315	Reservation		37
1967/68 Anslag		150 000			
1968/69 Förslag		150 000			

Ur detta reservationsanslag, som disponeras av skolöverstyrelsen, bestrids kostnader för stipendier enligt kungörelsen den 9 juni 1944 (nr 392) angående resestipendier för yrkesutbildning (ändrad 1958: 406). Stipendierna delas ut för studieresor, beivrande av kurser eller genomgång av skolor inom respektive yrke. Studierna kan bedrivas såväl i Sverige som utomlands.

Skolöverstyrelsen, som förutsätter att stipendier delas ut i samma omfattning som innevarande budgetår, föreslår att anslaget förs upp med ett oförändrat belopp av 150 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

D 35. Vissa kurser för ingenjörer m. m.

1966/67 Utgift		324 798	Reservation		802 387
1967/68 Anslag		850 000			
1968/69 Förslag		450 000			

Från anslaget bestrids utgifter för fortbildningskurser för gymnasieingenjörer (80 000 kr.), fortbildningskurser vid sjöbefälsskolor (80 000 kr.) och särskilda

påbyggnadskurser för gymnasieingenjörer (690 000 kr.). För fortbildningskurser för gymnasieingenjörer gäller av Kungl. Maj:t den 3 juni 1960 meddelade bestämmelser. Bestämmelser om påbyggnadskurser för gymnasieingenjörer finns i kungörelsen den 14 december 1956 (nr 604) om särskilda påbyggnadskurser vid tekniskt gymnasium (ändrad senast 1964: 612).

Fortbildningskurserna är avsedda för gymnasieingenjörer, vilkas teoretiska kunskaper efter en längre tids yrkesverksamhet, i regel 10—15 år, behöver förstärkas med hänsyn till den tekniska utvecklingen inom olika områden.

Påbyggnadskurserna har enligt nyssnämnda kungörelse till ändamål att meddela fördjupad utbildning inom fackområde som företräds av särskild linje vid tekniskt gymnasium eller inom tekniskt specialområde som ej är företrätt av sådan linje.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 90 000 kr. Ökningen hänför sig till höjda omkostnader, ökade materielutgifter och höjd lönenivå. Överstyrelsen räknar vidare med att en ökning av antalet fortbildningskurser kan ske med användande av reservationsmedel.

Föredraganden

Jag räknar med i stort sett samma omfattning av kursverksamheten för nästa budgetår som planerats för innevarande år. Med hänsyn till förefintlig reservation föreslår jag, att anslaget förs upp med (850 000—400 000 =) 450 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

D 36. Statens sjuksköterskeskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	2 277 873 ¹
1967/68 Anslag	2 400 000
1968/69 Förslag	1 975 000

¹ Avser Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar, Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar samt Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Avlöningar.

Vid sjuksköterskeskolan i *Stockholm* har i samband med övergång till ny läroplan höstterminen 1967 påbörjats en successiv avveckling av försökslinjen för studenter, som avser att bli lärare i hälso- och sjukvård. Intagningen av nya elever vid skolans linje för mentalsjukvårdspersonal är inställd i avvaktan på ny läroplan för denna avkortade studiegång. På den allmänna sjuksköterskelinjen intas f. n. ca 32 elever två gånger om året.

Vid sjuksköterskeskolan i *Göteborg* uppgår intagningskapaciteten till ca 70 elever, fördelade på två intagningar per år. Under förutsättning bl. a. av ökade

lokalutrymmen och tillgång till ytterligare praktikplatser avses intagningen höjas fr. o. m. vårterminen 1968.

Vid sjuksköterskeskolan i *Norrköping* intas ca 35 elever två gånger årligen.

Övergång till ny studieordning vid skolorna i Göteborg och *Norrköping* påbörjades vårterminen 1967.

Åt statens förhandlingsnämnd uppdrogs den 30 december 1965 att med vederbörande landstingskommuner och landstingsfria städer uppta förhandlingar om överförande av de statliga sjuksköterskeskolorna till kommunal huvudman m. m. (se prop. 1967: 1 bil. 10 s. 178). Kungl. Maj:t har den 15 december 1967 godkänt avtal om överförande av huvudmannaskapet för sjuksköterskeskolan i *Norrköping* till Östergötlands läns landstingskommun från och med den 1 januari 1968.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lednings- och lärarpersonal	38,5	of.	—11
Övrig personal	20,0	of.	— 2
	58,5	of.	—13
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 836 000	+185 000	—298 000
Arvoden och särskilda ersättningar	564 000	+ 61 000	—127 000
	2 400 000	+246 000	—425 000

Skolöverstyrelsen

1. Övergången till ny läroplan vid skolan i Stockholm medför ett ökat behov av medel för arvoden åt tillfälliga lärare (+28 000 kr.).

2. Årsarvodet till redogörarna vid sjuksköterskeskolorna i Stockholm och Göteborg föreslås höjt (+1 000 kr.).

3. Löneomräkning 217 000 kr.

Föredraganden

På grund av det ändrade huvudmannaskapet för statens sjuksköterskeskola i *Norrköping* kan anslaget räknas ned för budgetåret 1968/69 med belopp motsvarande skolans nuvarande andel i anslaget. Statsbidrag till skolan kommer i stället att utgå ur anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor enligt gällande regler om statsbidrag till landstingskommunala sjuksköterskeskolor.

Förhandlingarna om ändrat huvudmannaskap för statens sjuksköterskeskolor i Göteborg och Stockholm är ännu ej avslutade. Om den avsedda kommunaliseringen skulle genomföras under budgetåret 1968/69 eller dessförinnan kommer detta självfallet att medföra en ytterligare minskning av medelsbehovet under såväl förevarande anslag som omkostnadsanslaget till de statliga sjuksköterskeskolorna. Samtidigt uppkommer då ökade kostnader för statsbidrag till skolorna under anslaget till bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för skolorna i Göteborg och Stockholm har jag i och för sig inte någon erinran utom såvitt avser redo-

görrarvoden, vilka alltjämt bör utgå med av Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1967 fastställda belopp.

Under hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 975 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskolor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 975 000 kr.

D 37. Statens sjuksköterskeskolor: Omkostnader

1966/67 Utgift	993 530 ¹⁾
1967/68 Anslag	690 000
1968/69 Förslag	440 000

¹⁾ Avser Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader, Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader samt Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Omkostnader.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m. åt tjänstemän	3 500	of.	— 1 000
2. Reseersättningar	19 500	+ 2 000	— 10 500
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	19 000	+ 1 000	— 1 000
b) Övriga expenser	32 000	+ 3 000	— 3 000
4. Övriga utgifter			
a) Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.	49 000	+11 000	— 9 000
b) Blanketter och andra trycksaker	9 000	of.	— 3 500
c) Ersättning för undervisningslokaler samt kost och bostad åt elever	1 322 500	of.	—760 000
d) Sjukvård m. m. åt elever	21 500	— 5 000	— 12 000
e) Elevers tjänstgöring i öppen vård	61 000	— 5 000	— 23 000
f) Elevers resor i undervisningssyfte	35 500	+ 9 500	— 16 500
g) Diverse utgifter	11 500	+ 500	— 1 500
	1 584 000	+17 000	—841 000
Uppbördsmedel	894 000	+35 000	—591 000
	Nettoutgift 690 000	—18 000	—250 000

Föredraganden

Som framgår bl. a. av min under föregående anslag lämnade redogörelse har statens sjuksköterskeskola i Norrköping kommunaliserats den 1 januari 1968, vilket föranleder ett bortfall av de medel för skolan som överstyrelsen beräknat under förevarande anslag. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kung. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskolor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kr.

D 38. Vissa kostnader för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m.

Med skrivelse den 8 december 1966 har 1962 års sjuksköterskeutredning lagt fram betänkandet Sjuksköterskeutbildningen III. Vidareutbildning (SOU 1966:73).

Efter sedvanlig remissbehandling därav har Kungl. Maj:t uppdragit åt skolöverstyrelsen dels den 30 juni 1967 att efter samråd med dåvarande medicinalstyrelsen, sjukvårdshuvudmännen och gynekologisk-obstetrisk expertis överabeta utredningens förslag angående vidareutbildning av sjuksköterskor i förlossnings- och mödravård, dels den 7 juli 1967 att i nära samråd med dåvarande socialstyrelsen och medicinalstyrelsen, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet utreda behovet av och förutsättningarna för att anordna en särskild vidareutbildningslinje för sjuksköterskor i långtidsvård och åldringvård. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t, att proposition i ämnet föreläggs 1968 års riksdag. I avvaktan härpå bör för vidareutbildningen ett preliminärt belopp av 12 065 000 kr. tas upp under ett särskilt anslag för nästa budgetår. Under detta anslag beräknar jag medel även för ändamål, som hittills tillgodosetts under anslagen till barnmorskeläroanstalterna, till utbildning av viss sjukvårdspersonal samt till statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa kostnader för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m.* för budgetåret 1968/69 beräkna ett förslagsanslag av 12 065 000 kr.

e) Investeringsbidrag

D 39. Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.

1966/67 Utgift	182 384 982
1967/68 Anslag	231 000 000
1968/69 Förslag	267 000 000

Nuvarande bestämmelser

1. *Grundskolan, gymnasiet, fackskolan m. m.* Statsbidrag till byggnadsarbeten för obligatoriska skolor, gymnasier, fackskolor, sjöbefälsskolor, statliga realskolor och högre kommunala skolor utgår till kommun enligt kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 318) om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet (omtryck 1962: 479, ändrad senast 1967: 821).

För *permanenta skollokaler* bestäms bidragsunderlaget med utgångspunkt i ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp, som hänför sig till kostnadsläget den 1 januari 1956, skall omräknas med hänsyn till därefter inträffade kostnadsförändringar enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, vilket innebär att beloppet den 1 januari 1967 uppgick till 1 377 kr. Omräkning skall vidare ske med hänsyn till olikheterna i byggnadskostnaderna mellan skilda orter enligt bostadsstyrelsens ortsindex.

På bidragsunderlaget utgår statsbidrag med procenttal, som fastställs med hänsyn till bl. a. skatteunderlaget enligt en särskild tabell. F. n. varierar bidragsprocenten huvudsakligen mellan 35 och 45.

Till *provisoriska skollokaler* utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag kan därjämte utgå till *audivisuell och hörselteknisk utrustning* i grundskolan samt till *inventarier* i skolverkstad och för undervisning i yrkesämne i årskurs 9.

Till *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel* (inkl. laboratorieutrustning) utgår vid fackskola och gymnasium statsbidrag med hälften av kostnaderna.

2. *Yrkesskolan.* Statsbidrag till byggnadsarbeten inom yrkesskolväsendet utgår enligt kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822). Enligt denna kungörelse kan bidrag utgå till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av skollokaler för yrkesskolväsendet, däri inbegripet inventarier och inredning, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler.

Beträffande statsbidrag till anskaffande av skollokaler gäller att bidragsunderlaget för *permanenta skollokaler* bestäms på grundval av de beräknade kostnader-

na, dock att vid nybyggnad och tillbyggnad bidragsunderlaget i allmänhet inte får överstiga ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp skall, i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidrag till skolbyggnader inom det allmänna skolväsendet, omräknas med hänsyn dels till byggnadskostnadernas förändring efter den 1 januari 1956 enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, dels till bostadsstyrelsens ortsindex.

För central yrkesskola med landstingskommun som huvudman utgår statsbidrag med hälften av bidragsunderlaget. Efter samma grund utgår statsbidrag för central verkstadsskola och sjömansskola, även om kommun är huvudman för skolan. I övriga fall, då kommun är huvudman för yrkesskola, bestäms statsbidragets storlek i regel i förhållande till bidragsunderlaget efter procenttal, som fastställs bl. a. med hänsyn till kommunens skatteunderlag enligt samma grunder som gäller för det allmänna skolväsendet.

Till *provisoriska skollokaler* utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag till skollokaler m. m. för *sjuksköterskeskolor* utgår enligt brev den 30 december 1965.

3. *Elevhem för elever i grundskolan, gymnasiet etc.* Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt kungörelsen den 15 maj 1936 (nr 202) angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 594) angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem (ändrad 1952: 404 och 1967: 471).

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem åt elever i den obligatoriska skolan och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever vid gymnasier och vissa andra skolor. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppets storlek. Gäller det elevhem för det obligatoriska skolväsendet, bestäms dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 % av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 % av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

För uppförande av elevhem åt elever vid yrkesskolor utgår enligt kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 480) om statsbidrag till yrkesskolor statsbidrag med hälften av kostnaderna.

Rationaliseringsåtgärder

I samband med anslagsframställningen för budgetåret 1967/68 anmälde skolöverstyrelsen som sin avsikt att fr. o. m. nämnda budgetår i princip inte tillåta s. k. överkostnader, dvs. kostnader utöver den vid statsbidragsbeslutet beräknade summan av bidragsunderlaget och kostnader för utvändiga ledningar och planering. Med hänsyn till att projekteringen av många byggnadsföretag var så långt framskri-

den att omläggningskostnaderna skulle bli höga, förklarade sig överstyrelsen ämna tillämpa denna regel i full utsträckning först fr. o. m. budgetåret 1968/69. Överkostnaderna, som belastar investeringsramen, utgjorde för budgetåret 1965/66 genomsnittligt 6 procent för hela riket. I sina för budgetåret 1968/69 framlagda förslag uttalar överstyrelsen att särskilda omständigheter, t. ex. svåra markförhållanden, dock kan göra det ofrånkomligt att överkostnader i vissa fall uppstår. Sådana omständigheter kommer att beaktas vid ärendenas bedömning. I övrigt kommer den föreslagna tillämpningen att innebära att statsbidrag inte medges förrän det i statsbidragsärendet förebragta utredningsmaterialet visar att skolbyggnadsföretaget avses få en sådan utformning att onödiga överkostnader inte kan antas uppstå.

Principen att överkostnader inte tillåts har redan medfört att kommunerna i än större utsträckning än tidigare utnyttjar överstyrelsens serviceverksamhet på planerings- och ritningsstadiet. Bl. a. har den frivilliga *ritningsgranskningen* starkt ökat i omfattning. Överstyrelsen är beredd att även i fortsättningen lämna all den service som dess personella resurser möjliggör.

Skolöverstyrelsen kommer vidare att i samarbete med kommunförbunden anordna kurser för arkitekter, byggnadstekniker och kommunalmän, där möjligheter att genom olika åtgärder förbilliga skolbyggnandet kommer att illustreras och diskuteras.

Som ett led i överstyrelsens strävan att sänka skolbyggnadskostnaderna har i samarbete med statens institut för byggnadsforskning utarbetats tre formulär med kommentarer för en genomgripande *byggnadskostnadsanalys*. Man hoppas att genom sådana analyser kunna i varje enskilt fall fastställa vilka delar av ett skolbygge som visar sig dra särskilt höga kostnader och kunna angripa dessa. Avsikten är också att de skolbyggande kommunerna skall delges de erfarenheter i förbilligande riktning man hoppas göra.

Såsom redovisades i förra årets petita håller överstyrelsen i samarbete med kommunförbunden, arbetsmarknadsstyrelsen och statens institut för byggnadsforskning på att utarbeta ett *generellt projekteringsunderlag för skolbyggnader för grundskolan*. Därvid skall alla möjligheter till förenhetligande och standardisering tillvaratas med utgångspunkt i typiserade lokalprogram. Sådana projekteringsunderlag är avsedda att läggas till grund för projektering av enskilda skolbyggnader men framför allt för projektering av större serier av skolbyggen, för gemensam upphandling inom en samordnad större skolbyggnadsräjong och för produktutveckling av byggnadskomponenter av olika slag, lämpliga för ett rationellt skolbyggande. Arbetet beräknas vara färdigt och kunna redovisas ungefär vid kalenderårsskiftet 1968/69.

Överstyrelsen gör vidare en inventering av sådana skolprojekt, som redan på nuvarande stadium kan samordnas bl. a. i upphandlingsavseende. Detta arbete har kommit att omfatta även administrativ samplanering av skolbyggnandet. De tre kommunförbunden liksom arbetsmarknadsstyrelsen är representerade i en arbetsgrupp i överstyrelsen, som arbetar härmed. Överstyrelsen har från länsskolnämnderna infortrat uppgift om lämpliga samordningsprojekt. Kommunförbunden är beredda att ge ökad service åt kommunerna i dessa avseenden.

Kungl. Maj:t har efter riksdagens bemyndigande (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 189, SU 8, rskr 8) för budgetåren 1968/69—1971/72 fastställt särskilda planeringsramar, inom vilka *förhandsbesked* kan lämnas om statsbidrag till byggnadsarbeten. Förhandsbesked om statsbidrag skall avse att främja ett förbilligande av skolbyggnad genom teknisk och administrativ rationalisering. Genom dessa planeringsramar ökar möjligheterna till samordning av flera byggnadsföretag i form av gemensam upphandling och samordnad projektering.

Överstyrelsens utvecklingsarbete med *normer för lokalutformning* har under det gångna året främst rört yrkesskolan. Det utförs i tre etapper. Den första går ut på att kartlägga aktiviteter och hjälpmedel för varje utbildning samt tidsåtgången för varje aktivitet. I nästa etapp analyseras aktiviteterna och lämpliga lokaler utformas. Sista etappen avser färdigställande av typritningar och anvisningar till lokalnormerna.

Detta arbete leder i regel till högre utnyttjande av lokalerna och därmed minskat nybyggnadsbehov samtidigt som lokalerna får den för undervisningen lämpligaste utformningen.

Förslag om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader

Genom beslut den 27 maj 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att i samråd med statskontoret och riksrevisionsverket och med beaktande av vad riksdagen anfört (SU 1966: 8 s. 34, rskr 8) göra en översyn av gällande regler för statsbidrag till byggnadsarbeten för skollokaler. Översynen skulle syfta till att, med utgångspunkt i väsentligen oförändrade totala statsbidragskostnader vid given omfattning av skolbyggnadsverksamheten, skapa en ändamålsenligare avvägning mellan statsbidraget till å ena sidan permanenta skolbyggnader och å andra sidan provisoriska skolbyggnader.

Överstyrelsen har för att få underlag för sitt ställningstagande utfört en kostnadsundersökning av byggnadsföretag för vilka statsbidrag beviljats under budgetåren 1961/62—1964/65. I undersökningen ingår 742 byggnadsföretag för det allmänna skolväsendet och 107 byggnadsföretag för yrkesskolväsendet.

Den genomsnittliga kostnaden per kvadratmeter nettogolvyta för i undersökningen ingående byggnadsföretag framgår av följande sammanställning.

	Genomsnittlig kostnad i kr./m ² nettogolvyta (prisläget 1/1 1956, ortskoefficient 100)		
	Permanenta	Provisoriska	Totalt
Allmänna skolväsendet	1 039	865	999
Yrkesskolväsendet	851	715	801
Totalt	1 013	828	966

Nuvarande statsbidragsunderlag på 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta baseras på en 1956 redovisad kostnad av omkring 1 065 kr. per kvadratmeter nettogolvyta för permanenta lokaler för det allmänna skolväsendet.

Överstyrelsen föreslår, att nuvarande undantagsbestämmelser i fråga om *statsbidragsprocentens storlek* för centrala yrkesskolor med landstingskommun som

huvudman samt för centrala verkstadsskolor och sjömansskolor slopas. Den högre bidragsprocenten för dessa skolor, för vilka landstingen i regel är huvudmän, är historiskt betingad av att delar av äldre författningar sammanförts. Från de intressen överstyrelsen har att företräda finns det nu inga sakliga skäl att bibehålla särbestämmelser för dessa skolor.

I fråga om *bidragsunderlaget* framhåller överstyrelsen, att de nuvarande bestämmelserna om att de verkliga kostnaderna, dock högst 900 kr. per kvadratmeter, utgör bidragsunderlag för permanenta lokaler för yrkesskolor, medfört att kommunerna inte fått kompensation för dyrare byggen och att de som kunnat bygga billigare berövats rationaliseringsvinsten.

Som argument för att föreslå ett upphävande av dessa särbestämmelser för yrkesskolan anför överstyrelsen bl. a., att planeringen för framtida gymnasiala skolor bygger på samverkan och gemensamt utnyttjande av stadiets lokaler och att sålunda starka praktiska skäl talar för enhetliga bestämmelser.

Flertalet av de som *provisoriska* betecknade byggnadsföretagen är av så hög standard, att de skulle kunna hänföras till ramen för permanenta lokaler. Överstyrelsen anser, att som provisoriska bör betraktas endast det fåtal verkligt provisoriska byggnader, som beräknas få kort användningstid.

Överstyrelsen föreslår därför att nuvarande permanenta och större delen av de som provisorier betecknade lokalerna får ett *enhetligt bidragsunderlag* och att detta bidragsunderlag blir detsamma för samtliga skolformer.

Överstyrelsen har föreslagit ett bidragsunderlag på 1 300 kr. per kvadratmeter nettogolvyta för permanenta lokaler i prisläget den 1 januari 1967 (850 kr. i prisläget den 1 januari 1956). Överstyrelsen framhåller, att pågående och planerade rationaliseringsåtgärder tillsammans med nu föreslagna ändringar av statsbidragsbestämmelserna kommer att stimulera till förenklade och standardiserade lösningar i kostnadsänkande syfte. Det föreslagna bidragsunderlaget på 1 300 kr. är därför enligt överstyrelsens uppfattning ett uttryck för en realistisk kostnadsnivå och bör tillåta uppförandet av skolbyggnader med godtagbar pedagogisk funktion och teknisk standard.

I ett fåtal fall torde alltjämt fordras lokaler av mycket kort varaktighet. För dessa bör enligt överstyrelsen statsbidraget i princip utgå efter nuvarande norm, 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Vid ett bidragsunderlag på 860 kr. per kvadratmeter erhålls ungefär detta belopp om statsbidrag antas utgå efter 38 % av bidragsunderlaget. Som jämförelse kan nämnas att enligt överstyrelsens beräkningar skälig kostnad kan anses vara ca 852 kr. per kvadratmeter för paviljongtyp 1 och 1 065 kr. per kvadratmeter för paviljongtyp 2 enligt kostnadsläget den 1 januari 1967. Äsyftade mycket enkla provisoriebyggen skulle närmast motsvara typ 1.

Överstyrelsen föreslår därför, att statsbidraget till provisoriska lokaler bestäms på ett bidragsunderlag av 860 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp avser kostnadsläget den 1 januari 1967 och skall enligt överstyrelsens förslag justeras med hänsyn till därefter inträffade förändringar i kostnadsnivån och

till lokala kostnadsvariationer i likhet med vad som gäller för permanenta lokaler. Gemensamma investeringsramar föreslås för permanenta och provisoriska lokaler.

Vid sin översyn av statsbidragsbestämmelserna har överstyrelsen övervägt om vissa smärre statsbidrag allttjämt är berättigade eller om de i rationaliseringssyfte kan elimineras.

I bidragsunderlaget för byggnadsarbeten vid yrkesskolorna får för närvarande medräknas vissa kostnader för *inventarier och inredning*. Bidragsunderlaget bestäms på grundval av de beräknade kostnaderna, dock högst 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. För de undersökta byggnadsföretagen inom yrkesskolväsendet har bidragsunderlaget uppgått till i genomsnitt 710 kr. per kvadratmeter. Om bidragsunderlaget generellt blir ca 850 kr. per kvadratmeter i samma prisläge, vilket överstyrelsen föreslår, bortfaller behovet av specificering av kostnaderna för byggnader, inventarier och inredning.

Det särskilda statsbidrag som utgår till *första uppsättningen av inventarier för undervisning i yrkesämnen i årskurs 9* i grundskolan tillkom som stimulansbidrag för försöksskolans 9 y och har sedan bibehållits oförändrat, trots högstadiets förändring genom läroplansrevision och det fria valets konsekvenser. Överstyrelsen finner det lämpligt att detta bidrag slopas och att statsbidrag till inventarier i grundskolan begränsas till skolverkstad med ett enhetligt bidragsunderlag av ungefär 65 000 kr. till varje erforderlig verkstad.

Det nu utgående schablon tillägget till bidragsunderlaget för *installation av erforderliga hissar* avsedda för rörelsehindrade elever bör enligt överstyrelsen bibehållas liksom de särskilda statsbidragen till *audivisueella hjälpmedel och hörseltek-nisk utrustning* vid obligatoriska skolor samt *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasiala skolor*.

De föreslagna ändringarna medför i stort sett oförändrade ekonomiska relationer mellan staten och kommunerna. Vissa smärre omfördelningar mellan kommunerna inbördes följer med förslaget. Bidragsunderlaget höjs för lokaler till vilka statsbidrag eljest skulle ha utgått ur provisoriekvoten samt för yrkesskolor, medan permanenta lokaler för grundskolan, gymnasiet och fackskolan får lägre bidragsunderlag än nu. För landstingskommunerna innebär den föreslagna sänkningen av statsbidragsprocenten för vissa centrala skolor något minskat statsbidrag.

I anslutning till förslaget om ändrade bestämmelser för statsbidrag till skolbyggnader föreslår överstyrelsen konsekvensändringar i bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten för folkhögskolor och om statsbidrag till sjuksköterskeskolor.

Yttranden över förslaget har avgivits av *Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet* och *Rörelseskolornas intresseorganisation*.

Svenska stadsförbundet och *Svenska kommunförbundet* tillstyrker, att flertalet av de byggnader, för vilka statsbidrag nu beviljas enligt reglerna för provisoriska

byggnader, i fortsättningen hänförs till gruppen permanenta, men motsätter sig den minskning av bidragsunderlaget som överstyrelsen föreslagit bl. a. med hänsyn till denna överföring.

Även Svenska landstingsförbundet anser, att anslaget till provisoriska skolbyggnader endast skall avse verkliga provisorier med kort varaktighet. Det föreslagna bidragsunderlaget kan enligt sistnämnda förbund i nuläget godtas för yrkesskolan. Förbundet finner det emellertid tveksamt om en omläggning av bidragssystemet nu bör ske för yrkesskolan och besläktade skolformer i avvaktan på ställningstaganden rörande huvudmannaskap, skolorganisation samt utbildningarnas uppbyggnad och innehåll.

Svenska landstingsförbundet förklarar vidare, att det föreslagna bidragsunderlaget inte utan en föregående kostnadsundersökning kan godtas för sjuksköterskeskolor och folkhögskolor samt att en isolerad sänkning av statsbidragsprocenten för centrala yrkesskolor och centrala verkstadsskolor, sjuksköterskeskolor och folkhögskolor ej kan accepteras.

Rörelseskolornas intresseorganisation förklarar, att om nu föreslagna grunder skulle betyda en nämnvärd försämring för folkhögskolornas del lämpliga former bör övervägas för att kompensera bortfallet exempelvis genom utnyttjande av saneringsbidraget.

Anslagsberäkning

1. *Kommunala skolor.* Överstyrelsen föreslår följande investeringsramar för budgetåren 1968/69—1970/71. Som jämförelse anges investeringsramarna för budgetåret 1967/68 inklusive de extra ramar om sammanlagt 210 milj. kr. som genom flera särskilda beslut ställts till förfogande av arbetsmarknadspolitiska skäl.

	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Grundskolan	610	465	465	465
Gymnasiala skolor	230	230	230	230
	840	695	695	695

För vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1972/73 föreslår överstyrelsen en särskild planeringsram på 100 milj. kr. att företrädesvis tas i anspråk för förhandsbesked om statsbidrag till kommuner, som avser att tillämpa industriellt byggande.

Vid beräkning av *anslagsbehovet* för skolbyggnadsinvesteringarna utgår överstyrelsen från att statsbidraget, bidraget till inventarier i grundskolan inräknat, erfarenhetsmässigt motsvarar genomsnittligt 34 procent av de s. k. kvotkostnaderna. Vidare utgår överstyrelsen från att sedan statsbidrag beviljats till byggen inom investeringsramen för visst budgetår, bidraget utbetalas med hälften under samma budgetår, med en fjärdedel under det närmast följande budgetåret och med den sista fjärdedelen under det därpå följande budgetåret. Överstyrelsen räknar därför med att anslaget för budgetåret 1968/69 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1966/69.

Överstyrelsen har vid beräkningarna beaktat inte endast de ordinarie investeringsramarna om 570 milj. kr. för 1966/67 och 630 milj. kr. för 1967/68 utan även den extra ram på 150 milj. kr., som genom beslut i maj 1967 av arbetsmarknadspolitiska skäl beviljats för budgetåret 1967/68. Senare beviljade extra ramar om sammanlagt ytterligare 60 milj. kr. har däremot inte kunnat tas med i överstyrelsens beräkningar. Med dessa utgångspunkter beräknar överstyrelsen medelsbehovet för budgetåret 1968/69 till

$$\frac{34}{100} \left(\frac{570}{4} + \frac{630}{4} + \frac{150}{4} + \frac{695}{2} \right) = 232,9 \text{ milj. kr.}$$

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1968/69 med ett medelsbehov av 0,5 milj. kr.

2. *Privatskolor.* Enligt prop. 1962: 54 (s. 367 och 618) borde ur förevarande anslag utgå ett extra byggnads- och utrustningsanslag på 200 000 kr. per år eller tillhopa 1,2 milj. kr. för bidrag till privata skolor för sådana kostnader, som direkt föranleddes av övergång till grundskolan. Det ankommer på Kungl. Maj:t att efter beslut i varje särskilt fall medge dylikt bidrag. Endast 300 000 kr. av medlen har använts. Då behov kan beräknas fortfarande föreligga föreslår överstyrelsen att oförändrat 200 000 kr. beräknas för ändamålet budgetåret 1968/69.

För byggnads- och utrustningsändamål vid privata gymnasier beräknas oförändrat 1 milj. kr. (prop. 1964: 171 s. 587).

3. *Elevhem.* Överstyrelsen har i särskild skrivelse inkommit med förslag till enhetliga bestämmelser angående statsbidrag till kostnader för uppförande av elevhem m. m. för elever i grundskolor, gymnasier, yrkesskolor, fackskolor m. fl. skolformer. Statsbidrag föreslås utgå med 75 % eller, om särskilda skäl föreligger, med upp till 90 % av kostnaderna för uppförande av elevhem vid samtliga skolformer.

Överstyrelsen finner det ändamålsenligt med en särskild, gemensam bidragsram för elevhem vid samtliga här ifrågavarande skolor. Uppförandet av elevhem bör ske enligt en långsiktig plan för utbyggnaden. I avvaktan på en sådan plan föreslår överstyrelsen för budgetåret 1968/69 i princip oförändrad bidragsram för elevhem vid det allmänna skolväsendet, nämligen 4 milj. kr., och för yrkesskolorna en ram, som utgör medeltalet av vad som anvisats för de senaste sju åren, nämligen 2,5 milj. kr. Denna bidragsram på sammanlagt 6,5 milj. kr. bör enligt överstyrelsen uppräknas med 4 % med hänsyn till kostnadsökningen. Överstyrelsen föreslår därför, att 7 milj. kr. skall utgöra bidragsram för byggnadsarbeten som avser elevhem vid grundskolor och gymnasiala skolor.

4. *Undervisningsmateriel.* Anslaget beräknas komma att belastas av statsbidrag till *audivisuell och hörselteknisk utrustning* vid grundskolor med oförändrat 2 milj. kr.

För statsbidrag till *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för gymnasiala skolor* räknar överstyrelsen med ett medelsbehov av 37,5 milj. kr.

Vid bifall till förslag i betänkandet »Skolgång borta och hemma» (SOU 1966:55) kan utöver dessa kostnader under budgetåret 1968/69 komma att uppstå vissa

kostnader för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, inklusive elevbibliotek, samt vissa hyreskostnader vid svensk undervisning för svenska barn i utlandet. Erforderliga belopp torde enligt överstyrelsen kunna inrymmas i de medel som under förevarande anslag beräknats för samma ändamål vid andra skolor.

Föredraganden

Utbyggnaden av utbildningsväsendet har lett till starkt ökade lokalbehov. Under de senaste åren har också skolbyggnadsverksamheten haft en mycket betydande omfattning. Investeringarna i skolbyggnader — uttryckta i beräknade investeringsramar — utgjorde under de tre budgetåren 1961/64 sammanlagt 1 195 milj. kr. och under de tre budgetåren 1964/67 sammanlagt 1 605 milj. kr. Under dessa år har ramarna ökat från sammanlagt 295 milj. kr. för det allmänna skolväsendet och yrkesskolan budgetåret 1961/62 till 570 milj. kr. budgetåret 1966/67. För innevarande budgetår har fastställts investeringsramar på sammanlagt 840 milj. kr., varav 210 milj. kr. i form av extra ramar för att trygga sysselsättningen.

Jag räknar även för de närmaste budgetåren med ett omfattande skolbyggnadsbehov. Av den nuvarande skolbyggnadsverksamheten hänför sig större delen till grundskolan. De gymnasiala skolformernas omorganisation och utbyggnad kommer att medföra ett stort investeringsbehov även för dessa stadier.

Genom att extra investeringsramar på sammanlagt 210 milj. kr. av arbetsmarknadspolitiska skäl ställts till förfogande för skolbyggnade under innevarande budgetår har en stor del av de tidigare för budgetåret 1968/69 planerade skolbyggnadsföretagen redan kunnat påbörjas. Med hänsyn till storleken av framtida skolbyggnadsbehov föreslår jag emellertid trots detta för nästa budgetår en investeringsram av samma storlek som de för innevarande budgetår beslutade ordinarie ramarna.

För nästa budgetår räknar jag således med en investeringsram på 630 milj. kr. för grundskolan och gymnasiala skolor. Kungl. Maj:t bör äga besluta om hur detta belopp skall fördelas på dels grundskolor och gymnasiala skolor, dels permanenta och provisoriska lokaler.

I den föreslagna investeringsramen på 630 milj. kr. bör även kunna inrymmas investeringar för elevhemsbyggnader.

Förhandsbesked om statsbidrag till skolbyggnader bör liksom för innevarande budgetår på av Kungl. Maj:t fastställda villkor få lämnas till kommuner inom planeringsramar av följande storleksordning, nämligen 380 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1969/71 och 100 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1971/73.

Med hänsyn till skolbyggnadsverksamhetens omfattning har det framstått som betydelsefullt att bedriva ett fortlöpande rationaliseringsarbete. Skolöverstyrelsen har genom utformningen av lokalprogrammen för skolbyggnader kunnat få till stånd betydande besparingar i fråga om lokalytorna. Ett särskilt projekt genomförs f. n. med syfte att åstadkomma ett enhetligt projekteringsunderlag för skolbygg-

nader för grundskolan. Skolöverstyrelsen har i samband med sin begäran om anslag för nästa budgetår redovisat olika rationaliseringsåtgärder på skolbyggnadsområdet. Jag vill understryka vikten av att skolöverstyrelsen även framdeles noga bevakar dessa frågor.

Även statsbidragsbestämmelsernas utformning påverkar möjligheterna till effektivt och ekonomiskt skolbyggande. Syftet med den översyn av dessa bestämmelser som överstyrelsen fått i uppdrag att utföra har varit att uppnå en ändamålsenligare avvägning mellan statsbidraget till å ena sidan permanenta och å andra sidan provisoriska skolbyggnader samt att åstadkomma en förenkling av bidragssystemet. Det förslag skolöverstyrelsen framlagt i samband med sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 tillgodoser det angivna syftet. Jag biträder därför förslaget i princip.

Med anledning av de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av förslaget har överläggningar angående den närmare utformningen av de nya bidragsgrunderna påbörjats mellan representanter för utbildnings-, jordbruks- och finansdepartementen samt Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet. Överstyrelsens förslag till enhetliga bestämmelser i fråga om statsbidrag till elevhem samt frågan om eventuella konsekvensändringar i bestämmelserna om statsbidrag till sjuksköterskeskolor, bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor och bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor diskuteras också vid dessa överläggningar. Jag föreslår — efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet — att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att om pågående överläggningar ger underlag härför besluta om ändring av statsbidragsbestämmelserna för nyssnämnda skolformer i huvudsaklig överensstämmelse med riktlinjerna i överstyrelsens förslag. Jag räknar därvid med att en ändring av statsbidragsbestämmelserna inte kommer att påverka medelsbehovet under detta anslag för budgetåret 1968/69.

Med anledning av skolöverstyrelsens förslag om konsekvensändring av bestämmelserna om statsbidrag för byggnadsarbeten vid folkhögskolor vill jag framhålla, att det med hänsyn till nyligen fattade beslut om grunderna för statsbidrag till dessa skolor (prop. 1966: 42, SU 75, rskr 186) enligt min mening inte finns anledning att ändra statsbidragsprocenten för dessa skolor. Vissa konsekvensändringar i fråga om beräkningen av bidragsunderlaget kan däremot bli aktuella.

Medelsbehovet för investeringar i kommunala skolbyggnader samt elevhem har för innevarande budgetår beräknats till ca 198 milj. kr. För nästa budgetår räknar jag med att medelsbehovet vid en oförändrad investeringsram i enlighet med vad jag nyss förordat kommer att öka med ca 32 milj. kr. till 230 milj. kr.

Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för byggnadsarbeten m. m. för privata skolor samt för audiovisuell och hörselteknisk utrustning föranleder ingen erinran från min sida.

Enligt beslut av 1964 års riksdag (prop. 1964: 171 s. 585, SäU 1 s. 234, rskr 407) skall statsbidrag utgå till första uppsättningen stadigvarande undervisnings-

materiel vid gymnasium och fackskola. Statsbidrag utgår även för anskaffande av utrustning, som föränleds av övergången till den nya läroplanen för gymnasiet. Frågan om den närmare bestämningen av underlaget för detta statsbidrag har diskuterats vid överläggningar mellan representanter för utbildnings- och finansdepartementen samt Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet. Det har därvid ansetts lämpligt att vid beräkningen av nyutrustningsbehovet göra schablonmässiga reduktioner av bidragsunderlaget med hänsyn till redan befintlig utrustning. Överläggningarna är nu inne i sitt slutskede. Kungl. Maj:t bör bemyndigas att besluta om de närmare grunderna för beräkning av bidragsunderlaget. För nästa budgetår räknar jag med ett medelsbehov av 33,5 milj. kr. för statsbidrag till kostnader för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor.

Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag beräknar jag till 267 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ändring av bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten för skollokaler och elevhem enligt vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om de närmare grunderna för beräkning av bidragsunderlaget för statsbidraget till undervisningsmateriel för gymnasiet och fackskolan,

c) medge att förhandsbesked om statsbidrag till byggnadsarbeten för skolväsendet får lämnas enligt vad jag förordat i det föregående,

d) till *Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 267 000 000 kr.

D 40. Utvecklingsarbete på skolbyggnadsområdet

1966/67 Utgift		404 950	Reservation		295 050
1967/68 Anslag		900 000			
1968/69 Förslag		480 000			

Ur anslaget bestrids kostnader för ett projekt med syfte att åstadkomma ett enhetligt projekteringsunderlag för skolbyggnader för grundskolan efter en plan som tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 196).

Skolöverstyrelsen föreslår, att medel till ändamålet anslås i enlighet med planen, vilket — sedan hänsyn tagits till kostnadsstegringar — innebär 480 000 kr. för nästa budgetår.

Föredraganden

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utvecklingsarbete på skolbyggnadsområdet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 480 000 kr.

D 41. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet

1966/67 Utgift		2 219 787
1967/68 Anslag		2 000 000
1968/69 Förslag		1 900 000

Från anslaget avförs ännu återstående statsbidrag som skall utgå enligt bestämmelserna i kungörelsen den 6 mars 1936 (nr 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet (ändrad senast 1958: 665).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 100 000 kr.

Föredraganden

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

D 42. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

1966/67 Utgift		128 145
1967/68 Anslag		200 000
1968/69 Förslag		250 000

Enligt kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 387) om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet (ändrad senast 1967: 470) kan statsbidrag utgå till landskommun för anskaffande av lärarbostad vid skola, som inte är belägen i tätort med minst 500 invånare. Bidragsbeloppet utgör 18 000 kr. för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kr. för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Ur anslaget utgår vidare övergångsbidrag enligt 17—22 §§ kungörelsen den 30 december 1946 (nr 887) angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare. Bidraget utgår med visst belopp under tjugo år för tjänstebostad som anskaffats eller förbättrats för viss minimikostnad under perioden 1927—1947.

Skolöverstyrelsen beräknar, att anslaget kommer att belastas med bidragskostnaderna för sammanlagt 13 lärarbostäder. Statsbidragen till dessa bostäder uppgår till

De

234 000 kr. Med utgångspunkt häri och med beaktande av ett mindre medelsbehov för övergångsbidrag föreslår överstyrelsen, att anslaget förs upp med 250 000 kr.

Föredraganden

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kr.

D 43. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor

1966/67 Utgift	5 300 750	Reservation	5 608 675
1967/68 Anslag	6 000 000		
1968/69 Förslag	6 000 000		

Enligt kungörelsen den 12 september 1958 (nr 480) om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor (ändrad senast 1967:469) kan statsbidragsberättigad folkhögskola få bidrag till kostnaderna för anskaffande av *permanent* skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningställande av befintlig byggnad. Statsbidraget till permanenta lokaler utgår med högst 75 % av ett bidragsunderlag som beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av *provisoriska* lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Statsbidrag utgår vidare med 50 % av kostnaderna för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och med högst 75 % av beräknade kostnader för inredning av och inventarier till elevhem.

Skolöverstyrelsen

Som framgår av den tidigare redovisningen under anslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. har överstyrelsen föreslagit ändringar av statsbidragsbestämmelserna för såväl det allmänna skolväsendet som folkhögskolorna.

Överstyrelsen beräknar 1 milj. kr. för ett folkhögskoleannex för svårt rörelsehindrade. Kostnaden för att uppföra annexet föreslås bli helt täckt av statsmedel. Överstyrelsen räknar med att beloppet kan fördelas på budgetåren 1968/69 och 1969/70 och föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår ökas med 500 000 kr.

Överstyrelsen har i skrivelse den 20 november 1967 anmält, att de bästa förutsättningarna för att snart uppföra ett annex för svårt rörelsehindrade finns vid Gävleborgs läns landstings folkhögskola i Forsa. Skolans styrelse och landstingets förvaltningsutskott har förklarat sig villiga att bygga ett annex om statsbidrag motsvarande hela kostnaden utgår.

Föredraganden

Vid en ändring av bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet bör vissa konsekvensändringar göras i kungörelsen om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela sådana författningsändringar. Som jag tidigare framhållit vid min anmälan av anslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. bör emellertid ingen ändring ske av statsbidragsprocenten för folkhögskolornas del.

Jag anser ett folkhögskoleannex för svårt rörelsehindrade vara ett synnerligen angeläget byggnadsändamål och föreslår, att ett sådant annex bekostat med statsmedel uppförs vid Gävleborgs läns landstings folkhögskola i Forsa. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om statsbidrag motsvarande kostnaderna för uppförande av ifrågavarande folkhögskoleannex. Kostnaderna för annexet bör dock rymmas inom ramen för ett oförändrat anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela ändrade bestämmelser om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor i enlighet med vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till ett folkhögskoleannex för svårt rörelsehindrade i enlighet med vad jag förordat i det föregående,

c) till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

E. Högre utbildning och forskning

a) Centrala myndigheter m. m.

E 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar

1966/67 Utgift	3 800 130
1967/68 Anslag	3 854 000
1968/69 Förslag	3 212 000

Universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet för universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna, handelshögskolan i Göteborg och farmaceutiska institutet samt för vissa andra institutioner enligt Kungl. Maj:ts beslut. Ämbetet är organiserat på tre byråer, nämligen planeringsbyrån, utbildningsbyrån och administrativa byrån. Vidare finns inom ämbetet en arbetsgrupp för rationaliseringsverksamhet. Kungl. Maj:t har den 3 december 1965 (nr 740, ändrad 1966: 636) utfärdat instruktion för universitetskanslersämbetet.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
a) Ordinarie verksamhet			
Handläggande personal	37	of.	+ 1
Övrig personal	40	of.	+ 5
b) Utredningsverksamhet	22	—22 ¹	—22 ¹
	99	—22¹	—16
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	2 741 800	+ 179 000	+ 320 000
Arvodena och särskilda ersättningar	97 200	+ 48 000	+ 53 000
Arvodena till experter och tillfällig personal m. m.	1 015 000	—1 015 000 ¹	—1 015 000 ¹
	3 854 000	—788 000	— 642 000

¹ Överföring till nytt anslag (E 3).

Universitetskanslersämbetet

1. För den del av avlöningsanslaget som avser avlöning till personal för den ordinarie verksamheten föreslås inga förändringar för budgetåret 1968/69 utöver vad som följer av löneomräkning (+227 000 kr.).

2. För utredningsarbete har ämbetet dels erhållit medel från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer m. m. för vissa större utredningar, dels disponerat medel från anslaget Universitetskanslersämbetet: Avlöningar, anslagsposten till arvodena till experter och tillfällig personal m. m. Sammanlagt förfogar ämbetet för utredningsverksamhet under budgetåret 1967/68 över ca 2 milj. kr.

Ur nuvarande avlönings- och omkostnadsanslag bör den del som motsvarar utredningsverksamheten brytas ut och ett nytt reservationsanslag anvisas, benämnt Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

3. I prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 206) beräknades under förevarande anslag medel för löne- och arvodeskostnader som hänger samman med central bearbetning av ansökningar till spärrade utbildningslinjer. Den 12 maj 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt ämbetet bl. a. att i samråd med statskontoret fastställa riktlinjer för det tekniska förfarandet vid en central antagning till dessa linjer samt att utreda de frågor som hänger samman med en central antagningsnämnd såsom nämndens sammansättning, arbetsuppgifter och befogenheter. Löne- och arvodeskostnader för denna verksamhet bör bestridas från det föreslagna nya anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

Föredraganden

Medel för utredningsverksamhet vid ämbetet har hittills anvisats bl. a. under ämbetets avlönings- och omkostnadsanslag. De medel som erfordras för vissa utredningar inom ämbetets verksamhetsområde bör fr. o. m. nästa budgetår anvisas under ett särskilt anslag, benämnt Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

Under förevarande anslag har jag dock beräknat medel bl. a. för sådana avlöningskostnader som hänger samman med ämbetets uppdrag rörande central bearbetning av ansökningar till spärrade utbildningslinjer (+146 000 kr.).

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (3 854 000—1 015 000+146 000+227 000=) 3 212 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 212 000 kr.

E 2. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader

1966/67 Utgift	618 854
1967/68 Anslag	814 000
1968/69 Förslag	712 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitetskanslersämbetet	Föredraganden
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	4 500	+ 3 000	+ 3 000
2. Reseersättningar	235 000	— 66 000	— 66 000
därav för utomnordiska tjänsteresor	30 000	of.	+5 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	14 000	of.	of.
b) Övriga expenser	395 000	— 69 000	—103 000
därav engångsutgifter	140 000	—102 500	—110 000
4. Publikationstryck	38 500	+ 48 000	+ 48 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
5. Övriga utgifter			
a) Konferenser vid ämbetet	55 000	— 7 000	of.
b) Intagningsförfarande med datamaskin ..	65 000	— 65 000	— 65 000
c) Vissa kostnader för antagningsnämnden för civilekonomutbildning	10 000	of.	of.
d) Datamaskintid och stansningskostnader för central antagning av vissa studerande	—	+ 75 000	+ 75 000
e) Datamaskintid och stansningskostnader för löneutbetalning vid ämbetet	—	+ 6 000	+ 6 000
	817 000	— 75 000	—102 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av ämbetets skriftserie	3 000	of.	of.
Nettoutgift	814 000	— 75 000	—102 000

Universitetskanslersämbetet

2 och 3 b). Överföring föreslås från förevarande anslag till det föreslagna anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m. av medel från anslagsposten till reseersättningar (—85 000 kr.) och från delposten till övriga expenser (—10 000 kr.).

4. Anslagsposten till publikationstryck bör höjas med 48 000 kr. bl. a. med hänsyn till behov av informationsmaterial för central antagning av de studerande.

5 a). Delposten till konferenser vid ämbetet bör minskas med 7 000 kr. mot bakgrund av den låga belastningen på denna post under tidigare budgetår.

Föredraganden

Som jag anförde vid min anmälan av ämbetets avlöningsanslag bör i riksstaten för nästa budgetår föras upp ett nytt anslag, benämnt Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m. I enlighet härmed beräknar jag en minskning av förevarande anslag på sätt ämbetet föreslagit.

Jag räknar med att ämbetet inom ramen för beloppet för utomnordiska tjänsteresor bl. a. skall kunna bestrida utgifter för resor som företas av de enskilda läroanstaltarnas tjänstemän i läroanstaltens gemensamma angelägenheter.

Vid beräkningen av medel till publikationstryck har jag utöver kostnader för bl. a. informationsmaterial i samband med central antagning av vissa studerande beaktat även medelsbehovet för utgivning av Sveriges förenade studentkårers skrift i studieteknik.

Vid min beräkning av medel till konferenser vid ämbetet har jag även tagit hänsyn till behovet av konferenser för planläggning och samordning av det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 712 000 kr.

E 3. Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

Som jag anförde vid min anmälan av ämbetets avlöningsanslag bör ur nuvarande avlönings- och omkostnadsanslag brytas ut den del som motsvarar utredningsverksamheten och ett nytt reservationsanslag anvisas, benämnt Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

Jag räknar dock med att kostnader för mera omfattande utredningar liksom hittills kommer att prövas av Kungl. Maj:t och att medel för sådana ändamål skall kunna utgå från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer m. m. (jfr. prop. 1964: 50 s. 162).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 015 000 kr.

E 4. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	470 000
1967/68 Anslag	526 000
1968/69 Förslag	638 000

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har till uppgift att utrusta dels institutioner vid universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna, handelshögskolan i Göteborg, farmaceutiska institutet och socialhögskolorna, dels de övriga institutioner som Kungl. Maj:t bestämmer. Kungl. Maj:t har den 15 maj 1959 utfärdat instruktion för nämnden (ändrad senast den 29 juni 1966). Nämnden svarar vidare för anskaffning av viss apparatur vid forskningsråden samt biträder universitetskanslersämbetet vid planeringen av utrustning för undervisningsändamål.

	1967/68	Beräknad Utrustnings- nämnden	ändring 1968/69 Föredra- ganden
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	4	+3	+2
Övrig personal	13	+6	of
	17	+9	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	526 000	+307 000	+112 000

Anm. Vid sidan av de tjänster som tagits upp i sammanställningen finns vid nämnden personal (f. n. totalt 11, varav handläggande personal 5 och övrig personal 6) för vilken avlöningskostnaderna bestrids från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer m. m.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

1. Sju från kommittéanslag avlönade tjänster bör föras över till förevarande anslag (+223 000 kr.).
2. Två nya tjänster (övrig personal) bör inrättas (+52 000 kr.).
3. Löneomräkning (+32 000 kr.).

Föredraganden

Under förevarande anslag har jag för nästa budgetår beräknat medel för en tjänst som förste byråingenjör och en tjänst som byråintendent. Avlöningskostnaderna för dessa tjänster bestrids innevarande budgetår från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer m. m. Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (526 000+80 000+32 000=) 638 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor*: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 638 000 kr.

E 5. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader

1966/67, Utgift	96 963
1967/68 Anslag	119 000
1968/69 Förslag	137 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Utrustningsnämnden	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	1 200	of.	of.
2. Reseersättningar	36 000	+12 000	+12 000
3. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	8 000	of.	of.
b) Övriga <i>expenser</i>	73 800	+ 7 000	+ 6 000
	119 000	+19 000	+18 000

Föredraganden

Under förevarande anslag beräknar jag även medel för omkostnader — med undantag av kostnader för sjukvård m. m. — för den personal vid utrustningsnämnden för vilken avlöningskostnaderna bestrids från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer m. m.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor*: Omkostnader för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kr.

b) Universiteten m. m.

Vissa gemensamma frågor*Universitetskanslersämbetet*

Universitetskanslersämbetets anslagsframställningar för budgetåret 1968/69 (sammanfattande del, »Högre utbildning och forskning», publicerad som nr 3 i ämbetets skriftserie) har liksom i närmast föregående petita utformats som en *femårsplan*, nu för perioden 1968/69—1972/73. Ämbetet konstaterar att statsmakternas ställningstagande till den tidigare presenterade planen i huvudsak avsåg det första budgetåret, dvs. 1967/68. Mot bakgrund härav understryker ämbetet vikten av att den nu framlagda, reviderade planen omsätts i konkreta beslut även för senare budgetår i planeringsperioden.

I en allmän översikt över utvecklingen på den högre utbildningens och forskningens område tar ämbetet upp vissa för flera fakulteter gemensamma frågor.

Till att börja med (s. 10—17) berör ämbetet den pågående starka *expansionen inom universitetssektorn* och framhåller att utvecklingen där i första hand kännetecknas av den kraftigt växande tillströmningen av studerande på primärexamensnivå. Ämbetet anser att den nuvarande situationen är en naturlig konsekvens av den intensiva reformpolitiken på hela utbildningsområdet under senare år. Ungdomens ökade intresse för högre studier liksom arbetsmarknadens behov av arbetskraft med kvalificerad utbildning är enligt ämbetet dominerande faktorer bakom utvecklingen. Under 1960-talets första hälft har den årliga tillströmningen av studerande mer än fördubblats och antalet närvarande studerande har under samma period ökat med ca 85 %. Ämbetet erinrar vidare om 1965 års riksdagsbeslut angående den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411), enligt vilket planeringen för detta område borde utgå från att antalet närvarande studerande i början av 1970-talet skulle nå upp till ca 87 000. Detta ramtal, som bör betecknas som ett programmatiskt uttryck för dimensioneringen av universitetssektorn, kan vid en fortsatt tillströmning motsvarande den under senare år beräknas bli uppnått betydligt tidigare än vad som förutsattes vid 1965 års beslut, framhåller ämbetet.

Med anknytning till detta resonemang refererar ämbetet (s. 18—20) vissa preliminära beräkningar av de kommande årens utveckling av studerandeantalet, vilka utförts av statistiska centralbyråns prognosinstitut. Det sjunkande antalet tjuguaringar och den långsamt stigande andelen gymnasiestuderande per årsklass kan enligt dessa beräkningar väntas leda till att den stora årliga ökning av antalet nyinskrivna och närvarande studerande, som kännetecknat de senaste tio åren, snart upphör. En kalkyl som görs med utgångspunkt i en uppskattning av studenttillströmningen och i studietider som i stort sett stämmer överens med normalstudie-

tiderna ger till resultat ett studerandeantal, som ganska väl passar in i ramtalet 87 000 närvarande studerande i början av 1970-talet. De antaganden som ligger till grund för uppskattningen av studerandetillströmningen karakteriseras dock av ämbetet som osäkra.

Mot bakgrund av den kraftiga tillströmningen av studerande och med beaktande av kraven på återhållsamhet i anslagsframställningarna diskuterar ämbetet (s. 20—22) olika åtgärder för att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen. Bland tänkbara utvägar nämner ämbetet strängare regler för tillträde till akademiska studier med *spärr vid de filosofiska fakulteterna* som följd. Ämbetet håller dock fast vid sin tidigare uttalade uppfattning att man hellre bör pröva möjligheterna att rationalisera utbildningen än att ytterligare begränsa valfriheten för de utbildningssökande. Bland olika rationaliseringsåtgärder nämner ämbetet i första hand det system med *fasta studiegångar för utbildning till primärexamen vid filosofisk fakultet* som skall införas enligt statsmakternas förutnämnda beslut år 1965. Detta system bör enligt ämbetet betraktas som ett alternativ till inträdesspärrear. Ämbetet meddelar sin avsikt att lägga fram förslag om utformningen av de fasta studiegångarna i sådan tid att reformen kan påbörjas höstterminen 1968. Vidare erinrar ämbetet om de strängare *regler för rätt att bedriva universitetsstudier*, som trädde i kraft den 1 juli 1967 och som fixerar möjligheterna för de studerande att få tentera i visst ämne. Båda dessa åtgärder bör enligt ämbetet (s. 95) leda till att de studerande snabbare når sitt utbildningsmål. För att dessa rationaliseringar skall få avsedd effekt, måste de enligt ämbetet kompletteras med en intensifierad *studierådgivning* (s. 94—95). Ämbetet betonar i detta sammanhang värdet av uppsökande studierådgivning. Den bör enligt ämbetet sättas in på institutionsnivå, innan den studerande hotas av att förlora rätten till studiemedel. I utlåtande över ämbetets förslag förklarar statskontoret sig berett att medverka vid en översyn av studierådgivningens organisation och formerna för denna informationsverksamhet i övrigt. Även *det pedagogiska utvecklingsarbetet* (s. 87—94) kräver enligt ämbetets uppfattning kraftigt ökade insatser. Förslagen i hithörande frågor redovisas i det följande.

Ämbetet erinrar (s. 20) om att en av de viktigaste förutsättningarna för 1965 års riksdagsbeslut om ramtal för universitetssektorn var, att en *avlänkning av studerande till andra postgymnasiala utbildningsvägar* kom till stånd i avsedd omfattning. Enligt ämbetet har denna förutsättning — trots kapacitetsökning på andra delar av det postgymnasiala området — inte uppfyllts. Härav drar ämbetet slutsatsen att universiteten fått ta emot en starkare ström av studerande än beräknat. Därmed har universiteten — framhåller ämbetet — också påförts kostnader, som förutsatts falla på andra sektorer av utbildningsområdet.

Mot bakgrunden av de senaste årens utveckling föreslår ämbetet (s. 23) att en utredning tillsätts med uppgift att se över dimensioneringen och organisationen av hela det postgymnasiala stadiet. Denna utredning bör behandla bl. a. frågan om strängare regler för tillträde till och rätt att bedriva universitetsstudier. En sådan postgymnasial strukturutredning bör enligt ämbetet arbeta i nära samverkan med kompetensutredningen.

I ett avsnitt med förslag till vissa riktlinjer för det fortsatta planeringsarbetet understryker ämbetet (s. 24—25) angelägenheten av att systemet med *storinstitutioner* utvecklas. Nya forsknings- och utbildningsenheter bör enligt ämbetet byggas upp med hänsyn mer till funktioner än till ämnes- och fakultetsgränser. Av de exempel på beslutade eller planerade storinstitutioner som anges — bl. a. kemiskt centrum i Lund och s. k. biomedicinskt centrum i Uppsala — framgår att intresset för denna organisationsform hittills koncentrerats på de medicinska, naturvetenskapliga och tekniska områdena. Ämbetet finner emellertid flera skäl tala för att liknande arrangemang övervägs även för andra ämnesområden.

Omdaning av universitetens och högskolornas institutionella organisation bör vidare enligt ämbetet (s. 25, 26 och 95, 96) kombineras med *friare anslagsdisposition* för dem som ansvarar för ledning av verksamheten vid institutionerna. Med hänvisning till sitt remissutlåtande över programbudgetutredningens betänkanden (SOU 1967: 11—13) föreslår ämbetet försöksverksamhet och partiella reformer på detta område. Riksrevisionsverket tillstyrker i utlåtande över ämbetets förslag att universitetsmyndigheterna ges möjlighet att under budgetåret 1968/69 disponera inbesparade anslagsmedel under avlöningsanslagen för att köpa eller hyra tekniska hjälpmedel i utbildningen.

Ämbetet erinrar vidare (s. 11 och 27—29) om de allt oftare framförda önskemålen om att universitetens resurser, framför allt på forskningssidan, skall engageras på ett aktivare sätt i den ekonomiska utvecklingen. I ökad utsträckning har enligt ämbetet uppmärksamheten riktats på möjligheterna att låta universiteten fungera som bas för utvecklingsarbetet inom näringslivet och samhället i övrigt. Sådan samverkan kan gälla problemlösningar som hänger samman med strukturförändringar i samhället och olika miljöproblem. För ämbetet ter det sig väsentligt att universitetsorganisationens beredskap stärks inför uppgiften att ytterligare utveckla samarbete med verksamhet utanför universitet och högskolor. Ämbetet pekar på att de förut nämnda storinstitutionerna — centra — kan underlätta sådant samarbete. Det framhålls i detta sammanhang att ämbetet på Kungl. Maj:ts uppdrag utreder vissa hithörande frågor, särskilt formerna för samarbetet och principerna för beräkning av ersättning till staten för resurser som utnyttjas av näringslivet (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 275).

I en särskild framställning har ämbetet angelägenhetsgraderat vissa förslag i *petita* för nästa budgetår. Det pedagogiska förnyelsearbetet placeras i främsta rummet. Därefter betonar ämbetet behovet av en förstärkt basorganisation — s. k. kvalificerade medhjälpare samt teknisk och administrativ personal — samt höjda materielanslag. Som en särskild punkt tar ämbetet upp önskemål om ökade medel för lärares och forskares resor. Slutligen lämnas en prioritering bland ämbetets förslag till nya professurer och laboraturer.

Ämbetet har vidare i särskild skrivelse föreslagit att vissa nya universitetslektorat inrättas nästa budgetår samt att ett antal extra universitetslektorat ordinariesätts. I fråga om universitetsfilialerna har ämbetet funnit att sammanlagt 24 ordinarie universitetslektorat och 8 extra ordinarie universitetsadjunktstjänster bör inrättas.

Blandad medicinsk och annan utbildning

Förutsättningarna för att få till stånd blandad medicinsk och annan utbildning har under de senaste åren diskuterats i olika sammanhang. Spörsmål av detta slag har behandlats av exempelvis 1953 års lärarinneutbildningskommitté (SOU 1963: 77) och farmaceututbildningskommittén (SOU 1964: 48). Det bör i sammanhanget erinras om att försök med blandad utbildning — av logopeder avsedda för talterapeutisk verksamhet — sattes igång hösten 1964 (jfr prop. 1964: 1 bil. 10 s. 429, SU 55, rskr 158).

Med utgångspunkt bl. a. i förslag från de båda nyssnämnda kommittéerna har Kungl. Maj:t genom skilda beslut — senast den 22 december 1964 — gett numera generaldirektören Bror Rexed i uppdrag att inom ramen för ett mer omfattande sakkunniguppdrag utreda vissa frågor om blandad medicinsk och annan utbildning. Den sakkunnige har med anledning härav lagt fram två betänkanden, det ena om »Blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning» (Stencil E 1966: 3) och det andra om »Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära» (Stencil E 1966: 20). I det senare betänkandet behandlas även frågor rörande forskning och information inom näringslärans område. Över den sakkunniges förslag har yttranden avgetts av ett stort antal myndigheter och organisationer m. m.

Förslaget om blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning har lagts fram mot bakgrund av statsmakternas beslut år 1965 rörande omorganisation av den kvalificerade farmaceututbildningen (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411). Enligt detta beslut, som fattades på grundval av förslag av farmaceututbildningskommittén (SOU 1964: 48), skall den farmaceutiska utbildnings- och forskningsorganisationen flyttas över från Stockholm till Uppsala och där inordnas i universitetet, tills vidare som en farmaceutisk fakultet. Vidare skall utbildningen — med början innevarande läsår — omfatta dels fem terminers grundutbildning i främst kemiska ämnen fram till farmacie kandidatexamen, dels ytterligare tre terminers studier till farmacie magisterexamen. I kommitténs förslag ingick vidare att sistnämnda studier skulle organiseras på en farmaceutisk linje, som leder till apotekarlegitimation, och en medicinsk linje avsedd för yrkesverksamhet inom bl. a. läkemedelsindustrin. Till frågan om den medicinska linjens utformning har statsmakterna inte tagit ställning i avvaktan på det nu föreliggande förslaget om blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning.

Den sakkunnige föreslår att den medicinska linjen inom farmaceututbildningen skall inriktas på att ge personer med antingen farmacie kandidatexamen eller kemisk grundutbildning, motsvarande minst två betyg i filosofisk primärexamen, sådana medicinska kunskaper som är nödvändiga för verksamhet inom läkemedels- och livsmedelsindustri samt vid sjukhuslaboratorier. Utbildningen bör enligt den sakkunnige för båda studerandekategorierna omfatta tre terminers studier. Dessa bör för studerande med farmaceutisk grundutbildning leda till farmacie magisterexamen

och för studerande med kemisk utbildning vid filosofisk fakultet ingå som tre betyg i filosofisk primärexamen. Utbildningen skall enligt förslaget omfatta kurser i ämnena morfologi, medicinsk kemi, medicinsk mikrobiologi, fysiologi, farmakologi, sjukdomslära och samhällsmedicin. Undervisningen bör förläggas till medicinska fakulteten i Uppsala. Intagningskapaciteten bör enligt förslaget vara 80 platser årligen, fördelade med 40 per termin. Den sakkunnige räknar med att intagningsplatserna skall delas lika mellan studerande från farmaceutisk och från filosofisk fakultet. För den senare kategorin kan det enligt den sakkunnige bli nödvändigt att anordna en propedeutisk kurs i biokemi. I betänkandet förutsätts vidare att studerande med sjuksköterskeexamen skall kunna följa undervisningen i vissa ämnen, t. ex. sjukdomslära och samhällsmedicin.

Den sakkunnige föreslår att undervisningen i de medicinska ämnena skall starta vårterminen 1969. Eftersom den första examinationen av farmacie kandidater kan beräknas äga rum vid slutet av höstterminen 1969, bör enligt den sakkunnige huvuddelen av utbildningsplatserna under de båda första terminerna tas i anspråk av studerande med naturvetenskaplig grundutbildning

Den föreslagna utbildningen för med sig behov av vissa personalförstärkningar. Den sakkunniges förslag innebär i detta avseende att medicinska fakulteten i Uppsala skall tillföras åtta ordinarie universitetslektorat, 4 500 assistenttimmar och sex biträdestjänster. Lokalbehovet torde enligt den sakkunnige kunna tillgodoses inom befintliga och planerade byggnader. Kostnaderna för att genomföra förslaget kan — i 1967 års löne- och prisläge — beräknas till i runt tal 1 550 000 kr., varav ca 925 000 kr. för avlöningar och materiel m. m. och ca 625 000 kr. för lokaler och utrustning.

Den sakkunniges förslag har i stort sett mött en positiv reaktion från remissinstanserna, av vilka ett flertal betonar behovet av personal med ifrågavarande utbildning. Förslagen om utbildningens dimensionering, utformning och organisation har så gott som genomgående tillstyrkts av de berörda instanserna. I några yttranden har man emellertid pekat på behovet av personal med mer kvalificerad utbildning än den sakkunnige föreslagit. Således framhåller *läkemedelsindustriföreningen* att den föreslagna utbildningsnivån inte är tillräcklig för ledande befattningar inom läkemedelsindustrin. *Sveriges farmaceutförbund* hävdar att utbildningen blir alltför sönderstyckad och att tillfälle till mer fördjupade studier bör ges. *Statens naturvetenskapliga forskningsråd* och *Apotekarsocieteten* önskar ett friare val av ämnen och ämneskombinationer.

I fråga om elevrekryteringen betonas allmänt att även andra studerande än farmacie kandidater bör ges tillträde till utbildningen. Ett flertal remissinstanser förordar en bredare rekryteringsbas än som föreslagits i betänkandet. Några instanser, bl. a. *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)* och *Sveriges farmaceutförbund*, förordar lägre intagningskapacitet än vad den sakkunnige föreslagit. I lokaliseringsfrågan anför *rektorsämbetet vid universitetet i Umeå* en rad skäl för att förlägga blandad medicinsk-kemisk utbildning till Umeå. Beträffande tidsplanen

finner Sveriges förenade studentkårer att starten bör skjutas upp till vårterminen 1970, då de första farmacie kandidaterna kan beräknas vara examinerade.

I betänkandet om blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning — med huvudinriktning på näringslära — redovisas en översyn av 1953 års lärarinneutbildningskommittés betänkande »Forskning, undervisning och information inom näringslärans område» (SOU 1963: 77) utom i fråga om dietassistentutbildning, vilket ärende utreds av skolöverstyrelsen.

Den sakkunnige lägger fram förslag bl. a. om att tre enheter för näringsforskning skall upprättas, en i Göteborg, en i Uppsala och en i Stockholm. I ledningen för var och en av enheterna skall enligt förslaget finnas en professor. Forskningsenheter av motsvarande typ beräknas komma till stånd senare i Lund och Umeå.

Verksamheten i Göteborg bör enligt den sakkunnige ges klinisk inriktning och förläggas till Sahlgrenska sjukhuset. En blivande professor i klinisk näringslära i Göteborg bör förenas med tjänst som överläkare, anser den sakkunnige. I Uppsala bedrivs sedan några år forskning med inriktning mot utvecklingsländernas näringsproblem inom en forskargrupp, vars verksamhet leds av en forskare i laboratorställning och finansieras genom anslag från styrelsen för internationell utveckling (SIDA) (jfr prop. 1965: 1 bil. 10 s. 349). Denna verksamhet bör enligt den sakkunnige föras över till den permanenta universitetsorganisationen. Därvid bör en professor i näringslära inrättas, föreslår den sakkunnige. Denne utgår vidare från att kostnaderna under de närmaste åren skall bestridas av SIDA och därefter i ökande omfattning belasta universitetsanslagen. I Stockholm skall enligt förslaget en näringsforskningsenhet med inriktning främst mot kostens näringsstandard inrättas vid karolinska institutet och en näringsavdelning med inriktning mot tillämpad näringslära byggas upp vid statens institut för folkhälsan. Forskningsenheten och nämnda avdelning avses bli organisatoriskt och lokalmässigt samordnade. Förslaget innebär vid sistnämnda institut att den befintliga kostsektionen inom födoämneshygieniska avdelningen ges självständig ställning. Vid näringsforskningsenheten bör enligt den sakkunnige inrättas en professor förenad med föreståndarskap för den föreslagna näringsavdelningen.

Utbildningen i näringslära inom ramen för akademiska examina skall enligt förslaget förläggas till medicinska fakulteten vid karolinska institutet. För tillträde till denna utbildning föreslår den sakkunnige krav på förkunskaper motsvarande två betyg i kemi och ett betyg i zoologi. Studierna i ämnet näringslära — som föreslås bli examensämne i filosofiska examina — bör omfatta minst två terminer samt få tillgodoräknas som två akademiska betyg. För att man till utbildningen i näringslära skall kunna rekrytera personer med annan utbildningsbakgrund än universitetsstudier, bör man enligt den sakkunnige ordna särskild förutbildning i form av en biomedicinsk kurs. Denna bör omfatta studier i ämnena analytisk och fysikalisk kemi, medicinsk kemi, mikrobiologi, morfologi, fysiologi, sjukdomslära och samhällsmedicin. Kursen, som beräknas kräva tre terminers studier,

bör få tillgodoräknas som tre betyg i filosofisk primärexamen. Den sakkunnige föreslår att den biomedicinska kursen startas höstterminen 1970 med intagning en gång om året av 100 studerande. Med hänsyn till det omedelbara behovet av kvalificerad personal inom näringsområdet bör enligt den sakkunnige utbildningen i näringslära påbörjas höstterminen 1968 för tjugu studerande med akademiska betyg i kemi och zoologi.

Personalbehovet för den biomedicinska kursen samt för undervisningen i näringslära beräknas av den sakkunnige till — förutom professor och forskarassistent vid näringsforskningsenheten — sex universitetslektorer, tre forskarassistenter, 10 750 assistenttimmar och sju biträden. Erforderliga lokaler kan enligt den sakkunniges bedömning ställas till förfogande inom befintliga och planerade byggnader.

Kostnaderna för hela den föreslagna forsknings- och utbildningsorganisationen i näringslära kan — i 1967 års löne- och prisläge — beräknas till totalt omkring 3 450 000 kr., varav ca 2 500 000 kr. för avlöningar och materiel m. m. och ca 950 000 kr. för lokaler och utrustning. Den sakkunnige utgår från att utrustningskostnaderna för forskningsenheten i Göteborg kommer att bestridas enligt den ordning som tillämpas vid kommunala undervisningssjukhus och att SIDA under de närmaste åren kommer att svara för motsvarande kostnader vid forskningsenheten i Uppsala.

Beträffande *informationsverksamheten* föreslår den sakkunnige, att statens institut för konsumentfrågor skall svara för information i näringsfrågor till allmänheten, medan statens institut för folkhälsan bör sköta den mera kvalificerade information som riktar sig till läkare, tandläkare m. fl. yrkeskategorier. Tidigare förslag om ett särskilt råd för näringsfrågor och en nämnd med samordnande uppgifter inom näringsforskningens område avvisas av den sakkunnige, som anser att ansvaret bör vila på befintliga organ, främst statens medicinska forskningsråd.

Den sakkunniges förslag har i allmänhet mottagits positivt av *remissinstanserna*. Behovet av ökad forskning, utbildning och information i näringsfrågor anses genomgående dokumenterat. Vissa invändningar har dock förts fram, särskilt beträffande den föreslagna utbildningsverksamheten. Således finner *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm* att den biomedicinska kursen inte ger en godtagbar grund för utbildningen i näringslära. *Medicinska fakulteten i Göteborg* anser däremot att den biomedicinska kursen bör vara obligatorisk för studier i näringslära. Ämnet näringslära bedöms av *matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i Uppsala* och *Göteborg* ha erhållit en alltför medicinsk inriktning. *Skolöverstyrelsen* och *SACO* anser att förutbildningen bör läggas upp så att studierna i näringslära kan påbörjas redan tredje studietermen.

Beträffande utbildningens dimensionering ifrågasätter vissa remissinstanser — bl. a. *svenska institutet för konserveringsforskning* — om inte den sakkunnige överskattat efterfrågan på arbetskraft med ifrågavarande utbildning. *Skolöverstyrelsen*, *SACO* och *Tjänstemännens centralorganisation* anser att behovet av fördjupade

kunskaper i näringslära för exempelvis hushållslärare, ekonomiföreståndare och sjuksköterskor bör tillgodoses genom den föreslagna utbildningen.

Förslaget om forskningsenheternas lokalisering kritiserar av några instanser. För förläggning av en sådan enhet till Lund uttalar sig bl. a. *medicinska fakulteten i Lund*, *Kooperativa förbundet*, *Ingeniörsvetenskapsakademien*, *Sveriges kemiska industrikontor* och *Sveriges utsädesförening*. Samtliga fakulteter vid *universitetet i Umeå* uttrycker önskemål om att näringsforskning förläggs till Umeå.

Den sakkunniges uppfattning om informationsverksamhetens organisation stöds genomgående. Några instanser — bl. a. *statens tekniska forskningsråd* — hävdar att en samordnande nämnd för näringsforskning skulle vara av värde vid internationella kontakter på detta område. Behovet av ett särskilt näringsråd betonas av bl. a. *medicinska fakulteten i Uppsala* och *statens institut för konsumentfrågor*. Däremot ställer sig *medicinalstyrelsen* och *statens institut för folkhälsan* avvisande till denna tanke.

Universitetskanslersämbetet har i sitt förslag till anslagsframställningar för budgetåret 1968/69 i allt väsentligt anslutit sig till den sakkunniges förslag såväl i fråga om blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning som beträffande forskning och utbildning på näringslärans område. Ämbetet instämmer sålunda i den sakkunniges förslag om intagningsplatsernas antal och utbildningens omfattning vid båda studielinjerna. I sina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår, vilka redovisas i det följande under berörda fakultetsanslag, utgår ämbetet från att utbildningen vid de båda linjerna skall starta vid de tidpunkter den sakkunnige angett. I fråga om forskningsorganisationen anser ämbetet, att beslut bör fattas av 1968 års riksdag om de tre professurer den sakkunnige föreslagit. Av dessa bör enligt ämbetet professuren i Göteborg inrättas den 1 juli 1968, professuren i Stockholm den 1 juli 1969 och professuren i Uppsala den 1 juli 1970.

Föredraganden

Under 1960-talets första hälft har tillströmningen till universitet och högskolor mer än fördubblats. Expansionen, som i absoluta tal är störst vid de filosofiska fakulteterna, kan i viss utsträckning ses som en naturlig följd av den intensiva reformpolitik som förts på utbildningsområdet under de gångna decennierna. Härtill kommer emellertid att de mycket långa studietiderna i åtskilliga ämnen medför att ett betydande antal studerande stannar kvar i utbildningsorganisationen längre än avsett. Den av ämbetet redovisade prognosen över studerandeantalets utveckling bygger på betydligt längre studietider än normalstudietiderna. Om man däremot — som i ett av ämbetet framlagt räkneexempel — utgår från studietider som i stort sett stämmer överens med normalstudietiderna, erhåller man ett väsentligt lägre studerandeantal. Detta exempel visar att åtgärder som kan bidra till att öka genom-

strömningshastigheten för studerande är mycket angelägna. Jag vill därvid i första hand peka på införandet av s. k. fasta studiegångar vid de filosofiska fakulteterna. I det följande återkommer jag till vissa därmed sammanhängande frågor.

En annan åtgärd bör vara att man bygger ut studierådgivningen. Jag vill erinra om att dåvarande departementschefen i förra årets statsverksproposition vid sin beräkning under berörda fakultetsanslag av medel för assistenttimmar beaktade behovet av utökad studierådgivning (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 220). Under universitetsförvaltningarnas avlöningsanslag beräknades vidare medel för punktinsatser på studierådgivningsområdet i sådana ämnen där behovet härav visar sig särskilt starkt. Jag avser att vid min behandling i det följande av sistnämnda anslag föreslå en ökad medelsanvisning för bl. a. detta ändamål. I utlåtande över ämbetets anslagsframställningar för nästa budgetår har statskontoret föreslagit att tillgängliga assistenttimmar skall få bytas ut mot extra tjänster som studierådgivare. Därvid bör enligt statskontoret tjänster för uppsökande studierådgivning, gemensamma för flera institutioner, kunna inrättas. Förslaget är bl. a. med hänsyn till införandet av fasta studiegångar enligt min mening väl värt att prövas. Jag avser därför att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser som behövs. Kostnaderna för verksamheten bör rymmas inom nuvarande medelsanvisning till assistenttimmar för s. k. övriga uppgifter i samband med undervisningen (motsv.). Jag räknar med att för sistnämnda ändamål till ämnen med fastställd organisationsplan (motsv.) skall utgå högst 0,5 assistenttimmar per studerande och termin.

Enligt statsmakternas beslut år 1965 (prop. 141 s. 140, SU 173, rskr 411) skall filosofiska fakulteten i Umeå delas upp i en humanistisk, en samhällsvetenskaplig och en matematisk-naturvetenskaplig fakultet. Med anledning härav har Kungl. Maj:t beslutat att delningen av den filosofiska fakulteten i Umeå skall äga rum den 1 juli 1968. Ärenden angående tillsättning av tjänst som professor i ämne inom den humanistiska fakulteten kommer tills vidare att handläggas av vederbörande vid universitetet i Uppsala i enlighet med gällande bestämmelser.

Under höstterminen 1967 har universitetsfilialerna i Linköping, Växjö, Karlstad och Örebro börjat sin verksamhet. Enligt gällande planer skall uppbyggnaden av filialerna fortsätta med nya ämnen under nästa budgetår (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 222). Därutöver räknar jag i det följande medel för propedeutisk kurs i juridik i Växjö och Karlstad. Även de studerande på sistnämnda filialorter bör nämligen beredas möjlighet att genomgå fullständig utbildning för filosofisk-samhällsvetenskaplig examen.

I sin diskussion av studerandeantal och ramtal vid universiteten och högskolorna tar universitetskanslersämbetet upp även frågan om övrig eftergymnasial utbildning och pekar på att avlänkningen till sådana utbildningsvägar blivit alltför liten i förhållande till det totala antalet studerande på denna nivå. I anslutning härtill vill jag framhålla att avsikten är att frågan om riktlinjer för det eftergymna-

siala utbildningssystemets dimensionering och vissa spörsmål rörande dess utformning under 1970-talet skall utredas.

Universitetskanslersämbetet har i årets anslagsframställning liksom föregående år lagt fram en utbyggnadsplan i fråga om nya professurer och laboraturer. Planen omfattar fem år för flertalet fakulteter. Under de närmaste budgetåren kommer på grund av tidigare beslutade utbyggnadsprogram högre tjänster att inrättas i betydande omfattning. Jag finner det inte lämpligt att nu förorda beslut om inrättande av sådana tjänster från senare tidpunkt än budgetåret 1968/69 annat än i sådana fall då detta av särskilda planerings- eller rekryteringskäl bedömts nödvändigt. Jag vill emellertid starkt stryka under att ämbetets plan är ett värdefullt instrument vid långtidsbedömningen av behoven och tendenserna på den högre utbildningens och forskningens område.

Enligt gällande bestämmelser skall vederbörande universitetsmyndigheter senast två år innan lärartjänst blir ledig på grund av att innehavaren når den för honom gällande pensioneringsperiodens nedre gräns eller i övriga fall snarast möjligt pröva om tjänsten bör återbesättas, erhålla ändrat ämnesinnehåll, ersättas med annan lärartjänst eller dras in (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361). Universitetskanslersämbetet har av planeringskäl föreslagit att denna prövning i det förstnämnda fallet skall ske fem år före innehavarens avgång. Enligt min mening är det av ämbetet föreslagna förfarandet motiverat i bl. a. sådana fall då en ändrad ämnesriktning kräver omfattande planeringsarbete i fråga om lokaler och utrustning.

De förslag som jag i det följande lägger fram begränsas i fråga om forsknings-tjänster i avvaktan på ställningstagande till 1963 års forskarutrednings betänkande (SOU 1966: 67). Jag finner emellertid att behovet av nya tjänster som forskar-assistent särskilt bör beaktas. Vidare avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att i förekommande fall medge ytterligare förlängda förordnanden för sådana innehavare av forskardocenttjänst, vilkas redan en gång i särskild ordning förlängda förordnanden (jfr prop. 1965: 1 bil. 10 s. 346, SU 90, rskr 223) hinner löpa ut innan ställning tagits till forskarutredningens förslag.

Med utgångspunkt i statsmakternas beslut år 1965 rörande en fastare organisation av utbildningen fram till primärexamen vid de filosofiska fakulteterna (jfr prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) avser universitetskanslersämbetet att lägga fram förslag till s. k. fasta studiegångar m. m. i sådan tid att reformen kan genomföras med början höstterminen 1968. I avvaktan på att ställning tas till nämnda förslag räknar jag inte med att extra universitetslektorat vid de filosofiska fakulteterna kommer att ordinariesättas nästa budgetår i samma omfattning som skett under senare år.

I detta sammanhang vill jag erinra om 1958 års riksdagsbeslut med anledning av prop. 1958: 104 (SU B 48, rskr B 76), enligt vilket bl. a. tjänster som biträdande lärare i numera Ue 16 skulle successivt bytas ut mot andra tjänster. Under de

gångna åren har sådana tjänster i viss utsträckning bytts ut mot universitetslektorat och forskarassistenttjänster. Jag räknar nu med att samtliga tjänster som biträdande lärare i Ue 16 skall bytas ut mot extra ordinarie tjänster som forskarassistent eller i vissa fall ordinarie universitetslektorat. I de fall då förordnande för biträdande lärare upphör efter den 30 juni 1968 bör tjänsten finnas kvar under den tid förordnandet avser, dock längst till den 1 juli 1970, och en tjänst som forskarassistent hållas vakant. Utöver nämnda biträdande lärartjänster i Ue 16 har arvodestjänster som biträdande lärare inrättats i en rad samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga ämnen. Jag räknar med att sådana tjänster inte kommer att finnas i fortsättningen. Vidare utgår jag vid min medelsberäkning från att sammanlagt 108 extra ordinarie tjänster som universitetsadjunkt kommer att inrättas nästa budgetår vid de filosofiska fakulteterna. Av dessa tjänster avses åtta bli placerade vid universitetsfilial. Jag kommer att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att fastställa fördelningen av dessa tjänster på fakultet och läroanstalt.

Universitetskanslersämbetet har — som jag redovisat i det föregående — med hänvisning till sitt remissutlåtande över programbudgetutredningens betänkanden (SOU 1967: 11—13) föreslagit partiella reformer i linje med utredningens förslag samt försöksverksamhet med bl. a. friare anslagsdisposition. I det följande kommer jag att i några fall föreslå ändringar av nuvarande dispositionsregler. I övrigt vill jag erinra om att utredningens betänkanden f. n. bereds inom finansdepartementet. Därvid behandlas även frågan om på vilka områden av statsverksamheten försök skall bedrivas.

Med hänsyn till bl. a. den positiva inställning till programbudgetutredningens förslag som universitetsmyndigheterna gett uttryck för kan det vara motiverat med viss försöksverksamhet med programbudgetering inom den högre utbildningens och forskningens område. De förslag som ämbetet lagt fram i förevarande sammanhang kommer att beaktas vid den fortsatta beredningen av frågan.

Intresset för forskning, utbildning och information på *näringslärans* område har under senare år blivit allt större. Samtidigt har kunskaperna om sambandet mellan kost och hälsa vidgats. Internationellt tillmäts näringsfrågorna ökad vikt på grund av de växande försörjningsproblemen i utvecklingsländerna. Mot denna bakgrund har den sakkunnige för utredning rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m., numera generaldirektören Bror Rexed, lagt fram förslag om successiv utbyggnad av forskning och utbildning på näringslärans område. Förslagen har redovisats i det föregående.

Forskning på näringsområdet bedrivs i vårt land vid en rad institutioner, bl. a. statens institut för folkhälsan och svenska institutet för konserveringsforskning samt vid universiteten inom exempelvis ämnena fysiologi, biokemi, medicinsk kemi och klinisk kemi. Högre utbildning i näringslära har kommit igång på nordiskt plan vid en till Oslo universitet förlagd näringslinje inom den nordiska hushållshögskolan (jfr prop. 1963: 1 bil. 10 s. 113, SU 39, rskr 103). På denna linje vidareut-

bildas främst personer som genomgått grundutbildning vid seminarium för huslig utbildning.

Den tvärvetenskapliga näringsforskning som pågår vid Uppsala universitet bedrivs med ekonomiskt stöd av styrelsen för internationell utveckling (SIDA) i anslutning till ett av SIDA organiserat näringsforskningsprojekt i Etiopien. Till verksamheten är sedan budgetåret 1965/66 knuten en extra tjänst som laborator (jfr prop. 1965: 1 bil. 10 s. 349, SU 90, rskr 223). Det är enligt min mening angeläget att näringsforskningen i Uppsala ges fastare organisation. Jag avser därför att i det följande vid min anmälan av avlöningsanslaget till medicinska fakulteterna m. m. återkomma med förslag om en professur i näringslära vid Uppsala universitet från den 1 juli 1970.

Behovet av ökade insatser för utbildning på förevarande område har betonats av såväl den sakkunnige som remissinstanserna. Viss undervisning i näringsfrågor förekommer f. n. vid bl. a. läkar-, tandläkar- och veterinärutbildning. Liksom den sakkunnige anser jag att utbildning i näringslära bör komma till stånd även inom ramen för filosofiska examina. Sådan utbildning bör anordnas fr. o. m. höstterminen 1968 i huvudsak enligt de riktlinjer som den sakkunnige dragit upp. Förslaget om en förberedande biomedicinsk kurs är jag dock inte nu beredd att tillstyrka. Till utbildning i ämnet näringslära bör tills vidare tas in ca 20 studerande per år. Jag anser det vara angeläget att utbildningen anordnas i nära kontakt med angränsande medicinska ämnen samt med födoämneshygieniska avdelningen vid statens institut för folkhälsan. Med hänsyn härtill finner jag att ansvaret för utbildningen bör läggas på medicinska fakulteten vid karolinska institutet. Vid min anmälan av avlöningsanslaget till medicinska fakulteterna m. m. kommer jag att ta upp medel för ifrågavarande ändamål.

Ett principförslag om *blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning* har tidigare förts fram av farmaceututbildningskommittén (SOU 1964: 48). Syftet med den föreslagna utbildningen var att i första hand läkemedelsindustrins personalbehov skulle tillgodoses. Vid 1965 års beslut om reformerad farmaceututbildning tog statsmakterna inte ställning till denna fråga i avvaktan på utförligare förslag från den sakkunnige för utredning rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m. (jfr prop. 1965: 141 s. 188, SU 173, rskr 411). Enligt den utbildningsordning som tillämpas fr. o. m. innevarande läsår omfattar den kvalificerade farmaceututbildningen dels fem terminers grundutbildning i främst kemiska ämnen till farmacie kandidatexamen, dels ytterligare tre terminers studier till farmacie magisterexamen. Såsom nyss framgått har den sakkunnige — liksom tidigare farmaceututbildningskommittén — föreslagit att utbildningen efter farmacie kandidatexamen skall kunna bedrivas på två linjer, nämligen förutom på den farmaceutiska linjen som leder till apotekarlegitimation även på en medicinsk linje avsedd för yrkesverksamhet inom bl. a. läkemedelsindustrin. Jag ansluter mig till detta förslag. Den första grupp studerande som följer den nya farmaceutiska utbildningsordningen kan beräknas nå fram till farmacie kandidatexamen vid årsskiftet 1969/70.

Jag finner därför att förslaget i denna del bör genomföras fr. o. m. vårterminen 1970. Liksom flertalet remissinstanser delar jag i allt väsentligt den sakkunniges uppfattning om utbildningens uppläggning och innehåll vid medicinska linjen. Med hänsyn till att den farmaceutiska utbildnings- och forskningsorganisationen inom få år kommer att flyttas till Uppsala anser jag att ansvaret för utbildningen vid nämnda linje bör åvila medicinska fakulteten vid Uppsala universitet.

Den sakkunnige har vidare föreslagit att studerande med kemisk grundutbildning motsvarande minst två betyg i filosofisk primärexamen skall beredas tillträde till medicinska linjen. Treterminsutbildningen vid denna linje bör enligt den sakkunnige få räknas tillgodo som tre betyg i filosofisk primärexamen. Jag tillstyrker förslaget om denna blandade medicinska och naturvetenskapliga utbildning. Genomförandet av systemet med fasta studiegångar kan dock medföra behov av vissa modifieringar i utbildningens uppläggning. Mot bakgrund av den efterfrågan som råder på personal med utbildning avpassad efter läkemedelsindustrins behov anser jag att ifrågavarande utbildning i medicinska ämnen bör sättas igång i Uppsala redan vid början av höstterminen 1968 med intagning av tills vidare ca 40 studerande per termin. Vid min anmälan av avlöningsanslaget till medicinska fakulteterna m. m. kommer jag att beakta det medelsbehov för bl. a. lärartjänster, som uppstår nästa budgetår vid ett genomförande av mitt förslag. Jag vill här betona att jag vid min avvägning av medelsbehovet utgått från förutsättningen att lärarpersonalen liksom övrig personal i berörda ämnen utnyttjas för institutionernas samlade utbildningsuppgifter.

Ett bifall till vad jag förordar i det följande under avlöningsanslagen till fakulteterna m. m. skulle — vid en fördelning lärosätesvis av medelsanvisningarna till avlöningar — för nästa budgetår komma att innebära följande avrundade belopp till resp. läroanstalt.

	Milj. kr.
<i>Uppsala:</i>	
universitetet	68,1
<i>Lund:</i>	
universitetet	71,7
tekniska högskolan	22,8
	94,5
<i>Göteborg:</i>	
universitetet	41,5
handelshögskolan	3,0
Chalmers tekniska högskola	39,2
	83,7
<i>Stockholm:</i>	
universitetet	43,6
karolinska institutet	32,5
farmaceutiska institutet	3,6
tekniska högskolan	43,3
	123,0
<i>Umeå:</i>	
universitetet	32,9

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att — vid bifall till vad som nu förordas i fråga om driftanslagen till högre utbildning och forskning — ökningen av dessa anslag under perioden 1965/66—1968/69 kommer att uppgå till ca 50 %.

E 6. Humanistiska fakulteterna: Avlöningar

1966/67 Utgift	32 406 175
1967/68 Anslag	35 509 000
1968/69 Förslag	38 497 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader för de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt för den utbildning i humanistiska ämnen, som anordnas inom Umeå universitets filosofiska fakultet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	696	+48	+22
Övrig personal	123,5	+25	+10,5
	819,5	+73	+32,5
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar till lärarpersonal	33 346 200	+3 861 000	+2 623 000
Avlöningar till övrig personal	2 575 500	+ 829 000	+ 369 000
	35 921 700	+4 690 000	+2 992 000
Uppbördsmedel			
Avkastning från vissa fonder m. m.	412 700	+ 4 000	+ 4 000
Nettoutgift	35 509 000	+4 686 000	+2 988 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar i sina anslagsframställningar om den kraftigt ökade tillströmningen av studerande till de humanistiska fakulteterna under 1960-talet. Enligt en preliminär prognos av statistiska centralbyrån våren 1967 kan studerandeantalet beräknas öka med mer än 60 % mellan läsåren 1965/66 och 1971/72.

I framställningen pekar ämbetet vidare på det behov av utveckling och nyinriktning på en rad områden, som föreligger inom de humanistiska fakulteterna. Ämbetet hänvisar bl. a. till samhällets satsning på kulturella aktiviteter, vilken enligt ämbetet bör följas av ökad forskning kring problem som rör det estetiska fältet.

Ämbetet tar därefter upp frågan om uppbyggnaden av den humanistiska utbildnings- och forskningsorganisationen i Umeå (jfr prop. 1965: 141 s. 140, SU 173, rskr 411). Därvid hänvisar ämbetet till vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i 1967 års statsverksproposition (bil. 10 s. 228) om speciell forskningsprofil för en humanistisk fakultet vid Umeå universitet. Ämbetet

föreslår att beslut nu fattas om en utbyggnadsplan, enligt vilken tio professurer skall inrättas i Umeå under femårsperioden 1968/69—1972/73 samt om att undervisningen där inom de föreslagna ämnena tills vidare skall meddelas av universitetslektorer.

I fråga om professurer vid de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm sträcker sig ämbetets detaljerade utbyggnadsplan över de båda närmaste budgetåren. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professurer (1968/69 + 283 000 kr.).

Ämne/läroanstalt	Professur	Anmärkning
<i>1968/69</i>		
Afrikanistik (Uppsala)	x	Ordinarie sättnings av personlig professur i allmän och jämförande etnografi samt ändring av ämnesbenämningen.
Egyptologi (Uppsala)	x	Ordinarie sättnings av personlig professur.
Filmforskning (Stockholm)	x	Utän lönekostnad för statsverket.
Litteraturvetenskap (Umeå)	x	Principbeslut (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 228, SU 40, rskr 113).
Musikforskning (Stockholm)	x	
Amerikansk litteratur (Uppsala)	x	
Svenska språket, särskilt nusvenska (Umeå)	x	Principbeslut (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 228, SU 40, rskr 113).
<i>1969/70</i>		
Historia (Umeå)	x	
Stadshistoria (Stockholm)	x	
Litteraturhistoria med poetik, särskilt dramaforskning (Lund)	x	
Allmän språkvvetenskap (Umeå)	x	
Franska språket och litteraturen (Göteborg)	x	
<i>1970/71</i>		
Idéhistoria (Umeå)	x	
Vetenskapsteori (Umeå)	x	
Ospecificerade ämnen	4	
<i>1971/72</i>		
Finska litteraturen och språket (Umeå)	x	
Fonetik (Umeå)	x	
Ospecificerade ämnen	4	
<i>1972/73</i>		
Allmän språkvvetenskap, särskilt språkinlärnings teori (Umeå)	x	
Samiska kulturen och språket (Umeå) ..	x	
Ospecificerade ämnen	4	

Anm. Skolöverstyrelsen har i särskilt utlåtande tillstyrkt förslaget att en professur i filmforskning skall inrättas.

2. 2 forskardocenter (Lund 1 och Stockholm 1; fr. o. m. den 1 januari 1969) (+ 61 000 kr.).

3. Docent (Lund, personlig tjänst för J. Angere) (+49 000 kr.).
4. 3 universitetslektorer i Uo 22: 25 (Uppsala 1, Lund 1 och Stockholm 1) (+192 000 kr.).
5. 3 500 assistenttimmar (+123 000 kr.).
6. Teorilärare i musikkforskning (Uppsala) (+46 000 kr.).
7. 5 kvalificerade medhjälpare (Uppsala 1, Lund 2, Göteborg 1 och Stockholm 1) samt 20 biträden (Uppsala 5,5, Lund 5, Göteborg 4, Stockholm 3,5 och Umeå 2) (+657 000 kr.).
8. Ökad medelsanvisning till avlöningar av vissa lärare (+1 500 000 kr.).
9. Löneomräkning (+1 775 000 kr.).

I skilda framställningar — bl. a. från universitetskanslersämbetet — har föreslagits att ett ordinarie universitetslektorat i nordisk och jämförande fornkunskap skall inrättas vid universitetet i Göteborg.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Enligt statsmakternas beslut förra året skall uppbyggnaden av en humanistisk utbildnings- och forskningsorganisation vid Umeå universitet påbörjas budgetåret 1968/69 (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 228, SU 40, rskr 113). Dåvarande departementschefen uttalade vid sin anmälan av denna fråga i 1967 års statsverksproposition, att man vid planeringen av uppbyggnaden borde ta sikte på att få fram sådan specialisering och differentiering inom organisationen som betingas av utvecklingen inom resp. ämnesområde och av de speciella förutsättningarna i Norrland. Man borde därvid pröva såväl den organisatoriska uppbyggnaden i fråga om tjänstetyper som lämpligheten av att — med ämnena idéhistoria, vetenskapsteori och allmän språkvetenskap som bas — en speciell forskningsprofil skapas även beträffande de humanistiska ämnena i Umeå. Som ett första led i utbyggnaden borde tillkomma professurer i ämnena litteraturvetenskap och svenska språket, särskilt nusvenska. Statsmakterna beslutade med anledning härav att en professur i vartdera av nämnda ämnen skall inrättas vid Umeå universitet den 1 juli 1968. Jag beräknar nu medel för dessa tjänster. Vidare tar jag upp medel för 1 000 assistenttimmar i vartdera ämnet för forskning och allmänt institutionsarbete.

I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t beslutat inrätta ett ordinarie universitetslektorat i vart och ett av ämnena litteraturhistoria med poetik, engelska språket, franska språket, nordiska språk och tyska språket vid universitetet i Umeå den 1 juli 1967. Jag beräknar nu medel för dessa tjänster. Vidare finns vid universitetet sedan den 1 juli 1966 ett ordinarie universitetslektorat i ämnet historia.

Universitetskanslersämbetet har i sina anslagsframställningar för nästa budgetår lagt fram en utbyggnadsplan för det humanistiska ämnesområdet i Umeå, i vilken

ämbetet beaktat de nyss redovisade uttalandena i förra årets statsverksproposition. Av planeringsskäl finner jag det motiverat att statsmakterna nu fattar principbeslut om de professorer som bör komma till under budgetåren 1969/70—1970/71. Jag föreslår därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att inrätta ytterligare fyra professorer i humanistiska ämnen vid Umeå universitet i följande ordning.

Budgetår	Ämne	Anmärkning
1969/70	Allmän språkvetenskap	Den närmare inriktningen bör ytterligare övervägas av universitetskanslersämbetet
1970/71	Fonetik Idéhistoria Vetenskapsteori	

Vid universitetet i Uppsala finns sedan år 1962 en arvodestjänst som professor i amerikansk litteratur, vilken bekostas av American Council for Learned Societies. Enligt universitetskanslersämbetet kan man inte räkna med att ytterligare bidrag av amerikanska fondmedel kommer att ställas till förfogande. De svenska universitetet saknar f. n. ordinarie lärare i ämnet. Liksom ämbetet finner jag det angeläget att utbildningen och forskningen i detta ämne ges fastare organisation i Sverige. Jag föreslår därför att en professur i amerikansk litteratur inrättas vid Uppsala universitet den 1 juli 1968. Vid bifall till förslag om professuren bör medel beräknas även för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Svenska filminstitutet har föreslagit att en professur i filmforskning skall inrättas vid Stockholms universitet samt förbundit sig att svara för lönekostnader — inklusive kostnader för sociala förmåner — som är förenade med tjänsten. Universitetskanslersämbetet tillstyrker förslaget under hänvisning till filmens betydelse som kulturfaktor och till den rad av forskningsaspekter — historiska, estetiska och sociologiska — som kan läggas på detta medium. Ett bifall till förslaget skulle enligt min mening innebära att samhällets satsning på kulturområdet följs upp på en viktig sektor. Av bl. a. detta skäl föreslår jag att en professur i filmforskning inrättas vid Stockholms universitet den 1 juli 1968. Med hänsyn till filminstitutets åtagande räknar jag inte medel för denna tjänst. Jag utgår från att innehavaren av professuren kommer att åläggas skyldighet att tjänstgöra även vid andra läroanstalter.

Universitetskanslersämbetet har vidare föreslagit att en professur i musikkforskning skall inrättas vid Stockholms universitet för nästa budgetår. I avvaktan på ställningstagande till 1965 års musikutbildningskommittés förslag är jag inte beredd att nu ta ställning i denna fråga.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t genom skilda beslut under år 1967 föreskrivit att dels professuren i österländska språk vid universitetet i Lund skall benämnas professor

i semitiska språk, dels professuren i semitiska språk vid universitetet i Göteborg i samband med nuvarande innehavarens avgång skall få namnet professur i arabiska språket, särskilt modern arabiska, dels den efter professorn Marc-Wogau ledigblivna professuren i filosofi vid universitetet i Uppsala skall benämnas professur i teoretisk filosofi och den andra professuren i filosofi vid universitetet professur i praktisk filosofi.

Som jag anförde i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. är jag inte nu — i avvaktan på ställningstagandena till det förslag rörande fasta studiegångar, som väntas från universitetskanslersämbetet — beredd att ta ställning till frågan om ordinariesättningar av extra universitetslektorat. Vid universiteten liksom vid universitetsfilialerna bör emellertid tillkomma vissa ordinarie universitetslektorat. Vid min medelsberäkning har jag utgått från att följande ordinarie universitetslektorat kommer att inrättas.

Läroanstalt	Ämne	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i>	Litteraturhistoria med poetik Franska språket Tyska språket	} Placering vid filialen i Örebro
<i>Lunds universitet</i>	Litteraturhistoria med poetik Franska språket Tyska språket Fonetik	
<i>Göteborgs universitet</i>	Filosofi	I stället för tjänst som biträdande lärare i Ue 16
	Litteraturhistoria med poetik Franska språket Tyska språket	I stället för tjänst som biträdande lärare i Ue 16
<i>Stockholms universitet</i>	Litteraturhistoria med poetik Franska språket Tyska språket Japanska språket	} Placering vid filialen i Karlstad
		} Placering vid filialen i Linköping

Förslag har framförts från skilda håll om att i ämnet nordisk och jämförande fornkunskap vid Göteborgs universitet skall inrättas ett ordinarie universitetslektorat. Därvid har åberopats de svårigheter att anordna undervisning i ämnet som f. n. råder. Trots att fullt undervisningsunderlag för ett universitetslektorat saknas tar jag upp medel för en sådan tjänst fr. o. m. nästa budgetår. Tjänsten bör tills vidare — i avvaktan på bl. a. ställningstagandena till nyssnämnda förslag om fasta studiegångar — ges formen av extra universitetslektorat.

Med hänsyn till att docenten Nils-Gustaf Gejvalls förordnande som e. o. forskardocent vid humanistiska fakulteten i Stockholm går ut den 31 december 1968 och att Gejvall bör beredas möjlighet till förlängt förordnande, beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som forskardocent vid denna fakultet fr. o. m. den 1 januari 1969.

Vidare beräknar jag medel för ett antal nya biträden enligt följande sammanställning.

Läroanstalt	Antal	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i>	4	En tjänst med placering vid filialen i Örebro
<i>Lunds universitet</i>	1	Med placering vid filialen i Växjö
<i>Göteborgs universitet</i>	1	Med placering vid filialen i Karlstad
<i>Stockholms universitet</i>	2,5	En av heltidstjänsterna med placering vid filialen i Linköping
<i>Umeå universitet</i>	2	

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (35 509 000 + 1 213 000 + 1 775 000 =) 38 497 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Humanistiska fakulteterna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 38 497 000 kr.

E 7. Teologiska fakulteterna: Avlöningar

1966/67 Utgift		2 519 879
1967/68 Anslag		2 807 000
1968/69 Förslag		2 947 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader för teologiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	53,5	+4	of.
Övrig personal	6,5	+2	of.
	60	+6	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	2 693 200	+299 000	+134 000
Avlöningar till övrig personal	114 000	+ 52 000	+ 6 000
	2 807 200	+351 000	+140 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder	200	of.	of.
Nettoutgift	2 807 000	+351 000	+140 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet finner det tänkbart att en utveckling av den religionsvetenskapliga inriktningen inom de teologiska fakulteterna skall kunna komma till stånd genom ändringar i dessa fakulteters hävdvunna struktur och ämnesuppsättning. Förbe-

redande överläggningar har ägt rum inom ämbetet med ledamöterna av de teologiska fakulteterna rörande ombildning och utbyggnad av dessa fakulteter till religionsvetenskapliga fakulteter. Ämbetet erinrar vidare om att 1958 års utredning kyrka—stat i sitt åttonde betänkande, »De teologiska fakulteterna» (SOU 1967: 17), berört frågan om de teologiska fakulteternas framtida ställning. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Med hänsyn till pågående utredningar lägger ämbetet inte fram någon femårsplan för de teologiska fakulteterna men framhåller att — oavsett dessa fakulteters framtida ställning — en professur i religionssociologi bör inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1971.

För budgetåret 1968/69 föreslår ämbetet följande nya tjänster m. m.

1. 2 biträden (Uppsala 1 och Lund 1) (+46 000 kr.).
2. Ökad medelsanvisning till avlöningar av vissa lärare (+165 000 kr.).
3. Löneomräkning (+140 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående anförde vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Under förevarande anslag räknar jag inte med andra förändringar än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 947 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 947 000 kr.

E 8. Juridiska fakulteterna: Avlöningar

1966/67 Utgift	5 297 947
1967/68 Anslag	6 046 000
1968/69 Förslag	6 897 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader för de juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	112	+20,5	+12
Övrig personal	18,5	+ 3,5	+ 0,5
	130,5	+24	+12,5
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	5 754 900 *	+1 180 000	+823 000
Avlöningar till övrig personal	355 000	+ 97 000	+ 28 000
	6 109 900	+1 277 000	+851 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder	63 900	of.	of.
Nettoutgift	6 046 000	+1 277 000	+851 000
			Eb

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar om att studerandeantalet vid de juridiska fakulteterna ökat mycket kraftigt under senare år. Eftersom tillströmningen av studerande kan väntas fortsätta att öka i snabb takt fram till början av 1970-talet, torde enligt ämbetet svårigheterna att rekrytera lärare bli allt större. Ämbetet framhåller att lärarrekruteringen sannolikt kan underlättas genom att man dels inrättar universitetslektorat, dels skapar vidgade möjligheter för fastare anknytning av praktiker till undervisningen.

Universitetskanslersämbetets förslag till nya tjänster m. m. avser i huvudsak budgetåret 1968/69. I fråga om professurer och precepturer omfattar dock förslaget en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73.

1. Professurer och precepturer (1968/69 + 135 000 kr.).

Ämne/läroanstalt	Professur	Preceptur	Anmärkning
<i>1968/69</i>			
Internationell rätt (Lund)	x		
Finansrätt (Stockholm)		x	Extra tjänst; senare utbyte mot lämplig högre tjänst.
<i>1969/70</i>			
Jämförande rättsvetenskap (Uppsala; riksprofessur)	x		
<i>1970/71</i>			
Rättssociologi (Lund; riksprofessur)	x		
Straffrätt (Uppsala)		x	Högre tjänst
<i>1971/72</i>			
Civilrätt (Lund)		x	Högre tjänst
Rättshistoria (Stockholm)		x	Högre tjänst
<i>1972/73</i>			
Finansrätt (Uppsala)		x	Högre tjänst
Civilrätt (Stockholm)		x	Högre tjänst

2. 3 forskarassistenter (Uppsala 1, Lund 1 och Stockholm 1) (+ 138 000 kr.).
3. Universitetslektor i Uo 22: 25 (Stockholm) (+ 64 000 kr.).
4. 3 500 assistenttimmar (+ 123 000 kr.).
5. 3,5 biträden (Uppsala 1, Lund 1,5 och Stockholm 1) (+ 80 000 kr.).
6. Medel för anordnande av viss juridisk utbildning vid universitetet i Göteborg (+ 60 000 kr.).
7. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 375 000 kr.).
8. Löneomräkning (+ 302 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anförte vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m.

Ämnet internationell rätt, som omfattar två huvudområden — folkrätt och internationell privaträtt — företräds av professor vid universiteten i Uppsala och Stockholm. Vid Lunds universitet saknas däremot professur i ämnet. De internationella kontakterna har — såsom universitetskanslersämbetet framhåller — under senare år blivit alltmer intensiva och komplicerade, inte minst inom ramen för de internationella organisationernas verksamhet. Liksom ämbetet finner jag att ämnet nu bör bli företrätt av professor vid samtliga juridiska fakulteter i landet. Jag föreslår därför att en professur i internationell rätt inrättas vid Lunds universitet den 1 juli 1968. Frågan om tjänstens närmare ämnesinriktning — exempelvis mot utbildning och forskning rörande internationella organisationer — bör prövas senare av Kungl. Maj:t efter förslag av universitetskanslersämbetet. Jag räknar med att innehavaren av professuren kommer att åläggas skyldighet att undervisa även inom samhällsvetenskapliga fakulteten. I anslutning till förslag om denna professur beräknar jag medel för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete samt för ett biträde med halvtidstjänstgöring.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t föreskrivit att Lars Hiertas professur i nationalekonomi med finansvetenskap vid juridiska fakulteten i Stockholm skall benämnas Lars Hiertas professur i nationalekonomi.

Universitetskanslersämbetet tar i sina anslagsframställningar upp frågan om åtgärder som kan underlätta lärarrekruteringen vid de juridiska fakulteterna. Ämbetet diskuterar bl. a. möjligheterna att i detta syfte inrätta universitetslektorat även i ämnen vid dessa fakulteter. Mot bakgrund av den ökande tillströmningen av studerande till juridiska studier finner jag det angeläget att man nu prövar denna tjänstetyp vid juristutbildning. Jag beräknar därför — på grundval av förslag från ämbetet — medel för ett universitetslektorat i civilrätt vid Stockholms universitet fr. o. m. den 1 juli 1968. Tjänsten bör tills vidare ges formen av extra universitetslektorat. Jag utgår från att innehavaren av tjänsten kommer att svara för bl. a. samordning av undervisningen vid de propedeutiska kurserna i juridik vid universitetet.

Vid min medelsberäkning under förevarande anslag har jag tagit hänsyn till behovet av ytterligare en tjänst som forskarassistent vid Stockholms universitet. Samtidigt med att denna tjänst inrättas bör en tjänst som biträdande lärare i Ue 16, knuten till universitetets nationalekonomiska institution, dras in. Jag beräknar vidare medel för 1 000 assistenttimmar för undervisningsändamål vid var och en av de juridiska fakulteterna samt för en höjning av kursanslagen med sammanlagt 280 000 kr.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (6 046 000 + 549 000 + 302 000 =) 6 897 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i internationell rätt vid universitetet i Lund,
- b) till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 6 897 000 kr.

E 9. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	32 235 591
1967/68 Anslag	37 267 000
1968/69 Förslag	41 893 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader för de samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm, för den samhällsvetenskapliga utbildning och forskning som anordnas inom Umeå universitets filosofiska fakultet samt för utbildning och forskning vid handelshögskolan i Göteborg.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	855	+ 90	+ 58
Övrig personal	146	+ 20	+ 7
	1 001	+ 110	+ 65
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	34 579 900	+ 5 901 000	+ 4 263 000
Avlöningar till övrig personal	2 899 700	+ 598 000	+ 314 000
	37 479 600	+ 6 499 000	+ 4 577 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	212 600	— 49 000	— 49 000
Nettoutgift	37 267 000	+ 6 548 000	+ 4 626 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet framhåller att studerandeantalet vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna ökat i betydligt snabbare takt än som förutsetts. Enligt en preliminär prognos av statistiska centralbyrån våren 1967 kan studerandeantalet inom det samhällsvetenskapliga utbildningsområdet inklusive ekonomutbildningen beräknas öka med inemot 60 % mellan läsåren 1965/66 och 1971/72. Ämbetet framhåller att den starka tillströmningen av studerande gör det nödvändigt att inrätta ytterligare ordinarie lärartjänster. Samhällets utveckling och det växande behovet av specialisering och differentiering inom forskningen och utbildningen medför också, enligt ämbetet, ökade krav på utbyggnad av fakulteternas resurser. Med utgångspunkt i den nuvarande ämnesuppsättningen vid fakulteterna visar ämbetet på ett stort antal specialinriktningar, inom vilka — enligt dess mening — högre tjänster bör inrättas.

I fråga om professurer och precepturer/laboraturer omfattar universitetskanslersämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professurer och precepturer/laboraturer (1968/69 + 360 000 kr.).

Ämne/läroanstalt	Professur	Prec./lab.	Anmärkning
<i>1968/69</i>			
Ekonomisk geografi med samhällsplanering (Stockholm) . . .	x		
Företagsekonomi, särskilt redovisning och finansiering (Lund) . .	x		
Företagsekonomi (Göteborg)	x		Tjänstgöringsskyldighet även vid handelshögskolan i Göteborg
Psykologi, särskilt tillämpad psykologi (Uppsala)	x		
Psykologi, särskilt tillämpad psykologi (Stockholm)	x		Omvandling av laboratur
Statistik, särskilt demografi (Göteborg)	x		Förste innehavare prof. H. Hyrenius
<i>1969/70</i>			
Företagsekonomi, särskilt offentlig förvaltning (Göteborg)	x		Högre tjänst. Gemensam för universitetet och handelshögskolan i Göteborg
Psykologi, särskilt tillämpad psykologi (Lund)	x		
Statistik (Uppsala)		x	Högre tjänst
Rättsvetenskap, särskilt sjörätt och annan transporträtt (handelshögskolan i Göteborg)	x		Finansiering delvis genom donationsmedel
<i>1970/71</i>			
Företagsekonomi (Umeå)		x	Högre tjänst
Sociologi (Uppsala)		x	»
Statistik (Stockholm)		x	»
Statskunskap (Göteborg)		x	»
<i>1971/72</i>			
Ekonomisk historia (Lund)		x	Högre tjänst
Ekonomisk geografi (Uppsala) . .		x	»
Ekonometri (Stockholm)		x	»
Psykologi, särskilt tillämpad psykologi (Göteborg)	x		
Statistik (Lund)		x	Högre tjänst
<i>1972/73</i>			
Ekonomisk historia (Göteborg) . .		x	Högre tjänst
Psykologi (Stockholm)		x	»
Sociologi (Lund)		x	»
Statskunskap (Stockholm)		x	»

Anm. I avvaktan på resultatet av den pågående utredningen rörande samordningen och arbetsfördelningen mellan pedagogiska institutioner inom lärarhögskolor och universitet m. m. räknar universitetskanslersämbetet härutöver med 4 tjänster i pedagogik under femårsperioden.

2. 10 forskarasistenter (Uppsala 2, Lund 2, Göteborg 2, Stockholm 2, Umeå 1 och handelshögskolan i Göteborg 1) (+460 000 kr.).
3. 2 universitetslektorer i Uo 22: 25 (handelshögskolan i Göteborg) (+128 000 kr.).
4. 6 500 assistenttimmar (+228 000 kr.).
5. 20 biträden (Uppsala 4, Lund 5, Göteborg 4, Stockholm 4, Umeå 2 och handelshögskolan i Göteborg 1) (+460 000 kr.).
6. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+3 000 000 kr.).
7. Löneomräkning (+1 863 000 kr.).

Universitetskanslersämbetet har vidare föreslagit att en personlig professur i nationalekonomi, särskilt konjunkturforskning, skall inrättas vid Stockholms universitet den 1 juli 1968 för överdirektören och chefen för konjunkturinstitutet, f. d. professorn Börje Kragh.

Nordiska institutet för sjörätt betonar i skrivelse angelägenheten av att en professur i rättsvetenskap, särskilt sjörätt och annan transporträtt, inrättas vid handelshögskolan i Göteborg.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Ämnet psykologi är företrätt av professor vid våra fem universitet, varjämte en laboratur i psykologi, särskilt tillämpad psykologi, finns inrättad vid universitetet i Stockholm. Från anslaget till provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. avlönas vidare en extra laborator i ämnet vid Uppsala universitet. Denna förstärkning bör ses mot bakgrund av det stora antalet högstadiestuderande i psykologi i Uppsala — f. n. ett åttiotal aktiva licentiander och doktorander. Universitetskanslersämbetet, som betonar att detta ämne rymmer ett flertal skilda forsknings- och tillämpningsområden, föreslår att den fasta utbildnings- och forskningsorganisationen i ämnet vid Uppsala universitet förstärks med en professur i psykologi, särskilt tillämpad psykologi. Med anledning härav föreslår jag att en professur i psykologi inrättas vid Uppsala universitet den 1 juli 1968. Tjänstens närmare ämnesinriktning bör beslutas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang. Vid bifall till förslag om professuren bör medel beräknas även för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag förordar jag vidare att en professur i nationalekonomi, särskilt konjunkturforskning — personlig för överdirektören och chefen för konjunkturinstitutet, f. d. professorn Börje Kragh — inrättas vid Stockholms universitet den 1 juli 1968. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande Kraghs tjänstgöring m. m.

Universitetskanslersämbetet har i sin femårsplan lagt fram förslag om ett antal högre tjänster i ämnet företagsekonomi. Med anledning härav vill jag erinra om den betydande forskningsorganisation som redan existerar i detta ämne. Vid universiteten, handelshögskolorna och de tekniska högskolorna finns f. n. sammanlagt 18 professurer med företagsekonomisk inriktning. Vissa av dessa tjänster har emellertid stått vakanta under längre tid på grund av svårigheterna att rekrytera kompetenta forskare. Med hänsyn härtill och inför uppbyggnaden av den beslutade tekniska högskolan i Linköping med dess linje för utbildning av ekonomiingenjörer (jfr prop. 1965: 141 s. 138, SU 173, rskr 411) är jag inte beredd att nu föreslå att fler professurer i företagsekonomi inrättas vid de befintliga läroanstalterna.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t genom skilda beslut under år 1967 föreskrivit dels att professurerna i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi, vid universiteten i Uppsala och Stockholm skall benämnas professurer i kulturgeografi med ekonomisk geografi, dels att den efter professor Ulf af Trolle lediga professuren i företagsekonomi vid handelshögskolan i Göteborg skall kungöras ledig till ansökan med benämningen professor i företagsekonomi, särskilt distributionsekonomi.

Vidare har Kungl. Maj:t genom särskilt beslut medgett att den årliga intagningen av studerande till ekonomutbildningen vid universitetet i Umeå ökas från 70 till 100 studerande fr. o. m. innevarande budgetår.

Som jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. är jag inte nu — i avvaktan på ställningstagandena till det förslag rörande fasta studiegångar, som väntas från universitetskanslersämbetet — beredd att ta ställning till frågan om ordinariesättningar av extra universitetslektorat. Vid universitetsfilialerna bör emellertid tillkomma vissa ordinarie universitetslektorat. Vid min medelsberäkning har jag utgått från att följande ordinarie universitetslektorat kommer att inrättas.

Läroanstalt	Ämne	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i>	Företagsekonomi Nationalekonomi	} Placering vid filialen i Örebro
<i>Lunds universitet</i>	Företagsekonomi Nationalekonomi	
<i>Göteborgs universitet</i>	Företagsekonomi Nationalekonomi	} Placering vid filialen i Karlstad
<i>Stockholms universitet</i>	Företagsekonomi Nationalekonomi	

Intagningskapaciteten vid handelshögskolan i Göteborg har fr. o. m. innevarande läsår ökat från 200 till 275 platser per läsår. Med anledning härav beräknar jag medel för ett ordinarie universitetslektorat i vartdera av ämnena företagsekonomi

och nationalekonomi samt för en forskarassistent och 1 000 assistenttimmar vid denna högskola.

Svårigheterna att rekrytera kvalificerade forskare till högre tjänster inom flera ämnen vid samhällsvetenskaplig fakultet talar enligt min mening för att ytterligare forskarassistenttjänster bör tillkomma. Vid min medelsberäkning under förevarande anslag har jag utgått från att tre sådana tjänster kommer att inrättas nästa budgetår, nämligen en i Uppsala, en i Lund och en i Stockholm. Vidare räknar jag med att den tjänst som forskarassistent vid Umeå universitet, vilken nu är gemensam för filosofiska fakulteten, fr. o. m. nästa budgetår skall tillhöra den samhällsvetenskapliga fakulteten vid universitetet. I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t beslutat inrätta tre tjänster som forskarassistent vid Göteborgs universitet den 1 juli 1967. Jag beräknar nu medel för dessa tjänster.

Jag har tidigare — under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — anmält att jag räknar med att befintliga tjänster som biträdande lärare i Ue 16 vid ingången av nästa budgetår bytas ut mot vissa andra tjänstetyper. För de samhällsvetenskapliga fakulteterna innebär detta bl. a. att fjorton tjänster som biträdande lärare i Ue 16 dras in. Jag räknar i stället medel för tre ordinarie universitetslektorat och tio forskarassistenttjänster enligt följande sammanställning.

Läroanstalt/tjänster	Ämne	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i>		
2 forskarassistenttjänster		I stället för två tjänster som biträdande lärare
<i>Lunds universitet</i>		
Universitetslektorat	Statistik	} Vardera av tjänsterna i stället för en tjänst som biträdande lärare
Forskarassistenttjänst		
<i>Göteborgs universitet</i>		
2 forskarassistenttjänster		I stället för två tjänster som biträdande lärare
<i>Stockholms universitet</i>		
3 forskarassistenttjänster		I stället för tre tjänster som biträdande lärare
<i>Handelshögskolan i Göteborg</i>		
Universitetslektorat	Företagsekonomi	I stället för två tjänster som biträdande lärare
Universitetslektorat	Rättsvetenskap	I stället för en tjänst som biträdande lärare
2 forskarassistenttjänster		I stället för två tjänster som biträdande lärare

Den personella basorganisationen bör enligt min mening förstärkas. Jag räknar därför medel för sju nya biträden, av vilka fyra vid Uppsala universitet, två vid Göteborgs universitet och ett vid handelshögskolan i Göteborg.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under före-

varande anslag än sådana av automatisk natur. Till sådana förändringar hänför jag en ökning med 50 000 kr. betingad av att bidraget från Göteborgs stad till handelshögskolan i Göteborg faller bort (jfr prop. 1961: 83 s. 28 och 32). Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (37 267 000 + 2 763 000 + 1 863 000 =) 41 893 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 41 893 000 kr.

E 10. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	67 746 905
1967/68 Anslag	71 123 000
1968/69 Förslag	78 455 000

Från förevarande anslag bestrids avlöningskostnaderna för de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare bestrids från detta anslag avlöningskostnader för viss preklinisk odontologisk utbildning, för sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund samt för utbildningen av logopedier vid karolinska institutet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslers- ämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	1 052,5	+85	+82
Övrig personal	1 033,5	+61,5	+43
	2 086	+146,5	+125
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	49 499 000	+5 804 000	+5 253 000
Avlöningar till övrig personal	22 834 000	+2 667 000	+2 084 000
	72 333 000	+8 471 000	+7 337 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	1 210 000	+ 5 000	+ 5 000
Nettoutgift	71 123 000	+8 466 000	+7 332 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar om att sista etappen i det utbyggnadsprogram för medicinsk utbildning som beslutats av statsmakterna (jfr prop. 1965: 141 s. 136, SU 173, rskr 411) och som omfattar ytterligare 72 platser under första studieåret avses börja

läsåret 1969/70. Antalet nybörjarplatser nämnda läsår beräknas till 916, vilket innebär att de medicinska fakulteternas intagningskapacitet kommer att ha mer än fördubblats under 1960-talet. I sammanhanget pekar ämbetet på att — i överensstämmelse med nyssnämnda beslut — medicinsk utbildning i propedeutiska och kliniska ämnen kommer att anordnas även i Linköping fr. o. m. höstterminen 1969.

Den ökade läkarutbildningen förutsätter enligt ämbetet fortsatt rationalisering, som bör leda till bl. a. att man kan minska studietiderna utan att ge efter i fråga om utbildningens kvalitet. Med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag den 3 december 1965 har ämbetet gemensamt med medicinalstyrelsen låtit särskilda sakkunniga utreda möjligheterna att förkorta tiden för grundutbildningen samt förutsättningarna för Sveriges anslutning till ett nordiskt avtal om enhetliga regler för läkares specialistbehörighet. De sakkunnigas förslag, »Läkares grundutbildning och vidareutbildning» (SOU 1967: 51), har remissbehandlats under hösten 1967, varför ämbetet inte funnit det möjligt att i samband med sina anslagsframställningar för nästa budgetår föreslå ändringar i nuvarande organisation. Ett annat viktigt led i strävandena att effektivera verksamheten är enligt ämbetets mening att man snarast förverkligar de förslag till ny klinikorganisation, som lagts fram av 1963 års klinikutredning i betänkandet »De statliga undervisningssjukhusens organisation» (SOU 1966: 37). I anslutning till detta spörsmål har frågan om universitetslektorat i kliniska ämnen diskuterats inom ämbetet. Universitetslektoratens anknytning till den sjukvårdande verksamheten måste emellertid ytterligare penetreras, anser ämbetet.

Den pågående utbyggnaden av utbildningskapaciteten vid de medicinska fakulteterna ställer enligt ämbetet mycket stora anspråk på resurser under de kommande åren. Mot denna bakgrund har ämbetet i sin femårsplan för perioden 1968/69—1972/73 i övrigt tagit upp endast områden som bedömts vara av särskild vikt för utvecklingen av hälso- och sjukvården. Sålunda lägger ämbetet fram förslag om en successiv utbyggnad av organisationen för näringsforskning. Denna del av utbyggnadsplanen utgår från betänkandet »Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudinriktning på näringslära» (Stencil E 1966: 20). Vidare pekar ämbetet på behovet av att kraftfulla insatser görs inom det psykiatriska området. Av särskild betydelse är enligt ämbetet att forskningen inom gränsområden till psykiatri, bl. a. läkemedelsområdet, erhåller ett effektivt stöd.

För att verksamheten vid de medicinska fakulteterna skall konsolideras och effektivteras inom ramen för den befintliga organisationen, föreslår ämbetet dels ökning av antalet kvalificerade medhjälpare och biträden, dels höjning av sakanlagen.

I fråga om professurer och laboraturer/prosekturer omfattar universitetskanslersämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. För den beslutade enheten för propedeutisk och klinisk utbildning i Linköping tar ämbetet upp ett antal professurer och laboraturer utan att ange ämnen. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professurer och laboraturer/prosekturer (1968/69 +1 107 000 kr.).

Ämne/läroanstalt	Professur	Lab./pros.	Anmärkning
<i>1968/69</i>			
Hygien (Uppsala) ¹	x		
Internmedicinskt specialämne (Lund/Malmö) ²	x		Medicin, särskilt endokrinologi. Förste innehavare B. Hökfelt
Internmedicinskt specialämne (Göteborg) ³	x		Medicin särskilt njursjukdomar
Kirurgi (Göteborg) ³	x		Kirurgi, särskilt transplantationskirurgi. Förste innehavare L.-E. Gelin
Kirurgiskt specialämne (Lund) ²	x		Kirurgi, särskilt urologi. Förste innehavare G. Jönsson
Kirurgiskt specialämne (Lund/Malmö) ²	x		Kirurgi, särskilt experimentell kirurgi
Klinisk bakteriologi (Uppsala) ⁴	x		Ordinarie sättnings av personlig professur för G. Laurell och återbesättande av vakansatt laboratur i bakteriologi
Klinisk bakteriologi (karolinska institutet)	x		Omvandling av laboratur
Klinisk kemi (karolinska institutet)	x		Omvandling av laboratur
Kliniska ämnen m. m. (Linköping)	3		Preliminärt förslag. Fr. o. m. 1.1.69
Medicinsk fysik (Uppsala) ⁴	x		
Neuropatologi (Göteborg)	x		Personlig för P. Sourander. Samtidigt vakansättning av prosektur i patologi
Neuropsykofarmakologi (karolinska institutet)		x	Laboratur. Bör sedermera ingå i psykiatrisk forskningsavdelning
Näringslära (Göteborg)	x		
Ortopedisk kirurgi (Lund/Malmö) ²	x		Förste innehavare A. Hulth
Pneumologi (Uppsala) ⁴	x		Omvandling av lärartjänst i Uo 22:25. Förste innehavare G. Dahlström
Rättsmedicin (Uppsala) ¹	x		
Röntgendiagnostik (Göteborg) ³	x		
Virologi (Umeå) ⁵		x	
<i>1969/70</i>			
Dermato-venereologi (Lund/Malmö) ²	x		
Gynekologisk radioterapi (Umeå)		x	Förste innehavare O. Kjellgren
Kirurgiskt specialämne (Umeå) ⁴	x		Urologi
Klinisk epidemiologi (Lund) ²	x		
Klinisk epidemiologi (Göteborg) ³	x		
Klinisk neurofysiologi	x		Anknytning till läroanstalt föreslås senare
Klinisk virologi (Göteborg)	x		Förste innehavare E. Lycke

Ämne/läroanstalt	Professur	Lab./pros.	Anmärkning
Näringslära (karolinska institutet)	x		
Oftalmiatrik (Lund/Malmö) ²	x		
Ortopedisk kirurgi (Göteborg) ³	x		
Oto-rhino-laryngologi (Lund/Malmö) ²	x		
Psykiatri (Lund/Malmö) ²	x		
Psykiatri (Göteborg) ³	x		
Psykiatri (rättspsykiatri) (Lund) ⁶	x		
Ospecificerade ämnen (Linköping)	8		Preliminärt förslag
<i>1970/71</i>			
Arbetsfysiologi		x	} Preliminära förslag. An- knytning till läroanstalt m. m. föreslås senare
Geriatrisk	x		
Medicinsk fysik (karolinska insti- tutet) ⁴		x	
Näringslära (Uppsala)	x		
Pediatrik (Lund/Malmö) ²	x		
Pediatrik (Göteborg) ³	x		
Psykiatri (Umeå)	x		
Yrkeshygien	x		Preliminärt förslag. An- knytning till läroanstalt föreslås senare
Ospecificerade ämnen (Linköping)	9		Preliminärt förslag
<i>1971/72</i>			
Internmedicinskt specialämne (ka- rolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.72
Kirurgi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.72
Klinisk bakteriologi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.72
Klinisk fysiologi (karolinska insti- tutet) ⁴	x		
Klinisk kemi (karolinska institu- tet) ⁴	x		
Medicin (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.72
Patologi (karolinska institutet) ⁴	x		
Psykiatri (Umeå)		x	Laboratur
Röntgendiagnostik (karolinska in- stitutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.72
Yrkesmedicin	x		Preliminärt förslag. An- knytning till läroanstalt föreslås senare
Ospecificerade ämnen (Linköping)	4	x	Preliminärt förslag
<i>1972/73</i>			
Dermato-venereologi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Kirurgiskt specialämne (karolin- ska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Klinisk epidemiologi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Klinisk farmakologi (karolinska institutet) ⁴	x		
Neurologi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Obstetrik-gynekologi (karolinska institutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Oftalmiatrik (karolinska institu- tet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73
Ortopedisk kirurgi (karolinska in- stitutet) ⁴	x		Fr. o. m. 1.1.73

Ämne/läroanstalt	Professur	Lab./pros.	Anmärkning
Oto-rhino-laryngologi (karolinska institutet) ¹	x		Fr. o. m. 1.1.73
Socialmedicinskt specialämne (karolinska institutet) ¹	x		Fr. o. m. 1.1.73
Ospecificerat ämne (Linköping)		x	Preliminärt förslag

¹ Enligt principbeslut (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 408, SU 42, rskr 125).

² Enligt principbeslut (prop. 1963: 142 s. 56, SU 112, rskr 264).

³ Enligt principbeslut (prop. 1965: 140 s. 67, SU 164, rskr 399).

⁴ Upptagen i 1963 års universitets- och högskolekommittés betänkande »Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader II» (SOU 1965: 12; jfr s. 92, 147 och 168).

⁵ Enligt principbeslut (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 248, SU 40, rskr 113).

⁶ Enligt principbeslut om inrättande av tjänsten (prop. 1961: 185 s. 47, 1 LU 49, rskr 398).

2. Forskardocent (karolinska institutet; fr. o. m. den 1 januari 1969) (+30 000 kr.).

3. 9 forskarassistenter (Uppsala 2, Lund 2, Göteborg 2, Umeå 2 samt karolinska institutet 1) (+414 000 kr.).

4. 2 500 assistenttimmar (Uppsala 2 000 och karolinska institutet 500) (+88 000 kr.).

5. 11 kvalificerade medhjälpare (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 4, Umeå 1 samt karolinska institutet 4) (+458 000 kr.).

6. 8 biträden (Uppsala 4, Göteborg 2 och karolinska institutet 2) (+184 000 kr.).

7. Övriga tjänster m. m. vid Uppsala universitet — enligt läkarutbildningsberedningens bedömning — för den av 1965 års riksdag beslutade ökade läkarutbildningen vid universitetet: universitetslektorat, 5 forskarassistenter, 5 725 assistenttimmar, 2 kvalificerade medhjälpare, 15 biträden samt indragning av 1 775 tidigare tilldelade assistenttimmar (jfr SOU 1965: 12 s. 92; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) (+662 000 kr.).

8. Övriga tjänster m. m. vid Lunds universitet enligt 1963 års principbeslut, varvid hänsyn tagits till att vissa tjänster redan inrättats i anledning av 1961 års riksdagsbeslut om ökad läkarutbildning vid universitetet (prop. 1961: 108, SU 130, rskr 328): 7 kliniska lärare, forskarassistent, 10 kliniska amanuenser samt 11 biträden (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264) (+677 000 kr.).

9. Övriga tjänster m. m. vid Göteborgs universitet enligt 1965 års riksdagsbeslut, varvid hänsyn tagits till att vissa tjänster redan inrättats i anledning av 1961 och 1962 års riksdagsbeslut om ökad läkarutbildning vid universitetet (prop. 1961: 108, SU 130, rskr 328; prop. 1962: 104, SU 144, rskr 322): 3 kliniska lärare, forskarassistent, 5 kliniska amanuenser och 5,5 biträden (prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399) (+400 000 kr.).

10. Övriga tjänster m. m. vid Umeå universitet — enligt läkarutbildningsberedningens bedömning — för den av 1965 års riksdag beslutade ökade läkarutbild-

ningen vid universitetet: 2 kliniska amanuenser, 5 450 assistenttimmar och 6 biträden (jfr SOU 1965: 12 s. 168; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) (+364 000 kr.).

11. Tjänster m. m. vid Uppsala universitet för blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning enligt förslag från utredningen rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m. (Stencil E 1966: 3): 5 universitetslektorat, 2 500 assistenttimmar och 3 biträden (+369 000 kr.).

12. Tjänster m. m. vid karolinska institutet för utbildning i näringslära enligt förslag från utredningen rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m. (Stencil E 1966: 20): universitetslektorat och 500 assistenttimmar (+82 000 kr.).

13. Höjning av kursanslag vid Göteborgs universitet (+75 000 kr.).

14. Löneomräkning (+3 556 000 kr.).

Härutöver har universitetskanslersämbetet i särskilda skrivelser föreslagit dels att Oscar Ekmans professur i ortopedi vid karolinska institutet får återbesättas under benämningen Oscar Ekmans professur i ortopedisk kirurgi, dels att professorerna i ortopedi vid universiteten i Uppsala, Göteborg och Umeå skall erhålla benämningen professur i ortopedisk kirurgi, dels ock att professuren i ortopedi vid universitetet i Lund får återbesättas som professur i ortopedisk kirurgi. Vidare har ämbetet föreslagit att nuvarande tjänst som lärare i ftisiologi — placerad i Uo 22:25 — vid universitetet i Lund och motsvarande tjänst i medicin, företrädesvis lungsjukdomarnas diagnostik och terapi — placerad i Ue 22:25 — vid karolinska institutet i samband med återbesättande omvandlas till extra laboraturer med benämningen medicin, särskilt lungmedicin.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 21 januari 1966 en organisationskommitté för anordnande av högre utbildning i Linköping. Till kommittén knöts bl. a. en subkommitté för den medicinska högre utbildningen i Linköping. Med skrivelse den 20 februari 1967 har organisationskommittén avlämnat ett av subkommittén utarbetat betänkande, »Linköpings högskola. Läkarutbildning i Linköping» (Stencil E 1967: 2). Betänkandet har remissbehandlats. Beredningen av förslaget är ännu inte slutförd.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anförde vid min anmälan av dels vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m., dels anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor.

Intagningskapaciteten vid läkarutbildning har innevarande läsår kommit upp till 844 platser. Därigenom har det mål för utbyggnaden, som statsmakterna fastställt (prop. 1965: 141 s. 135, SU 173, rskr 411), nåtts vid de medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå. En ny enhet för propedeutisk och klinisk utbildning startar i Linköping läsåret 1969/70 (jfr prop. 1965: 141 s. 136) med 84

platser per år för studerande som fullgjort sin utbildning i medicinskt teoretiska ämnen i Uppsala. Den sista etappen i utbyggnadsplanen — ytterligare 72 nybörjarplatser vid karolinska institutet — avses bli genomförd med början läsåret 1969/70. Kliniska utbildningsplatser i anslutning till denna intagningsökning kommer — inom ramen för den av Kungl. Maj:t den 17 december 1965 godkända överenskommelsen med Stockholms läns landsting — att anordnas vid det planerade sjukhuset i Huddinge fr. o. m. läsåret 1972/73.

Universitetskanslersämbetet har i sin utbyggnadsplan i fråga om professurer och laboratorer m. m. tagit upp bl. a. en professur i näringslära i Uppsala fr. o. m. budgetåret 1970/71. I överensstämmelse med vad jag tidigare anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor föreslår jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens be- myndigande att inrätta en professur i näringslära vid Uppsala universitet den 1 juli 1970.

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 408, SU 42, rskr 125) skall vid Uppsala universitet inrättas en professur i hygien och en professur i rättsmedi- cin den 1 juli 1968. Sistnämnda professur skall vara förenad med föreståndarskap för rättsläkarstationen i Uppsala. Jag beräknar nu medel för dessa tjänster.

Med hänsyn till att den ökade läkarutbildningen i Uppsala slår igenom i en rad ämnen nästa budgetår har universitetskanslersämbetet föreslagit vissa personalför- stärkningar. Förslagen grundas på den utredning som utförts av läkarutbildnings- beredningen och som redovisats i 1963 års universitets- och högskolekommittés be- tänkande (SOU 1965: 12 s. 92). I överensstämmelse med beredningens bedöm- ning har ämbetet fört fram förslag om bl. a. att ett ordinarie universitetslektorat i fysiologi skall inrättas den 1 januari 1969 samt att fem tjänster som forskarassistent knutna till vissa institutioner, vilka berörs av den ökade läkarutbildningen, skall tillföras organisationen nästa budgetår. Av dessa tjänster avses två bli inrättade den 1 januari 1969. Jag beräknar nu medel för här berörda tjänster. I detta sam- manhang beräknar jag vidare medel för ett ordinarie universitetslektorat i vartdera av ämnena medicinsk fysik och medicinsk kemi, beträffande det förstnämnda fr. o. m. den 1 januari 1969.

I det föregående har jag förordat att blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning skall starta i Uppsala höstterminen 1968. Med anledning härav finner jag — i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag — att bl. a. följande förstärkningar av undervisningsresurserna erfordras, nämligen ett ordinarie universitetslektorat i vart och ett av ämnena morfologi, medicinsk kemi, fysiologi och farmakologi, de båda sistnämnda fr. o. m. den 1 januari 1969. Vid min be- räkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag tagit hänsyn till detta. Vi- dare tar jag för ändamålet upp medel för 2 800 assistenttimmar, av vilka 750 fr. o. m. den 1 januari 1969. Med hänsyn till undervisningsbehovet i medicinsk mikrobiologi för studerande vid nyssnämnda utbildningslinje och i bakteriologi för medicine kandidater beräknar jag medel för ett ordinarie universitetslektorat i bak- teriologi fr. o. m. den 1 juli 1968.

Med anledning av förslag från universitetskanslersämbetet förordar jag att de befintliga professurerna i ortopedi vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet ges ämnesbenämningen ortopedisk kirurgi.

Budgetåret 1968/69 skall i överensstämmelse med statsmakternas beslut (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264) bl. a. följande tjänster inrättas vid universitetet i Lund, nämligen en professur i internmedicinskt specialämne med placering i Malmö, två professurer i kirurgiska specialämnena, av vilka den ena skall vara placerad i Malmö, samt en professur i ortopedisk kirurgi (ortopedi), placerad i Malmö. Universitetskanslersämbetet har föreslagit att professuren i internmedicinskt specialämne inrättas i medicin, särskilt endokrinologi, samt att professurerna i kirurgiska specialämnena ges benämningen kirurgi, särskilt experimentell kirurgi, i Malmö och kirurgi, särskilt urologi, i Lund. Jag biträder ämbetets förslag i fråga om tjänsternas inriktning. Vid min medelsberäkning utgår jag från att professuren i medicin, särskilt endokrinologi, kommer att inrättas den 1 juli 1968 samt de tre övriga professurerna den 1 januari 1969. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utse överläkaren vid Malmö allmänna sjukhus, docenten Bernt Hökfelt till förste innehavare av professuren i medicin, särskilt endokrinologi, överläkaren vid Lunds lasarett, docenten Gösta Jönsson till förste innehavare av professuren i kirurgi, särskilt urologi, samt överläkaren vid Malmö allmänna sjukhus, docenten Anders Hulth till förste innehavare av professuren i ortopedisk kirurgi. Dessas kompetens till professur i resp. ämne vitsordas i sakkunnigutlåtanden.

Vid universitetet i Göteborg skall i överensstämmelse med statsmakternas beslut (prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399) bl. a. följande tjänster inrättas nästa budgetår, nämligen en professur i internmedicinskt specialämne, en professur i röntgendiagnostik och en professur i kirurgiskt specialämne. Av dessa tjänster avses professuren i röntgendiagnostik senare bli placerad vid Östra sjukhuset. Universitetskanslersämbetet har föreslagit att professuren i internmedicinskt specialämne inrättas i medicin, särskilt njursjukdomar, samt att professuren i kirurgiskt specialämne ges benämningen kirurgi, särskilt transplantationskirurgi. Jag biträder ämbetets förslag i detta avseende. Vid min medelsberäkning utgår jag från att sistnämnda professur kommer att inrättas den 1 januari 1969 samt de båda övriga den 1 juli 1968. I annat sammanhang avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att utnämna professorn i kirurgi vid universitetet i Göteborg Lars-Erik Gelin till förste innehavare av professuren i kirurgi, särskilt transplantationskirurgi, samt överläkaren vid Sahlgrenska sjukhuset, docenten Ingemar Wickbom till förste innehavare av professuren i röntgendiagnostik. Wickboms kompetens för professur i detta ämne har styrkts i sakkunnigutlåtanden.

Enligt statsmakternas nyssnämnda beslut år 1965 skall vidare en professur i ortopedisk kirurgi (ortopedi) inrättas i Göteborg vid en i beslutet inte angiven tidpunkt och med framtida placering vid Östra sjukhuset. Sedan budgetåret 1958/59 finns vid Göteborgs universitet en för professorn Erik Moberg personlig professur i extremitetskirurgi, särskilt handkirurgi, förenad med överläkartjänst vid Sahlgren-

ska sjukhuset (jfr prop. 1958: 1 bil. 10 s. 183, SU B 48, rskr B 76). Till avlöningskostnaderna för nämnda professur bidrar staten med ett belopp motsvarande skillnaden mellan professorslön och överläkarlön. Med hänsyn till att den ökade läkarutbildningen i Göteborg berör ämnet ortopedi fr. o. m. vårterminen 1969 (jfr prop. 1965: 140 s. 66) föreslår jag att den år 1965 principbeslutade professuren i ortopedisk kirurgi inrättas den 1 januari 1969. Professorn Moberg, som förklarat sig beredd att gå över till professur på ordinarie stat, bör i annat sammanhang utnämnas till förste innehavare av den nya professuren, som så länge Moberg innehar tjänsten bör benämnas ortopedisk kirurgi med handkirurgi.

Det bör vidare nämnas att Kungl. Maj:t beslutat medge att vissa extra tjänster — däribland en tjänst som laborator i rörelseterapi och medicinsk rehabilitering samt två tjänster som universitetslektor, den ena i anatomi och den andra i klinisk fysiologi — får finnas inrättade vid Göteborgs universitet fr. o. m. den 1 juli 1967. Jag beräknar nu medel för dessa tjänster.

Vid Umeå universitet skall enligt statsmakternas beslut förra året (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 248, SU 40, rskr 113) inrättas en laboratur i virologi den 1 juli 1968. Jag beräknar nu medel för denna tjänst.

Jag har tidigare vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. förordat att utbildning i näringslära — i första hand inom ramen för filosofiska examina — skall anordnas vid karolinska institutet fr. o. m. höstterminen 1968. Med hänsyn till undervisningsbehovet vid denna utbildning läsåret 1968/69 beräknar jag medel för ett ordinarie universitetslektorat i näringslära samt för 1 000 assistenttimmar.

Docenten Eva Kleins förordnande som e. o. forskardocent vid karolinska institutet löper ut den 31 december 1968. Med hänsyn till att docenten Klein bör beredas förlängt förordnande beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som forskardocent vid denna läroanstalt fr. o. m. den 1 januari 1969. Jag räknar vidare medel för sex forskarassistenttjänster — fyra vid Lunds universitet, en vid Göteborgs universitet avsedd för ämnet allmän patologi och en vid karolinska institutet — gemensamma för medicinsk och odontologisk utbildning och forskning. I anslutning härtill räknar jag med att fyra tjänster som biträdande lärare i Ue 16 vid Lunds universitet kommer att dras in den 1 juli 1968.

Universitetskanslersämbetet har lagt fram förslag om en rad förstärkningsåtgärder som erfordras vid de olika läroanstalterna på grund av den pågående utbyggnaden av läkarutbildningen (jfr prop. 1961: 108, SU 130, rskr 328; prop. 1962: 104, SU 144, rskr 322; prop 1963: 142, SU 112, rskr 264; prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399). Jag tar nu i huvudsaklig överensstämmelse med ämbetets förslag upp medel för förstärkningsanordningar under nästa budgetår enligt följande sammanställning. Jag beräknar därutöver — med utgångspunkt i vad ämbetet i särskild skrivelse anfört om behovet av en gemensam tjänst för samordning och rationalisering av försöksdjursverksamheten på resp. universitetsort — 75 000 kr. för försök i detta avseende på två orter.

Tjänst m. m.	Ämne	Läroanstalt/tidpunkt/antal										Summa
		Uppsala universitet		Lunds universitet		Göteborgs universitet		Umeå universitet		Karolinska institutet		
		1.7.68	1.1.69	1.7.68	1.1.69	1.7.68	1.1.69	1.7.68	1.1.69	1.7.68	1.1.69	
Klinisk lärare	Kirurgi				2		1					11 ^a
	Medicin			1		1						
	Obstetrik-gyneko- logi									1		
	Ortopedi				2							
	Radio- terapi				1		1					
	Röntgen- diagnostik				1							
Forskarassi- stent				1 ¹		2		1			4	
Klinisk amanuens				10	4	2	3		2		21	
Assistent- timmar		3 000	3 225					5 450			11 675	
Kvalificerad medhjälpare			2								2	
Biträde		14 ²	2	4	7	6 ³		6			39	

¹ Tjänsten är avsedd företrädesvis för njurkliniken som förstärkning utöver den av kliniken redan disponerade tjänsten som forskarassistent (jfr. prop. 1962: 1 bil. 10 s. 348).

² Varav en med halvtidstjänstgöring.

³ Tjänsterna som klinisk lärare bör tills vidare inrättas som extra tjänster, bl. a. i avvaktan på ställningstagande till de förslag som lagts fram av 1963 års klinikutredning (SOU 1966: 37).

Vid min medelsberäkning har jag vidare beaktat att kursanslaget vid medicinska fakulteten i Göteborg bör förstärkas. Jag har även tagit hänsyn till att vissa av de förstärkningsanordningar som nu föreslås medför att de assistenttimmar som tas upp i följande sammanställning inte kommer att erfordras fr. o. m. nästa budgetår.

Läroanstalt	Institution	Antal assistenttimmar
Uppsala universitet	Medicinsk mikrobiologi	1 000
	Farmakologiska	775
Lunds universitet	Institutionen för medicinsk mikrobiologi i Lund	1 000
	Kliniskt-bakteriologiska institutonen i Malmö	1 000
	Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet i Lund	1 000
	Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet i Malmö	1 000

Jag avser att vid min anmälan i det följande av avlöningsanslaget till odontologiska fakulteterna m. m. ta upp ett förslag om ökad utbildning av tandläkare i Göteborg. I anslutning härtill beräknar jag under förevarande anslag medel för kursgivning m. m. i vissa medicinskt teoretiska ämnen.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (71 123 000 + 3 776 000 + 3 556 000 =) 78 455 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta och ändra benämningen på professorer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Medicinska fakulteterna m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 78 455 000 kr.

E 11. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	21 354 328
1967/68 Anslag	21 287 000
1968/69 Förslag	24 504 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnaderna för de odontologiska fakulteterna vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare utgår från detta anslag avlöningsmedel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitetskanslers- ämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	295	+ 43,5	+29,5
Övrig personal	390	+ 63	+61
	685	+106,5	+90,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	12 039 000	+2 370 000	+1 833 000
Avlöningar till övrig personal	9 248 000	+1 401 000	+1 384 000
	21 287 000	+3 771 000	+3 217 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet nämner inledningsvis att utbildningen vid den nya odontologiska fakulteten i Göteborg — som har en intagningskapacitet av 100 platser per år — startade med de prekliniska kurserna vårterminen 1967 (jfr prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364). Undervisningen i teknologi börjar vårterminen 1968 och kurserna i kliniska ämnen vårterminen 1969.

Antalet nybörjarplatser vid de fyra odontologiska fakulteterna uppgår f. n. till sammanlagt 360 per år. Enligt ämbetet bör alla möjligheter att öka utbildningen av tandläkare tas till vara. En av ämbetet tillsatt kommitté utreder bl. a. förutsättningarna för att under en övergångsperiod höja intagningskapaciteten vid stockholmsfakulteten. Ämbetet undersöker vidare möjligheterna att få till stånd viss kapacitetsökning även vid fakulteterna i Lund/Malmö och Göteborg.

Tandläkarutbildningen i Stockholm och Lund/Malmö å den ena sidan och i Göteborg och Umeå å den andra företer vissa skillnader vad gäller såväl innehåll som organisation. Enligt ämbetets mening är det angeläget att utbildningen till sitt innehåll blir likvärdig vid samtliga odontologiska fakulteter i landet. Ämbetet föreslår vissa åtgärder i detta syfte.

Den mycket resurskrävande utbyggnaden av göteborgsfakulteten utgör — tillsammans med bristen på vetenskapligt meriterade tandläkare — motiv för att ämbetet för budgetåret 1968/69 begär endast ett fåtal tjänster, däribland vissa som forskarassistent, vid de äldre fakulteterna.

I fråga om professorer och laboraturer redovisar universitetskanslersämbetet den av statsmakterna år 1967 godkända, reviderade tidsplanen för utbyggnaden av odontologiska fakulteten i Göteborg (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 255, SU 40, rskr 113). I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professorer och laboraturer (vid Göteborgs universitet) (1968/69 +458 000 kr.).

Ämne	Professur	Laboratur	Anmärkning
<i>1968/69</i>			
Cariologi	x ¹		Fr. o. m. 1.1.69
Endodonti		x ¹	Fr. o. m. 1.1.69
Farmakologi		x	
Klinisk bettfysiologi		x ¹	Fr. o. m. 1.1.69
Odontologisk röntgendiagnostik ..	x ¹		Fr. o. m. 1.1.69
Oral histopatologi	x		
Oral kirurgi	x ¹		Fr. o. m. 1.1.69
Ortodonti	x ¹		Fr. o. m. 1.1.69
Parodontologi	x ¹		Fr. o. m. 1.1.69
<i>1969/70</i>			
Protetik	x ¹		
<i>1970/71</i>			
Pedodonti	x ¹		

¹ Tillika övertandläkare.

2. Övriga tjänster m. m. vid Göteborgs universitet enligt 1965 års principbeslut: 4 lärare, tillika biträdande övertandläkare, 9 assistenttandläkare, 3 assistenter, 9 förste amanuenser, 12 tredje amanuenser, kvalificerad medhjälpare, 62 biträden samt vissa arvoden vid tandläkar- och tandteknikerutbildningen (prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364) (+1 856 000 kr.).

3. 4 forskarassistenter (Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1 och karolinska institutet 1) (+184 000 kr.).

4. 2 assistenttandläkare (Umeå) (+114 000 kr.).

5. Assistent (karolinska institutet) (+35 000 kr.).

6. Höjning av kursanslag vid Lunds universitet och karolinska institutet (+60 000 kr.).

7. Löneomräkning (+1 064 000 kr.).

Universitetskanslersämbetet har i särskild skrivelse föreslagit att intagningskapaciteten vid odontologiska fakulteten i Göteborg skall ökas från 100 platser till 120 fr. o. m. läsåret 1968/69. I skrivelsen framhålls att lokalmässiga förutsättningar för en sådan ökning föreligger. Vidare har byggnadsstyrelsen efter samråd med LUP-kommittén för Göteborg angett att kostnaderna för ändrings- och kompletteringsarbeten i samband härmed av styrelsen uppskattas till ca 2,1 milj. kr.

Enligt styrelsen kan dessa kostnader eventuellt rymmas inom den i prop. 1967: 104 (s. 10 och 18) angivna kostnadsramen för nybyggnaden för odontologiska fakulteten i Göteborg.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Uppbyggnaden av odontologiska fakulteten i Göteborg fortgår enligt tidigare fastställda riktlinjer (jfr prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364). Vid början av vårterminen 1969 kommer den första studerandegruppen — vilken startade sin utbildning vid fakulteten vårterminen 1967 — att nå fram till studier i kliniska ämnen. Vad gäller den planerade utbyggnaden av utbildningskapaciteten vid odontologiska fakulteten i Stockholm (jfr prop. 1965: 141 s. 140) vill jag erinra om det utredningsarbete som pågår — inom en av universitetskanslersämbetet tillsatt kommitté — i syfte att en odontologisk utbildningsenhet skall komma till stånd i anslutning till det blivande undervisningssjukhuset i Huddinge.

Enligt det av Kungl. Maj:t den 22 oktober 1965 godkända avtalet med Göteborgs stad om odontologisk utbildning i Göteborg m. m. skall verksamheten vid centraltandpolikliniken på Sahlgrenska sjukhuset övertas av tandsjukvårdscentralen vid odontologiska fakulteten (jfr prop. 1964: 161 s. 41). Av uppgifter som jag inhämtat från vederbörande statliga och kommunala myndigheter framgår att förutsättningar — bl. a. i fråga om lokaler — för att tandsjukvårdscentralen skall ta över ansvaret för nämnda verksamhet kommer att föreligga den 1 januari 1969. Vid min beräkning i det följande av medelsbehovet för göteborgsfakulteten utgår jag från att tandsjukvårdscentralen skall successivt träda i funktion med början vid årsskiftet 1968/69.

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag räknar jag med att den av statsmakterna år 1964 beslutade nya tandteknikerskolan i Göteborg, vilken skall knytas till odontologiska fakulteten, kommer att starta sin verksamhet den 1 juli 1968 (jfr prop. 1964: 161 s. 67). Till frågan om avveckling av den befintliga fristående tandteknikerskolan i Göteborg — för vilken medel f. n. anvisas från förevarande anslag — är jag inte beredd att nu ta ställning.

I samband med uppförandet av byggnaden för odontologiska fakulteten i Göteborg har det visat sig, att möjlighet finns att utan genomgripande omdispositioner av lokalerna öka intagningskapaciteten från 100 till 120 platser per år. Det är enligt min mening angeläget att alla möjligheter tas till vara att för rimlig kostnad höja kapaciteten för tandläkarutbildning. Jag har vid min medelsberäkning under avlöningsanslaget till medicinska fakulteterna m. m. beaktat det ökade medelsbehov för preklinisk utbildning, som uppstår nästa budgetår vid en sådan kapacitetsökning i Göteborg. Vidare avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att ge byggnadsstyrelsen i uppdrag att utföra de av styrelsen angivna byggnadsarbetena.

I överensstämmelse med statsmakternas beslut (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 255,

SU 40, rskr 113) skall under budgetåret 1968/69 inrättas följande högre tjänster vid Göteborgs universitet, nämligen den 1 juli 1968 en professur i oral histopatologi och en laboratur i farmakologi samt den 1 januari 1969 en professur i vart och ett av ämnena cariologi, odontologisk röntgendiagnostik, oral kirurgi, ortodonti och parodontologi jämte en laboratur i vartdera av ämnena endodonti och klinisk bettfysiologi. Innehavarna av sistnämnda sju tjänster skall tillika ha ställning som övertandläkare. Jag beräknar nu medel för samtliga här nämnda nio tjänster.

Under förevarande anslag beräknar jag vidare medel för en tjänst som forskarassistent vid universitetet i Lund. Vid min anmälan av avlöningsanslaget till medicinska fakulteterna m. m. har jag beräknat medel för bl. a. sex forskarassistenttjänster — fyra vid Lunds universitet, en vid Göteborgs universitet och en vid karolinska institutet — gemensamma för medicinsk och odontologisk utbildning och forskning. Med hänsyn härtill räknar jag under förevarande anslag med att en tjänst som biträdande lärare i Ue 16 vid karolinska institutet kommer att dras in den 1 juli 1968 samt att nu utgående kursanslag vid odontologiska fakulteten i Lund kommer att minska med 50 000 kr.

I huvudsaklig överensstämmelse med fastställda riktlinjer för uppbyggnaden av göteborgsfakulteten har universitetskanslersämbetet lagt fram förslag om ytterligare ett stort antal tjänster, som fr. o. m. nästa budgetår fordras för tandläkar- och tandteknikerutbildningen i Göteborg. Jag beräknar nu medel för sådana tjänster m. m. enligt följande sammanställning.

Ämne m. m.	Tjänst m. m.	Tidpunkt/antal		Anmärkning
		1.7.68	1.1.69	
Endodonti	Assistenttandläkare		1	
	Assistenttimmar		500	
Farmakologi	Assistenttimmar	1 000		
Histopatologi	Assistenttimmar		1 500	
Intern medicin	Assistenttimmar		225	
Allmän kirurgi	Assistenttimmar	225		
Klinisk bettfysiologi	Assistenttandläkare		1	
	Assistenttimmar		500	
Kliniskt laboratorium	Assistenttimmar		1 000	
Oral diagnostik	Assistenttandläkare	2		
Oral kirurgi	Lärare		1	Tillika bitr. övertandläkare
	Assistenttandläkare		1	
Ortodonti	Assistenttandläkare		1	
Patologi	Assistenttimmar	1 225		Gemensamma med medicinska fakulteten
Röntgendiagnostik	Lärare		1	Tillika bitr. övertandläkare
	Assistenttandläkare		1	
Teknologi	Lärare	1		Tillika bitr. övertandläkare
	Assistenttandläkare	1		
	Assistenttimmar	500		
	Biträdande lärare i Ae 20 (teknologi)	1		Avsedd för tandteknikerskolan
—	Assistenttimmar		2 025	9 kursamanuenser
—	Biträden	12	43	2 gemensamma med medicinska fakulteten
—	Biträden	5		Avsedda för tandteknikerskolan

Härutöver beräknar jag medel för kursgivning i Göteborg i allmän kirurgi, medicin och psykologi/psykiatri med sammanlagt 22 000 kr. För arvoden åt lärare m. fl. vid den nya tandteknikerskolan beräknar jag vidare 27 000 kr. samt för ersättning till vissa tandteknikerpraktikanter vid denna skola fr. o. m. den 1 januari 1969 totalt 83 000 kr.

Liksom universitetskanslersämbetet finner jag det önskvärt att utbildningen vid de odontologiska fakulteterna sker inom ramen för i huvudsak enhetliga utbildnings- och studieplaner. För att en omläggning av gällande planer vid stockholmsfakulteten skall komma till stånd räknar jag för nästa budgetår med 15 000 kr. för höjning av kursanslag.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (21 287 000 + 2 153 000 + 1 064 000 =) 24 504 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 24 504 000 kr.

E 12. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	2 646 101
1967/68 Anslag	2 942 000
1968/69 Förslag	3 338 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnaderna för fakulteten vid farmaceutiska institutet i Stockholm. Vid institutet utbildas såväl apotekare som receptarier.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitetskanslersämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	50	+2,5	+3
Övrig personal	38	+7	+4
	88	+9,5	+7
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	2 118 000	+243 000	+265 000
Avlöningar till övrig personal	831 000	+215 000	+131 000
	2 949 000	+458 000	+396 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från donationsfond	7 000	of.	of.
Nettoutgift	2 942 000	+458 000	+396 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar om statsmakternas beslut år 1965 rörande den farmaceutiska forsknings- och utbildningsorganisationen (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411).

Detta beslut innebär bl. a. att utbildningen till apotekarexamen skall ersättas med en ny utbildningsordning som leder till farmacie kandidatexamen efter fem terminers grundutbildning och till farmacie magisterexamen efter ytterligare tre terminers studier. Den nya utbildningsordningen tillämpas från början av innevarande läsår.

Den farmaceutiska utbildnings- och forskningsenheten skall enligt 1965 års beslut successivt flyttas över till Uppsala och där ingå i universitetet, tills vidare som en farmaceutisk fakultet. I samband med flyttningen avses intagningskapaciteten bli ökad från nuvarande 80 till 120 nybörjarplatser per år.

Enligt ett utredningsförslag om »Blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning» (Stencil E 1966: 3) skall under de avslutande tre terminerna finnas — utöver den farmaceutiska linje som leder till apotekarlegitimation — en medicinsk linje utformad med hänsyn till bl. a. läkemedelsindustrins behov. Förslaget jämte synpunkter som förts fram vid remissbehandlingen av betänkandet har återgetts i det föregående vid anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. Ämbetet räknar med att undervisningen i berörda medicinska ämnen skall anordnas med början vårterminen 1969. Under det första året — innan några farmacie kandidater ännu examinerats — beräknas endast naturvetare med kemisk grundutbildning deltaga i utbildningen på medicinska linjen.

Slutligen erinrar ämbetet om att yrkesutbildningsberedningen f. n. utreder förutsättningarna för att anordna receptarieutbildning inom yrkesskoleorganisationen.

Universitetskanslersämbetets förslag till nya tjänster m. m. avser i huvudsak budgetåret 1968/69. I fråga om professorer omfattar dock förslaget en plan för utbyggnaden under de närmast följande budgetåren. Förslaget innebär i korthet.

1. Professorer (1968/69 + 85 000 kr.).

Ämne	Professur	Anmärkning
<i>1968/69</i>		
Analytisk farmaceutisk kemi	x	Omvandling av laboratur. Förste innehavare G. Schill
Biokemi ¹	x	
Oorganisk och fysikalisk kemi	x	Omvandling av laboratur. Förste innehavare A. Ågren
<i>1969/70</i>		
Toxikologi ¹	x	
<i>1970/71</i>		
Mikrobiologi ¹	x	Omvandling av vakant laboratur i Ue 20 i farmaceutisk mikrobiologi

¹ Enligt principbeslut (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411). Enligt samma beslut skall benämningen på den nuvarande professuren i farmakodynamik och toxikologi den 1 juli 1969 ändras till farmakologi.

2. 1 500 assistenttimmar (+ 53 000 kr.).
3. Kvalificerad medhjälpare (+ 37 000 kr.).
4. 6 biträden (+ 136 000 kr.).
5. Löneomräkning (+ 147 000 kr.).

Härutöver föreslår ämbetet att den av statsmakterna år 1965 beslutade omvandlingen den 1 juli 1968 av laboraturen i galenisk farmaci i Ug 20 till tjänst som förste forskningsingenjör skjuts upp till den 1 juli 1970 (jfr prop. 1965: 141 s. 189).

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Den framtida utformningen av den farmaceutiska utbildnings- och forskningsorganisationen har — som nyss framgått — fastställts av statsmakterna på grundval av förslag i prop. 1965: 141 (SU 173, rskr 411). Fr. o. m. höstterminen 1967 tilllämpas en ny utbildningsordning, som efter fem terminer leder till farmacie kandidatexamen och efter ytterligare tre terminer till farmacie magisterexamen. Ett genomförande av mitt förslag i det föregående — under vissa gemensamma frågor — angående blandad medicinsk och farmaceutisk-kemisk utbildning medför att fr. o. m. vårterminen 1970 utbildningen efter farmacie kandidatexamen kommer att kunna bedrivas vid dels en farmaceutisk linje, dels en medicinsk linje.

Statsmakternas beslut år 1965 innebär vidare att farmaceutiska fakulteten skall flyttas över från Stockholm till Uppsala, där de farmaceutiska ämnena kommer att placeras i nybyggnader på Artillerifältet. Därvid skapas utrymme för en ökning av intagningskapaciteten från 80 till 120 platser per år. Med hänsyn till bl. a. de vidgade utbildningsuppgifterna skall — enligt samma beslut — personalorganisationen under de närmaste åren successivt förstärkas. Sålunda skall en professur i biokemi inrättas vid farmaceutiska institutet den 1 juli 1968. Jag beräknar nu medel för denna tjänst.

I sina anslagsframställningar framhåller universitetskanslersämbetet att såväl analytisk farmaceutisk kemi som oorganisk och fysikalisk kemi täcker centrala områden inom den farmaceutiska forskningen. Dessutom har forskningen i de båda ämnena enligt ämbetet stor betydelse för den industriella produktionen av läkemedel. Mot denna bakgrund finner ämbetet att de befintliga laboratorerna i nämnda ämnen — en i vardera ämnet — bör omvandlas till professurer. Jag delar ämbetets uppfattning och föreslår att laboraturen i analytisk farmaceutisk kemi och laboraturen i oorganisk och fysikalisk kemi vid farmaceutiska institutet den 1 juli 1968 omvandlas till professurer i samma ämnen. Vid bifall till förslag härom avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att innehavarna av de nuvarande laboratorerna, farmacie doktorerna Göran Schill och Allan Ågren, utses till första innehavare av professuren i analytisk farmaceutisk kemi resp. professuren i oorganisk och fysikalisk kemi. Dessas kompetens till professur i resp. ämne vitsordas i sakkunnigutlåtanden.

Enligt förut nämnda beslut år 1965 skall den befintliga laboraturen i Ue 20 i farmaceutisk mikrobiologi omvandlas till professur i mikrobiologi. I beslutet anges inte när omvandlingen skall komma till stånd. Universitetskanslersämbetet har — med utgångspunkt i att resurserna för ämnet mikrobiologi i Uppsala skall samordnas mellan den farmaceutiska, den medicinska och den matematisk-naturvetenskap-

liga fakulteten — funnit det angeläget att beslut nu fattas om tidpunkten för omvandlingen. I överensstämmelse med ämbetets förslag förordar jag att ifrågavarande laboratur omvandlas till professor den 1 juli 1970.

Den befintliga laboraturen i Ug 20 i galenisk farmaci skall enligt 1965 års beslut omvandlas till tjänst som förste forskningsingenjör den 1 juli 1968. På grund av ämbetets förslag räknar jag med att denna omvandling skall anstå till den 1 juli 1970. För nästa budgetår beräknar jag vidare medel för ytterligare 40 lektorstimmar, 2 000 assistenttimmar samt fyra biträdestjänster.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (2 942 000 + 249 000 + 147 000 =) 3 338 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 338 000 kr.

E 13. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	65 783 189
1967/68 Anslag	68 313 000
1968/69 Förslag	73 347 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids i första hand avlöningskostnader för de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt för den matematisk-naturvetenskapliga utbildning och forskning som anordnas inom Umeå universitets filosofiska fakultet. Vidare utgår från detta anslag sådana avlöningsmedel som hänger samman med dels utbildningen till filosofiska examina i vissa ämnen vid Chalmers tekniska högskola, dels vissa delar av utbildningen inom ämnesområdet informationsbehandling vid denna högskola och tekniska högskolan i Stockholm.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	1 343,5	+103,5	+29
Övrig personal	581,5	+ 64	+18
	1 925	+167,5	+47
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar till lärarpersonal	54 443 000	+7 542 000	+3 901 000
Avlöningar till övrig personal	14 044 700	+2 414 000	+1 135 000
	68 487 700	+9 956 000	+5 036 000
Uppbördsmedel			
Avkastning från vissa fonder m. m.	174 700	+ 2 000	+ 2 000
Nettoutgift	68 313 000	+9 954 000	+5 034 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar om att tillströmningen av studerande till de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna under de senaste åren ökat mindre än vad som förut-sattes i förarbetena till prop. 1965: 141 angående utbyggnaden av universitet och högskolor m. m. Enligt en preliminär prognos av statistiska centralbyrån våren 1967 kommer denna utveckling att medföra att antalet närvarande studerande vid dessa fakulteter i början av 1970-talet uppgår till ca 15 000. Därmed skulle de be-räkningar som låg till grund för nämnda proposition underskridas med ca 8 000 studerande. Ämbetet anger som en tänkbar förklaring till den hittillsvarande ut-vecklingstendensen att bl. a. de tekniska utbildningslinjerna byggts ut kraftigt un-der början av 1960-talet. Vidare torde enligt ämbetet många elevers svårigheter med de naturvetenskapliga ämnena i gymnasiet påverka valet av ämneskombina-tion vid övergången till universitetsstudier.

Den naturvetenskapliga utbildningen vid universiteten bör enligt ämbetet göras mer användbar på den fria arbetsmarknaden. De studerande bör därför — fram-håller ämbetet — ges möjlighet att välja utbildningslinjer som innehåller såväl teoretiska kurser som tillämpade och direkt yrkesinriktade moment. Förslag i denna riktning kan väntas som resultat av pågående utredningsarbete inom ämbetet.

För att samhällets ökade krav på utbildning och forskning på det naturveten-skapliga området skall kunna mötas är det enligt ämbetets mening nödvändigt att förevarande fakulteter erhåller ytterligare resurser. Ämbetet föreslår i första hand en effektivisering av den befintliga organisationen genom att antalet kvalificerade medhjälpare och biträden ökas och sakanslagen höjs.

I en femårsplan för utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga forsk-ningsorganisationen pekar ämbetet särskilt på den centrala ställning det biologiska ämnesområdet intar. Den av ämbetet tillsatta biologiutredningen lade i februari 1967 fram en utbyggnadsplan för det biologiska grundforskningsområdet. Utbyg-gnaden föreslås ske genom differentiering och specialisering mellan fakulteterna. Därvid bör enligt utredningen särskild vikt läggas vid dels miljövärds- och natur-resursfrågorna, dels vissa relativt nya ämnesområden, bl. a. molekylär biologi och mikrobiologi. Ämbetet anmäler att det ännu inte tagit slutlig ställning till de för-slag biologiutredningen fört fram.

I fråga om professurer och laboraturer omfattar universitetskanslersämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser äm-betets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professurer och laboraturer (1968/69 + 680 000 kr.).

Ämne/läroanstalt	Professur	Laboratur	Anmärkning
1968/69			
Fasta tillståndets fysik (Uppsala)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare O. Beckman
Fysik, särskilt atom- och molekyl-spektroskopi (Uppsala)	x		

Ämne/läroanstalt	Professur	Laboratur	Anmärkning
Hållfasthetslära (Uppsala)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare H. C. Fischer
Informationsbehandling, särskilt numerisk analys (Umeå)	x		
Teoretisk fysik, särskilt kvantkemi (Stockholm)	x		Första innehavare Inga Fischer-Hjalmar
Biokemisk molekylspektroskopi (Göteborg)		x	Personlig för T. Vänngård. Förste innehavare P. Kierkegaard
Strukturkemi (Stockholm)	x		Personlig för B. Kihlman
Biokemisk cytogenetik (Uppsala)	x		
Ekologisk botanik (Stockholm) . .	x		
Entomologi (Uppsala)	x		Personlig för B. Kullenberg. Vakanssättning av laboratur
Kvartärgeologi (Uppsala)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare S. Florin
Kvartärgeologi (Lund)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare T. Nilsson
Kvartärgeologi (Stockholm)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare C-G. Wenner
Marineologisk botanik (marin botanik) (Göteborg)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare T. Levring
Molekylärbiologi (Uppsala)	x		
Skoglig produktionslära (Umeå) .		x	Extra laboratur. Principbeslut (prop. 1967: 51, JoU 12, rskr 164)
Zoofysiologi (Stockholm)	x		Personlig för T. Gustafson. Vakanssättning av laboratur
<i>1969/70</i>			
Fysik (Stockholm)	x		Personlig för T. R. Gerholm. Vakanssättning av laboratur
Fysik, särskilt fasta tillståndets fysik (Umeå)	x		
Matematisk statistik, särskilt försäkringsmatematik (Stockholm)		x	
Biokemi (Uppsala)	x		Principbeslut (prop. 1967:1 bil. 10 s. 265, SU 40, rskr 113)
Oorganisk kemi (Uppsala)		x	
Fysiologisk botanik (Uppsala) . .		x	
Mikrobiologi (Göteborg)	x		
Naturgeografi (Stockholm)	x		Personlig för V. Schytt
Naturgeografi med samhällsplanning (Umeå)		x	
<i>1970/71</i>			
Geodesi (Uppsala)		x	Förste innehavare E. Tengström
Geokosmofysik (Uppsala)		x	
Matematik (Umeå)	x		
Meteorologi, särskilt atmosfärens och hydrosfärens kemi (Stockholm)	x		Personlig för E. Eriksson

Ämne/läroanstalt	Professur	Laboratur	Anmärkning
Teoretisk fysik (Uppsala)	x		
Fysikalisk kemi (Lund)		x	
Oorganisk kemi (korrosionsforsk- ning) (Göteborg)		x	
Organisk kemi (Uppsala)		x	
Biokemisk molekylärbiologi (Stockholm)	x		
Zoofysiologi (Uppsala)		x	
<i>1971/72</i>			
Astronomi (Lund)		x	
Astronomi, särskilt astrofysik (Göteborg)	x		
Experimentell meteorologi (Upp- sala)		x	
Matematik (Stockholm)	x		
Teoretisk fysik (Stockholm)		x	
Analytisk kemi (Stockholm)	x		Omvandling av laboratur
Organisk kemi (Lund)		x	
Ekologisk zoologi (Lund)		x	
Mikrobiologi (Stockholm)	x		
Populationsgenetik (Umeå)	x		
<i>1972/73</i>			
Fysik (synkrotronavdelningen, Lund)		x	
Fysik (Lund)	x		Personlig för K. Kristians- son
Informationsbehandling (Göte- borg)	x		
Matematiskt-statistiskt ämne (Gö- teborg)		x	Högre tjänst
Matematiskt-statistiskt ämne (Umeå)		x	Högre tjänst
Oorganisk kemi (Lund)		x	
Organisk kemi (Stockholm)		x	
Cellfysiologisk mikrobiologi (Umeå)	x		
Fysiologisk botanik (Lund)		x	
Marinekologisk zoologi (Göte- borg)	x		

2. 3 docenter (Umeå) och 9 forskarasistenter (Uppsala 2, Lund 1, Göteborg 1, Stockholm 2, Umeå 2 och Chalmers tekniska högskola 1) (+ 561 000 kr.).

3. 2 universitetslektorer i Uo 22: 25 (Uppsala) (+ 128 000 kr.).

4. 20 000 assistenttimmar (+ 710 000 kr.).

5. 15 kvalificerade medhjälpare (Uppsala 3, Lund 8, Stockholm 2, Umeå 1 och Chalmers tekniska högskola 1) och 49 biträden (Uppsala 13, Lund 9, Göteborg 2, Stockholm 12, Umeå 4 och Chalmers tekniska högskola 9) (+ 1 697 000 kr.).

6. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 2 700 000 kr.).

7. Löneomräkning (+ 3 416 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

I förra årets statsverksproposition (bil. 10 s. 264) redogjorde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet för utbyggnadsplanerna i fråga om Artillerifältet i Uppsala. Därvid angavs som primära mål för planeringsarbetet dels samordning av resurserna för ämnena mikrobiologi och biokemi mellan de farmaceutiska, medicinska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna, dels samverkan mellan grundforskning och industriellt utvecklingsarbete, exempelvis inom läkemedelsindustrin. I anslutning till sin redogörelse föreslog dåvarande departementschefen att utbildnings- och forskningsorganisationen i nämnda ämnen skulle förstärkas med en professur i mikrobiologi den 1 juli 1967 och en professur i biokemi den 1 juli 1969. Riksdagen beslöt i enlighet härmed (SU 40, rskr 113). Vid min anmälan i det föregående av avlöningsanslaget till farmaceutiska fakulteten m. m. har jag föreslagit att den nuvarande laboraturen i farmaceutisk mikrobiologi skall omvandlas till professur i mikrobiologi den 1 juli 1970. I samband med farmaceutiska fakultetens överflyttning till Uppsala kommer även denna tjänst att gå in i den biovetenskapliga organisationen på Artillerifältet. Detsamma gäller för den professur i biokemi, för vilken jag i överensstämmelse med statsmakternas beslut (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) har beräknat medel under sistnämnda anslag fr. o. m. budgetåret 1968/69.

Universitetskanslersämbetet har i sina anslagsframställningar föreslagit att ytterligare två professurer — en i biokemisk cytogenetik och en i molekylärbiologi — skall inrättas vid Uppsala universitet med anknytning till forskningsorganisationen på Artillerifältet. Till förslaget om den förstnämnda tjänsten kommer chefen för utbildningsdepartementet att ta ställning vid sin anmälan av anslaget till naturvetenskaplig forskning. Ämnet molekylärbiologi har enligt ämbetet intagit en central ställning under de senaste årens snabba utveckling på det biologiska forskningsområdet. Liksom ämbetet anser jag att detta ämne bör bli företrätt av professor även i vårt land. Den molekylärbiologiska forskningen är beroende av samverkan med närliggande medicinska och naturvetenskapliga ämnen. Enligt min mening talar starka skäl för att forskningsresurserna i ämnet byggs ut i första hand inom den biovetenskapliga organisationen på Artillerifältet. Med hänsyn härtill föreslår jag att Kungl. Maj:t nu inhämtar riksdagens bemyndigande att inrätta en professur i molekylärbiologi vid Uppsala universitet den 1 juli 1970.

Under ledning av laboratorn Bertil Kullenberg bedrivs vid Uppsala universitet omfattande forskarutbildning och avancerad experimentell ekologisk forskning rörande insekter. Undersökningarna har bl. a. öppnat nya vägar för bekämpning av skadeinsekter inom jord- och skogsbruket. I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag förordar jag att en för Kullenberg personlig professur i entomologi inrättas vid Uppsala universitet den 1 juli 1968. Dennes kompetens till professur i ämnet vitsordas i sakkunnigutlåtanden. Den laboratur i entomologi som Kullenberg nu innehar bör hållas obesatt så länge denne står kvar som inne-

havare av den personliga professuren. I anslutning till mitt förslag om professuren beräknar jag medel för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Enligt statsmakternas beslut förra året (prop. 1967: 51, JoU 12, rskr 164) skall den 1 juli 1968 på försök inrättas en extra laboratur i skoglig produktionslära vid Umeå universitet. Jag beräknar nu medel för denna tjänst samt för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete. Till universitetskanslersämbetets förslag om omvandling av laboraturerna i fasta tillståndets fysik och hållfasthetslära vid Uppsala universitet till professorer i samma ämnen återkommer jag i det följande vid min anmälan av avlöningsanslaget till de tekniska fakulteterna m. m.

Universitetskanslersämbetet har vidare i sina anslagsframställningar föreslagit att en professur i ekologisk botanik skall inrättas vid Stockholms universitet den 1 juli 1968. Med anledning härav vill jag erinra om vad jag i det föregående under vissa gemensamma frågor anfört beträffande prövning av bl. a. ämnesbenämning av högre lärartjänst när sådan tjänst blir ledig. Vid Stockholms universitet finns f. n. en professur i morfologisk botanik, som på grund av den nuvarande innehavarens pensionsavgång kommer att bli ledig inom de närmaste åren. Förslaget om en professur i ekologisk botanik vid universitetet bör enligt min mening övervägas i samband med den förestående omprövningen av bl. a. ämnesinnehållet för nyssnämnda befintliga professur.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t föreskrivit att professuren i ärftlighetslära vid universitetet i Lund fr. o. m. den 1 juli 1968 skall benämnas professur i genetik samt att benämningen på professuren i geografi, särskilt naturgeografi, vid universitetet i Uppsala skall i samband med tjänstens återbesättning ändras till professur i naturgeografi.

Vidare har Kungl. Maj:t beslutat inrätta ett ordinarie universitetslektorat i fysiologisk botanik vid universitetet i Lund den 1 juli 1967. Jag beräknar nu medel för denna tjänst.

I de matematisk-naturvetenskapliga ämnena vid universitetet i Umeå har det enligt universitetskanslersämbetet visat sig svårt att på grund av brist på docent- och forskarassistenttjänster bygga upp en forskningsorganisation. Med hänsyn härtill tar jag upp medel för tre docenttjänster och en forskarassistenttjänst vid Umeå universitet från den 1 juli 1968. Jag räknar vidare medel för ytterligare en forskarassistenttjänst vid vardera av universiteterna i Lund och Stockholm.

Som jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteterna m. m. är jag inte nu — i avvaktan på ställningstagandena till det förslag rörande fasta studiegångar, som väntas från universitetskanslersämbetet — beredd att ta ställning till frågan om ordinariesättningar av extra universitetslektorat. Vid universitetet i Umeå och universitetsfilialerna bör emellertid tillkomma vissa ordinarie universitetslektorat. Vid min medelsberäkning har jag utgått från att följande ordinarie universitetslektorat kommer att inrättas.

Läroanstalt	Ämne	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i>	Fysik Teoretisk fysik	} Placering vid filialen i Örebro
<i>Stockholms universitet</i>	Fysik Teoretisk fysik	
<i>Umeå universitet</i>	Mikrobiologi Matematik	Principbeslut (jfr prop. 1965:1 bil. 10 s. 434, SU 90, rskr 223)

Jag räknar med att lektoraten i teoretisk fysik och mikrobiologi skall hållas obe-satta i avvaktan på att ställning tas till frågan om införande av en fastare organisa-tion av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna. Till dess att lektoratet i mikro-biologi vid Umeå universitet besätts bör medel utgå för en där befintlig extra tjänst som forskarassistent i allmän bakteriologi.

Jag har tidigare — under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — anmält att jag räknar med att befintliga tjänster som biträdande lärare i Ue 16 skall vid ingången av nästa budgetår bytas ut mot vissa andra tjänstetyper. För de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna innebär detta bl. a. att 24 tjänster som biträdande lärare i Ue 16 dras in. Jag räknar i stället medel för tre ordinarie uni-versitetslektorat och 18 forskarassistenttjänster enligt följande sammanställning.

Läroanstalt/tjänster	Ämne	Anmärkning
<i>Uppsala universitet</i> Universitetslektorat 5 forskarassistenttjänster	Kemi	I stället för två tjänster som bi-trädande lärare I stället för fem tjänster som bi-trädande lärare
<i>Lunds universitet</i> Universitetslektorat 8 forskarassistenttjänster	Kemi	I stället för två tjänster som bi-trädande lärare I stället för åtta tjänster som bi-trädande lärare
<i>Stockholms universitet</i> Universitetslektorat 3 forskarassistenttjänster	Kemi	I stället för två tjänster som bi-trädande lärare I stället för tre tjänster som bi-trädande lärare
<i>Chalmers tekniska högskola</i> 2 forskarassistenttjänster		I stället för två tjänster som bi-trädande lärare

Den personella basorganisationen bör enligt min mening förstärkas. Jag räknar därför medel för dels en tjänst som forskningsingenjör i Ae 23 vid Chalmers tek-niska högskola, dels vissa biträdestjänster enligt följande sammanställning.

Läroanstalt	Antal	Anmärkning
Uppsala universitet	5	Varav två med placering vid filialen i Örebro och två vid Wallberglaboratoriet
Lunds universitet	4	
Göteborgs universitet	2	
Stockholms universitet	6	Varav två med placering vid filialen i Linköping
Umeå universitet	3	
Chalmers tekniska högskola	2	

Jag avser att i det följande vid min anmälan av avlöningsanslaget till tekniska fakulteterna m. m. ta upp medel för bl. a. den befintliga civilingenjörsutbildningen i Uppsala. Medel för ändamålet utgår innevarande budgetår från förevarande anslag, som med hänsyn härtill bör minskas med 1 033 000 kr.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (68 313 000 + 1 618 000 + 3 416 000 =) 73 347 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.*: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 73 347 000 kr.

E 14. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar

1966/67 Utgift	75 032 875
1967/68 Anslag	85 641 000
1968/69 Förslag	95 439 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnaderna för teknisk utbildning och forskning vid tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola och tekniska högskolan i Lund.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	1 517	+ 53	+105
Övrig personal	777	+ 56,5	+ 39
	2 294	109,5	+144
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	68 021 000	+5 723 000	+8 067 000
Avlöningar till övrig personal	17 700 000	+2 308 000	+1 866 000
	85 721 000	+8 031 000	+9 933 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	215 000	of.	of.
Nettoutgift	85 506 000	+8 031 000	+9 933 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet erinrar om den kraftiga utbyggnad av de tekniska högskolorna, som pågått sedan början av 1960-talet. Expansionen kommer — på grund av redan fattade beslut — att fortsätta in på 1970-talet, bl. a. genom att en fjärde teknisk högskola upprättas i Linköping. Vid de nuvarande tekniska högskolorna skall enligt statsmakternas beslut år 1965 (prop. 141 s. 138, SU 173, rskr 411) budgetåret 1968/69 genomföras en ökning med 16 nybörjarplatser vid Chalmers tekniska högskola — 10 platser på sektion E och 6 på sektion S. Kungl. Maj:t har sedermera föreskrivit att planeringen för utbyggnaden av nämnda sektion E skall utgå från en årlig intagning till första årskursen av ytterligare 5 studerande. Vidare skall budgetåret 1969/70 komma till 20 nybörjarplatser inom sektion E vid tekniska högskolan i Stockholm.

Som en följd av statsmakternas beslut år 1967 (prop. 1967: 4 s. 133, SU 51, rskr 143) skall hösten 1968 påbörjas utbildning för teknisk magisterexamen vid Uppsala universitet med en första intagning av 40 studerande. Enligt ämbetets planering skall intagningskapaciteten öka till 72 platser läsåret 1969/70. Med anledning av de båda nyssnämnda besluten skall därjämte den nuvarande civilingenjörsutbildningen i Uppsala, som omfattar en femårig studiegång med 30 utbildningsplatser per årskurs, ändras till en sammanhållen fyraårig utbildning med 60 intagningsplatser per år från läsåret 1968/69.

Ämbetet framhåller vidare att man i fråga om den högre tekniska utbildningens utformning kan iaktta betydande skillnader vid sektioner av samma slag vid olika högskolor. Enligt ämbetet är en dylik differentiering och specialisering av de tekniska högskolornas utbildningsprogram rimlig, eftersom både de studerande och näringslivet därigenom kan erbjudas större valfrihet. Stråvan bör emellertid — anser ämbetet — vara att utbildningen skall göras enhetlig i de centrala grundläggande ämnena vid sektioner av samma slag.

Inom universitetskanslersämbetet bedrivs kontinuerlig utredningsverksamhet beträffande den tekniska utbildningens ämnesinnehåll och pedagogiska uppläggning. Ämbetet nämner bl. a. den undersökning av studieeffektiviteten som påbörjats inom sektion M vid tekniska högskolan i Stockholm och som väntas ge underlag för rationaliseringar av den högre tekniska utbildningen.

De allt större anspråken på förbättrad utbildning fram till primärexamen och effektivare forskarutbildning samt på grundforskning och målforskning leder enligt ämbetet till behov av ökad satsning på hjälpmedel i utbildningen, annan materiel samt biträdespersonal av olika slag. Vad gäller forskningen är det — anser ämbetet — angeläget att särskilda forsknings- och utvecklingsgrupper bildas för att penetrera bl. a. viktiga tvärvetenskapliga områden. Som exempel på sådana områden anges materialforskning, tillämpad mekanik, tillämpad matematik och samhällsbyggnad. För att denna verksamhet skall kunna bedrivas med största möjliga effektivitet, är det enligt ämbetet nödvändigt att samarbetet mellan de berörda institutionerna och forskningsråden samt näringslivet intensifieras.

I fråga om professurer och laboraturer omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. Planen tar emellertid inte upp tjänster vid den beslutade tekniska högskolan i Linköping. Beträffande övriga tjänster m. m. avser ämbetets förslag budgetåret 1968/69. Förslagen innebär i korthet.

1. Professurer och laboraturer (1968/69 +545 000 kr.).

Ämne/läroanstalt ¹	Professur	Laboratur	Anmärkning
<i>1968/69</i>			
Mekanik jämte statistisk mekanik (CTH)	x		Omvandling av laboratur. Förste innehavare A. Sjölander
Optimeringslära och systemteori (KTH)	x		
Automatiseringsteknik (KTH) ...	x		
Flödesteknologi (KTH)	x		Ändrad benämning av professuren i läran om vattentmotorer och pumpar
Fasta tillståndets elektronik (KTH)	x		
Geoteknik med grundläggning (KTH)	x		
Kemisk apparatteknik (LTH) ...		x	} Principbeslut (prop. 1964: 123, SU 111, rskr 249)
Kemisk teknologi (LTH)		x	
Metallografi (KTH)		x	
Byggnadsfunktionslära (KTH) ..	x		
<i>1969/70</i>			
Maskinelement (CTH)	x		Högre tjänst
Byggnadsmateriallära (KTH) ...	x		
Stålbyggnad (KTH)	x		
Kemisk reaktionsteknik (CTH) ..	x		Samtidigt bortfall av personlig professur i olje kemi för K. E. B. Schjånberg
Organisk kemi (KTH)	x		Högre tjänst
Metallernas gjutning (KTH)	x		
Tillämpad geofysik (KTH)	x		
Stadsbyggnad II (KTH)	x		
Ospecificerade ämnen (KTH) ...	2		Vid sektion A
<i>1970/71</i>			
Elautomatik (KTH)	x		
Telesystemteknik (CTH)	x		
Vattenförsörjnings- och avloppsteknik (KTH)	x		
Metallurgisk kemi (KTH)		x	Högre tjänst
Ospecificerade ämnen	2		
<i>1971/72</i>			
Luftbehandlingsteknik (CTH) ...	x		
Byggnadsstatik (KTH)	x		
Ospecificerade ämnen	4		
<i>1972/73</i>			
Ospecificerade ämnen	6		

¹ KTH = tekniska högskolan i Stockholm
 CTH = Chalmers tekniska högskola
 LTH = tekniska högskolan i Lund

2. 10 universitetslektorer i Uo 22: 25 (KTH 3, CTH 3 och LTH 4) (+555 000 kr.).
3. 10 assistenter (KTH 6 och LTH 4) (+355 000 kr.).
4. 8 kvalificerade medhjälpare (KTH 2, CTH 3 och LTH 3) och 48,5 biträden (KTH 20,5, CTH 13 och LTH 15) (+1 424 000 kr.).
5. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+881 000 kr.).
6. Löneomräkning (+4 283 000 kr.).

Kungl. Maj:t har genom särskilt beslut medgett att i tredje årskursen inom sektionerna V vid tekniska högskolorna i Stockholm och Lund fem isländska studerande per år och högskola får tas in försöksvis under läsåren 1967/68 och 1968/69.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 21 januari 1966 en organisationskommitté för anordnande av högre utbildning i Linköping. Till kommittén knöts bl. a. en subkommitté för teknisk högskola i Linköping. Med skrivelser den 16 februari och den 25 oktober 1967 har organisationskommittén avlämnat två av subkommittén utarbetade betänkanden, »Linköpings högskola. Teknisk högre utbildning och forskning i Linköping», del I och del II (SOU 1967: 10 och 55). Betänkandena har remitterats till en rad myndigheter och organisationer m. m. Beredningen av förslagen har ännu inte slutförts.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anförde vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Den snabba utbyggnaden av organisationen för högre teknisk utbildning har inneburit att intagningskapaciteten mer än fördubblats sedan början av 1960-talet. Antalet platser i första årskursen har under perioden 1960/61—1967/68 ökat från 1 056 till 2 205. Under de närmaste budgetåren kommer utbyggnaden av de tekniska högskolorna att fortsätta. Sälunda tillkommer 21 nybörjarplatser vid Chalmers tekniska högskola hösten 1968 samt 20 platser vid tekniska högskolan i Stockholm hösten 1969. Vidare skall enligt gällande planer den av statsmakterna år 1965 beslutade nya tekniska högskolan i Linköping starta sin verksamhet budgetåret 1969/70 med intagning av 180 studerande (jfr prop. 1965: 141 s. 139, SU 173, rskr 411).

Vid Uppsala universitet bedrivs sedan år 1962 en civilingenjörsutbildning, som utgör ett tvåårigt komplement till filosofisk primärexamen i naturvetenskapliga ämnen. Utbildningen leder till examen motsvarande den som avläggs vid sektion F vid teknisk högskola. Enligt riksdagens beslut år 1965 med anledning av nyssnämnda proposition skall antalet intagningsplatser öka från f. n. 30 till 60. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i prop. 1967: 4 (s. 134) att ifrågakvarande utbildning borde bli sammanhållen och redan från första terminen inriktad mot civilingenjörsexamen. Därigenom skulle det bli möjligt att förkorta utbildningstiden

från fem till fyra år. För att frågan om en ny utbildningsplan, konstruerad enligt här angivna förutsättningar, skulle hinna beredas i vederbörlig ordning borde planeringen ta sikte på att den nya studieordningen skulle träda i kraft läsåret 1968/69. Omläggningen av utbildningen liksom den beslutade intagningsökningen borde med hänsyn härtill genomföras först nämnda läsåret. Universitetskanslersämbetet, som fått i uppdrag att i samråd med skolöverstyrelsen lägga fram förslag till ny utbildningsplan samt att pröva frågan om samordning med andra närliggande utbildningar, har anmält att uppdraget ännu inte slutförts. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att — sedan förslaget kommit in — meddela bestämmelser om organisationen m. m. av ifrågavarande utbildning. Vid min medelsberäkning utgår jag från att såväl den nya studiegången som den ökade intagningskapaciteten skall genomföras fr. o. m. nästa budgetår. De studerande som börjat naturvetenskapliga studier i avsikt att genomgå den nuvarande civilingenjörsutbildningen i Uppsala bör enligt min mening beredas möjlighet härtill. Av detta skäl och för att examinationen av ingenjörer där skall kunna ske i stort sett kontinuerligt bör intagning till den tvååriga utbildningen äga rum t. o. m. höstterminen 1970.

Gymnasiets behov av lärare i tekniska ämnen beräknas i väsentlig utsträckning bli tillgodosett genom den tekniska magisterutbildning som anordnas i Linköping och Örebro sedan läsåret 1963/64 samt vid tekniska högskolan i Stockholm sedan läsåret 1964/65. Sådan utbildning skall enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1965: 141 anordnas även vid Uppsala universitet. I prop. 1967: 4 (s. 134) framhöll dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att utbildningen i Uppsala borde starta budgetåret 1968/69 med intagning av 40 studerande. I överensstämmelse med vad som anfördes i sistnämnda proposition har universitetskanslersämbetet senare fått i uppdrag att i samråd med skolöverstyrelsen se över utbildningsplanerna m. m. för teknisk magisterutbildning. Denna översyn, som berör bl. a. inriktningen av utbildningen i Uppsala, har ännu inte slutförts. Det är min avsikt att i fråga om här berörda utbildning återkomma till Kungl. Maj:t med förslag till de bestämmelser som bör utfärdas och om den tidpunkt då utbildningen bör sättas igång. Jag tar här upp medel för att utbildningen skall kunna starta under nästa budgetår, om förutsättningar för detta även i övrigt visar sig föreligga.

I samband med tillkomsten av civilingenjörsutbildningen i Uppsala inrättades laboraturer i bl. a. fasta tillståndets fysik och hållfasthetslära. Universitetskanslersämbetet har — som framgått vid min anmälan av avlöningsanslaget till matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m. — föreslagit att dessa båda tjänster nästa budgetår skall omvandlas till professorer. Ämbetet betonar särskilt de båda ämnenas betydelse för den materialvetenskapliga utbildningen och forskningen vid universitetet. Med hänsyn även till tjänsternas centrala ställning inom civilingenjörsutbildningen i Uppsala föreslår jag, att laboraturen i fasta tillståndets fysik och laboraturen i hållfasthetslära vid Uppsala universitet den 1 juli 1968 omvandlas till professorer i samma ämnen. Vid bifall till förslag härom avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att innehavarna av de nuvarande laboraturerna, filosofie doktorn Olof Beckman och teknologie doktorn Hans Christian Fischer, utses till första innehavare

av professuren i fasta tillståndets fysik resp. professuren i hållfasthetslära. Deras kompetens till professur i resp. ämne vitsordas i sakkunnigutlåtanden. I anslutning till förslag om dessa professurer beräknar jag medel även för 1 000 assistenttimmar i vardera ämnet för forskning och allmänt institutionsarbete. Vidare beräknar jag medel för två biträdestjänster.

Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i prop. 1964: 50 (s. 296) att redovisningen i riksstaten av medelsanvisningarna till universitet och högskolor borde ske så, att man skulle få bättre överblick över de skilda utbildnings- och forskningsområdenas personella och materiella resurser. I anslutning till detta uttalande genomfördes en omläggning av anslagsredovisningen i riksstaten budgetåret 1966/67. Jag finner nu att i konsekvens därmed även medel för civilingenjörsutbildningen i Uppsala samt för teknisk magisterutbildning i Uppsala, Linköping och Örebro bör anvisas under anslagen till tekniska fakulteterna m. m. fr. o. m. nästa budgetår. Under förevarande anslag bör sålunda tas upp sammanlagt 1 033 000 kr. för den befintliga civilingenjörsutbildningen i Uppsala. Medel för ändamålet utgår innevarande budgetår från avlöningsanslaget till matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m. Vidare bör under förevarande anslag tas upp 600 000 kr. för den sammanhållna civilingenjörsutbildningen i Uppsala och 400 000 kr. för teknisk magisterutbildning i Uppsala. Härvid räknar jag med att bl. a. två ordinarie universitetslektorat kommer att inrättas. Utgifterna för teknisk magisterutbildning i Linköping och Örebro bestrids innevarande budgetår från anslaget till decentraliserad akademisk utbildning m. m. Nästa budgetår bör sammanlagt 880 000 kr. tas upp under förevarande anslag för denna utbildning.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att omdispositionen av anslagsredovisningen inte bör medföra någon ändring i fråga om ledamotskap av fakultet och sektion för berörda ordinarie lärare vid Uppsala universitet. Vidare räknar jag med att nytillkommande ordinarie lärare vid de tekniska utbildningslinjerna i Uppsala kommer att ingå som ledamöter i berörd fakultet och sektion vid universitetet. Lärarpersonalen liksom övrig personal i de aktuella ämnena bör självfallet — oavsett från vilket anslag lönekostnaderna bestrids — utnyttjas för institutionernas samlade utbildningsuppgifter.

Vid tekniska högskolan i Stockholm finns sedan några år en forsknings- och utbildningsgrupp i optimeringslära och systemteori. Utgifterna för gruppens verksamhet bestrids f. n. i betydande utsträckning från anslag till försvarets forskningsanstalt. Gruppen har enligt universitetskanslersämbetet stimulerat en för bl. a. industrin betydelsefull forskarutbildning och aktiverat uppdragsforskningen på det matematiska området. Ämbetet erinrar vidare om att optimeringslära och systemteori hör till de centrala ämnena inom den nya studieinriktningen för tillämpad matematik (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 439). Liksom ämbetet finner jag att ämnet bör ges en fast organisation. Jag föreslår därför att en professur i optimeringslära och systemteori inrättas vid tekniska högskolan i Stockholm den 1 juli 1968.

Forskningen inom det materialvetenskapliga området har gjort väsentliga fram-

steg under de senaste åren, bl. a. genom tillkomsten av nya metoder för direkt studium av de metalliska materialens inre struktur. Universitetskanslersämbetet framhåller att forskningen inom metallografin är av stort industriellt intresse, något som belyses av att ett betydande antal inom industrin verksamma metallografer tagit upp högre studier i ämnet. Vid tekniska högskolan i Stockholm finns f. n. ca 30 licentiander i metallografi. För att det ökade behovet av utbildning och forskning i ämnet skall kunna tillgodoses beräknar jag, i överensstämmelse med ämbetets förslag, medel till en laboratur i metallografi vid tekniska högskolan i Stockholm fr. o. m. den 1 juli 1968.

Riksdagens förut nämnda beslut i anledning av prop. 1965: 141 innebär för tekniska högskolan i Stockholm bl. a. att intagningskapaciteten vid högskolans sektion V — f. n. 90 platser — kommer att fördubblas vid början av läsåret 1970/71. Mot denna bakgrund föreslår universitetskanslersämbetet att vid högskolan skall inrättas professurer i bl. a. stålbyggnad och byggnadsmateriallära. Eftersom behovet av ökad utbildning och forskning rörande såväl byggnadskonstruktioner av stål och lättmetall som byggnadsmaterialens fysikaliska och kemiska egenskaper synes mig klart dokumenterat, anser jag mig böra biträda ämbetets förslag. Med hänsyn till bl. a. pågående lokalplanering föreslår jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att inrätta en professur i stålbyggnad och en professur i byggnadsmateriallära vid tekniska högskolan i Stockholm den 1 juli 1969.

I överensstämmelse med förslag i prop. 1964: 123 (s. 31) har riksdagen tidigare beslutat (SU 111, rskr 249) att två laboraturer skall inrättas vid tekniska högskolan i Lund den 1 juli 1968, nämligen en i kemisk apparattekniik och en i kemisk teknologi. Jag räknar nu medel för dessa tjänster. Vidare bör professuren i läran om vattenmotorer och pumpar vid tekniska högskolan i Stockholm — såsom universitetskanslersämbetet föreslagit — fr. o. m. den 1 juli 1968 benämnas professur i flödesteknologi.

Med anledning av ämbetets förslag beräknar jag medel för fyra nya ordinarie universitetslektorat vid de tekniska högskolorna, fördelade enligt följande sammanställning.

Högskola	Sektion	Ämne
Tekniska högskolan i Stockholm	B	Metallurgi
Chalmers tekniska högskola	E	Elektronfysik III
	A	Stadsbyggnad
Tekniska högskolan i Lund	F	Fasta tillståndets fysik ¹

¹ Samtidigt indragning av medel för biträdande lärare.

För projekteringshandledning inom sektion A vid tekniska högskolan i Stockholm beräknar jag 60 000 kr. Härjämte räknar jag med höjningar av nu utgående medelsanvisningar vid de tekniska högskolorna till såväl arvoden åt speciallärare

och biträdande lärare som ersättningar åt extra universitetslektorer, tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter med sammanlagt 1 381 000 kr.

Jag beräknar slutligen medel för ett antal nya kvalificerade medhjälpare och biträden enligt följande sammanställning.

Högskola	Kvalificerade medhjälpare	Biträden	Anmärkning
<i>Tekniska högskolan i Stockholm</i>		6	
<i>Chalmers tekniska högskola</i>	2	6	En av tjänsterna som kvalificerad medhjälpare avser en förste forskningsingenjör i Ae 28 vid Råö-observatoriet. Vidare är två av biträdestjänsterna avsedda för Råö-observatoriet.
<i>Tekniska högskolan i Lund</i>	1	12	Tjänsten som kvalificerad medhjälpare avser en förste forskningsingenjör i Ae 26 vid kemiska institutionen.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Med beaktande av ersättning från norska staten till tekniska högskolan i Stockholm för flygteknikerutbildning samt av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (85 641 000—135 000+5 650 000+4 283 000=) 95 439 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta och ändra benämningen på professorer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 95 439 000 kr., varav 813 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 15. Universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek: Avlöningar

1966/67 Utgift	11 550 087
1967/68 Anslag	13 255 000
1968/69 Förslag	15 057 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnaderna för universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt biblioteken vid karolinska institutet, farmaceutiska institutet, handelshögskolan i Göteborg, tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola samt för de juridiska och matema-

tisk-naturvetenskapliga biblioteken vid universitetet i Stockholm. För bibliotekservice åt Stockholms universitet inom det humanistiska ämnesområdet svarar kungl. biblioteket.

I följande sammanställning redovisas det beräknade antalet tjänster innevarande år vid de skilda läroanstalternas bibliotek, varvid tjänsterna vid universitetsfilialerna tas upp under resp. moderuniversitet.

Personalkategori	Läroanstalt										
	Uppsala universitet	Lunds universitet	Göteborgs universitet	Stockholms universitet	Umeå universitet	Karolinska institutet	Farmaceutiska institutet	Handelshögskolan i Göteborg	Tekniska högskolan i Stockholm	Chalmers tekniska högskola	Summa
Bibliotekariepersonal	23	21	15	3	8	4	1	1	6	5	87
Förste biblioteksass. (A20) m. fl.	13	9	15	—	3	5	—	—	3	2	50
Övrig personal	96	102	63	9	22	26	2	5	26	19	370
	132	132	93	12	33	35	3	6	35	26	507

Förslag om biblioteksverksamheten vid universitetsfilialerna i Örebro, Växjö och Karlstad, innefattande bl. a. anslagsframställning för nästa budgetår, har lagts fram i betänkanden som avlämnats av resp. *organisationskommittéer* (Stencil E 1967: 10, 11 och 12).

Vidare har organisationskommittén för anordnande av högre utbildning i Linköping avlämnat ett betänkande »Linköpings högskola, biblioteksverksamhet» (Stencil E 1967: 9). Betänkandet remissbehandlas f. n. Vid min redovisning i det följande tar jag inte upp detta förslag som jag avser att återkomma till i annat sammanhang.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	1968/69
		Myndigheterna	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Bibliotekariepersonal	87	+ 8	+ 3
Förste biblioteksass. (A 20) m. fl.	50	+11	+ 8
Övrig personal	370	+26	+21
	507	+45	+32
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	13 255 000	+2 329 000	+1 802 000

De beräknade kostnaderna efter löneomräkning, dvs. i 1967 års löneläge, för den nu befintliga personalen samt kostnadsökningar som följer av de förslag som lagts fram av universitetskanslersämbetet och — vad gäller filialerna i Örebro, Växjö och Karlstad — organisationskommittéerna redovisas i följande sammanställning. Av denna framgår också mina egna ställningstaganden.

Läroanstalt	Befintlig personal	Myndigheterna	Beräknad ändring	1968/69 Föredraganden
Uppsala universitet	3 690 000	+ 352 000	+	140 000
Lunds universitet	3 575 000	+ 294 000	+	166 000
Göteborgs universitet	2 709 000	+ 276 000	+	142 000
Stockholms universitet	340 000	of.	+	40 000
Umeå universitet	1 010 000	+ 188 000	+	237 000
Karolinska institutet	936 000	+ 95 000	+	20 000
Farmaceutiska institutet	90 000	of.		of.
Handelshögskolan i Göteborg	148 000	+ 19 000		of.
Tekniska högskolan i Stockholm	961 000	+ 79 000	+	58 000
Chalmers tekniska högskola	753 000	+ 69 000	+	42 000
	14 212 000	+1 372 000	+	845 000

Universitetskanslersämbetet

I avvaktan på resultatet av den utredning om de vetenskapliga bibliotekens inre organisation m. m. som statskontoret fått i uppdrag att utföra (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 281) har universitetskanslersämbetet inte ansett sig böra förorda mer djupgående åtgärder inom detta område. Ämbetet föreslår i stället en fortsatt, begränsad upprustning av biblioteken. Förslagen syftar främst till att möjliggöra ett förlängt öppethållande av biblioteken, en förbättrad bevakning av den internationella produktionen av forskningslitteratur och en utbyggnad av institutionstjänsten. I sistnämnda fråga framhåller ämbetet att, eftersom läroanstalternas litteratursamlingar bör betraktas som en enhet, en organiserad samverkan mellan de olika biblioteksenheterna är nödvändiga. Denna samverkan bör framför allt syfta till ett effektivare bruk av resurserna genom att man på bästa sätt utnyttjar tillgängliga anslag och litteraturbestånd. Vidare tillförsäkras härigenom boksamlingarna en sakkunnig skötsel och forskarnas verksamhet underlättas genom en effektiv litteraturtjänst. Den institutionstjänst som redan finns vid vissa bibliotek bör därför enligt ämbetets uppfattning kraftigt utvecklas.

Statskontoret finner i utlåtande över ämbetets förslag en förstärkning av ledningsfunktionerna för institutionstjänsten välmotiverad.

Ämbetets förslag för nästa budgetår innebär i korthet.

1. 3 förste bibliotekarier i A 28 för institutionstjänsten (Uppsala, Lund och Göteborg) (+162 000 kr.).

2. 4 bibliotekarier i A 26 (Uppsala, Lund, Göteborg och karolinska institutet) (+196 000 kr.).

3. 8 kvalificerade medhjälpare (Lund 2, Göteborg 2, Umeå 2, handelshögskolan i Göteborg 0,5, KTH 1,5) (+297 000 kr.).

4. 20 biträden (Uppsala 4, Lund 3, Göteborg 2, Umeå 5, karolinska institutet 2, KTH 1, CTH 3) (+458 000 kr.).

5. Löneomräkning (+957 000 kr.).

Organisationskommittéerna för högre utbildning i Örebro, Växjö och Karlstad

I prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 216 och 223) behandlades frågan om biblioteksverksamheten budgetåret 1967/68 vid universitetsfilialerna. De särskilda organisa-

tionskommittéerna har, som nämnts, lagt fram förslag om hur denna verksamhet på längre sikt bör organiseras i Örebro, Växjö och Karlstad. Förslagen omfattar även lokalprogram.

På filialorterna finns bibliotek av stort värde för vissa av de ämnen i vilka undervisning ges på orten. Dessa bibliotek är dock alltför avlägset belägna i förhållande till de permanenta lokaler som planeras för filialerna. Av bl. a. denna anledning bör biblioteksverksamheten enligt kommittéerna varken organisatoriskt eller lokalmässigt baseras på de befintliga biblioteken.

Kommittéerna föreslår att det i omedelbar anslutning till undervisningslokalerna skapas s. k. förstärkta kurslitteraturbibliotek som omfattar obligatorisk kurslitteratur och viktigare referenslitteratur. Organisatoriskt bör filialbiblioteken enligt kommittéernas förslag utgöra en del av moderuniversitetens bibliotek.

Kommittéerna lägger även fram förslag om organ för samråd mellan moderuniversitetens bibliotek och filialer, mellan de olika biblioteken på varje ort samt — för Örebro del — även mellan de olika utbildningsenheterna.

Kommittéerna föreslår att följande personalresurser skall komma till på filialorterna successivt fram t. o. m. budgetåret 1970/71.

Personalkategori	Ort/antal tjänster m. m.		
	Örebro	Växjö	Karlstad
Bibliotekariepersonal	3	1	1
Förste biblioteksass. (A 20) m. fl.	3	1	1
Övrig personal	7	4	4
Medel för extra arbetskraft m. m. (kr./år)	35 000	15 000	15 000

Förslagen för nästa budgetår innebär i korthet.

1. Förste bibliotekarie i A 28 (Örebro) (+54 000 kr.).
2. 3 förste biblioteksassistenter i A 20 (Örebro, Växjö och Karlstad) (+90 000 kr.).
3. 5 biträden (Örebro 3, Växjö 1, Karlstad 1) (+90 000 kr.).
4. Medel för extra arbetskraft m. m. (Örebro) (+20 000 kr.).
5. Förrättningsarvode (Växjö) (+5 000 kr.).

Yttranden över kommittéernas betänkanden har avgetts av universitetskanslersämbetet och statskontoret.

Universitetskanslersämbetet tillstyrker i huvudsak kommittéernas förslag. Ämbetet anser dock att biblioteket i Växjö bör anknytas till stifts- och landsbiblioteket i staden i avvaktan på resultatet av den översyn av huvudmannaskapsfrågan för stifts- och landsbiblioteken som pågår inom statskontoret (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 57). Jämfört med organisationskommittéernas förslag skulle personalkostnaden härigenom kunna minskas med ca 25 000 kr. Ämbetet anser vidare att inrättandet av tre av de föreslagna tjänsterna i Örebro kan ställas på framtiden.

Ledamoten av ämbetets styrelse Woxén anmäler skiljaktig mening och ansluter

sig till kommittéernas förslag. Vidare anmäler föredraganden skiljaktig mening vad gäller filialbiblioteket i Växjö och förordar med hänsyn bl. a. till den pågående översynen av huvudmannaskapet för stifts- och landsbiblioteket att filialbiblioteket bibehåller sin anknytning till universitetsbiblioteket i Lund.

Statskontoret biträder i stort de framlagda organisationsförslagen och anmäler sin avsikt att — i den mån det visar sig påkallat — vid sin översyn av de vetenskapliga bibliotekens inre organisation närmare undersöka den lämpliga arbetsfördelningen mellan moderuniversitetens bibliotek och filialbiblioteken.

Föredraganden

Ett flertal utredningar som berör de vetenskapliga bibliotekens arbetsformer och organisation pågår f. n. Liksom universitetskanslersämbetet anser jag dock att detta inte bör hindra att ökade resurser ställs till förfogande för den väsentliga service för högre utbildning och forskning som dessa bibliotek har att svara för. Vid min anslagsberäkning för nästa budgetår har jag därför funnit mig böra föreslå en betydande höjning av detta anslag.

Universitetskanslersämbetet har ansett det viktigt att institutionstjänsten vid de olika biblioteken byggs ut. Jag finner en sådan utbyggnad angelägen. I överensstämmelse med ämbetets förslag beräknar jag därför medel för bl. a. en tjänst som förste bibliotekarie i Ae 28 vid vart och ett av universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg.

Inom universitetsområdet i Umeå kommer i höst en nybyggnad för universitetsbiblioteket att tas i bruk. Förutsättningar föreligger därmed för en fortsatt snabb utbyggnad av detta bibliotek med utgångspunkt i de av 1962 års Umeåkommitté uppgjorda förslagen (jfr prop. 1964: 74 s. 24). För nästa budgetår innebär min medelsberäkning att 12 à 14 nya assistent- och biträdestjänster skall kunna inrättas i Umeå, av vilka hälften vid årsskiftet 1968/69.

För biblioteksservice åt socialhögskolan i Örebro svarar universitetsbiblioteket i Uppsala (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 306). På motsvarande sätt bör universitetsbiblioteken i Lund, Göteborg och Umeå svara för sådan service åt socialhögskolorna på dessa orter. I stället för de medel som innevarande budgetår anvisats till resp. högskola för ett förste biblioteksbiträde med halvtidstjänstgöring vid var och en av nämnda högskolor har jag för denna service beräknat medel för ett biträde vid vart och ett av de tre universitetsbiblioteken.

Mina förslag till anslagshöjningar innebär att ca 15 assistent- och biträdestjänster skall kunna inrättas utöver dem som tillkommer i Umeå och för service åt socialhögskolorna. Jag har därvid tagit särskild hänsyn till behovet av ytterligare personal vid de fyra universitetsfilialerna. Ökningen bör vidare kunna medföra en förbättrad service inom de områden som universitetskanslersämbetet särskilt angett.

Jag har i det föregående i korthet redogjort för de förslag rörande biblioteksverksamheten vid universitetsfilialerna i Örebro, Karlstad och Växjö som lagts fram av de särskilda organisationskommittéerna. Jag har inga väsentliga erinringar mot kommittéernas förslag om organisationen av verksamheten på de två först-

nämnda orterna. Formerna för samverkan mellan filialbiblioteket i Växjö och stifts- och landsbiblioteket i staden bör med hänsyn till pågående översyn av frågan om huvudmannaskapet för sistnämnda bibliotek enligt min uppfattning ytterligare övervägas. Jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (13 255 000+845 000+957 000=) 15 057 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 15 057 000 kr.

E 16. Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor: Avlöningar

1966/67 Utgift	16 835 503
1967/68 Anslag	18 618 000
1968/69 Förslag	21 804 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader för förvaltningsorganisationen vid universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna, farmaceutiska institutet och handelshögskolan i Göteborg. I följande sammanställning redovisas det beräknade antalet tjänster innevarande år vid förvaltningarna.

Personalkategori	Läroanstalt											
	Uppsala universitet	Lunds universitet	Göteborgs universitet	Stockholms universitet	Umeå universitet	Karolinska institutet	Farmaceutiska institutet	Handelshögskolan i Göteborg	Tekniska högskolan i Stockholm	Chalmers tekniska högskola	Tekniska högskolan i Lund	Summa
Handläggande personal	24	23	14	15	8	9	1	1	9	9	4	117
Övrig personal	55	59	38	62	36	43	8	6	57	45	26	435
	79	82	52	77	44	52	9	7	66	54	30	552

Vidare bestrids från anslaget avlöningskostnaderna för fastighetstjänsten på universitetsorterna (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 285) och för värme- och kraftcentralerna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola. Antalet tjänster redovisas i följande sammanställning.

Fastighetstjänsten					Värme- och kraftcentralerna	
Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå	KTH	CTH
17	18	16	31	5	13	12

Innevarande budgetår har också under detta anslag beräknats 500 000 kr. för kostnader i samband med registrering av studerande vid filosofisk fakultet m. m. och 200 000 kr. att användas enligt universitetskanslersämbetets bestämmande för punktinsatser på studierådgivningsområdet i ämnen där sådana åtgärder är särskilt

påkallade. Vidare bestrids från anslaget avlöningskostnaderna för en tjänst som director musices i vardera Uppsala och Lund samt för tre personliga tjänster, två i Uppsala och en i Lund, för motionsverksamhet för studerande. Från en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar utgår slutligen bl. a. uppdragstillägg till rektorer, dekaner, prefekter och studierektorer samt representationsbidrag till rektorer.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Föredra- ganden
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	152	+36	+14
Övrig personal	544	+19	+ 5
	696	+55	+19
<i>Anslag</i>			
<i>U t g i f t e r</i>			
Avlöningar till tjänstemän	16 926 200	+3 824 800	+2 577 300
Arvoden och särskilda ersättningar	2 028 300	+ 608 700	+ 608 700
	18 954 500	+4 433 500	+3 186 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	336 500	of.	of.
Nettoutgift	18 618 000	+4 433 500	+3 186 000

Universitetskanslersämbetet

Den övergång till ADB för löneuträkning m. m. vid universiteten som genomförs under innevarande budgetår samt — vad gäller karolinska institutet — även för redovisningsarbetet väntas dämpa behovet av en utökning av biträdesresurserna vid personal- och kameralsektionerna. Efter ett övergångs- och upplärningsskede samt fortsatt utvecklingsarbete väntas ADB-lönesystemet ge rationaliseringsvinster i flera avseenden.

Ämbetets förslag till nästa budgetår innebär i korthet.

1. Tjänst i B 7 fr. o. m. den 1 januari 1969 (s. k. biomedicinskt centrum i Uppsala) (+35 000 kr.).
2. Byrådirektör eller förste forskningsingenjör (verkstadsorganisationen i Umeå) (+54 000 kr.).
3. Byrådirektör i stället för förste byråsekreterare (personalsektionen vid CTH) (+15 000 kr.).
4. 2 byråsekreterare (personalsektionerna vid karolinska institutet och KTH) (+78 000 kr.).
5. 2 byråsekreterare (tandsjukvårdande verksamheten i Göteborg och Umeå) (+78 000 kr.).
6. Personalförstärkning vid utbildningsbyråerna (+328 000 kr.).
7. Uppsökande studierådgivning (+179 000 kr.).
8. Tillfällig medelsanvisning, beräknad i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete, som förstärkning av utbildningsbyråerna/-avdelningarna i samband med införande av fasta studiegångar vid universiteten (+500 000 kr.).
9. Personal vid AV-centraler (+580 000 kr.).
10. Löneomräkning (+2 586 500 kr.).

Föredraganden

Förvaltningarna vid universiteten och högskolorna fick sin nuvarande organisation genom statsmakternas beslut år 1964 (prop. 50, SU 119, rskr 293). Utöver de ökade personalresurser som förvaltningarna då tillfördes har ytterligare betydande förstärkningar skett under de senaste budgetåren.

För vissa arbetsuppgifter vid förvaltningarna, t. ex. löneuträkningar och skatteredovisning, utnyttjas numera automatisk databehandling. Vid min anmälan i det följande av omkostnadsanslaget för ifrågavarande läroanstalter avser jag att föreslå en med 300 000 kr. till 600 000 kr. höjd medelsanvisning till datamaskintid vid förvaltningarna. Härigenom ökar betydligt de resurser som förvaltningarna förfogar över. De besparingar vid personal- och kameralsektionerna som därmed blir möjliga bör kunna utnyttjas för att personellt förstärka andra angelägna förvaltningsfunktioner.

Frågan om kostnaderna för förvaltningarnas arbete med att ha hand om medel som ställs till förfogande av forskningsråd, enskilda stiftelser m. m. eller som inflyter genom uppdragsverksamhet togs upp av dåvarande departementschefen i 1967 års statsverksproposition (bil. 10 s. 287). Han räknade därvid med att en förändring skulle genomföras den 1 juli 1967 innebärande att nämnda kostnader i regel skulle bestridas av vederbörande forskningsråd, stiftelse m. m. Universitetskanslersämbetet har fått i uppdrag att närmare utreda frågan. Ämbetet avser att behandla denna fråga i samband med det åt ämbetet senare givna uppdraget att utreda bl. a. principerna för beräkning av ersättning för resurser som utnyttjas av näringslivet (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 275). Med hänsyn till vad ämbetet anfört får jag anmäla att jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t beträffande de nämnda kostnaderna för förvaltning av forskningsmedel m. m.

Universitetskanslersämbetet har föreslagit betydande förstärkningar av resurserna inom utbildningsbyråernas verksamhetsfält, bl. a. för studierådgivning och för arbete i samband med införande av fasta studiegångar vid de filosofiska fakulteterna. Jag vill erinra om att innevarande budgetår medel beräknats under fakulteternas avlöningsanslag för en utökad verksamhet i fråga om den uppsökande studierådgivningen på institutionsnivå i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag av ämbetet (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 220). Vid min anmälan i det föregående av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. har jag föreslagit åtgärder som syftar till att göra denna verksamhet effektivare. För punktinsatser på studierådgivningsområdet i sådana ämnen där behov härav visar sig särskilt påkallat har vidare innevarande budgetår 200 000 kr. ställts till ämbetets förfogande från förevarande anslag. För nästa budgetår torde särskilda resurser behövas vid förvaltningarna för arbetet i samband med införande av fasta studiegångar. Universitetskanslersämbetet har i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete beräknat ett preliminärt belopp för ändamålet. Jag tar vid min medelsberäkning upp ett sammanlagt belopp av 600 000 kr. för nästa budgetår för detta ändamål

och för punktinsatser på studierådgivningsområdet. Sedan ämbetet lagt fram en slutlig beräkning av medelsbehovet avser jag att återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga.

I likhet med universitetskanslersämbetet finner jag det angeläget att AV-centraler successivt byggs upp på de olika universitetsorterna. För nästa budgetår beräknar jag 200 000 kr. för avlöningskostnader för personal vid AV-centraler. Jag utgår härvid från att verksamheten kan koncentreras till en central på varje universitetsort och att möjligheterna att samverka med motsvarande centraler på skolans område uppmärksammas.

Slutligen vill jag i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t beslutat inrätta två tjänster som byrådirektör i Ae 26 vid tekniska högskolan i Lund den 15 oktober 1967, varvid en tjänst som förste byråsekreterare och vissa medel till extra arbetskraft m. m. dragits in. En förstärkning av personalorganisationen vid högskolans förvaltning har nämligen visat sig nödvändig i avvaktan på att ställning tas till det förslag om högskolans framtida organisation som lagts fram av organisationskommittén för högskolan och som för närvarande bereds.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (18 618 000+600 000+2 586 000=) 21 804 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 21 804 000 kr.

E 17—25. Universiteten och vissa högskolor: Materiel m. m.

1966/67 Utgift	25 634 315	Reservation	2 535 685
1967/68 Anslag	32 170 000		
1968/69 Förslag	41 150 000		

Medel till inköp av materiel och apparater vid universiteten och de under universitetskanslersämbetet hörande högskolorna anvisas fr. o. m. budgetåret 1966/67 i riksstaten under dels nio särskilda reservationsanslag till materiel m. m., ett till varje fakultet eller grupp av fakulteter, dels ett för samtliga berörda fakulteter gemensamt reservationsanslag till apparater m. m. Innevarande budgetår är de nio materielanslagen uppförda med sammanlagt 32 170 000 kr. och apparatanslaget med 7 milj. kr.

Nuvarande konstruktion för riksstatsredovisningen av utgifterna för materiel och apparater är en följd av den allmänna omläggningen av anslagen till universitet och högskolor, som genomfördes från nyssnämnda budgetår (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 357 och 476). I fråga om omkostnads- och sakanslagen har omläggningen medfört bl. a. att fördelningen av utgifterna mellan dessa typer av anslag numera sker efter nya grunder. Materielanslagen har sålunda karaktären av ramanslag för fakulteternas verksamhet.

Återanskaffning av utrustning m. m.

Vid sin anmälan av frågan om omläggning av anslagen till universitet och högskolor i prop. 1966: 1 (bil. 10 s. 358) framhöll dåvarande departementschefen att han tills vidare fann det ändamålsenligt att ett gemensamt apparatanslag anvisades. Han erinrade därvid om att Kungl. Maj:t den 3 juni 1965 hade uppdragit åt universitetskanslersämbetet att i samråd med statskontoret och riksrevisionsverket se över konstruktionen m. m. av anslagen till apparater samt inredning och utrustning vid universitet och högskolor (jfr prop. 1965: 1 bil. 10 s. 361).

Universitetskanslersämbetet har i samråd med statskontoret, riksrevisionsverket, utrustningsnämnden för universitet och högskolor samt samarbetsnämnden för lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (LUP-kommittéerna) lagt fram förslag rörande handläggningsordningen för anskaffning av utrustning och apparatur.

Ämbetet erinrar om att medel för materiel, inredning och utrustning, förutom med sammanlagt 39 170 000 kr. under materiel- och apparatanslag, innevarande budgetår har anvisats med 46,5 milj. kr. under anslaget Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m., det s. k. utrustningsanslaget. Härtill kommer de medel som ställs till förfogande av forskningsråden och särskilda fonder — Malmfonden, Riksbankens jubileumsfond m. fl. — samt genom donationer.

Vad gäller utrustningsanslaget har byggnadsstyrelsen resp. tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté ansvaret för inredningsfrågorna, dvs. planering och upphandling av snickeriinredningar samt el-armatur och möbler m. m. För utrustningsfrågorna svarar utrustningsnämnden och LUP-kommittéerna. Dessa kommittéer har till uppgift bl. a. att utarbeta utrustningsprogram med förslag till kostnadsramar och successivt överlämna dem till utrustningsnämnden. Nämnden är anslagsbegärande myndighet och har hand om programmens förverkligande.

Universitetskanslersämbetet har angett olika typer av utrustningsbehov och lagt fram förslag om hur dessa frågor skall handläggas. Utrustningsfrågan som hänger samman med lokaltillskott eller ökad intagning av studerande bör enligt ämbetet som hittills handläggas av berörd LUP-kommitté och utrustningsnämnden. Medel för denna verksamhet bör anvisas under utrustningsanslaget. Detta anslag bör enligt ämbetsverket även tas i anspråk för utrustningsbehov till följd av ändringar av studie- och kursplaner.

Enligt ämbetsverket bör vidare utrustningsbehov som avser återanskaffning av försliten utrustning, ersättning av omodern eller eljest olämplig utrustning samt utrustning till följd av att nya forsknings- och utbildningsfält kommit till bedömas på i huvudsak samma sätt som de behov som f. n. tillgodoses över utrustningsanslaget. För dessa ändamål föreslås att en särskild kostnadsram tas upp i den under utrustningsanslaget uppförda utrustningsplanen. Apparatanslaget behöver därvid inte föras upp i riksstaten. Kostnadsramen bör enligt ämbetsverket föras upp efter förslag av verket och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna och disponeras av utrustningsnämnden i enlighet med utrustningsprogram som upprättas av resp. LUP-kommitté.

För att uppnå en enhetlig bedömning av de frågor som gäller utrustningsbehov som skall tillgodoses inom nämnda kostnadsram föreslår ämbetet ett permanent utrustningsutskott, sammansatt av representanter för ämbetet, utrustningsnämnden och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna, med uppgift att bl. a. godkänna utrustningsprogram av här avsedd art.

Vissa resekostnader

Universitetskanslersämbetet framhåller i sin anslagsframställning för nästa budgetår angelägenheten av att bredda forskarnas och lärarnas vägar för information och utbyte av erfarenheter inom landet samt att öppna nya kanaler för motsvarande ändamål på det internationella planet. Ämbetsverket pekar därvid på bl. a. resor, deltagande i symposier och vistelse vid internationella forskningsinstitutioner. För sådana aktiviteter har ämbetet föreslagit en kraftigt ökad medelsanvisning under anslaget Kulturellt utbyte med utlandet. För resor inom landet anvisas medel från omkostnadsanslaget. Dessa medel torde enligt ämbetsverket dock i regel användas för resor i läroanstalternas gemensamma angelägenheter. För resor av det förut nämnda slaget, dvs. närmast resor i institutionernas angelägenheter, saknas däremot enligt verket i huvudsak medel. Med hänsyn till materielanslagens karaktär av ramanslag för fakulteternas verksamhet synes det verket lämpligast att medel för sistnämnda resor beräknas under dessa anslag. Ämbetet har i sitt förslag till anslagsberäkning utgått från detta.

Anslagsberäkningar m. m. (1 000-tal kr.)

Fakultet	Anslag			Av universitetskanslersämbetet beräknad ändring 1968/69			
	1966/67	1967/68	Ökning i %		Från apparat- anslaget %	Total ökning	
Humanistiska	1 320	1 600	21,2	+ 340	21,3	+ 75	+ 415
Teologiska	80	110	37,5	+ 45	40,9		+ 45
Juridiska	240	260	8,3	+ 40	15,3		+ 40
Samhällsvetenskapliga	1 320	1 700	28,8	+ 340	20,0	+ 100	+ 440
Medicinska	8 020	8 840	10,2	+ 1 260	14,3	+ 825	+ 2 085
Odontologiska	1 020	1 100	7,8	+ 275	25,0	+ 125	+ 400
Farmaceutiska	700	740	5,7	+ 70	9,5		+ 70
Matematisk-naturveten- skapliga	6 600	7 840	18,8	+ 1 860	23,7	+ 875	+ 2 735
Tekniska	8 870	9 980	12,5	+ 1 770	17,7	+ 1 000	+ 2 770
	28 170	32 170	14,2	+ 6 000	18,6	+ 3 000	+ 9 000

Universitetskanslersämbetet och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna har bedömt att för de ändamål vartill medel hittills beräknats under apparatanslaget erfordras ett belopp av ca 11 milj. kr. Myndigheterna har därvid beräknat att ca 3 milj. kr. av anslaget används för inköp av smärre utrustning och för andra ändamål vilka i fortsättningen bör tillgodoses med anlåtande av materielanslag. Ämbetet och samarbetsnämnden föreslår därför med utgångspunkt i det förut redovisade

förslaget att i utrustningsplanen för nästa budgetår förs upp en som definitiv be-
tecknad kostnadsram för återanskaffning av utrustning m. m. av (11—3=) 8
milj. kr.

För innevarande budgetår har enligt ämbetet från apparatanslaget anvisats ett
belopp av 710 000 kr. till lätta tekniska hjälpmedel i utbildningen. För nästa bud-
getår föreslår ämbetet och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna i samråd
att i utrustningsplanen förs upp en som definitiv betecknad kostnadsram för ända-
målet av 1 170 000 kr.

Kanslersämbetet förordar vidare att materielanslagen höjs med sammanlagt 6
milj. kr. förutom med det förut nämnda beloppet av 3 milj. kr. avseende kostna-
der som f. n. bestrids från apparatanslaget.

Ämbetsverket har ansett det befogat med en viss utjämning i anslagstilldelning-
en mellan dels de humanistiska, teologiska, juridiska och samhällsvetenskapliga fa-
kulteterna, dels övriga fakulteter. Speciellt har ämbetet kunnat konstatera en be-
tydande eftersläpning vad beträffar de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna
i förhållande till övriga fakulteter. Ämbetsverkets förslag motiveras slutligen med
en utökning av forsknings- och undervisningsvolymen samt med förslaget beträf-
fande apparatanslaget vilket bl. a. innebär att något buffertanslag inte längre kom-
mer att stå till förfogande.

Föredraganden

Jag har i det föregående redogjort för det förslag om en ändrad ordning vid
handläggning av vissa utrustningsfrågor som universitetskanslersämbetet lagt fram
i samråd med berörda myndigheter. Ämbetets förslag bör i huvudsak genomföras
som ett första steg mot en lösning av de anslags- och budgettekniska problemen
inom detta område. Utredningsarbetet bör dock fortsätta bl. a. med sikte på de
problem som hänger samman med anskaffningen och finansieringen m. m. av den
tyngre forskningsutrustningen.

I enlighet med förslaget bör inte något särskilt apparatanslag tas upp i riksstaten
för nästa budgetår. Jag avser att i annat sammanhang hemställa att en särskild
proposition angående bl. a. anslag för nästa budgetår till inredning och utrustning
läggs fram för årets riksdag. Min avsikt är att därvid föreslå att en särskild kost-
nadsram av 5 milj. kr., benämnd Till universitetskanslersämbetets disposition, förs
upp i utrustningsplanen för nästa budgetår. Medlen bör i första hand användas
för återanskaffning av inredning och utrustning. Inom ramen bör också bestridas
utgifter för inköp av utrustning i samband med att t. ex. studieplaner ändras och
för upprustning av engångsnatur med lättare tekniska hjälpmedel (jfr prop. 1967: 1
bil. 10 s. 290).

Apparatanslaget har även använts för sådana oförutsedda behov som inte kun-
nat mötas inom ramen för materielanslagen (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 476). Jag
räknar med att den höjning av materielanslagen som jag föreslår för nästa budgetår
skall göra det möjligt för konsistorierna att i större utsträckning än hittills disponera

en del av anslaget för behov som kan uppkomma under löpande budgetår. Jag vill också erinra om att materielanslagen vid behov kan tas i anspråk för gemensamma ändamål vid en läroanstalt, t. ex. för servicefunktioner och gemensamma utgifter av expenskaraktär (jfr prop. 1966:1 bil. 10 s. 358).

Fr. o. m. budgetåret 1966/67 tillämpas nya grunder för fördelningen av utgifter mellan omkostnadsanslag och sakanslag. Materielanslagens karaktär av ramanslag för fakulteternas verksamhet har härigenom blivit mer utpräglad. Vidare har en klarare gräns dragits mellan materiel- och omkostnadsanslag. Dåvarande departementschefen framhöll vid sin behandling av dessa frågor i 1966 års statsverksproposition (bil. 10 s. 358 och 475) att ändringarna utgjorde ett led i arbetet att få till stånd en bättre konstruktion av hela den ifrågavarande anslagsgruppen och att dessa spörsmål även framdeles måste ägnas särskild uppmärksamhet.

Mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits efter anslagsomläggningen och med hänsyn till de önskemål som framförts i olika sammanhang om en friare anslagsdisposition har jag gjort en ny genomgång av de nuvarande anslagens materiella innehåll. Jag har därvid funnit att medel för nästa budgetår bör beräknas under materielanslag för nattbevakning, för vissa kostnader vid Alnarps mejeri m. m. och för bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid Göteborgs botaniska trädgård. Innevarande budgetår har 610 000 kr. beräknats under omkostnadsanslaget för dessa ändamål.

Såsom universitetskanslersämbetet föreslagit bör utgifter för resor i institutionernas angelägenheter, dvs. resor i direkt samband med utbildningen och forskningen vid institutionerna, bestridas från materielanslag. I enlighet med vad jag anfört om materielanslagens karaktär av ramanslag och önskemålen om en friare anslagsdisposition har jag under dessa anslag beräknat medel också för t. ex. tillfälliga lärares resor, resor för lärare som tjänstgör vid flera läroanstalter och resor mellan universitetsfilialerna och moderuniversiteten.

Såväl inom Nordiska rådet som i andra nordiska organ har framförts önskemål om att ökade medel ställs till förfogande för kontaktresor inom Norden. Jag finner för min del inte motiverat att inrikes och internordiska resor behandlas olika i detta sammanhang. Vid min beräkning av materielanslagen för nästa budgetår har jag därför utgått från att en betydande ökning av resorna inom Norden skall bli möjlig.

Vid vissa högre utbildningsanstalter är det ibland nödvändigt att de studerande företar längre resor för att fullgöra obligatoriska moment i utbildningen såsom auskultationer, fältstudier, studiepraktik etc. För sådana resor gäller f. n. skiftande regler. Från olika studerandekategorier har önskemål framförts om ändringar av dessa regler.

Till de studerande vid de aktuella utbildningsanstalterna utgår studiemedel. Dessa är avvägda så att de i princip skall täcka alla med utbildningen förenade utgifter. Enligt min mening finns det emellertid skäl att härutöver ge ut ersättning för resekostnader vid längre resor i samband med obligatoriska moment i utbildningen. I den mån övernattning behövs bör vidare utgå ett mindre bidrag för detta ända-

mål. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser som krävs bl. a. för att uppnå enhetliga principer vid beräkningen av dessa ersättningar.

Under nu ifrågavarande materielanslag har jag beaktat medelsbehovet för nämnda ersättningar. Vad gäller övriga utbildningsanstalter som berörs, nämligen social- och journalisthögskolorna, lärarhögskolorna, folkskoleseminarierna, förskoleseminarierna, seminarierna för huslig utbildning, slöjdlärarseminariet samt gymnastik- och idrottshögskolorna kommer jag i det följande att beräkna medel för utgifterna för detta ändamål under omkostnadsanslagen.

För nästa budgetår räknar jag med en höjning av materielanslagen med 15 % jämfört med anslagen innevarande budgetår. Härutöver tar jag i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag upp 3 milj. kr. för sådana utgifter för inköp av smärre utrustning m. m. som f. n. bestrids från apparatanslaget. I enlighet med vad jag anfört i det föregående beräknar jag vidare medel för resekostnader och vissa andra kostnader som innevarande budgetår belastar omkostnadsanslaget. Slutligen har jag som en följd av mina förslag vid behandlingen av avlöningsanslaget till tekniska fakulteterna m. m. (E 14) under motsvarande materielanslag beaktat medelsbehovet för civilingenjörsutbildning och teknisk magisterutbildning vid universitetet i Uppsala samt teknisk magisterutbildning i Linköping och Örebro. Min beräkning innebär en höjning av materielanslagen med sammanlagt 8 980 000 kr. till 41 150 000 kr. enligt följande sammanställning.

Humanistiska fakulteterna	1 980 000
Teologiska fakulteterna	130 000
Juridiska fakulteterna	285 000
Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.	2 200 000
Medicinska fakulteterna m. m.	10 770 000
Odontologiska fakulteterna m. m.	1 520 000
Farmaceutiska fakulteten m. m.	790 000
Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.	10 675 000
Tekniska fakulteterna m. m.	12 800 000
	41 150 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att för budgetåret 1968/69 anvisa

- a) till *Humanistiska fakulteterna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 980 000 kr.,
- b) till *Teologiska fakulteterna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 130 000 kr.,
- c) till *Juridiska fakulteterna: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 285 000 kr.,
- d) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 2 200 000 kr.,

e) till *Medicinska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 10 770 000 kr.,

f) till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 520 000 kr.,

g) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 790 000 kr.,

h) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 10 675 000 kr.,

i) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 12 800 000 kr.

E 26. Universiteten och vissa högskolor: Bokinköp m. m.

1966/67 Utgift	5 569 408	Reservation	130 592
1967/68 Anslag	7 010 000		
1968/69 Förslag	7 875 000		

Fr. o. m. budgetåret 1966/67 finns i riksstaten uppfört ett gemensamt reservationsanslag till bokinköp m. m. för biblioteken inom universitetsområdet. Anslaget fungerar som ett ramanslag för verksamheten vid biblioteken och har av Kungl. Maj:t i regleringsbrev fördelats på läroanstalterna.

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet föreslår att anslaget höjs med 2 155 000 kr., varav 620 000 kr. hänför sig till att medelansvisningarna för ändamål av tillfällig natur föreslås bli ökade från 845 000 kr. till 1 465 000 kr. Den föreslagna ökningen i övrigt av 1 535 000 kr. redovisas i 1 000-tal kr. i följande tablå, av vilken även mina egna beräkningar framgår.

	1966/67	1967/68	Ändring %	Univer- sitets- kanslers- ämbetet	Beräknad ändring 1968/69		
					%	Före- dragan- den	%
Uppsala universitet . . .	1 190	1 390	+16,8	+ 305	+21,9	+165	+11,9
Lunds universitet	1 290	1 530	+17,8	+ 340	+22,2	+195	+12,7
Göteborgs universitet . .	1 025	1 180	+15,1	+ 295	+25,0	+135	+11,4
Stockholms universitet	295	390	+32,2	+ 110	+28,2	+ 45	+11,5
Umeå universitet	320	430	+34,4	+ 180	+41,9	+ 60	+14,0
Karolinska institutet . .	300	360	+20,0	+ 95	+26,4	+ 50	+13,9
Farmaceutiska institutet	50	60	+20,0	+ 10	+16,7	+ 5	+ 8,3
Handelshögskolan i							
Göteborg	50	55	+10,0	+ 10	+18,2	+ 5	+ 9,1
Tekniska högskolan i							
Stockholm	320	410	+28,1	+ 100	+24,4	+ 75	+18,3
Chalmers tekniska hög- skola	290	360	+24,1	+ 90	+25,0	+ 55	+15,3
	5 130	6 165	+20,0	+1 535	+24,9	+790	+12,8

Föredraganden

Under senare år har anslagen till bokinköp ökat betydligt. Bortsett från vissa engångsanvisningar innebar anslaget för innevarande budgetår en höjning med ca 20 % jämfört med närmast föregående budgetår. Som framgått av tablån uppgår motsvarande höjning enligt mina beräkningar för nästa budgetår till närmare 13 % eller 790 000 kr. Även för budgetåret 1968/69 beräknas sålunda en förhållandevis stor anslagsökning. Jag vill emellertid framhålla att medelsavvägningen har varit förenad med betydande svårigheter. Då det ekonomiska utrymmet är starkt begränsat i förhållande till behoven måste nämligen en prioritering göras mellan de olika biblioteken. Som utgångspunkt härför bör — som dåvarande departementschefen anförde i prop. 1965: 1 (bil. 10 s. 78) och 1967: 1 (bil. 10 s. 293) — finnas en fördelningsplan för biblioteken. Jag vill erinra om att syftet med en sådan plan är att klarlägga inom vilka områden de enskilda biblioteken bör specialisera sig. I likhet med dåvarande departementschefen finner jag det sålunda angeläget att arbetet med planen, vilket ankommer på forskningsbiblioteksrådet, bedrivs med största kraft.

För nästa budgetår räknar jag med en höjning av medelsanvisningarna för ändamål av tillfällig natur med 75 000 kr. till 920 000 kr. Jag tar därvid upp 575 000 kr. för en fortsatt uppbyggnad av bokbeståndet vid filialbiblioteken. För innevarande budgetår har för kurs- och referenslitteratur m. m. vid dessa bibliotek beräknats 390 000 kr. För universitetet i Umeå tar jag upp 345 000 kr., varav 245 000 kr. i överensstämmelse med förslag av 1962 års Umeåkommitté (jfr prop. 1964:74 s. 25) och resten för fortsatt uppbyggnad av resurserna inom det humanistiska ämnesområdet.

Jag vill slutligen anmäla att jag vid min beräkning av medelsanvisningen för nästa budgetår beaktat att kostnaderna för vissa resor som innevarande budgetår bestrids från omkostnadsanslaget bör belasta förevarande anslag i överensstämmelse med vad jag anförde vid min anmälan av materielanslagen.

I enlighet med vad jag anförde i det föregående bör anslaget för nästa budgetår föras upp med $(7\,010\,000 + 790\,000 + 75\,000 =) 7\,875\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universiteten och vissa högskolor: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 7 875 000 kr.

E 27. Universiteten och vissa högskolor: Omkostnader

1966/67 Utgift	27 246 726
1967/68 Anslag	26 850 000
1968/69 Förslag	28 970 000

För omkostnader vid universiteten och de under universitetskanslersämbetet hörande högskolorna anvisas fr. o. m. budgetåret 1966/67 ett för dessa läroanstalter

gemensamt omkostnadsanslag. Kungl. Maj:t har i regleringsbrev fastställt omkostnadsstat, fördelat statens anslags- och delposter på de skilda läroanstalterna samt utfärdat bestämmelser beträffande de olika anslagsposterna.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredra- ganden
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	270 000	+ 101 000	+ 100 000
2. Reseersättningar	639 000	+ 196 000	— 8 000
3. Bränsle, lyse och vatten	10 200 000	+ 800 000	+ 500 000
4. Renhållning och städning	9 600 000	+1 400 000	+1 200 000
5. Telegram och telefon	2 360 000	+ 550 000	+ 240 000
6. Publikationstryck vid läroanstalternas förvaltningar	530 000	+ 200 000	+ 20 000
7. Vissa expenser vid läroanstalternas förvaltningar			
a) Skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d.	680 000	+ 135 000	+ 50 000
b) Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier ..	200 000	of.	of.
c) Annonsering, bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål	300 000	+ 70 000	+ 50 000
8. Datamaskintid m. m. vid läroanstalternas förvaltningar	300 000	+ 350 000	+ 300 000
9. Nattbevakning	285 000	+ 120 000	— 285 000
10. Vissa expenser vid akademiska högtidligheter m. m.	120 000	+ 167 000	+ 20 000
11. Förbrukningsmateriel för den praktiska verksamheten i anslutning till den odontologiska utbildningen	1 700 000	+ 600 000	+ 300 000
12. Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid Göteborgs botaniska trädgård ...	260 000	+ 19 400 ¹	— 260 000
13. Ersättning till Umeå stad för vissa lokaler för universitetsbiblioteket	84 000	— 42 000	— 42 000
14. Vissa kostnader vid Alnarps mejeri m. m.	65 000	of.	— 65 000
	27 593 000	+4 666 400	+2 120 000
<i>Uppbördsmedel</i>	743 000	of.	of.
Nettoutgift	26 850 000	+4 666 400	+2 120 000

¹ Förslag från Göteborgs stad i anledning av gällande avtal i ämnet.

Föredraganden

Jag vill först erinra om att jag beräknat medel under materielanslagen (E 17—25) för nattbevakning, för vissa kostnader vid Alnarps mejeri m. m. och för bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid Göteborgs botaniska trädgård. Under dessa anslag har jag också tagit upp medel för resor av olika slag som f. n. belastar förevarande anslag.

Den föreslagna ökade medelansvisningen till expenser vid akademiska högtidligheter m. m. avser i första hand de tekniska högskolorna, för vilka medel tidigare inte beräknats.

Som jag nämnt vid min anmälan av bibliotekens avlöningsanslag (E 15) kommer i höst en nybyggnad för universitetsbiblioteket i Umeå att tas i bruk. Samtidigt upphör det med Umeå stad träffade avtalet om provisoriska lokaler för universi-

tetsbiblioteket (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 484). Jag har därför beräknat ersättning till staden endast för andra halvåret 1968.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att de beräknade sammanlagda beloppen för vissa expenser vid läroanstalternas förvaltningar är att betrakta som ramar för de utgifter för ifrågavarande ändamål som normalt får belasta detta anslag. Som jag framhållit vid min anmälan av materielanslagen får emellertid dessa anslag utnyttjas för gemensamma utgifter av expenskaraktär.

Slutligen räknar jag med att utgifter för informationsmaterial i samband med införande av fasta studiegångar skall belasta detta anslag vad gäller publikationstryck. Min medelsberäkning för detta ändamål är emellertid preliminär i avvaktan på att universitetskanslersämbetet närmare beräknar medelsbehovet.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universiteten och vissa högskolor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 28 970 000 kr.

E 28. Decentraliserad akademisk utbildning m. m.

1966/67 Utgift	2 612 848	Reservation	1 354 152
1967/68 Anslag	4 413 000		
1968/69 Förslag	2 399 000		

Från förevarande reservationsanslag bestrids kostnader för dels decentraliserad akademisk ett- och tvåbetygsutbildning, dels akademisk utbildning anordnad av Hermods korrespondensinstitutets stiftelse, dels även teknisk magisterutbildning i Linköping och Örebro. Ansvaret för dessa utbildningsgrenar åvilar enligt gällande bestämmelser universitetskanslersämbetet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
1. Decentraliserad akademisk utbildning ..	2 307 000	+670 000	— 285 000
därav för ettbetygskurser	2 022 000	+241 000	of.
tvåbetygskurser	285 000	+429 000	—285 000
2. Bidrag till Hermods korrespondensinstitutets stiftelse	376 000	+196 000	of.
3. Teknisk magisterutbildning	1 058 000	+102 000	—1 058 000
4. Till Kungl. Maj:ts disposition	672 000	—672 000	— 671 000
	4 413 000	+296 000	—2 014 000

Universitetskanslersämbetet

1. Akademisk ettbetygsutbildning anordnas f. n. i vissa humanistiska, samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga ämnen. Ämbetet bör få möjlighet att i större omfattning än hittills anordna sådana kurser och även mindre, förberedande kurser i vissa ämnen.

2. För närvarande anordnas akademiska tvåbetygskurser i matematik och fysik i Linköping och Örebro. Utbildningen är samordnad med den utbildning för

teknisk magisterexamen som bedrivs i de båda städerna. Fr. o. m. nästa budgetår kommer ifrågavarande tvåbetygskurser att inordnas i verksamheten vid universitetsfilialerna i dessa städer. Särskilda medel bör anvisas för tvåbetygskurser även på andra orter i ämnen som Kungl. Maj:t på förslag av ämbetet beslutar i varje särskilt fall.

3. Ämbetet föreslår bl. a. att medel anvisas för fortsatt planering och anordnande av en tvåbetygskurs i företagsekonomi.

4. Utbildningen för teknisk magisterexamen i Linköping och Örebro administreras f. n. av tekniska högskolan i Stockholm. Ämbetet föreslår en viss ökning av nu utgående medel i avvaktan på det förslag som kan föranledas av det åt ämbetet och skolöverstyrelsen givna uppdraget (jfr prop. 1967: 4 s. 134) att företa en översyn av denna utbildning.

Föredraganden

Liksom universitetskanslersämbetet räknar jag med att tvåbetygsutbildningen i matematik och fysik i Linköping och Örebro nästa budgetår kommer att inordnas i verksamheten vid universitetsfilialerna i dessa städer.

I det föregående har jag — under avlönings- och materielanslagen till de tekniska fakulteterna m. m. (E 14 och E 25) — beräknat medel för den tekniska magisterutbildningen i Linköping och Örebro.

Reservationen på anslaget uppgick vid utgången av budgetåret 1966/67 till ca 1 350 000 kr. Med hänsyn till reservationens storlek är jag inte beredd att föreslå att anslaget höjs. I stället bör den uppkomna reservationen kunna utnyttjas på sådant sätt att den decentraliserade akademiska utbildningen utökas i samma utsträckning som under de senaste budgetåren.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Decentraliserad akademisk utbildning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 2 399 000 kr.

E 29. Lärarkliniker vid odontologisk fakultet

1966/67 Utgift	1 433 401
1967/68 Anslag	600 000
1968/69 Förslag	600 000

Från anslaget bestrids de utgifter för lärarklinikerna vid de odontologiska fakulteterna i Stockholm och Malmö som inte täcks av ifrågavarande fakulteters inkomster av patientavgifter. Beträffande tillkomsten av lärarklinikerna och syftet med desamma får jag hänvisa till en i prop. 1949: 92 lämnad redogörelse. För att utbildningen av tandläkare skall rationaliseras ges möjlighet att inom ramen för anslaget inrätta högst åtta extra tandteknikertjänster vid vardera av de berörda fakulteterna (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 492, SU 42, rskr 125).

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet avser att överväga sättet för den anslagstekniska redovisningen av detta anslag och de medel till förbrukningsmateriel för den praktiska verksamheten i anslutning till den odontologiska utbildningen som tas upp i gällande omkostnadsstat för universiteten och vissa högskolor. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden bör anslaget budgetåret 1968/69 föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Jag biträder universitetskanslersämbetets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lärarkliniker vid odontologisk fakultet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

E 30. Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Avlöningar

1966/67 Utgift	120 665
1967/68 Anslag	169 000
1968/69 Förslag	252 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids kostnader för verksamheten vid institutet för arbetsmarknadsfrågor, vilket i enlighet med statsmakternas beslut har inrättats i Stockholm (prop. 1966: 52 s. 254, SU 107, rskr 251). Institutet har till uppgift att anordna och medverka vid utbildning i arbetsmarknadsfrågor, driva och främja arbetsmarknadsforskning samt verka för samordning av sådan utbildning och forskning

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	2	of.	of.
Övrig personal	2	+2	+2
	4	+2	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	166 000	+75 000	+81 000
Arvoden och särskilda ersättningar	3 000	+ 2 000	+ 2 000
	169 000	+77 000	+83 000

Föredraganden

Chefen för inrikesdepartementet avser att senare denna dag lägga fram förslag om att 500 000 kr. anvisas till forsknings- och utvecklingsarbete på arbetsmarknadspolitikkens område (bil. 13 s. 16 och 42).

Med hänsyn till institutets omfattande och viktiga arbetsuppgifter finner jag en förstärkning av dess organisation starkt motiverad. Jag beräknar därför medel för 1 500 assistenttimmar samt tar upp 16 000 kr. för extra arbetskraft och 1 800 kr. för arvode till sekreterare i institutets styrelse. För arvodeshöjningar och löneomräkningar beräknar jag 11 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 252 000 kr.

E 31. Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Omkostnader

1966/67 Utgift	30 970
1967/68 Anslag	45 000
1968/69 Förslag	56 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	1 000	of.	of.
2. Reseersättningar	9 000	of.	of.
3. Expenser	35 000	—10 000	— 4 000
4. Inredning och utrustning av lokaler	—	+10 000	
5. Kostnader för utbildning	—	+15 000	+15 000
	45 000	+15 000	+11 000

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 56 000 kr.

E 32. Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm

1966/67 Utgift	1 219 900
1967/68 Anslag	2 210 000
1968/69 Förslag	1 563 000

Finansieringen av verksamheten vid Handelshögskolan i Stockholm regleras genom ett avtal den 23 januari 1954. I detta avtal har vidtagits vissa ändringar, av vilka den senaste trädde i kraft den 1 juli 1967, då det årliga statliga bidraget till högskolan fastställdes till 1 553 200 kr. Avtalets giltighetstid har sedermera förlängts till den 30 juni 1979. Med beaktande av att från anslaget bestrids kostnader även för arvoden åt av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter och suppleanter i handelshögskolans direktions samt revisors för granskning av handelshögskolans och handelshögskoleföreningens räkenskaper bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 1 563 000 kr. Detta innebär en anslagsminskning med 647 000 kr., motsvarande bortfallet av en engångsanvisning till högskolan för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 1 563 000 kr.

c) Vissa högskolor m. m.

E 33. Socialhögskolorna: Avlöningar

1966/67 Utgift	4 781 349
1967/68 Anslag	7 411 000
1968/69 Förslag	9 069 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader vid socialhögskolorna i Stockholm, Göteborg, Lund, Umeå och Örebro samt vid samarbetsnämnden för socialhögskolorna. Därjämte finns i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 131 000 kr. till vissa kostnader vid socialhögskolorna, varav 115 000 kr. beräknats för avlöningar. Till avlöningar vid socialhögskolorna har sålunda för budgetåret 1967/68 anvisats sammanlagt 7 526 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelserna och nämnden	Föredra- ganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	56	+ 4	+ 2
Övrig personal	52	+ 8,5	+ 2,5
	108	+ 12,5	+ 4,5

Anm. Utöver de angivna tjänsterna har för budgetåret 1967/68 anvisats medel för undervisningsarvoden m. m. vid högskolorna (ca 1,5 milj. kr.) och för handledararvoden (ca 1,4 milj. kr.).

Anslag

Avlöningar till lärarpersonal	6 068 100	+ 1 326 000	+ 1 306 000
Avlöningar till övrig personal	1 437 500	+ 488 000	+ 237 000
Arvoden och särskilda ersättningar	20 400	of.	of.
	7 526 000	+ 1 814 000	+ 1 543 000

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna

Socialhögskolornas intagningskapacitet beräknas enligt nämnden under läsåret 1968/69 nå upp till 930 platser, vilket innebär en ökning med 90 platser jämfört med början av innevarande läsår. Ökningen hänför sig till högskolorna i Stockholm, Lund och Örebro med 30 platser vid var och en av läroanstalterna. Med anledning av förslag av styrelsen för stockholms högskolan har Kungl. Maj:t medgett att nyssnämnda kapacitetsökning vid högskolan får äga rum redan vårterminen 1968.

I särskild skrivelse har samarbetsnämnden lagt fram förslag om fortsatt successiv utbyggnad av socialhögskolornas intagningskapacitet under perioden 1969/70—1973/74. Nämnden erinrar i sammanhanget om dels den stora efterfrågan på socio-
nomutbildning, dels bristen på socionomer inom bl. a. socialvård och kommunal förvaltning. Enligt nämndens mening bör antalet nybörjarplatser ökas så att man sistnämnda läsår kan ta in sammanlagt 1 530 elever vid högskolorna. Den totala ökningen, 600 platser, föreslås av nämnden fördelad med 180 i Stockholm, 120 i

Göteborg, 120 i Lund, 60 i Umeå och 120 i Örebro. Flertalet av de nya intagningsplatserna avses komma till vid förvaltningslinjen, bl. a. med hänsyn till att möjligheterna att erhålla praktikplatser för studerande vid denna linje enligt nämnden f. n. är större än för studerande vid sociala linjen.

De förslag till nya tjänster m. m. som läggs fram av samarbetsnämnden och de lokala högskolestyrelserna innebär i korthet.

S a m a r b e t s n ä m n d e n

1. Ökad medelsanvisning till arvoden åt experter och tillfällig personal för den centrala elevantagningen m. m. (+ 35 000 kr.).
2. Löneomräkning (+ 3 000 kr.).

H ö g s k o l o r n a

1. 3 universitetslektorer i Uo 22: 25 (Göteborg 1 och Örebro 2) (+ 190 000 kr.).
2. Lektor (Örebro) (+ 54 000 kr.).
3. 2 konsulenter (Göteborg 1 och Umeå 1) (+ 83 000 kr.).
4. 5 förste byråsekreterare (en vid var och en av högskolorna) (+ 206 000 kr.).
5. 3 förste biblioteksbiträden med halvtidstjänstgöring (Göteborg 1, Lund 1 och Umeå 1) (+ 32 000 kr.).
6. Ökad medelsanvisning för arvoden till praktikhandledare (+ 510 000 kr.).
7. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 217 000 kr.) samt till assistenttimmar för allmänt institutionsarbete i samband med undervisningen (+ 20 000 kr.).
8. Medel till arvoden för undervisning i yrkesorientering (+ 25 000 kr.).
9. Ökad medelsanvisning för arvoden till tentamensvakter (2 000 kr.) samt till ersättningar åt extra vaktmästar- och biträdespersonal (+ 21 000 kr.).
10. Löneomräkning (+ 416 000 kr.).

Föredraganden

Intagningskapaciteten vid socialhögskolorna når nästa budgetår upp till sammanlagt 930 platser per år, dvs. det mål som f. n. gäller för utbyggnaden av dessa läroanstalter (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 305). Högskolorna i Lund och Örebro kan beräknas inom denna ram ta emot vardera ytterligare 30 studerande per år fr. o. m. vårterminen 1969. Antalet nybörjarplatser vid socionomutbildning kommer därmed att ha i stort sett fördubblats under loppet av fem år. Samarbetsnämnden har — som nyss framgått — lagt fram en plan för successiv utbyggnad av högskolorna under femårsperioden 1969/70—1973/74. Jag finner att den framlagda planen utgör ett värdefullt underlag för den fortsatta planeringen.

De senaste årens intagningsökningar medför behov av förstärkta lärarresurser.

Vid min medelsberäkning har jag beaktat önskvärdheten av att den fasta lärarorganisationen vid örebrohögskolan byggs ut. Jag tar därför upp medel för ett ordinarie universitetslektorat i psykologi samt för ett lektorat i social metodik vid nämnda högskola fr. o. m. den 1 juli 1968. Med utgångspunkt i gällande timplaner för socialhögskolorna räknar jag med en ökning av sammanlagt 260 000 kr. vad gäller medelsanvisningen till undervisnings- och examinationsarvoden åt timarvoderade lärare. Vidare tar jag upp 20 000 kr. för ytterligare assistenttimmar för allmänt institutionsarbete i samband med undervisningen samt höjningar med 12 000 kr. för arvoden till lärare vid handledarkurser, 2 000 kr. för arvoden till tentamensvakter och 562 000 kr. för arvoden till praktikhandledare. Inom ramen för sistnämnda belopp har hänsyn tagits även till behovet av medel för motsvarande ändamål vid Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet.

En rad administrativa uppgifter i samband med utbildningen — bl. a. kontakt- och informationsverksamheten samt studierådgivningen — liksom arbetet med att organisera den praktiska utbildningen ökar i omfattning i takt med att högskolorna byggs ut. Med hänsyn härtill beräknar jag medel för fyra nya tjänster som konsulent. Var och en av högskolorna i Stockholm, Göteborg, Lund och Umeå bör tillföras en sådan tjänst.

Jag räknar vidare med en höjning av medelsanvisningen för arvoden till experter och tillfällig personal vid samarbetsnämnden med 18 000 kr. Detta belopp avses täcka bl. a. kostnader i samband med antagning av elever vid högskolorna. Slutligen vill jag erinra om att jag i det föregående vid min behandling av avlöningsanslaget till universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek beräknat medel för bibliotekservice åt socialhögskolorna. Detta innebär att medelsbehovet under förevarande anslag för de nuvarande halvtidstjänsterna som förste biblioteksbiträde vid var och en av socialhögskolorna i Göteborg, Lund och Umeå, sammanlagt 32 000 kr., faller bort.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (7 411 000+115 000+1 124 000+419 000=) 9 069 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialhögskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 9 069 000 kr.

E 34. Socialhögskolorna: Omkostnader

1966/67 Utgift	592 513
1967/68 Anslag	812 000
1968/69 Förslag	993 000

Utöver förevarande förslagsanslag finns i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 131 000 kr. till vissa kostnader vid socialhögskolorna, av vilket 16 000 kr. beräknats för omkostnader. Till omkostnader vid social-

högskolorna har sålunda för budgetåret 1967/68 anvisats sammanlagt 828 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelserna och nämnden	Föredra- ganden
1. Sjukvård m. m.	16 000	of.	of.
2. Reseersättningar m. m.:			
a) Rese- och traktamentsersättningar till lärare och deltagare i handledarkurser ...	240 000	+ 40 000	+ 40 000
b) Resebidrag m. m. till studerande	—	—	+ 75 000
c) Övriga rese- och traktamentsersättningar	76 500	+ 34 500	+ 12 000
3. <i>Expenser:</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	42 000	— 11 000	— 11 000
b) Bokinköp m. m.	122 500	+ 15 000	+ 15 000
c) Övriga <i>expenser</i>	331 000	+ 69 000	+ 34 000
	828 000	+147 500	+165 000

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anfört om resebidrag m. m. till studerande. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialhögskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 993 000 kr.

E 35. Fortbildning av socionomer m. m.

1966/67 Utgift	61 358	Reservation	48 783
1967/68 Anslag	81 000		
1968/69 Förslag	90 000		

Av detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår högst 59 000 kr. för anordnande av en mentalhygienisk kurs vid socialhögskolan i Stockholm samt högst 10 000 kr. till stipendier och resekostnadsbidrag till deltagare i kursen.

Styrelsen för socialhögskolan i Stockholm

1. En förlängning av den mentalhygieniska kursen från fem månader till ett år skulle väsentligt öka dess värde. Reservationsmedel bör få tas i anspråk för försöksverksamhet med ettårig kurs under högst två år.

2. Medelsanvisningen till den mentalhygieniska kursen bör räknas upp med 9 000 kr., främst på grund av höjda lärararvoden.

Föredraganden

Förevarande anslag bör nästa budgetår höjas med 9 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortbildning av socionomer m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

E 36. Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet

1966/67 Utgift	212 000
1967/68 Anslag	275 000
1968/69 Förslag	294 000

Från anslaget bestrids utgifter för utbildningsverksamheten vid sköndalsinstitutets sociala linje.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet

Bidraget för nästa budgetår bör beräknas med hänsyn till dels ökade lärarkostnader, dels kostnader för arvoden till praktikhandledare. Det bör höjas med i runt tal 105 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag förut anfört vid min anmälan av avlöningsanslaget till socialhögskolorna angående beräkningen av arvoden till praktikhandledare.

Förevarande anslag bör nästa budgetår höjas med 19 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 294 000 kr.

E 37. Journalisthögskolorna: Avlöningar

1966/67 Utgift	763 429
1967/68 Anslag	1 042 000
1968/69 Förslag	1 429 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids avlöningskostnader vid journalisthögskolorna i Stockholm och Göteborg samt vid samarbetsnämnden för journalisthögskolorna.

Till följd av statsmakternas beslut förra året om ökad utbildning av journalister m. m. (prop. 1967: 43, SU 86, rskr 199) har de tidigare journalistinstitutet i Stockholm och Göteborg den 1 juli 1967 ombildats till journalisthögskolor. I samband därmed har utbildningen lagts om till en tvåårig sammanhållen studiegång. Vidare har intagningskapaciteten ökat från 150 till 240 platser per år, fördelade med 120 vid vardera högskolan. Kungl. Maj:t har den 18 maj 1967 utfärdat stadga för journalisthögskolorna (nr 236). Vidare har Kungl. Maj:t den 20 juli 1967 fastställt timplaner för högskolorna.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelserna och nämnden	Föredra- ganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	12	+2	+2
Övrig personal	10,5	+4,5	+0,5
	22,5	+6,5	+2,5
<i>Anm.</i> Utöver de angivna tjänsterna har för budgetåret 1967/68 anvisats medel för undervisningsarvoden m. m. vid högskolorna (ca 0,2 milj. kr.).			
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	714 800	+759 100	+346 000
Avlöningar till övrig personal	314 000	+157 000	+ 34 100
Arvoden och särskilda ersättningar	13 200	+ 6 900	+ 6 900
	1 042 000	+923 000	+387 000

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna

Med hänvisning till det kraftigt ökande antalet inträdessökande vid journalisthögskolorna lägger samarbetsnämnden fram en plan för fortsatt successiv utbyggnad av högskolornas intagningskapacitet under perioden 1969/70—1972/73. Nämnden erinrar därvid om att verksamhetsområdet för utexaminerade journalister vidgats avsevärt. Denna tendens kan enligt nämnden väntas bli ytterligare markerad. Utbyggnadsplanen siktar till att antalet nybörjarplatser skall nå upp till 480 läsåret 1972/73. Ökningen, 240 platser, bör enligt nämnden fördelas lika mellan de båda högskolorna.

Samarbetsnämnden berör även frågan om högskolornas kamerala förvaltning, som enligt nämnden bör tas över av dess kansli. I sin begäran om anslag för nästa budgetår tar nämnden upp medel för detta ändamål.

De förslag till nya tjänster m. m. som läggs fram av samarbetsnämnden och de lokala högskolestyrelserna innebär i korthet.

S a m a r b e t s n ä m n d e n

1. Kamrerare med halvtidstjänstgöring (+17 000 kr.).
2. Kansliskrivare (+23 000 kr.).
3. Löneomräkning (+10 000 kr.).

H ö g s k o l o r n a

1. 2 lektorer (Stockholm 1 och Göteborg 1; fr. o. m. den 1 januari 1969) (+54 000 kr.).
2. Samma lön och tjänsteställning för lektorerna i praktiska ämnen som för universitetslektorerna (+48 000 kr.).
3. 2 konsulenter (Stockholm 1 och Göteborg 1) (+84 000 kr.).
4. 2 förste biblioteksassistenter i Ae 15 med halvtidstjänstgöring (Stockholm 1 och Göteborg 1) (+25 000 kr.).
5. Medelsanvisning för arvoden till lärare vid handledarkurser (+7 000 kr.).

6. Medelsanvisning för arvoden till praktikhandledare (+366 000 kr.).
7. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+118 000 kr.) samt till assistenttimmar för allmänt institutionsarbete i samband med undervisningen (+60 000 kr.).
8. Medelsanvisning för arvoden till tentamensvakter (+4 000 kr.).
9. Bortfall av medelsanvisning för arvoden till redogörare och viss extra biträdes hjälp vid överföring av den kamerala förvaltningen till samarbetsnämnden (—32 000 kr.).
10. Löneomräkning (+139 000 kr.).

Föredraganden

I samband med att journalistinstitutet i Stockholm och Göteborg den 1 juli 1967 ombildades till journalisthögskolor (jfr prop. 1967: 43, SU 86, rskr 199) ökades den sammanlagda intagningskapaciteten från 150 till 240 platser per år. Från början av innevarande läsår tillämpas vidare en ny tvåårig studiegång, som omfattar ett års grundkurs följt av en termins studiepraktik och en termins fördjupningsstudier. Praktik enligt den nya studieordningen skall anordnas fr. o. m. läsåret 1968/69.

Den ökade intagningskapaciteten liksom omläggningen av utbildningen vid högskolorna medför att lärarresurserna behöver förstärkas. Jag beräknar därför medel för bl. a. två tjänster som lektor i praktiska ämnen — en tjänst vid vardera högskolan — fr. o. m. den 1 januari 1969. Därjämte räknar jag med utgångspunkt i gällande timplaner för journalisthögskolorna med en ökning av medelsanvisningen till undervisnings- och examinationsarvoden åt timarvoderade lärare med sammanlagt 118 000 kr. Medelsbehovet för arvoden till assistenter för allmänt institutionsarbete i samband med undervisningen beräknar jag till sammanlagt 160 000 kr., vilket innebär en ökning med 60 000 kr. Vidare tar jag upp 4 000 kr. för arvoden till tentamensvakter. Slutligen beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som kansliskrivare med halvtidstjänstgöring vid samarbetsnämnden.

Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget bör föras upp med (1 042 000+248 000+139 000=) 1 429 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Journalisthögskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 429 000 kr.

E 38. Journalisthögskolorna: Omkostnader

1966/67 Utgift	243 670
1967/68 Anslag	383 000
1968/69 Förslag	846 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelserna och nämnden	Föredra- ganden
1. Sjukvård m. m.	2 200	of.	of.
2. Reseersättningar m. m.:			
a) Resebidrag m. m. till studerande	25 500	+ 61 000	+ 37 000
b) Övriga rese- och traktamentsersättningar	17 000	+ 17 800	+ 8 200
3. Expenser:			
a) Bränsle, lyse och vatten	6 000	+ 300	+ 300
b) Bokinköp m. m.	20 000	+ 10 000	+ 4 000
c) Övriga expenser	103 300	+110 000	+ 22 500
4. Övningar:			
a) Tidningar m. m.	144 000	+134 000	+134 000
b) Radio-TV	—	+232 000	+232 000
5. Psykotekniska prov	65 000	+ 25 000	+ 25 000
	383 000	+604 500	+463 000

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anfört om resebidrag m. m. till studerande. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Journalisthögskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 846 000 kr.

E 39. Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar

1966/67 Utgift	192 673
1967/68 Anslag	217 000
1968/69 Förslag	242 000

Nordiska afrikainstitutet, som är förlagt till Uppsala, har till uppgift att i Norden främja studiet av afrikanska förhållanden samt verka för den internationella biståndsverksamheten i vad denna berör Afrika. Det åligger institutet särskilt att främja utbildning av personal för biståndsverksamhet i Afrika, att sprida information rörande Afrika och aktuella afrikanska förhållanden, att vara dokumentationscentrum för afrikaforskningen samt att främja vetenskaplig forskning och undervisning om Afrika.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelsen	Föredra- ganden
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	3	+1	of.
Övrig personal	4	+1	+1
	7	+2	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	215 500	+58 000	+25 000
Arvodet och särskilda ersättningar	1 500	of.	of.
	217 000	+58 000	+25 000

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet

Med hänsyn till den expansion av institutets verksamhet som pågår bör personalen förstärkas med en forskarassistent och ett biträde.

Föredraganden

Jag finner en förstärkning av institutets basorganisation motiverad och beräknar därför medel för en biträdestjänst. För löneomräkning beräknar jag 3 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 242 000 kr.

E 40. Nordiska afrikainstitutet: Omkostnader

1966/67 Utgift	123 396
1967/68 Anslag	84 000
1968/69 Förslag	87 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelsen	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	1 000	of.	of.
2. Expenser:			
a) Städning och rengöring	6 000	of.	of.
b) Telefonavgifter	8 000	+1 000	+1 000
c) Övriga expenser	12 000	+2 000	+2 000
3. Publikationstryck	36 000	of.	of.
4. Reseersättningar:			
a) Resor inom Norden	7 000	of.	of.
b) Resor till institutioner och universitet i Afrika	14 000	of.	of.
	84 000	+3 000	+3 000

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 kr.

E 41. Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.

1966/67 Utgift	140 701	Reservation	94 890
1967/68 Anslag	120 000		
1968/69 Förslag	124 000		

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Styrelsen	Föredraganden
1. Bokinköp och bokbindning	31 000	+ 4 000	+4 000
därav engångsanvisning	10 000	—10 000	—10 000
2. Gästföreläsningar m. m.:			
a) Nordiska och utländska gästföreläsare ..	17 000	of.	of.
b) Seminarium med utländska deltagare ..	15 000	of.	of.
c) Nordiska seminarier för personer som yrkesmässigt sysslar med afrikanska problem	7 000	of.	of.
3. Resestipendier	50 000	+10 000	of.
	120 000	+14 000	+ 4 000

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 124 000 kr.

E 42. Vidareutbildning av läkare och tandläkare m. m.

1966/67 Utgift	236 384	Reservation	130 820
1967/68 Anslag	295 000		
1968/69 Förslag	304 000		

Från förevarande reservationsanslag bestrids utgifter i samband med dels sådan vidareutbildning av läkare som anordnas av de medicinska fakulteterna, dels socialstyrelsens fortsättnings- och repetitionskurser för läkare — innevarande budgetår kurs i socialmedicin för tjänsteläkare — samt vidareutbildning av läkare inom den psykiska barn- och ungdomsvården, dels socialstyrelsens vidareutbildningskurser av tandvårdsinspektörer m. m.

Universitetskanslersämbetet föreslår att vidareutbildningsverksamheten nästa budgetår vidgas till att omfatta även andra kategorier av universitets- och högskoleutbildad arbetskraft än läkare och tandläkare.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Myndigheten	Föredraganden
1. Vidareutbildning av läkare	214 000	+100 000	of.
2. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	6 000	+ 12 000	+12 000
3. Vidareutbildning av läkare inom den psykiska barn- och ungdomsvården	17 000	of.	of.
4. Vidareutbildning av tandvårdsinspektörer m. m.	58 000	— 19 000	—19 000
5. Specialkurs för vissa psykiater och psykologer	—	+ 16 000	+16 000
6. Kurs i högre färgsinnesdiagnostik	—	+ 5 000	—
7. Specialkurs för farmaceuter	—	+ 18 000	—
8. Kurser för läkare m. fl. inom förebyggande mödra- och barnavård	—	+ 10 000	—
9. Övrig vidareutbildningsverksamhet, till universitetskanslersämbetets disposition	—	+200 000	—
	295 000	+342 000	+9 000

Anm. Med myndigheten avses under p. 1 och 9 universitetskanslersämbetet samt under p. 2—8 medicinalstyrelsen.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vidareutbildning av läkare och tandläkare m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 304 000 kr.

E 43. Vissa kurser för utländska studerande

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln förts upp bl. a. ett reservationsanslag med benämningen Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet. Från anslaget — som budgetåret 1967/68 tagits upp med 335 000 kr. — utgår bidrag till styrelsen för the Stockholm University Institute for English-Speaking Students (IES), som vid universitetet i Stockholm anordnar dels engelskspråkig undervisning i samhällsvetenskapliga ämnen, dels kurser i svenska språket för utländska studerande.

Universitetskanslersämbetet

Kungl. Maj:t har gett ämbetet i uppdrag att lägga fram förslag till organisation m. m. av undervisningen i svenska för icke svensktalande studerande m. fl. Ett betänkande i ärendet är under beredning inom ämbetet. För nästa budgetår hemställer ämbetet att medelsanvisningen till de av IES anordnade kurserna i svenska språket för utländska studerande — med hänsyn till det växande antalet kursdeltagare — höjs med 90 000 kr. till 260 000 kr. Vidare begär ämbetet en ökning av anslaget till institutet med dels 45 000 kr. för förstärkning av dess administration, dels 15 000 kr. på grund av höjda löner och andra kostnader.

Föredraganden

Med hänsyn till den växande strömmen av utländska studerande till svenska universitet och högskolor finner jag det angeläget att undervisning i svenska språket anordnas för sådana icke svensktalande studerande, som avser att genomgå utbildning i Sverige på företrädesvis eftergymnasial nivå. Jag vill här erinra om dels den svenskundervisning som bedrivs vid IES i Stockholm, dels nyssnämnda uppdrag till universitetskanslersämbetet. För svenskundervisning räknar jag medel i sådan omfattning att verksamhet av detta slag skall kunna anordnas nästa budgetår — förutom i Stockholm — även i Uppsala, Lund och Göteborg. Undervisningen bör bedrivas under ämbetets överinseende enligt i huvudsak samma principer som f. n. gäller vid IES. Jag beräknar kostnaderna för ifrågavarande undervisning nästa budgetår till sammanlagt 530 000 kr., vilket innebär en ökning med 360 000 kr. jämfört med det bidrag som för innevarande budgetår anvisats till IES för motsvarande ändamål. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att på grundval av förslag från ämbetet meddela bestämmelser angående bl. a. undervisningens organisation — däribland timplaner — samt rätten att deltaga i undervisningen.

På grund av höjda lönekostnader m. m. vid IES bör bidraget till institutets engelskspråkiga kursverksamhet räknas upp med 17 000 kr.

I framställningar från centrala studiehjälpsnämnden och Sveriges förenade studentkårer har frågan om studiesocialt stöd åt utländska studerande aktualiserats. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att låta se över bestämmelserna rörande detta stöd.

I riksstaten för nästa budgetår bör i stället för det nuvarande reservationsanslaget Bidrag till den internationella engelskspråkiga kursverksamheten vid Stockholms universitet föras upp ett förslagsanslag med benämningen Vissa kurser för utländska studerande. Under anslaget bör tas upp (335 000+360 000+17 000=) 712 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 712 000 kr.

d) Gemensamt för universitet och högskolor

E 44. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer

1966/67 Utgift	277 515
1967/68 Anslag	250 000
1968/69 Förslag	300 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för ersättning — enligt av Kungl. Maj:t den 2 juni 1961 meddelade bestämmelser (ändrade den 4 juni 1964) — åt vissa opponenter vid disputationer inom de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet.

Universitetskanslersämbetet

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Med hänsyn till anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

E 45. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden

1966/67 Utgift	1 802 786
1967/68 Anslag	1 600 000
1968/69 Förslag	1 800 000

Från detta förslagsanslag bestrids — enligt av Kungl. Maj:t den 2 juni 1961 meddelade bestämmelser (senast ändrade den 4 juni 1964) — kostnader i samband med sakkunnigförfarande vid tillsättande av dels högre tjänster vid universiteten m. fl. läroanstalter, dels — såvitt gäller forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde — särskilda forskartjänster samt tjänster som professor, laborator och forskningsläkare vid forskargrupper, dels ock vissa tjänster vid undervisningssjukhusen.

Universitetskanslersämbetet

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Med hänsyn till anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

E 46. Gästföreläsningar

1966/67 Utgift	293 998	Reservation	389 906
1967/68 Anslag	369 000		
1968/69 Förslag	369 000		

Bestämmelser för detta anslag har meddelats av Kungl. Maj:t den 9 juni 1967.

	1967/68	Beräknad ändring Universitets- kanslersämbetet	1968/69 Föredra- ganden
1. Inbjudan av gästföreläsare	75 000	+ 50 000	} of.
2. Inbjudan av gästprofessorer	169 000	+ 46 000	
3. Nordiska docentstipendier	124 000	+ 39 000	
4. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärar- utbyte	1 000	of.	} of.
	369 000	+135 000	

Föredraganden

Med beaktande av reservationen på anslaget förordar jag att detta för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gästföreläsningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 369 000 kr.

E 47. Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.

1966/67 Utgift	2 022 769 ¹
1967/68 Anslag	2 000 000
1968/69 Förslag	2 300 000

¹ Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 december 1967 låtit bero vid ett överskridande av 22 769 kr.

Detta anslag är avsett att — intill dess ställning tagits till 1963 års forskarutrednings förslag (SOU 1966: 67) — provisoriskt förstärka resurserna för högstadiueundervisningen och den vetenskapliga utbildningen vid de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet (jfr prop. 1964: 82, SU 95, rskr 215).

Universitetskanslersämbetet

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppförda anslagen Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m., Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m. och Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Universitetskanslersämbetet föreslår att i riksstaten för nästa

budgetår i stället för dessa tre anslag förs upp ett reservationsanslag benämnt Särskilda åtgärder för forskarutbildning m. m.

Förändringen motiveras av behovet av åtgärder för förstärkning i första hand av organisationen för forskarutbildning. Vidare finner ämbetet det angeläget att här berörda anslag får karaktär av ett effektivt driftanslag för olika former av forskarutbildning och forskarhandledning m. m.

Ämbetet finner det också — med hänsyn till bl. a. önskemål om vidgat samarbete mellan universitetsväsendet och näringslivet — angeläget att reglerna för dispositionen av medlen för provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. ändras. Kretsen av ämnen som kan komma i åtnjutande av dessa medel bör vidgas och nya former av forskarutbildning bör kunna prövas t. ex. centrala och lokala utbildningskurser, resor i utbildningssyfte för enskilda studerande eller utbildningsverksamhet förlagd utanför den egna institutionen.

Det föreslagna anslaget bör föras upp med 16 milj. kr., vilket innebär en sammanlagd ökning med 2 milj. kr.

Föredraganden

I avvaktan på ställningstagande till 1963 års forskarutrednings förslag är jag inte beredd att förorda någon ändring av konstruktionen av de tre förut nämnda anslagen. Jag avser dock att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att ändra dispositionsreglerna för nu förevarande anslag i syfte att — inom ramen för nuvarande ändamål — göra en friare anslagsdisposition möjlig. Med hänsyn till de ökade lönekostnaderna förordar jag att anslaget höjs med 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 2 300 000 kr.

E 48. Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m.

1966/67 Utgift	4 034 289	Reservation	2 936 807
1967/68 Anslag	4 210 000		
1968/69 Förslag	4 210 000		

Detta reservationsanslag är enligt beslut av Kungl. Maj:t i regleringsbrev för innevarande budgetår uppdelat på två grupper av anslagsposter, en på sammanlagt 3 715 000 kr. till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet och en på totalt 495 000 kr. till biträdes hjälp åt docenter. I förstnämnda grupp har därvid ställts poster till förfogande för högre utbildningsanstalter inom såväl utbildningsdepartementets som jordbruksdepartementets verksamhetsområden.

Universitetskanslersämbetet

I stället för förevarande anslag samt anslagen Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. och Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier bör i riksstaten för nästa budgetår föras upp ett anslag benämnt Särskilda åtgärder för forskarutbildning m. m.

Styrelsen för veterinärhögskolan

De medel som står till högskolans disposition — f. n. 120 000 kr. — bör ökas med 80 000 kr.

Styrelsen för lantbrukshögskolan

De medel som står till högskolans disposition — f. n. 90 000 kr. — bör ökas med 20 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört vid min anmälan av anslaget Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. (E 47).

Den redovisade behållningen på förevarande anslag uppgick vid utgången av budgetåret 1966/67 till ca 2 935 000 kr., vilket innebär att reservationen ökades med ca 175 000 kr. under ifrågavarande budgetår.

Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t i december 1963 uppdrog åt universitetskanslersämbetet att i samråd med riksrevisionsverket och berörda myndigheter utreda bl. a. i vad mån beviljade bidragsbelopp från förevarande anslag kunde väntas bli tagna i anspråk samt därefter komma in med de förslag som utredningen kunde föranleda.

Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att ändra dispositionsreglerna för förevarande anslag i syfte att — inom ramen för nuvarande ändamål — göra en friare anslagsdisposition möjlig.

Med hänsyn till bl. a. reservationen på anslaget förordar jag att detta för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av ograduade forskares vetenskapliga verksamhet m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 4 210 000 kr.

E 49. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier

1966/67 Utgift	8 133 308	Reservation	711 981
1967/68 Anslag	8 186 000		
1968/69 Förslag	8 186 000		

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår genom beslut av Kungl. Maj:t i regleringsbrev fördelat på 31 anslagsposter med karaktär av särskilda re-

servationsanslag, varav 29 avser stipendier vid skilda läroanstalter, fördelade på de olika fakulteterna. En post är ställd till universitetskanslersämbetets disposition. Slutligen anvisas under en särskild post medel för stipendier under ferietid — s. k. tilläggsstipendier — till vissa studerande.

F. n. utgår doktorandstipendium med 9 500 kr. och licentandstipendium med 6 500 kr. för stipendieår, varjämte stipendiat efter särskild ansökan kan erhålla tilläggsstipendium.

Universitetskanslersämbetet

I stället för förevarande anslag samt anslagen Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. och Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m. bör i riksstaten för nästa budgetår föras upp ett anslag benämnt Särskilda åtgärder för forskarutbildning m. m.

Sveriges akademikers centralorganisation

Stipendiebeloppen för doktorander bör höjas till 11 500 kr. samt för licentian-der till 7 900 kr. om året. Medelsanvisningarna till tilläggsstipendier bör beräknas så att samtliga stipendiater kan erhålla stipendium tolv månader per år.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört vid min anmälan av anslaget till Provi-soriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. (E 47).

I avvaktan på ställningstagande till 1963 års forskarutrednings förslag är jag inte beredd att förorda någon ändring av stipendiebeloppens storlek.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemstäl-ler, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 8 186 000 kr.

E 50. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar

1966/67 Utgift	1 682 967
1967/68 Anslag	1 500 000
1968/69 Förslag	1 500 000

Från detta förslagsanslag utgår bidrag till tryckning av vetenskapliga avhandling-ar. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen den 25 mars 1960 (nr 52) om statsbidrag till kostnader för vissa vetenskapliga avhandlingar (ändrad 1965: 299).

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hem-ställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budget-året 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

E 51. Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor

1967/68 Anslag 550 000

1968/69 Förslag 1 015 000

För budgetåren 1965/66 och 1966/67 uppfördes i riksstaten reservationsanslaget Tekniska hjälpmedel i utbildningen m. m. Vid utgången av budgetåret 1966/67 uppgick reservationen till 1 432 306 kr.

I riksstaten för budgetåret 1967/68 finns uppfört ett reservationsanslag med benämningen Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor. Från detta anslag bestrids vissa utgifter som tidigare belastat anslaget Tekniska hjälpmedel i utbildningen m. m. Reservationen på sistnämnda anslag har förts till förevarande anslag.

	1967/68	Beräknad medelsanvisning 1968/69	
		Universitets- kanslersämbetet	Departements- chefen
1. Materialframställning och metodutveckling för språklaboratorier	100 000	260 000	150 000
2. Programmerat inlärningsmaterial m. m.	200 000	300 000	300 000
3. Pedagogisk utbildning av akademiska lärare m. fl.	125 000	250 000	225 000
4. Produktion av kurslitteratur	125 000	300 000	125 000
5. Mätning av studieresultat och studieeffektivitet	—	425 000	115 000
6. Studieteknisk orientering	—	270 000	100 000
7. Samordning och planläggning	—	45 000	—
8. Försöksverksamhet med friare anslagsdisposition	—	200 000	—
	550 000	2 050 000	1 015 000
		(+1 500 000)	(+ 465 000)

Universitetskanslersämbetet

Efterfrågan på universitetens produktion i form av utbildad arbetskraft är stor och beräknas öka. Redan detta innebär att en betydande kostnadsexpansion kan väntas, vilken måste mötas med rationaliseringsåtgärder. Även andra förhållanden, t. ex. den ofta låga examinationsfrekvensen och de alltför långa studietiderna, medför ökade kostnader för den högre utbildningen och accentuerar behovet av en effektivisering och rationalisering av universitetens utbildningsfunktion.

På universitetsområdet framstår sambandet mellan pedagogiskt utvecklingsarbete och rationalisering som mycket starkt. För underlag för mer genomgripande rationaliseringar av utbildningen krävs en systematisk kartläggning av undervisningssituationen, de mål som ställs upp för utbildningen och vilka medel som kan främja dessa mål. Först när man har en klarare uppfattning om samspelet mellan olika faktorer i inlärningsprocessen är det möjligt att åstadkomma rationaliseringar som kan bli mer än punktinsatser. En helt annan dimensionering än den nuvarande av resurserna för tillämpad forskning och metodutveckling på universitetspedagogikens område är nödvändig. En ökning måste dock ske successivt, bl. a. med hänsyn till den begränsade tillgången på projektledare.

Det är angeläget att det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet inom universitetssektorn bedrivs parallellt med arbetet inom skelsektorn med ömsesidigt utnyttjande av de erfarenheter som nås.

I det följande redogörs i korthet för de enskilda förslagen till pedagogiskt utvecklingsarbete.

1. Försöksverksamhet med språklaboratorier omfattande materialframställning och metodutveckling har bedrivits i engelska, tyska och franska språken sedan budgetåret 1966/67. Verksamheten leds av en central arbetsgrupp. Medel begärs för fortsatt programproduktion och programrevision, metodiska experiment, komplettering av utrustning, dokumentation m. m.

2. F. n. pågår projekt med programmerad undervisning inom ämnena nationalekonomi och fysiologi. Verksamheten bör utvidgas till att även omfatta en kurs i statistik för studerande inom beteendevetenskaperna. Med en programmerad kurs i statistik, som beräknas kosta 175 000 kr., väntas under en femårsperiod ca 450 000 kr. i löneomedel kunna sparas.

3. Kurser i universitetspedagogik anordnades under budgetåret 1966/67 vid universiteten och vissa högskolor. Efterfrågan på kurserna har visat sig vara stor. Verksamheten bör utökas och vidgas till att omfatta även andra personalkategorier än lärarpersonal.

4. Ämbetet har tillsatt en expertgrupp för utredning av frågan om förbättrad tillgång på kurslitteratur för den högre utbildningen. Vidare har Kungl. Maj:t tillkallat sakkunniga för att utreda frågan om produktion och granskning av läroböcker och andra pedagogiska hjälpmedel. I avvaktan på ställningstagandet till förslag från expertgruppen föreslås ökade medel till personalförstärkningar vid utbildningsbyråerna för bevakning och ledning av kursboksproduktion.

5. Medel för undersökningar av den högre utbildningens resultat bör beräknas inom ramen för förevarande anslag. Ämbetet anser att medel behövs för bl. a. en undersökning angående studiernas inriktning och effektivitet vid de tekniska högskolorna samt en undersökning angående målsättning, undervisning och prov i språkfärdighet.

6. Medel för informationsmaterial och studieteknisk orientering bör beräknas inom ramen för förevarande anslag. Förslag föreligger om bl. a. kurser i studieteknik. Dessa kurser avses bestå av dels en allmän, dels en ämnesspecifik del. Vidare bör medel anvisas för utarbetande och framställning av informationsmaterial, bl. a. för utgivning av Sveriges förenade studentkårers studieteknikskrift »Att studera vid universitet och högskolor».

7. Medel bör anvisas för konferenser för planläggning och samordning av det pedagogiska utvecklingsarbetet.

8. Försöksverksamhet med friare anslagsdisposition kompletterad med pedagogiska mätningar och analyser bör anordnas vid en eller två institutioner vid Stockholms universitet.

Departementschefen

Jag vill erinra om att föredraganden tidigare vid sin anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. uttalat bl. a. att åtgärder erfordras som kan bidra till att göra det högre utbildningsväsendet effektivare. I anslutning härtill vill jag betona att samtidigt som det är nödvändigt att begränsa resursinsatsen per studerande det självklart också är angeläget att åstadkomma kvalitativa förbättringar. Reformerna på den högre utbildningens område har hittills till övervägande del gällt den yttre strukturen och omfattningen. Det krävs emellertid förnyelse även av den inre verksamheten och formerna för utbildningen. Ett betydelsefullt led i strävandena att åstadkomma denna förnyelse är en intensifiering av det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Det systematiskt bedrivna pedagogiska utvecklingsarbetet på universitetsområdet är förhållandevis nytt i Sverige. Under de senaste åren har universitetskanslersämbetet bedrivit ett omfattande utredningsarbete i syfte att bl. a. klarlägga behovet av insatser och skapa underlag för en fastare planering av utvecklingsarbetet.

Jag finner de konkreta förslag, som för nästa budgetår förs fram av ämbetet, intressanta och värdefulla. Innan jag övergår till att redovisa mina ställningstaganden till enskildheterna i dessa förslag, vill jag framhålla, att jag vid min avvägning av medelsbehovet nästa budgetår även tagit hänsyn till att för pedagogiskt utvecklingsarbete kan disponeras en betydande reservation på anslaget. Vissa av ämbetets förslag kommer vidare att tillgodoses på annat sätt.

De hittillsvarande erfarenheterna av försöken att effektivera undervisningen i främmande språk på universitetsnivå med hjälp av *språklaboratorier* bör följas upp genom större experimentserier. Jag har därför beaktat medelsbehovet för fortsatt programproduktion, programrevision och metodiska experiment. I den mån komplettering av utrustning kommer att behövas bör kostnaderna härför kunna bestridas inom den kostnadsram till universitetskanslersämbetets disposition som — enligt vad föredraganden anført vid behandlingen i det föregående av materielanslagen (E 17—25) — bör föras upp i utrustningsplanen för universitet och högskolor.

Förproducerat material av självinstruerande slag erbjuder möjligheter att anordna utbildning för ett ökande antal studerande utan proportionell ökning av lärarinsatsen. Med hänsyn till lärarsituationen i ämnet statistik är det angeläget att den av ämbetet föreslagna användningen av *programmerat inlärningsmaterial* i kursen i statistik för studerande inom beteendevetenskapliga ämnen kommer till stånd.

Utökad *pedagogisk utbildning av akademiska lärare* utgör ett viktigt led i försöken att förbättra universitetsutbildningen. Medel för denna personalutbildning har anvisats för budgetåren 1966/67 och 1967/68 med sammanlagt 250 000 kr. Verksamheten bör ytterligare utvidgas under nästa budgetår i enlighet med ämbetets förslag. Jag är däremot inte beredd att förorda en utvidgning av kursverksamheten till att omfatta andra personalgrupper.

För *produktion av kurslitteratur* har anvisats sammanlagt 325 000 kr. under budgetåren 1965/66—1967/68. Vid utgången av budgetåret 1966/67 uppgick reservationen på den för detta ändamål uppförda anslagsposten till 178 000 kr. Med hänsyn härtill bör medel för ifrågavarande ändamål beräknas med oförändrat belopp. Enligt vad jag erfarit har den av universitetskanslersämbetet tillsatta expertgruppen med uppdrag att bl. a. överväga åtgärder för att öka produktionen av kurslitteratur numera slutfört sitt arbete. Beredning av det av gruppen avgivna betänkandet pågår f. n. inom ämbetet. Jag förutsätter att eventuellt erforderliga medel med anledning av expertgruppens förslag kommer att — efter prövning av Kungl. Maj:t— kunna anvisas inom ramen för de under anslaget tillgängliga medlen.

Under detta anslag har jag även beräknat medel för undersökningar i syfte att *mäta studieresultat och studieeffektivitet*. Till det av ämbetet anmälda behovet av medel för en undersökning angående studiernas inriktning och effektivitet vid de tekniska högskolorna avser jag att återkomma till Kungl. Maj:t sedan resultatet föreligger av den förstudie till vilken Kungl. Maj:t redan anvisat medel.

En orsak till studiemisslyckanden och långa studietider kan antas vara att de studerande saknar effektiv studieteknik. Under budgetåret 1968/69 bör medel för försöksverksamhet med *kurser i studieteknik* inom olika ämnesområden beräknas under förevarande anslag.

Med anledning av ämbetets förslag om medelsanvisningar till utgivning av Sveriges förenade studentkårers skrift i studieteknik samt till konferenser för *planläggning och samordning av det pedagogiska utvecklingsarbetet* vill jag erinra om att föredraganden beräknat medel för dessa ändamål vid sin anmälan av universitetskanslersämbetets omkostnadsanslag. Tillika vill jag med anledning av ämbetets förslag om försöksverksamhet med *friare anslagsdisposition* erinra om vad föredraganden tidigare anfört vid anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 015 000 kr.

E 52. Universitetens datamaskincentraler

1966/67 Nettoinkomst	161 489
1967/68 Anslag	5 000
1968/69 Förslag	3 000 000

Organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område fastställdes av statsmakterna år 1965 (prop.

1965: 40, SU 107, rskr 297 och prop. 1965: 42, SU 91, rskr 224). På var och en av de fem universitetsorterna finns en datamaskincentral. Finansieringen av centralernas utbyggnad samt förnyelse av datamaskinanläggningarna sker över statens datamaskinfond som förvaltas av statskontoret.

Datamaskincentralerna skall vara helt självförsörjande. Kostnaderna skall alltså täckas genom avgifter för utnyttjande av centralernas tjänster, varvid den del av avgifterna som utgör avskrivning och ränta inlevereras till fonden. Förevarande förslagsanslag belastas med de underskott som kan uppstå ett enskilt budgetår med hänsyn till ojämnheter i utnyttjandet av maskinerna m. m.

På var och en av universitetsorterna finns en databehandlingsdelegation som är styrelse för datamaskincentralen på orten. Centralen i Stockholm är gemensam för de högre läroanstalterna på orten och försvarets forskningsanstalt. Chefsmyndighet för centralerna och delegationerna är statskontoret.

Statskontoret

Vid centralerna i Uppsala, Göteborg och Stockholm finns s. k. B-maskiner. I Stockholm avser man att installera en större maskin — en s. k. A-maskin — i början av år 1968. Den B-maskin som finns där skall då flyttas över till Umeå. Den nuvarande maskinen i Lund — SMIL — beräknas under år 1968 bli ersatt med en B-maskin.

Budgetåret 1966/67 uppgick nettotinkomsterna för centralerna till ca 160 000 kr. Det periodiserade överskottet inskränkte sig dock till ca 130 000 kr. Statskontoret räknar med att anslaget innevarande budgetår behöver överskridas med ca 4 milj. kr.

Under förutsättning att 17,8 milj. kr. anvisas i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag under anslaget Kostnader för datamaskintid beräknar statskontoret underskottet under nästa budgetår till ca 4 milj. kr. Statskontoret finner inte överskridandet innevarande budgetår eller underskottet nästa budgetår anmärkningsvärda eftersom tre helt nya anläggningar tas i drift under år 1968, nämligen i Stockholm, Lund och Umeå. För att på längre sikt uppnå ekonomisk balans i driften av hittills beslutad maskinutrustning behöver anslaget till datamaskintid höjas till 25 milj. kr.

Statskontoret bedömer en ökad delegering till datamaskincentralerna möjlig om samordningen mellan centralerna förstärks genom att de underställs en gemensam styrelse. En dylik styrelse bör inrättas. Denna bör få ta över vissa av de lokala databehandlingsdelegationernas uppgifter. Delegationernas nuvarande funktion som organ för löpande kontakt mellan de lokala datamaskinanvändarna och driftledningen bör kunna tillgodoses genom lokala initiativ.

Föredraganden

Såsom framgått av min tidigare redogörelse har statskontoret, bl. a. med hänsyn till vissa engångsutgifter, räknat med att detta anslag nästa budgetår kommer att

belastas med utgifter som med ca 4 milj. kr. överstiger de beräknade inkomsterna av verksamheten vid datamaskincentralerna. Statskontoret har därvid bl. a. utgått från att inkomsterna av försäljning av datamaskintid till avnämare utanför universitetsområdet kommer att uppgå till 1,5 milj. kr. Enligt vad jag inhämtat från statskontoret är det emellertid möjligt att nästa budgetår öka de externa bearbetningarna vid centralerna. Jag räknar med att inkomsterna härigenom kommer att öka med 1 milj. kr. Härvid utgår jag från att de externa bearbetningarna i första hand kommer att inriktas på sådana projekt som är av vetenskaplig karaktär men att möjligheterna för centralerna att svara för även administrativa bearbetningar noga prövas av statskontoret. Med hänsyn härtill förordar jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med 3 milj. kr.

I enlighet med statskontorets förslag bör en gemensam styrelse för datamaskincentralerna inrättas den 1 juli 1968. Jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetens datamaskincentraler* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

E 53. Kostnader för datamaskintid

1966/67 Utgift	10 939 883
1967/68 Anslag	13 800 000
1968/69 Förslag	17 800 000

Från detta förslagsanslag anvisas medel för sådant utnyttjande av datamaskinläggning som är avsett för högre utbildning samt för sådana projekt som prövas ha vetenskapligt intresse och vara utan förvärvssyfte. Anslaget är enligt beslut av Kungl. Maj:t uppdelat på tio anslagsposter av vilka nio disponeras av universiteten, karolinska institutet och de tekniska högskolorna. Från den återstående posten, som disponeras av statskontoret, utgår medel till bl. a. kostnader för datamaskintid för utbildning och forskning vid övriga högskolor — inkl. dem inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde — samt för viss forskning som bedrivs utanför universitet och högskolor.

Universitetskanslersämbetet

Anslaget bör nästa budgetår ökas med 4 milj. kr. till 17,8 milj. kr. Ämbetet utgår vid sin medelsberäkning från att driftutgifterna — inkl. vissa engångsutgifter — kommer att uppgå till 20,5 milj. kr. och att datacentralerna inte kommer att uppnå optimal drift under nästa budgetår.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av anslaget Universitetens datamaskincentraler (E 52). Anslaget bör i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag höjas med 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för datamaskintid* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 800 000 kr.

E 54. Extra utgifter vid universitet och högskolor

1966/67 Utgift	973 872	Reservation	1 268 531
1967/68 Anslag	1 035 000		
1968/69 Förslag	1 035 000		

Detta reservationsanslag är genom beslut av Kungl. Maj:t i regleringsbrev för innevarande budgetår fördelat enligt följande sammanställning.

1. Universitetet i Lund	75 000
2. Universitetet i Göteborg	50 000
3. Universitetet i Stockholm	65 000
4. Universitetet i Umeå	30 000
5. Karolinska institutet	50 000
6. Handelshögskolan i Göteborg	5 000
7. Till universitetskanslersämbetets disposition	220 000
8. Till Kungl. Maj:ts disposition	540 000
	1 035 000

Posterna 1—6 disponeras i enlighet med beslut av resp. konsistorium. Från den post som står till Kungl. Maj:ts disposition bestrids kostnader för erforderliga förstärkningsåtgärder — huvudsakligen i vad avser undervisningsresurserna — vid samtliga universitet och högskolor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Universitetskanslersämbetet

Anslagsposter bör föras upp under detta anslag även för farmaceutiska institutet och de tekniska högskolorna. Ämbetet beräknar sammanlagt 120 000 kr. för dessa ändamål. *Hörselfrämjandets riksförbund* har anhållit om medel för stödundervisning åt hörselskadade studerande. Ämbetet föreslår att kostnader för sådan undervisning bestrids från posten till Kungl. Maj:ts disposition.

Föredraganden

I likhet med universitetskanslersämbetet finner jag att uppkommande kostnader för stödundervisning åt hörselskadade studerande bör kunna bestridas från posten till Kungl. Maj:ts disposition. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 035 000 kr.

e) Vissa forskningsändamål

Vissa gemensamma frågor

För forskningen vid universitet och högskolor, forskningsråd och fonder samt statliga laboratorier m. m. disponeras betydande belopp. De statliga insatserna för forskning uppgick budgetåret 1965/66 till ca 575 milj. kr. Procentuellt har de statliga forskningsanslagens ökning under 1960-talet varit ca tre gånger så stor som bruttonationalproduktens. Inom ramen för de ökade forskningsinvesteringarna har de statliga forskningsråden expanderat snabbast. Anslagen till de under förevarande avsnitt redovisade forskningsändamålen, vilka budgetåret 1960/61 uppgick till ca 25 milj. kr., kommer vid bifall till vad som förordas i det följande att budgetåret 1968/69 uppgå till ca 115 milj. kr. Även universitetens och högskolornas forskningsresurser har ökat i snabb takt. Antalet professorer och laboraturer (motsv.) kommer under samma period att öka med ca 400 till ca 1 150.

Forskningsråden har främst mot bakgrund av det ständigt ökande antalet bidragsansökningar begärt avsevärda höjningar av anslagen för nästa budgetår. En fortsatt ökning av insatserna på forskningsområdet är angelägen. Jag avser att i det följande föreslå att anslagen till forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde höjs med i genomsnitt 15 %. En ännu kraftigare satsning beräknas under sjunde och nionde huvudtitlarna ifråga om det statliga stödet till teknisk forskning och utvecklingsarbete samt till naturresursforskning. Vid de forskningspolitiska avvägningarna bör dessa vitala områden i dagens läge prioriteras.

Den statliga forskningspolitiken måste inriktas på att ge den tillämpade forskningen och det industriella utvecklingsarbetet ständigt ökade resurser. Jag vill emellertid samtidigt starkt framhålla den stora betydelse som måste tillmätas den grundläggande forskningen. En livskraftig grundforskning är en avgörande förutsättning för framstegen inom den målinriktade forskningen och för rekrytering och utbildning av forskare. Den ökade specialiseringen inom forskningen och det markerade behovet av samarbete mellan olika forskningsgrenar understryker ytterligare grundforskningens växande betydelse.

Det är svårt, men likväl nödvändigt, att söka genomföra en prioritering av olika projekt av grundforskningskaraktär. Olika kriterier kan därvid komma till användning. Man kan vilja satsa på sådana områden inom vilka man kan förutse vetenskapliga genombrott. Den förväntade nyttan av forskningens resultat kan avgöra vilket projekt som bör stödjas. För ett litet land som Sverige måste det alltid vara motiverat att ge hög prioritet åt sådana områden där vi har tillgång till framstående forskare. Det är vidare naturligt att forskning av direkt betydelse för näringslivets utveckling tillmäts stort intresse. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t den 3 mars 1967 gett universitetskanslersämbetet i uppdrag att utreda vissa

frågor i samband med utnyttjande för näringslivets behov av statliga forskningsresurser. Enligt vad jag inhämtat föreligger nu ett betänkande rörande dessa frågor, vilket f. n. bereds inom ämbetet.

Såväl av allmänna skäl som med hänsyn till nödvändigheten att klokt hushålla med begränsade resurser är det slutligen väsentligt att ta till vara de möjligheter till internationell samverkan inom forskningen som erbjuder sig. Under 1960-talet har Sveriges bidrag till internationella forskningsprojekt ökat väsentligt.

Det är min avsikt att under det kommande året ta upp de avvägningsfrågor som jag nu antytt till ingående övervägande.

I anslutning till vad jag nyss berört vill jag ta upp några aktuella frågor rörande vår medverkan i det internationella forskningssamarbetet.

Sverige deltar i europeiskt samarbete på *kärnforskningens område* inom CERN. Denna organisation bedriver f. n. verksamhet vid en protonsynkrotron med en effekt av 28 GeV (miljarder elektronvolt) i Genève.

Inom CERN pågår f. n. planering för en ny storaccelerator med en effekt av 300 GeV. Kostnaderna för att bygga denna accelerator, som väntas vara färdig år 1977, har bedömts uppgå till totalt ca 2,1 miljarder kr. Sveriges årliga bidrag till driftkostnaderna har uppskattats till 20 milj. kr. CERN har undersökt ett antal områden i Europa, bl. a. ett område utanför Uppsala (Lunsen), för att kunna bedöma olika lokaliseringmöjligheter. I syfte att underlag skall erhållas för ett ställningstagande till frågan om deltagande i projektet har ett omfattande material rörande projektet remitterats till bl. a. universiteten och forskningsråden. Beredningen av detta ärende fortsätter.

På *rymdforskningens område* deltar Sverige i det europeiska samarbetet inom ESRO. Under närmast föregående år har samarbete satts igång i avsikt att samordna de skilda europeiska aktiviteterna inom detta område. En sådan samordning kan komma att omfatta såväl grundforskning som tillämpad forskning och industriell utveckling av exempelvis kommunikations- och väderlekssatelliter. Frågan befinner sig f. n. på utredningsstadiet.

Ett annat aktuellt samarbetsprojekt föreligger på det *molekylärbiologiska området*. Frågan om ett utvidgat samarbete på detta område diskuterades bl. a. vid en konferens i Genève i april 1967 med representanter för skilda europeiska stater. Sverige var representerat vid detta tillfälle. Det planerade samarbetet tar sikte främst på att möjliggöra ett forskarutbyte genom kursverksamhet och stipendier. Därmed bör på längre sikt kunna uppnås viss specialisering av verksamheten vid forskningsinstitutionerna i olika länder. De årliga kostnaderna för projektet i sin helhet kan väntas uppgå till ca 3 milj. kr. år 1969 och ca 5 milj. kr. år 1971. Det svenska bidraget budgetåret 1968/69 kan preliminärt uppskattas till ca 100 000 kr. Ett definitivt förslag till avtal rörande detta samarbete väntas föreligga vid en konferens i januari 1968. Jag återkommer till frågan om svenskt deltagande i detta samarbetsprojekt vid min anmälan av anslaget till naturvetenskaplig forskning.

Vetenskapsakademien har i skrivelse hemställt om särskilt anslag för bestridande

av kostnaderna för *utbyte av stipendiater* med Storbritannien inom ramen för European Scientific Exchange Programme. Avsikten är att låta tre brittiska forskare vistas vid svenska institutioner under budgetåret 1968/69. Jag räknar med att kostnaderna härför tills vidare bestrids av resp. forskningsråd.

Ett bifall till vad jag förordar i det följande under anslagen till de olika forskningsområdena innebär följande ökningar i förhållande till innevarande års medelsanvisningar (milj. kr.).

Ändamål	Anslag 1967/68	Beräknad ändring	Anslag 1968/69
Medicinsk forskning	22,733	+ 4,367 ¹	27,100
Humanistisk forskning	4,637	+ 0,676	5,313
Samhällsforskning	3,736	+ 0,564	4,300
Naturvetenskaplig forskning	24,793	+ 3,707	28,500
Atomforskning	10,547	+ 1,653	12,200
	66,446	+10,967	77,413

¹ Inkl. vissa kostnader för forskning på hjärt- och lungsjukdomarnas område.

E 55. Medicinsk forskning

1967/68 Anslag	22 733 000
1968/69 Förslag	27 100 000

I riksstaten fanns t. o. m. budgetåret 1966/67 två anslag uppförda till statens medicinska forskningsråd, nämligen dels ett förslagsanslag till förvaltningskostnader, dels ett reservationsanslag till medicinsk forskning. Reservationen på anslaget till medicinsk forskning uppgick vid utgången av budgetåret 1966/67 till ca 771 000 kr. I stället för nyssnämnda två anslag är fr. o. m. innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag med benämningen Medicinsk forskning.

	1967/68	Beräknad Rådet	ändring Departements- chefen
1. Allmänmedicinsk och yrkesmedicinsk forskning	18 549 000	+14 951 000	} +4 367 000
2. Försvarsmedicinsk forskning	3 472 000	+ 2 478 000	
3. Medicinsk publiceringsverksamhet	300 000	+ 170 000	
4. Förvaltningskostnader	382 000	} + 118 000	
5. Till Kungl. Maj:ts disposition	30 000		
	22 733 000	+17 717 000	+4 367 000

Från anslagsposterna till allmänmedicinsk och yrkesmedicinsk forskning samt försvarsmedicinsk forskning bestrids bl. a. kostnaderna för allmänmedicinska och försvarsmedicinska forskargrupper.

Statens medicinska forskningsråd

1. Det ökade antalet ansökningar från enskilda forskare om forskningsbidrag, önskemål att i större utsträckning än hittills tillgodose forskarnas behov av tung utrustning och att förbättra forskarrekyteringen inom vissa områden ställer stora krav på rådets resurser. Betydande kostnadsökningar kan även förväntas som följd av fortsatt stöd åt läkemedels-, närings- och alkoholforskning samt åt forskning inom det försvarsmedicinska området.

2. F. n. utgår bidrag från Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar till forskning inom hjärt- och lungsjukdomarnas område. Med anledning av att dessa bidrag kan väntas successivt upphöra räknar rådet för sin del med ytterligare medelsbehov för forskning inom detta området.

3. En särskild grupp för dokumentation och informationsverksamhet bör inrättas den 1 juli 1968 och placeras vid karolinska institutet. Gruppen bör ledas av en avdelningsdirektör i Be 6.

4. En tjänst som byråchef i Ce 1 bör inrättas vid rådet i stället för den nuvarande arvodestjänsten med lön motsvarande B 5.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Vid min anslagsberäkning för nästa budgetår har jag beaktat det ytterligare medelsbehov för forskning inom hjärt- och lungsjukdomarnas område som kan väntas med anledning av att forskningsbidragen från Svenska nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar successivt kommer att upphöra. Därjämte har jag beaktat utrustningskostnaderna för de tillkommande lokalerna på karolinska institutets område för försvarsmedicinsk forskning (jfr prop. 1967: 2 bil. 5 s. 16).

Vidare har jag beräknat medel för en avdelningsdirektör i Be 6 som ledare för en särskild grupp för dokumentation och informationsverksamhet vid karolinska institutet. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet uttalade i prop. 1964: 69 (s. 55, SU 109, rskr 238) angående den dokumentationsverksamhet som bedrivs i regi av statens medicinska forskningsråd.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medicinsk forskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 27 100 000 kr.

E 56. Humanistisk forskning

1966/67 Utgift	4 418 156	Reservation	245 472
1967/68 Anslag	4 637 000		
1968/69 Förslag	5 313 000		

Från förevarande reservationsanslag bestrids dels kostnaderna för forskningsprojekt i statens humanistiska forskningsråds regi, dels detta råds förvaltningskostnader.

	1967/68	Beräknad ändring	1968/69
		Rådet	Departements- chefen
1. Humanistisk forskning	4 517 000	+3 850 000	} +676 000
2. Förvaltningskostnader	112 000	+ 50 000	
3. Till Kungl. Maj:ts disposition	8 000		
	4 637 000	+3 900 000	+676 000

Statens humanistiska forskningsråd

1. Den allmänna nyorientering och kraftiga expansion som f. n. utmärker den humanistiska forskningen återspeglas i krav på omfattande insatser från rådets sida. Betydande kostnadsökningar kan förväntas som följd av en utvidgning av rådets pressforskningsprojekt och för forskning inom bl. a. områdena estetisk produktion och konsumtion samt språk- och kultursociologi.

2. En extra ordinarie forskarprofessur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia bör inrättas vid rådet.

3. Den nuvarande tjänsten som sekreterare vid rådet bör ersättas med heltidstjänst som sekreterare i B 6.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:ts föreslår riksdagen

att till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 5 313 000 kr.

E 57. Samhällsforskning

1967/68 Anslag	3 736 000
1968/69 Förslag	4 300 000

I riksstaten fanns t. o. m. budgetåret 1966/67 två anslag uppförda till statens råd för samhällsforskning, nämligen dels ett förslagsanslag till förvaltningskostnader, dels ett reservationsanslag till samhällsforskning. Reservationen på anslaget till samhällsforskning uppgick vid utgången av budgetåret 1966/67 till ca 930 000 kr. I stället för nyssnämnda två anslag är fr. o. m. innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag med benämningen Samhällsforskning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Rådet	Departements- chefen
1. Socialvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet	1 466 000	+2 400 000	} +564 000
2. Rättsvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet	406 000	+ 235 000	
3. Psykologisk och pedagogisk forskning och publiceringsverksamhet	1 746 000	+1 900 000	
4. Förvaltningskostnader	110 000	+ 117 000	
5. Till Kungl. Maj:ts disposition	8 000	+ 12 000	
	3 736 000	+4 664 000	+564 000

Från anslagsposten till rättsvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet bestrids bl. a. kostnader för svenskt deltagande i en nordisk kriminologisk forskningsorganisation (prop. 1961: 78 s. 24, SU 106, rskr 277). Från anslagsposten till psykologisk och pedagogisk forskning och publiceringsverksamhet bestrids bl. a. kostnader för en forskargrupp för psykofysik och skalmethodik.

Statens råd för samhällsforskning

1. Rådet har de senaste åren särskilt eftersträvat att initiera och stödja större, mer långsiktiga forskningsprojekt. För att vid sidan därav kunna stödja nya, i första hand tvärvetenskapliga projekt samt att få till stånd en vidgad forskarrekrutering inom det samhällsvetenskapliga området fordras en betydande ökning av rådets anslag.

2. Den nuvarande arvodestjänsten som sekreterare vid rådet bör ersättas med en tjänst som kanslichef i C 1.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Samhällsforskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.

E 58. Naturvetenskaplig forskning

1967/68 Anslag	24 793 000
1968/69 Förslag	28 500 000

I riksstaten fanns t. o. m. budgetåret 1966/67 två anslag uppförda till statens naturvetenskapliga forskningsråd, nämligen dels ett förslagsanslag till förvaltningskostnader, dels ett reservationsanslag till naturvetenskaplig forskning. Reservationen på anslaget till naturvetenskaplig forskning uppgick vid utgången av budgetåret 1966/67 till ca 5 milj. kr. I stället för nyssnämnda två anslag är fr. o. m. innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag med benämningen Naturvetenskaplig forskning.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Rådet	Departements- chefen
1. Naturvetenskaplig forskning	23 409 000	+14 807 000	} +3 707 000
2. Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet	1 000 000	+ 200 000	
3. Förvaltningskostnader	354 000	+ 200 000	
4. Till Kungl. Maj:ts disposition	30 000		
	24 793 000	+15 207 000	+3 707 000

Från anslagsposten till naturvetenskaplig forskning bestrids bl. a. kostnader för en termokemisk forskargrupp.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd

1. Rådet förutser ett ökat medelsbehov för den initiativtagande verksamheten inom bl. a. ämnesgrupperna organisk kemi och fasta tillståndets fysik. Därutöver har rådet att tillgodose bl. a. det medelsbehov som betingas av utvecklingen inom biovetenskaperna och rymdforskningen.

2. Större resurser erfordras för Sveriges deltagande i den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen, ESO, (jfr prop. 1961: 78 s. 23, SU 106, rskr 277) och den s. k. internationella hydrologiska dekadern (jfr prop. 1965: 40 s. 63, SU 107, rskr 252).

3. Det palynologiska laboratoriet i Stockholm, för vilket kostnader bestrids av rådet, bör den 1 juli 1968 föras över till naturhistoriska riksmuseet. Vidare bör samtidigt vissa av rådet bekostade tjänster vid riksmuseet föras upp i museets stat.

4. Två forskargrupper bör inrättas vid rådet den 1 juli 1968, nämligen en för preparativ organisk kemi med placering vid Göteborgs universitet och en för immunbiologi med placering vid Stockholms universitet. Vardera gruppen bör ställas under ledning av en extra ordinarie professor.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Den molekylära biologin representerar ett område inom vilket ett europeiskt samgående är av stor betydelse för den nationella forskningen. Jag har vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor kortfattat redogjort för inriktningen av ett planerat forskningssamarbete inom detta område. Jag finner det angeläget att Sverige deltar i detta samarbete. Förberedelserna för att organisera detta samarbete i fastare former har nu förts fram så långt att ett principiellt ställningstagande bör kunna ske. Jag förordar att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att besluta om Sveriges anslutning till ett avtal om europeiskt samarbete inom den molekylärbiologiska forskningens område. Vid min medelsberäkning har jag förutsatt att kostnaderna för Sveriges deltagande i ett sådant samarbete skall bestridas från förevarande anslag.

I enlighet med naturvetenskapliga forskningsrådets förslag förordar jag att den 1 juli 1968 inrättas en forskargrupp för immunbiologi. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör i annat sammanhang enligt rådets förslag utses docenten vid Stockholms universitet Peter Perlmann.

Universitetskanslersämbetet har, såsom föredraganden tidigare redovisat vid anmälan av avlöningsanslaget till de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m., föreslagit att en för docenten vid Uppsala universitet Bengt Kihlman personlig professur i biokemisk cytogenetik inrättas vid universitetet. Med anledning av detta förslag förordar jag att den 1 juli 1968 inrättas en forskargrupp för biokemisk cytogenetik vid statens naturvetenskapliga forskningsråd. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör i annat sammanhang utses docenten Kihlman.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om Sveriges anslutning till ett avtal om europeiskt samarbete på den molekylärbiologiska forskningens område,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i immunbiologi och en extra ordinarie professur i biokemisk cytogenetik,
- c) till *Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 28 500 000 kr.

E 59. Atomforskning

1966/67 Utgift	10 033 082	Reservation	1 861 988
1967/68 Anslag	10 547 000		
1968/69 Förslag	12 200 000		

Från detta reservationsanslag bestrids dels kostnaderna för forskningsprojekt i regi av statens råd för atomforskning, dels rådets förvaltningskostnader.

	1967/68	Beräknad Rådet	ändring Departements- chefen
1. Atomforskning	10 159 000	+5 853 000	} +1 653 000
2. Förvaltningskostnader	358 000	+ 100 000	
3. Till Kungl. Maj:ts disposition	30 000		
	10 547 000	+5 953 000	+1 653 000

Statens råd för atomforskning

1. En betydande anslagshöjning erfordras för att få till stånd en effektivisering av den inom rådets verksamhetsfält bedrivna forskningen. Ökade resurser krävs bl. a. för nyanskaffning av forskningsutrustning och för en fortlöpande modernisering och nybyggnad av de inhemska acceleratorresurserna.

2. Ytterligare medelsbehov kan förväntas som följd av ett ökat samarbete med CERN och vissa andra acceleratorcentra, såsom Desy i Förbundsrepubliken Tyskland och Nimrod i England. Ett förslag har lagts fram om en central för automatisk analys av bubbelkambilder från i första hand CERN. Enligt förslaget skall fysikergrupper från Danmark och Sverige delta i projektet som är avsett att förläggas till fysiska institutionen vid Stockholms universitet.

3. Den av rådet i skrivelse den 30 november 1966 föreslagna extra ordinarie professuren i plasmafysik med fusionsforskning bör inrättas vid rådet den 1 juli 1968 med placering tills vidare vid institutionen för plasmafysik vid tekniska högskolan i Stockholm. Universitetskanslersämbetet har yttrat sig över förslaget den 10 mars 1967 och därvid förordat att en för docenten vid tekniska högskolan i Stockholm Bo Lehnert avsedd extra ordinarie professur i plasmafysik med fusionsforskning inrättas vid rådet. Enligt ämbetet bör professuren förenas med viss forskarhandledning och examination av licentiander och doktorander, oavsett vilket lärosäte dessa tillhör.

4. En forskargrupp för kärnkemi bör inrättas vid rådet den 1 juli 1968 och placeras vid forskningsrådets laboratorium i Studsvik. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör utses docenten vid Uppsala universitet Gösta Rudstam. Professuren bör förenas med undervisnings- och examinationsskyldighet vid ett lärosäte som saknar företrädare för kärnkemi, i första hand universitetet i Uppsala.

5. En tjänst i Ue 27 som föreståndare vid forskningsrådets laboratorium i Studsvik bör inrättas vid rådet den 1 juli 1968 med docenten vid Uppsala universitet Per-Olof Kinell som förste innehavare.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

I enlighet med rådets förslag förordar jag att en extra ordinarie professur i plasmafysik med fusionsforskning inrättas vid rådet den 1 juli 1968. Till förste innehavare av professuren bör i annat sammanhang utses docenten vid tekniska högskolan i Stockholm Bo Lehnert. Jag avser att i annat sammanhang föreslå, att Kungl. Maj:t fastställer den tjänstgöring som bör förenas med professuren.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens råd för atomforskning inrätta en extra ordinarie professur i plasmafysik med fusionsforskning,

b) till *Atomforskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 12 200 000 kr.

E 60. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen

1966/67 Utgift	10 648 675
1967/68 Anslag	12 545 000
1968/69 Förslag	14 040 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område, CERN, (jfr prop. 1953: 127, SU 77, rskr 167).

Statens råd för atomforskning

1. Inom ramen för CERN:s ordinarie program avser man att successivt öka forskningsmöjligheterna huvudsakligen genom förbättringar av organisationens protonsynkrotron för en effekt av 28 GeV i Genève. Det svenska bidraget till CERN:s ordinarie program för nästa budgetår bör enligt preliminära beräkningar — vid en bidragskvot av 4,02 % — räknas upp till 10 020 000 kr. (+1 345 000 kr.).

2. CERN:s tilläggsprogram innebär att den nuvarande protonsynkrotronen skall kompletteras med s. k. lagringsringar (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 560). Enligt preliminära beräkningar bör — vid en bidragskvot av 4,04 % — det svenska bidraget till tilläggsprogrammet för nästa budgetår bli 3 870 000 kr. (+210 000 kr.).

3. Inom CERN diskuteras man f. n. förutsättningarna för en europeisk storaccelerator för produktion av protoner med en energi av 300 GeV. Rådet har i annat sammanhang föreslagit att ett ca 20 km² stort område söder om Uppsala — det s. k. Lunsenområdet — skall ställas till förfogande för den nya storacceleratorn.

Kostnaderna för Sveriges del för CERN:s fortsatta projektering av storacceleratorn uppskattas — vid en bidragskvot av 4,04 % — för nästa budgetår till 460 000 kr. (+250 000 kr.).

4. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör rådet få disponera 30 000 kr. för svenska representanters deltagande i sammanträden med CERN och dess kommittéer.

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört vid min behandling av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

CERN:s Council har fastställt budgeten för år 1968. Beslut om kostnaderna för år 1969 föreligger ännu inte. Med utgångspunkt i uppgifter från CERN om storleken av dessa kostnader beräknar jag en ökning av det svenska bidraget till CERN:s ordinarie program med 1 245 000 kr. till 9 920 000 kr. Vidare beräknar jag — med utgångspunkt i en bidragskvot av 4,04 % — en ökning av det svenska bidraget till organisationens tilläggsprogram med 260 000 kr. till 3 920 000 kr. För den fortsatta projekteringen av den planerade storacceleratorn beräknar jag — med utgångspunkt i en bidragskvot av 4,04 % — det svenska bidraget till 200 000 kr. (—10 000 kr.).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 14 040 000 kr.

E 61. Europeiskt samarbete inom rymdforskningen

1966/67 Utgift	14 710 261
1967/68 Anslag	10 688 000
1968/69 Förslag	12 972 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska rymdorganisationen, ESRO (jfr prop. 1962: 85, SU 75, rskr 195).

ESRO:s råd har fastställt budgeten för år 1968 till 250 milj. franska francs. Beslut om kostnaderna för år 1969 föreligger ännu inte men kan preliminärt uppskattas till ca 325 milj. franska francs. Den svenska bidragskvoten har för treårsperioden 1967—1969 fastställts till 4,23 %.

Med utgångspunkt häri beräknar jag — i enlighet med förslag från svenska ESRO-kommittén — att det svenska bidraget till ESRO:s verksamhet för nästa budgetår kommer att öka med 2 284 000 kr. till 12 972 000 kr. Sistnämnda belopp innefattar kostnaderna för svenska representanters deltagande i sammanträden med ESRO och dess organ samt kostnaderna för den s. k. rymdtekniska gruppens verksamhet efter i huvudsak samma riktlinjer som gäller för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 12 972 000 kr.

E 62. Särskilda forskartjänster

1966/67 Utgift	2 701 741
1967/68 Anslag	3 127 000
1968/69 Förslag	3 470 000

Från detta förslagsanslag bestrids innevarande budgetår avlöningskostnaderna vid 59 extra ordinarie tjänster som forskare vid forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Ändamål	Antal forskartjänster				
	1967/68	Beräknad ändring 1968/69			
		Råden			Departements- chefen
	Ue 20 ¹	Ue 20 ¹	Ue 22: 25	Ue 27	Ue 20 ¹
Medicinsk forskning	23	+ 7	+4	+2	
Humanistisk forskning	4	+ 3			+1
Samhällsforskning	8	+ 3			+1
Naturvetenskaplig forskning	19	+ 5			+1
Atomforskning	5	+ 4	+1		
	59	+22	+5	+2	+3

¹ Till forskare i Ue 20 utgår viss avlöningsförstärkning enligt kollektivavtal.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medel för ytterligare tre forskartjänster (+187 000 kr.). För löneomräkning beräknar jag 156 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda forskartjänster* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 470 000 kr.

E 63. Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar

1966/67 Utgift	1 126 469
1967/68 Anslag	1 039 000
1968/69 Förslag	1 039 000

Från detta förslagsanslag bestrids avlöningskostnaderna för personalen vid forskningsinstitutet för atomfysik. Institutet förstatligades genom beslut av statsmakterna år 1964 (jfr prop. 1964: 47, SU 47, rskr 148) och har till uppgift att bedriva forskning och utbildning inom atomfysikens område. Kungl. Maj:t har den 29 juni 1964 fastställt stadga för institutet. Universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet för institutet.

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Tjänster</i>			
Forskarpersonal	11	+1	—1
Övrig personal	17	+3	of.
	28	+4	—1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 036 000	+212 000	of.
Arvoden och särskilda ersättningar	3 000	of.	of.
	1 039 000	+212 000	of.

Universitetskanslersämbetet

Vid institutet finns f. n. en laboratorstjänst på övergångsstat. Innehavaren av denna tjänst uppnår den 1 juli 1968 pensionsåldern.

En personlig laboratur för docenten vid Stockholms universitet Hugo Atterling bör inrättas nästa budgetår.

Vissa tjänster för teknisk personal bör föras över från statskontoret till institutet.

Departementschefen

Vid forskningsinstitutet finns f. n. en laboratorstjänst på övergångsstat. Då innehavaren av tjänsten vid utgången av innevarande budgetår uppnår pensionsåldern räknar jag med att medelsbehovet under anslaget minskar med 64 000 kr. Jag har emellertid vid min beräkning av anslaget beaktat institutets behov av att anställa extra personal. Med beaktande även av löneomräkning finner jag att anslaget för nästa budgetår bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 039 000 kr.

E 64. Forskningsinstitutet för atomfysik: Omkostnader

1966/67 Utgift	216 188
1967/68 Anslag	189 000
1968/69 Förslag	212 000

	1967/68	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1968/69 Departements- chefen
1. Sjukvård m. m.	4 500	+ 1 000	+ 1 000
2. Reseersättningar	1 000	+ 1 000	+ 500
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	110 000	+10 000	+10 000
b) Övriga expenser	26 000	+ 9 000	+ 1 500
4. Städning och rengöring	27 500	+ 9 000	+ 9 000
5. Telefonavgifter	20 000	+ 1 000	+ 1 000
	189 000	+31 000	+23 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 212 000 kr.

E 65. Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.

1966/67 Utgift	136 716	Reservation	8 177
1967/68 Anslag	130 000		
1968/69 Förslag	143 000		

Universitetskanslersämbetet

Förevarande reservationsanslag bör nästa budgetår höjas med 70 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen bör anslaget höjas med 13 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 143 000 kr.

E 66. Nordiskt institut för samhällsplanering

Våren 1966 beslöt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att tillsätta en kommitté med uppgift att utreda frågan om ett nordiskt institut för vidareutbildning på samhällsplaneringens område. Kommittén, som antog namnet *1966 års kommitté för nordisk vidareutbildning av stads- och regionplanerare*, har den 12 december 1966 framlagt betänkandet »Nordiskt institut för samhällsplanering» (NU 1967: 1). Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ämnet för 1968 års riksdag. I avvaktan härpå bör i riksstatsförslaget för nästa budgetår under rubriken Nordiskt institut för samhällsplanering preliminärt föras upp ett förslagsanslag av 263 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Nordiskt institut för samhällsplanering* för budgetåret 1968/69 beräkna ett förslagsanslag av 263 000 kr.

E 67. Bidrag till nordiska institutet för sjörikt

1966/67 Utgift	55 787
1967/68 Anslag	70 000
1968/69 Förslag	83 000

Från anslaget bestrids sedan år 1962 (jfr prop. 1962:1 bil. 10 s. 520, SU 102, rskr 245) utgifter för Sveriges andel (35 %) av kostnaderna för verksamheten vid nor-

diska institutet för sjörett i Oslo. Institutet har till uppgift att främja forskning och undervisning inom sjörettens område. Kungl. Maj:t har den 19 december 1963 för Sveriges del godkänt statuter för institutet.

Genom beslut den 25 maj 1967 medgav Kungl. Maj:t att anslaget får överskridas med högst 3 100 kr. avseende bidrag till institutet för kalenderåret 1968.

Med hänsyn härtill och till väntade löne- och prisstegringar kan utgifterna för Sveriges vidkommande — med oförändrad andel av de totala kostnaderna — beräknas till 83 000 kr. kalenderåret 1969. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för sjörett* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 83 000 kr.

E 68. Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik

1966/67 Utgift	597 152
1967/68 Anslag	681 000
1968/69 Förslag	726 000

Från anslaget bestrids sedan år 1957 (prop. 1957: 119, SU 71, rskr 209) utgifter för Sveriges andel (37,01 %) av kostnaderna för forskning och forskarhandledning vid nordiska institutet för teoretisk atomfysik i Köpenhamn. Verksamheten vid institutet är främst avsedd att stimulera den teoretiska kärn- och atomfysikforskningen i Norden. Kungl. Maj:t har den 6 juni 1957 utfärdat bestämmelser angående svenskt deltagande i institutets verksamhet.

Statens råd för atomforskning

Anslaget bör räknas upp med 99 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den beräknade kostnadsutvecklingen bör anslaget räknas upp med 45 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 726 000 kr.

E 69. Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning

1966/67 Utgift	60 000
1967/68 Anslag	120 000
1968/69 Förslag	137 000

Från detta förslagsanslag bestrids sedan år 1966 utgifter för Sveriges andel (37,2 %) av kostnaderna för det i Köpenhamn upprättade centralinstitutet för nor-

disk asienforskning (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 566, SU 42, rskr 125). Institutet, vars verksamhet startade våren 1967, har till uppgift att i de nordiska länderna främja forskning och undervisning om Asien. Kungl. Maj:t har den 27 maj 1966 för Sveriges del godkänt »Statutter för centralinstitut för nordisk Asien-forskning».

Enligt planerna vid institutets tillkomst skulle dess personal omfatta fyra vetenskapliga medarbetare och två kontorsmedhjälpare. Institutets styrelse planerar att under kalenderåren 1968 och 1969 utöka personalen med ytterligare två vetenskapliga medarbetare och en kontorsmedhjälpare.

Med hänsyn dels till den planerade personalförstärkningen, dels till den beräknade kostnadsutvecklingen, dels till att en engångsanvisning för budgetåret 1967/68 av 14 000 kr. bortfaller, beräknas de totala utgifterna för svenskt vidkommande under nästa budgetår uppgå till 137 000 kr. (+17 000 kr.).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kr.

E 70. Bidrag till Konung Gustav V:s forskningsinstitut

1966/67 Utgift	417 000 ¹
1967/68 Anslag	468 000
1968/69 Förslag	513 000

¹ Härjämte har från det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67 under tolfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till tackning av beräknade merkostnader för löner m. m. anvisats högst 85 000 kr. för bestridande av ökade kostnader för löner som utbetalas från förevarande anslag.

Från anslaget bestrids vissa personalkostnader vid Konung Gustaf V:s forskningsinstitut. Övriga kostnader för verksamheten vid institutet täcks av medel från Konung Gustaf V:s 80-årsfond. Vid institutet bedrivs i huvudsak forskning med inriktning mot reumatologiska och andra invalidiserande folksjukdomar (jfr prop. 1947: 272 s. 451, SU 247, rskr 446). Ett fyrtiotal forskare är verksamma vid institutet.

Styrelsen för Konung Gustaf V:s 80-årsfond

För löneomräkning bör anslaget höjas med 45 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder styrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 513 000 kr.

E 71. Bidrag till Institutet för internationell ekonomi

1966/67 Utgift	400 000
1967/68 Anslag	450 000
1968/69 Förslag	480 000

Detta anslag har varit uppfört i riksstaten fr. o. m. budgetåret 1962/63 (jfr prop. 1962: 1 bil. 10 s. 525, SU 102, rskr 245).

Från anslaget bestrids kostnader för den vid Institutet för internationell ekonomi bedrivna forskningsverksamheten. Enligt institutets stadgar som fastställts av Kungl. Maj:t den 6 juni 1962 (ändrade den 29 juni 1964) har institutet till uppgift att bedriva vetenskaplig forskning rörande internationella ekonomiska relationer. En redogörelse för institutets organisation och verksamhet lämnades i prop. 1966:1 (bil. 10 s. 569).

Universitetskanslersämbetet

Med hänsyn dels till löne- och prisstegringar, dels till att institutet bör få ökade möjligheter att inbjuda utländska gästforskare bör anslaget för nästa budgetår höjas med 50 000 kr.

Departementschefen

Verksamheten vid Institutet för internationell ekonomi bekostas numera helt av statsmedel, sedan bidragsgivningen från enskilt håll till institutets forskningsverksamhet har upphört. Jag ämnar i annat sammanhang föreslå att Kungl. Maj:t uppdrar åt universitetskanslersämbetet att föreslå de ändringar av institutets stadgar m. m. som kan föranledas av detta.

Jag förordar, att detta anslag med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen räknas upp med 30 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 480 000 kr.

E 72. Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

1966/67 Utgift	190 000
1967/68 Anslag	220 000
1968/69 Förslag	235 000

Detta anslag har varit uppfört i riksstaten fr. o. m. budgetåret 1955/56 (jfr prop. 1955: 1 bil. 10 s. 697, SU 8, rskr 8). Från anslaget bestrids vissa driftkostnader vid Internationella meteorologiska institutet i Stockholm. Enligt institutets stadgar som fastställts av Kungl. Maj:t den 28 december 1956 har institutet till uppgift

bl. a. att bedriva forskning i meteorologi och därmed sammanhängande ämnen och främja internationellt vetenskapligt samarbete på meteorologins område.

Styrelsen för Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

Nuvarande bidrag bör ökas med 184 000 kr. bl. a. för att det skall bli möjligt att bereda flera gästforskare tillfälle att vistas vid institutet.

Departementschefen

Jag förordar, att detta anslag med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen räknas upp med 15 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 235 000 kr.

E 73. Bidrag till Riksföreningen mot cancer

1966/67 Utgift		3 000 000	Reservation		—
1967/68 Anslag		3 000 000			
1968/69 Förslag		3 000 000			

Detta reservationsanslag är avsett som bidrag till verksamheten inom Riksföreningen mot cancer för fortsatt och utökad forskning såväl i gränsområdet mellan grundläggande biologisk forskning och cancerforskning som i form av direkt tillämplad klinisk forskning rörande tumörsjukdomarnas diagnostik och behandling.

Anslaget utgår med 3 milj. kr. per budgetår t. o. m. budgetåret 1970/71 (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 570, SU 42, rskr 125). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

f) Inredning och utrustning

E 74. Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett reservationsanslag till detta ändamål av 46,5 milj. kr.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar från utrustningsnämnden för universitet och högskolor, byggnadsstyrelsen samt tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté om sammanlagt 61 880 000 kr. I detta belopp ingår det medelsbehov som föranleds av det förslag universitetskanslersämbetet och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna lagt fram om att kostnadsramar för återanskaffning av utrustning m. m. och för anskaffning av lättare tekniska hjälpmedel i utbildningen skall föras upp i utrustningsplanen. För detta förslag har jag redogjort i det föregående vid min anmälan av materielanslagen (E 17—25). Beredningen av de framlagda förslagen i övrigt är ännu inte avslutad. I riksstatsförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 54 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.* för budgetåret 1968/69 beräkna ett reservationsanslag av 54 000 000 kr.

F. Lärarutbildning

a) Klass- och ämneslärarutbildning m. m.

F 1. Lärarhögskolorna m. m.

Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga särskild proposition angående klass- och ämneslärarutbildningen. Då beredningen av föreliggande förslag på detta område ännu ej slutförts, torde anslagen till lärarhögskolor och folkskoleseminarier nu få föras upp med preliminärt belopp i avvaktan på den särskilda propositionen i ämnet.

Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Lärarhögskolorna m. m.* för budgetåret 1968/69 beräkna ett förslagsanslag av 126 500 000 kr.

F 2. Förskoleseminarierna: Avlöningar

1966/67 Utgift	6 799 327
1967/68 Anslag	7 390 000
1968/69 Förslag	8 285 000

Utbildningen vid förskoleseminarium är tvåårig. Av utbildningstiden utgörs inemot hälften av handledd praktik, som är fördelad på båda läsåren och förlagd till barnstugor m. m. i den kommun där seminariet är beläget eller i närbelägna kommuner. Förskoleseminarium finns i Borås, Gävle, Göteborg, Jönköping, Luleå, Malmö, Norrköping, Solna, Stockholm, Södertälje, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro. Antalet intagningsplatser vid dessa seminarier är budgetåret 1967/68 1 110.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	116	+10	+10
Övrig personal	40	+ 6	+ 1
	156	+16	+11
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	7 330 000	+1 019 500	+888 500
Arvoden och särskilda ersättningar	60 000	+ 6 500	+ 6 500
	7 390 000	+1 026 000	+895 000

Skolöverstyrelsen

1. Förskoleseminariernas intagningskapacitet bör läsåret 1968/69 ökas med 150 platser (+407 950 kr.).
2. Enligt överstyrelsen behövs ytterligare medel till vaktmästarpersonal med hänsyn till behovet av fasta tjänster vid förskoleseminarierna (+106 000 kr.).
3. Överstyrelsen föreslår, att medel anvisas för inrättande av en förskola för försöks- och demonstrationsverksamhet (+50 000 kr.).
4. Löneomräkning 461 815 kr.
5. Överstyrelsen föreslår, att 15 lektors-/adjunktjänster, 1 adjunktjänst och 42 seminarielärartjänster ordinariesätts. F. n. finns inga ordinarie lärartjänster vid förskoleseminarierna.

Föredraganden

Under de senaste åren har ett stort antal nya platser tillkommit i de kommunala barnstugorna. F. n. utgör antalet daghemsplatser ca 17 000 och antalet fritidshemsplatser 3 500 och en stark utökning är planerad. Även lekskolornas kapacitet vidgas successivt. Om utvidgningen skall kunna förverkligas, krävs ytterligare lärarutbildningsinsatser. För att tillgodose den ökade efterfrågan på förskollärare bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna ökas med 150. Den sammanlagda intagningskapaciteten vid dessa utbildningsanstalter blir därmed nästa budgetår 1 260 platser (1). Jag vill emellertid erinra om att en utbyggd barnstugeverksamhet är beroende även av tillgången på annan personal, framförallt barnsköterskor. Det åligger skolöverstyrelsen att fortlopande följa behovet av och tillgången på sådan personal och verka för att erforderlig utbyggnad av utbildningskapaciteten kommer till stånd.

Jag räknar med en merkostnad av 25 000 kr. för heltidstjänster för vaktmästarpersonal vid fem förskoleseminarier (2).

Den utökning som sker av barntillsyn i samhällets regi aktualiserar även vidgade insatser i fråga om forsknings- och utvecklingsarbete. Skolöverstyrelsen har föreslagit att särskild försöks- och demonstrationsverksamhet anordnas vid en barnstuga. Även familjebereidningen har i sitt betänkande Barnstugor, barnavårdsmannaskap, barnolycksfall (SOU 1967: 8) framlagt ett sådant förslag. Det är emellertid inte utrett hur en sådan verksamhet organisatoriskt skall förhålla sig till den kommunala barnstugeverksamheten. Skolöverstyrelsen bör i samråd med socialstyrelsen i sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 framlägga ett preciserat förslag härom (3). Mot föreslaget belopp för löneomräkning har jag ingen erinran (4). I fråga om ordinariesättning av vissa tjänster ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 8 285 000 kr.

F 3. Förskoleseminarierna: Omkostnader

1966/67 Utgift	619 666
1967/68 Anslag	820 000
1968/69 Förslag	945 000

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring Föredraganden 1968/69
1. Sjukvård m. m.	9 000	of.	of.
2. Reseersättningar åt tjänstemän	31 000	+ 14 000	+ 4 000
3. Ersättning åt lärarkandidater i samband .. med viss praktik	18 000	+ 98 000	+ 25 000
4. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	130 000	+ 6 000	+ 6 000
b) Städning och renhållning	321 000	+ 39 000	+ 30 000
c) Övriga expenser	258 000	+ 69 000	+ 60 000
5. Studiefärder	42 000	+ 5 000	of.
6. Skötsel av trädgårdar	11 000	of.	of.
	820 000	+231 000	+125 000

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anfört om resebidrag m. m. till studerande. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 945 000 kr.

F 4. Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

1967/68 Anslag	870 000
1968/69 Förslag	560 000

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 1 090 000 kr. Överstyrelsen har därvid beräknat ett belopp av 258 000 kr. för löpande förbrukning, 352 000 kr. för intern televisionsutrustning, 200 000 kr. för inredning och utrustning samt 280 000 kr. för komplettering och ersättningsanskaffning.

Föredraganden

För löpande förbrukning beräknar jag 260 000 kr. Till inredning och utrustning anvisades för budgetåret 1967/68 500 000 kr. Till samma ändamål bör för nästa budgetår beräknas 200 000 kr. Jag föreslår vidare för komplettering och ersättningsanskaffning ett belopp av 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 560 000 kr.

F 5. Särskilda lärarutbildningsåtgärder

1966/67 Utgift	2 569 944	Reservation	1 447 413
1967/68 Anslag	3 025 000		
1968/69 Förslag	2 240 000		

Anslaget disposition budgetåret 1967/68 framgår av följande uppställning, i vilken även redovisas skolöverstyrelsens förslag till anslagsförändring för budgetåret 1968/69.

	1967/68	Av skolöverstyrelsen föreslagen ändring 1968/69
1. Vidareutbildningskurser m. m. för folkskol- lärare samt terminskurser i yrkesvägledning	2 063 000	+ 95 000
2. Studiestipendier till folkskollärare och till vissa deltagare i av Hermods-NKI anord- nade kurser	110 000	+ 48 000
3. Kurser i teoretisk yrkesorientering för bli- vande lärare i samhällskunskap	34 000	of.
4. Kurs för förskollärare	135 000	of.
5. Kurs i yrkesvägledning för särskolans lä- rare	183 000	+ 60 000
6. Andra särskilda lärarutbildningsåtgärder ..	500 000	of.
7. Löneomräkning		+145 000
	3 025 000	+348 000

Föredraganden

Vid beräkningen av medel har jag beaktat reservationen under anslaget. Anslaget synes kunna minskas med 785 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 2 240 000 kr.

b) Övnings- och yrkeslärarutbildning

F 6. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Avlöningar

Utbildningen vid gymnastik- och idrottshögskola omfattar två läsår. Gymnastik- och idrottshögskola finns i Stockholm och Örebro. Antalet intagningsplatser på gymnastiklärarlinje var budgetåret 1967/68 200 och på idrottslärarlinje 25. Den senare linjen finns endast i Stockholm. Ledningen av de båda högskolorna utövas av styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna.

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln uppförts två förslagsanslag till avlöningar vid gymnastik- och idrottshögskolorna, nämligen ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm av 2 010 000 kr. och ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro av 893 000 kr. För ändamålet har således budgetåret 1967/68 anvisats ett sammanlagt belopp av 2 903 000 kr.

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna föreslår, att avlöningsanslagen för de båda högskolorna förs samman till ett anslag och att anslaget höjs med sammanlagt 515 000 kr. till totalt 3 418 000 kr.

	1967/68	Beräknad Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Läro- och forskarpersonal	40	+4	+4
Övrig personal	20	+5	+4
	60	+9	+8
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	2 886 000	+516 000	+447 000
Arvoden och särskilda ersättningar	17 000	— 1 000	— 1 000
	2 903 000	+515 000	+446 000

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna

1. Styrelsen föreslår inrättande av en tjänst som laborator i tillämpad fysiologi (idrottsfysiologi), en tjänst som laboratoriebiträde, en tjänst som kansliskrivare samt medel för 1 000 assistenttimmar i idrottsfysiologi i Stockholm (+143 592 kr.). Till förste innehavare av tjänsten föreslås docenten Bengt Saltin.

2. Vid fysiologiska institutionen vid högskolan i Stockholm bör inrättas en tjänst som laboratorieingenjör för bl. a. den tekniska skötseln av ITV-anläggningen (+34 440 kr.).

3. Styrelsen föreslår, att en tjänst som universitetslektor i anatomi och rörelselära inrättas i Stockholm och att samtidigt nu utgående medel till timplärare i ämnet reduceras. Vidare begärs medel till assistenttimmar i anatomi samt till tjänstgöringstillägg till lärare, som inte är anställda vid högskolan i Stockholm och som handleder lärarkandidater vid undervisningsövningar (+73 858 kr.).

4. För undervisningen av andra årskursen på idrottslärarlinjen bör anvisas ytterligare medel (+53 830 kr.).

5. Styrelsen upptar särskilda medel för resor och traktamenten till utländska experter, som undervisar på idrottsläroslinjen (+10 000 kr.).

6. Med hänvisning till att vaktmästaruppgifterna i Stockholm ökar begärs ytterligare medel för dessa ändamål (+13 980 kr.).

7. Styrelsen föreslår, att medel skall utgå till tillfälliga föreläsare vid högskolan i Stockholm (+5 000 kr.).

8. Medlen för pianobeledsagning vid högskolorna i Stockholm och Örebro bör räknas upp (+2 248 kr.).

9. För högskolan i Örebro begärs medel för assistenttimmar i pedagogik och psykologi (+9 068 kr.).

10. För pedagogisk-administrativ hjälp åt rektor vid högskolan i Örebro föreslås särskilda medel utgå (+6 400 kr.).

11. Löneomräkning 161 627 kr.

Föredraganden

Medel till avlöningar vid gymnastik- och idrottshögskolorna bör för nästa budgetår anvisas under ett gemensamt förslagsanslag, benämnt Gymnastik- och idrotts-högskolorna: Avlöningar.

Förslaget om förstärkning av forskningsresurserna i ämnet tillämpad fysiologi bör tillmötesgåas genom att en tjänst som laborator i detta ämne inrättas den 1 juli 1968 vid högskolan i Stockholm. Till förste innehavare av laboraturen bör i annat sammanhang utses docenten Bengt Saltin. Inrättandet av denna tjänst kommer att bli av stor betydelse dels för undervisningen på idrottsläroslinjen, dels för forskningsverksamheten på det idrottsfysiologiska området. Medel bör således beräknas för denna tjänst, en tjänst som laboratorieassistent, en tjänst som kansliskrivare samt för 1 000 assistenttimmar (1).

Jag beräknar vidare medel för ytterligare lärartimmar i anatomi och rörelselära vid högskolan i Stockholm, en tjänst som laboratorieingenjör, vissa tjänstgöringstillägg, undervisningen av andra årskursen på idrottsläroslinjen samt för ytterligare timarvoden för pianobeledsagning (2, 3, 4 och 8). Mot styrelsens beräkning av de automatiska kostnadsökningarna har jag ingen erinran (11).

I övrigt räknar jag inte med några höjningar av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 349 000 kr.

F 7. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Omkostnader

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln uppförts två förslagsanslag till omkostnader vid gymnastik- och idrottshögskolorna, nämligen ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm av 485 000 kr. och ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro av 79 000 kr. För ändamålet har således budgetåret 1967/68 anvisats ett sammanlagt belopp av 564 000 kr.

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna föreslår, att omkostnadsansla-

gen för de båda högskolorna förs samman till ett anslag och att detta anslag förs upp med 914 000 kr.

	1967/68	Beräknad Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Utgifter</i>			
1. Sjukvård m. m.	2 600	of.	of.
2. Reseersättning åt tjänstemän m. fl.	66 600	+ 8 000	+ 6 500
3. Resebidrag till studerande	120 500	+301 500	+190 000
4. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	144 700	of.	of.
b) Städning och renhållning	145 600	+ 33 000	+ 33 000
c) Övriga expenser	80 000	+ 5 100	— 1 500
5. Lokaler m. m. för viss undervisning i idrott och gymnastik	14 000	of.	of.
	574 000	+347 600	+228 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Lokalhyror m. m.	10 000	— 2 000	— 2 000
	Nettoutgift 564 000	+349 600	+230 000

Föredraganden

Medel till omkostnader vid gymnastik- och idrottshögskolorna bör för nästa budgetår anvisas under ett gemensamt förslagsanslag, benämnt Gymnastik- och idrotts-högskolorna: Omkostnader.

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anfört om resebidrag m. m. till studerande.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 794 000 kr.

F 8. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel, böcker m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln uppförts två reservationsanslag till materiel, böcker m. m. vid gymnastik- och idrottshögskolorna, nämligen ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm av 211 000 kr. och ett till gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro av 57 000 kr. För ändamålet har således budgetåret 1967/68 anvisats ett sammanlagt belopp av 268 000 kr.

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna föreslår, att nämnda anslag förs samman till ett anslag och att detta anslag förs upp med 256 000 kr.

Föredraganden

Medel till materiel, böcker m. m. vid gymnastik- och idrottshögskolorna bör för nästa budgetår anvisas under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel, böcker m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kr.

F 9. Seminarierna för huslig utbildning: Avlöningar

1966/67 Utgift	8 296 959
1967/68 Anslag	9 220 000
1968/69 Förslag	10 325 000

Vid seminarierna för huslig utbildning utbildas barnavårdslärare, hushållslärare och textillärare på treårig linje. Vidare utbildas ekonomiföreståndare på tvåårig linje. Seminarium för huslig utbildning finns i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	186	+2	+2
Övrig personal	32	+3	+3
	218	+5	+5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	9 165 000	+1 152 000	+1 105 000
Arvoden och särskilda ersättningar	55 000	of.	of.
	9 220 000	+1 152 000	+1 105 000

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen föreslår det antal intagningsplatser läsåret 1968/69, som framgår av följande sammanställning (siffrorna inom parentes anger antalet intagningsplatser läsåret 1967/68). Som framgår av sammanställningen föreslås kapaciteten för hushållsläro-utbildning minska med 12 intagningsplatser och för ekonomiföreståndarutbildning öka med samma antal intagningsplatser. Med anledning av tidigare fattade beslut om intagning beräknas kostnaderna öka med 340 000 kr.

Seminarium	Hushållsläro- linje		Textilläro- linje		Barna- vårds- läro- linje 1 ^s	Ekonomi- före- ständer- linje 1 ²
	Allmän gren 1 ^s	Lanthus- hållsin- riktad gren 1 ^s	Allmän gren 1 ^s	Vävin- riktad gren 1 ^s		
Göteborg	48 (48)	—(—)	48 (48)	—(—)	12(12)	12(12)
Stockholm	36 (48)	—(—)	36 (36)	12(12)	12(12)	12(12)
Umeå	36 (36)	—(—)	36 (36)	—(—)	12(12)	—(—)
Uppsala	24 (24)	30(30)	36 (36)	—(—)	12(12)	24(12)
	144(156)	30(30)	156(156)	12(12)	48(48)	48(36)

2. En lektorstjänst i psykologi och pedagogik med allmän metodik i stället för medel till timplärare föreslås vid seminariet i Göteborg (+16 688 kr.).

3. Medel begärs för en ekonomibiträddestjänst vid seminariet i Göteborg och en kontoristtjänst vid seminariet i Stockholm (+35 136 kr.).

4. För utbildningen av barnavårdslärare vid seminarierna i Stockholm och Uppsala föreslår överstyrelsen särskilda medel för två halvtidstjänster som handledare (+10 986 kr.).

5. Överstyrelsen förordar en höjning av beloppen till ersättning åt tillfälliga föreläsare vid seminarierna (+3 000 kr.), åt skrivhjälp till lärare (+25 000 kr.) och för fastighetsskötsel vid seminariet i Göteborg (+2 000 kr.).

6. Textillärlinjens i Malmö avveckling medför, att uppdragstillägg åt lärare som är föreståndare ej längre skall utgå samt att kostnaden för vaktmästarhjälp bortfaller (—6 164 kr.).

7. Löneomräkning 715 474 kr.

Föredraganden

Mot skolöverstyrelsens förslag angående intagning vid seminarierna för huslig utbildning för budgetåret 1968/69 har jag ingen erinran. Sammanlagt bör således 438 studerande kunna tas in på seminariernas olika linjer.

Jag beräknar medel för en tjänst som kontorist vid seminariet i Stockholm (3). Skolöverstyrelsen har föreslagit, att handledningen av lärarkandidater på barnavårdslärlinjen i Stockholm och Uppsala förstärks. Medel bör beräknas för ändamålet (4). Till skrivhjälp åt lärare vid seminarierna för huslig utbildning bör utgå ett belopp motsvarande lön till ett halvtidsanställt biträde i löneklass A 11 vid varje seminarium. Jag beräknar medel härför (5). I stället för medel till fastighetsskötsel vid seminariet i Göteborg beräknar jag medel för en tjänst som maskinist. (5). Jag har ingen erinran mot föreslagen kostnadsminskning och föreslaget belopp för kostnader av automatisk natur (6 och 7).

I övrigt räknar jag inte med några höjningar av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seminarierna för huslig utbildning: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 10 325 000 kr.

F 10. Seminarierna för huslig utbildning: Omkostnader

1966/67 Utgift	852 972
1967/68 Anslag	1 147 000
1968/69 Förslag	1 230 000

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	12 500	+ 2 500	of.
2. Reseersättning åt tjänstemän	25 500	+ 2 500	of.
3. Ersättning åt studerande i samband med viss övningsundervisning och praktik	38 000	of.	—18 400
4. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten	209 000	+ 10 000	+10 000
b) Städning och renhållning	278 000	+ 30 000	+30 000
c) Övriga expenser	500 500	+ 82 000	+60 000
5. Bidrag till studieutfärder	11 000	+ 8 000	of.
6. Skötsel av trädgårdar m. m.	28 500	+ 1 400	+ 1 400
7. Särskilda kurser för fortbildning av lärare i storhushåll	44 000	of.	of.
	1 147 000	+136 400	+83 000

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anfört om resebidrag m. m. till studerande. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seminarierna för huslig utbildning: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 230 000 kr.

F 11. Seminarierna för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.

1966/67 Utgift	223 405	Reservation	3 713
1967/68 Anslag	295 000		
1968/69 Förslag	346 000		

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjs med 181 000 kr. till 476 000 kr. Av det föreslagna anslagsbeloppet avser 265 000 kr. årligen återkommande utgifter och återstoden engångsändamål.

Föredraganden

Jag förordar, att anslaget räknas upp med 51 000 kr., och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 346 000 kr.

F 12. Slöjdlärarseminariet: Avlöningar

1966/67 Utgift	733 165
1967/68 Anslag	620 000
1968/69 Förslag	774 000

Seminariet, som är beläget i Linköping, har till ändamål att utbilda lärare i trä- och metallslöjd. Utbildningen är ettårig.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	9	of.	of.
Övrig personal	3,5	of.	of.
	12,5	of.	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	614 000	+153 500	+153 500
Arvoden och särskilda ersättningar	6 000	+ 500	+ 500
	620 000	+154 000	+154 000

Föredraganden

Vid seminariet bör under nästa budgetår oförändrat tas in 120 studerande. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 774 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Slöjdlärarseminariet: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 774 000 kr.

F 13. Slöjdlärarseminariet: Omkostnader

1966/67 Utgift	100 836
1967/68 Anslag	90 000
1968/69 Förslag	91 000

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
1. Sjukvård m. m.	1 300	+ 100	+ 100
2. Reseersättning åt tjänstemän	4 000	+ 400	+ 400
3. Ersättning åt lärarkandidater i samband med viss övningsundervisning	11 200	+ 600	—4 100
4. <i>Expenser</i>			
a) Bränsle, lyse och vatten	26 700	+1 300	+1 300
b) Städning och renhållning	27 000	+1 400	+1 400
c) Övriga <i>expenser</i>	17 800	+1 800	+1 800
5. Bidrag till studieutfärder	2 000	+ 100	+ 100
	90 000	+5 700	+1 000

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag i det föregående — vid min anmälan av anslagen till materiel m. m. vid universiteten och vissa högskolor — anför om resebidrag m. m. till studerande. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Slöjdlärarseminariet: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kr.

F 14. Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.

1966/67 Utgift	42 000	Reservation	—
1967/68 Anslag	47 000		
1968/69 Förslag	53 000		

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag räknas upp med 6 000 kr. med anledning av ökade materielpriser och vissa ersättningsbehov.

Föredraganden

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Slöjdlärarseminariet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 53 000 kr.

F 15. Yrkespedagogiska instituten

1966/67 Utgift	5 588 345
1967/68 Anslag	7 535 000
1968/69 Förslag	7 700 000

Utbildningen vid yrkespedagogiskt institut omfattar som regel en eller två terminer. Vid instituten utbildas bl. a. yrkeslärare för industrins och hantverkets områden, vissa lärare i vårddyrken, lärare i handelsyrken, vissa lärare i tekniska och merkantila läroämnen samt lärare i teknisk och administrativ databehandling. Yrkespedagogiskt institut finns i Göteborg, Linköping, Malmö, Solna, Sundsvall och Umeå.

	1967/68	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1968/69 Föredraganden
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	75	of.	of.
Övrig personal	19	+1	+1
	94	+1	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar m. m.	7 535 000	+329 000	+165 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår i sin anslagsframställning, att medel till utbildningsverksamheten anvisas under tre särskilda anslag, nämligen ett till avlöningar av 7 047 000 kr., ett till omkostnader av 441 000 kr. samt ett till materiel, böcker m. m. av 376 000 kr. För verksamheten under budgetåret 1968/69 begärs sammanlagt 7 864 000 kr., dvs. 329 000 kr. mer än motsvarande anslag för innevarande budgetår.

Avlöningar

1. Verksamheten vid de yrkespedagogiska instituten föreslås omfatta följande utbildningar och antal deltagare. Ökningen hänför sig till ytterligare 10 platser för lärare i teknisk databehandling (+58 300 kr.). Utbildningstiden för de olika kurserna anges inom parentes nedan.

a. Yrkeslärare för industrins och hantverkets områden (33 veckor)	480
b. Vissa lärare i vårddyrken (19 veckor)	100
c. Lärare i handelsyrken m. m. (15 veckor)	100
d. Lärare i tekniska läroämnen (vidareutbildning om 2 terminer för gymnasieingenjörer)	110
e. Lärare i merkantila läroämnen (vidareutbildning om 2 terminer för gymnasieekonomer)	85
f. Lärare i administrativ databehandling (2 terminer)	24
g. Lärare i teknisk databehandling (2 terminer)	15
h. Yrkeslärare i specialklass m. m. (1 termin)	108

Härtill kommer dels ämnesinriktad vidareutbildning i form av korrespondensundervisning för omkring 30 gymnasieingenjörer och omkring 30 gymnasieekonomer, dels utbildning av instruktörer för näringsliv och förvaltning för högst 200 000 kr.

2. Överstyrelsen föreslår en ny tjänst som vaktmästare vid institutet i Solna (+18 528 kr.).

3. Löneomräkning 339 862 kr.

Omkostnader

Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1967/68 anvisade medel räknas upp (+106 000 kr.).

Materiel, böcker m. m.

Medelsåtgången för löpande förbrukning beräknas till 226 000 kr. För inventarier och utrustning till institutet i Malmö föreslår överstyrelsen en engångsanvisning av 150 000 kr. En anvisning av 370 000 kr. för budgetåret 1967/68 bortfaller (—194 000 kr.).

Föredraganden

Jag räknar i likhet med skolöverstyrelsen med en i stort sett oförändrad utbildningskapacitet vid de yrkespedagogiska instituten. Överstyrelsen bör i sina förslag till bestämmelser för budgetåret 1968/69 inom ramen för anslaget kunna göra viss omfördelning mellan olika kategorier, om utvecklingen på yrkesundervisningsområdet ger anledning härtill.

Förslaget om särskilda anslag för avlöningar, omkostnader samt materiel, böcker m. m. är jag inte beredd att tillstyrka.

Jag beräknar anslaget till 7,7 milj. kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Yrkespedagogiska instituten* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 7 700 000 kr.

F 16. Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

1966/67 Utgift	12 649 651
1967/68 Anslag	13 570 000
1968/69 Förslag	14 610 000

Skolöverstyrelsen föreslår i anslutning till sina förslag under anslaget till yrkespedagogiska instituten, att förevarande anslag höjs med 1 214 000 kr. till 14 784 000 kr. Av ökningen hänför sig 122 000 kr. till kostnader för ökat antal deltagare i utbildningen av lärare i teknisk databehandling och återstoden till kostnadsförändringar av automatisk natur.

Föredraganden

Under hänvisning till vad jag föreslagit i det föregående beträffande omfattningen av ifrågavarande lärarutbildning, beräknar jag för nästa budgetår medel till ersättning åt deltagare i utbildningen med följande belopp.

1. Yrkeslärare inom industri och hantverk	9 145 000
2. Lärare i vårdyrken	641 000
3. Lärare i handelsyrken	765 000
4. Lärare i tekniska läroämnena	1 385 000
5. Lärare i merkantila läroämnena	1 371 000
6. ADB- och TDB-lärare	963 000
7. Yrkeslärare i specialklasser	340 000
	14 610 000

Den angivna summan överstiger anslaget för innevarande budgetår med 1 040 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 14 610 000 kr.

c) Fortbildning m. m.

F 17. Lärares fortbildning m. m.

1966/67 Utgift	18 294 640	Reservation	7 609 952
1967/68 Anslag	21 370 000		
1968/69 Förslag	25 865 000		

Den fortbildning som bekostas från förevarande anslag bedrivs huvudsakligen av skolöverstyrelsen, fortbildningsinstituterna och länskolnämnderna med den fördelning av anslaget som framgår av följande uppställning. I denna redovisas även skolöverstyrelsens och mina förslag till anslagsförändringar för budgetåret 1968/69.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
I. Av skolöverstyrelsen anordnad fortbildning	1 050 000		
a) Överföring av anslaget F 32		+ 66 000	+ 66 000
b) Förändring av verksamhetens omfattning		+ 84 000	+ 24 000
II. Av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar anordnad fortbildning (hittillsvarande fortbildningsinstitut)			
a) Kostnader för personal och expenser m. m.	800 000	— 800 000	+ 270 000
b) Kurskostnader	5 820 000	+ 1 595 000	+ 1 035 000
III. Länskolnämndernas fortbildningsverksamhet			
a) Fortbildningsledare	988 000	— 988 000	of.
b) Övrig regional och lokal fortbildningsverksamhet	6 902 000	+ 2 690 000	+ 1 000 000
IV. Lärarfortbildning med anledning av gymnasie- och fackskolereformen	4 760 000	of.	of.
V. Lärarfortbildning med anledning av yrkesutbildningsreform	—	+ 4 350 000	+ 1 000 000
VI. Språkassistenter	365 000	+ 134 000	of.
VII. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska			
a) Överföring av anslaget F 33		+ 50 000	+ 50 000
b) Förändring av verksamhetens omfattning		— 25 000	— 25 000
VIII. Utbildningskomplettering i engelska för småskollärare	—	+ 500 000	—
IX. Fortbildningskonsulenter för förskollärare	—	+ 300 000	—
X. Övrig fortbildningsverksamhet	685 000	+ 10 000	of.
XI. Utbildning av handledare för praktisk yrkesorientering samt information av företagsledare	—	+ 1 412 000	+ 110 000
XII. Löneomräkning	—	+ 882 000	+ 965 000
	21 370 000	+10 260 000	+ 4 495 000

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen betonar fortbildningens stora betydelse från olika synpunkter och framhåller därvid särskilt fortbildningen dels som ett komplement till grundutbildningen i enlighet med den av riksdagen beslutade lärarutbildningsreformen, dels som det effektivaste instrumentet för att snabbt föra ut det pedagogiska utvecklingsarbetets resultat på skolfältet. Överstyrelsen redovisar synpunkter på hur fortbildningen bättre än hittills skall kunna samordnas med grundutbildningen när de nuvarande fortbildningsinstituterna i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1967: 4 s. 222, SU 51, rskr 143) den 1 juli 1968 inordnas i de fullständiga lärarhögskolorna som fortbildningsavdelningar. Överstyrelsen betonar betydelsen av samverkan mellan grundutbildning och fortbildning liksom även mellan lärarhögskolornas och länskolnämndernas fortbildning. Detta bör enligt överstyrelsens mening ske bl. a. genom gemensamma konferenser för grundutbildningens och fortbildningens personal, samordning av dokumentationsarbetet, medverkan av de för grundutbildningen anställda lärarna i fortbildningen, viss kurs- och konferensverksamhet för lärare förlagd till lärarutbildningsanstalter och slutligen genom utnyttjande av fortbildningsorganisationen inom fältdelen av den forskning som bedrivs vid lärarhögskolornas pedagogiska institutioner. Överstyrelsen avser att i lärarhögskolornas fortbildningsverksamhet till en del anlita metodiklektorer, vilkas huvudsakliga uppgift ligger inom grundutbildningens område. Metodiklektorerna avses skola medverka såväl vid den fortbildningsverksamhet som anordnas vid lärarhögskolorna som vid studiedagar, kurser och konferenser — det sistnämnda bl. a. i samband med praktiklärarbesöken. Överstyrelsen avser vidare att byte av tjänstgöring skall kunna ske mellan metodiklektorer och fortbildningskonsulenter.

I. Innevarande budgetår är i riksstaten uppfört ett anslag benämnt Kurser för personal vid specialskolan m. m. Från anslaget bestrids kostnader för kurser för personal vid skolor för syn- och hörselskadade samt för föräldrar till syn- och hörselskadade barn. Skolöverstyrelsen föreslår dels att medel för ändamålet för nästa budgetår i stället beräknas under förevarande anslag, dels att ytterligare 84 000 kr. anvisas för att möjliggöra främst ett större antal kurser för föräldrar till hörselskadade barn.

II. a) Skolöverstyrelsen föreslår, att medel för fortbildningsinstitutens personal, arvoden, expenser, reseersättningar och sjukvård m. m. i stället beräknas under lärarhögskolornas avlönings- och omkostnadsanslag, då instituten inordnas i lärarhögskolorna som fortbildningsavdelningar. Sammanlagt innebär detta överföring av 800 000 kr. till lärarhögskolornas avlönings- och omkostnadsanslag.

II. b) Överstyrelsen betonar, att rationalisering och förnyelse av kursverksamheten kontinuerligt pågår, varvid målet är dels att alla lärare skall nås av fortbildningsverksamhet, dels att det skapas ett ömsesidigt fruktbarande utbyte mellan grundutbildning och fortbildning. Överstyrelsen utvecklar i detta sammanhang tanken att en viss del av den kursverksamhet som hittills legat enbart på ferie-

tid i stället skall förläggas till studiedagstid. Överstyrelsen söker f. n. alltmer utnyttja feriekurserna inom ramen för långsiktiga projekt, som innebär att feriekursverksamheten organisatoriskt knyts samman med verksamhet under studiedagar och annan fortbildningsverksamhet. Den typ av fortbildning som f. n. under beteckningen »Självverksamhet och samverkan» anordnas för klasslärare, och som samtidigt innebär utbildning i att under läsårstid leda kommunala studiecirklar för kolleger, planeras även för högskolans och det gymnasiala skoleterns lärare.

Överstyrelsen planerar vidare dels fortbildning för sjuksköterskor för att dessa i viss utsträckning skall kunna ersätta läkare vid utbildningen av vårdyrkespersonal, dels utbildning av handledare, dels utökad kursverksamhet för fortbildningskonsulenter och skolledare.

Överstyrelsen föreslår, att kostnaderna för tillfällig biträdespersonal på kursorterna, som hittills bestridits från anslagsposten till kurser fr. o. m. nästa budgetår bestrids från lärarhögskolornas avlöningsanslag, varför utöver nyssnämnda 800 000 kr. ytterligare 185 000 kr. föreslås överförda från förevarande anslag.

III. a) Överstyrelsen föreslår, att medel för ersättning till fortbildningsledarna i stället beräknas under länskolnämndernas avlöningsanslag.

III. b) Överstyrelsen föreslår, att länskolnämndernas fortbildningsverksamhet förstärks dels genom att utöver de nuvarande 185 ytterligare 70 fortbildningskonsulenttjänster inrättas för grundskolan, dels genom att ytterligare 150 000 kr. anvisas till kurser, konferenser och studiedagar som anordnas av länskolnämnderna. Utan den kader av fasta medarbetare, som fortbildningskonsulenterna utgör, uppnås inte den planmässighet och kontinuitet i fortbildningen som är nödvändig för att åstadkomma den eftersträlvade utvecklingen på skolans område.

V. I utlåtande över yrkesutbildningsberedningens betänkande och förslag angående viss fortbildning för lärare i yrkesteknik (Stencil E 1967: 1) framhöll skolöverstyrelsen, att fortbildning i form av utbildningskomplettering inom detta område måste baseras på analyser av läroplanerna. Överstyrelsen räknar nu med att utbildningskomplettering för yrkesskolans lärare kan börja nästa budgetår i form av muntliga kurser, korrespondenskurser och yrkesstudier. För detta beräknar överstyrelsen 4 milj. kr. samt för i huvudsak planeringssymposier 350 000 kr.

VI. Överstyrelsen planerar att i samband med lärarutbildningsreformen förse var och en av de fullständiga lärarhögskolorna med en språkassistent i ett vart av språken engelska, franska och tyska samt dessutom någon av lärarhögskolorna med en assistent i ryska och en i spanska språket. Språkassistenterna avses främst skola medverka vid fortbildning men även vid grundutbildningen. Överstyrelsen föreslår en successiv utbyggnad och beräknar för nästa budgetår medel för ytterligare tre språkassistenter utöver de nuvarande åtta.

VII. Innevarande budgetår är på riksstaten uppfört ett anslag betecknat Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska. Stipendierna utgår enligt kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 232) angående stipendier

för vinnande av behörighet att undervisa i engelska i folkskolan (ändrad 1964: 445) med belopp motsvarande de verkliga kostnaderna för dels utbildningen, dels en prövning för att erhålla behörigheten, dock med sammanlagt högst 500 kr. Överstyrelsen föreslår dels att medel för detta ändamål i stället beräknas under förevarande anslag, dels att medelsanvisningen minskas med 25 000 kr. med afledning av att antalet behörighetsprövningar beräknas minska.

VIII. Överstyrelsen föreslår, att man snarast möjligt ger utbildningskomplettering åt så stor del som möjligt av småskollärarkåren emedan den planerade läroplansrevisionen avses medföra att engelska införs i årskurs 3 i grundskolan.

IX, X. I likhet med föregående år föreslår överstyrelsen att tjänster som fortbildningskonsulent inrättas för förskollärare och att statsbidraget till Stiftelsen Svenska Dalcrozeseminarier ökas med 10 000 kr.

XI. Alla elever i årskurs 8 skall enligt riksdagens beslut (prop. 1962: 154 s. 277, SäU 1, rskr 328) orienteras i två eller tre olika yrken på olika arbetsplatser, dvs. deltaga i s. k. praktisk yrkesorientering, »pryo». För att orienteringen skall fungera tillfredsställande krävs framför allt samverkan mellan skolan, arbetsförmedlingen och företagen. Från näringslivets håll har starkt betonats vikten av effektiv information. Om näringslivet satsar den kostnad och det intresse som ligger i att elever tas om hand på arbetsplatsen, bör skolan svara för den kostnad som kan ligga i en systematisk genomförd handledarutbildning. Skolöverstyrelsen föreslår därför dels regionala endagskonferenser för företagsledare m. fl., dels lokala studiecirkel för de handledare som skall ta hand om ungdomarna på arbetsplatserna. Behovet av »pryo»-platser är f. n. 200 000 per år. Överstyrelsen beräknar dels att varje »pryo»-företag ställer 6 platser till förfogande per år, dels att 1/5 av företagen förnyas per år. Sammanlagt bör således enligt överstyrelsens bedömning under närmaste treårsperiod ca 46 000 företag nås av informationen om »pryons» mål och uppläggning. För regionala konferenser för företagare räknar överstyrelsen med kostnader för traktamenten, resor, föreläsare och material till sammanlagt 667 000 kr. under treårsperioden, varav 222 000 kr. för nästa budgetår. Överstyrelsen antar vidare att varje »pryo»-företag kommer att ha två handledare, vilket innebär ett behov av 66 000 handledare per år. Ca 1/3 av dessa förnyas varje år, varför 100 000 behöver deltaga i de lokala studiecirkel under treårsperioden. Kostnaderna för traktamenten, kursledare och material beräknas till totalt 3 570 000 kr. under perioden, varav 1 190 000 kr. under nästa budgetår.

Föredraganden

De snabba förändringarna inom skolväsendet och inom samhället i övrigt gör fortbildningen till en viktig del av varje lärares utbildning. Det krav som i dag ställs på varje yrkesutövare att genom fortbildning hålla jämna steg med utvecklingen och själv bidra till denna gäller i särskilt hög grad dem som arbetar inom utbildningsväsendet. Utifrån skolöverstyrelsens uppgifter kan jag konstatera, att intresset för fortbildning bland lärarna är mycket stort. Jag finner det därför synnerligen

angeläget, att fortbildningen får ökade resurser. Medelsanvisningen till fortbildningen har enbart mellan budgetåren 1964/65 och 1967/68 ökat från knappt 10 milj. kr. till mer än 21 milj. kr., dvs. mer än fördubblats. För nästa budgetår föreslår jag, att fortbildningsanslaget åter kraftigt höjs. Ytterligare medel bör därvid beräknas bl. a. för ett större antal feriekurser samt för den regionala och lokala fortbildningsverksamheten. Den senare är ett mycket viktigt komplement till den av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar anordnade kursverksamheten.

Jag vill erinra om och understryka tidigare gjorda uttalanden om det angelägna i att genom utnyttjande av alla rationaliseringsmöjligheter, genom koordinering av olika insatser samt genom samverkan mellan fortbildningsavdelningar och regionala fortbildningsorgan liksom mellan de olika regionala fortbildningsorganen effektivisera och utvidga verksamheten inom ramen för anvisade medel. Den pågående samordningen av dokumentationsarbetet är ett exempel på åtgärder i detta syfte.

Det bör framhållas, att en betydande kostnad för fortbildning som ej kommer till synes under detta anslag uppkommer genom studiedagsverksamheten med hänsyn till att lön utgår under studiedag. Jag vill understryka vikten av att denna verksamhet planeras och bedrivs på ett sätt som svarar mot de stora kostnaderna härför.

Det är angeläget, att den kursverksamhet som anordnas av fortbildningsavdelningarna vid lärarhögskolorna utökas och jag beräknar därför för nästa budgetår ytterligare drygt 1 milj. kr. härför. Jag vill som speciellt lovande framhålla projektet »Självverksamhet och samverkan», dvs. den kombination av lärarfortbildning och utbildning av blivande studiecirkelledare som pågår för klasslärare och som nu planeras även för högstadiets och det gymnasiala stadiets lärare. Överstyrelsens förslag att förlägga kursverksamhet till studiedagstid behöver enligt min mening ytterligare övervägas innan ställning kan tas till det. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter som fordras för ett eventuellt genomförande i någon form av detta förslag.

Den av överstyrelsen planerade utbildningen av sjuksköterskor med sikte på att avlasta läkare vissa undervisningsuppgifter inom vårddyrkesutbildningen synes närmast ha karaktär av vidareutbildning. Jag är inte beredd att nu ta ställning till frågan om sådan kursverksamhet bör bekostas ur förevarande anslag. Det ankommer på Kungl. Maj:t att sedan frågan ytterligare prövats fatta erforderliga beslut.

Jag beräknar medel för utbildning av handledare för den praktiska utbildningen av lärare. Skolöverstyrelsen har genom beslut den 12 maj 1967 fått i uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om den närmare utformningen av denna utbildning.

Jag har inledningsvis framhållit den regionala och lokala fortbildningens betydelse. Bl. a. det förhållandet att denna fortbildningsverksamhet kan anknytas till konkreta och näraliggande undervisningserfarenheter gör den mycket värdefull. Jag beräknar ytterligare 1 milj. kr. för denna verksamhet. Medel för fortbildningsledarna vid länskolnämnderna bör beräknas under förevarande anslag.

Med tanke på den förestående reformeringen av den gymnasiala yrkesutbildningen bör fortbildningen för lärarna inom yrkesundervisningen intensifieras i likhet

med vad som skett i fråga om lärarna i gymnasiet och fackskolan i anslutning till 1964 års gymnasie- och fackskolereform. Jag räknar med att en vidgad fortbildningsverksamhet skall kunna börja under senare delen av nästa budgetår och beräknar för detta ändamål och för planeringssymposier sammanlagt 1 milj. kr.

Jag anser det angeläget att företagsledare och de personer på arbetsplatserna som tar hand om eleverna under den praktiska yrkesorienteringen i grundskolan får den information som näringslivet efterlyst och överstyrelsen föreslagit. Då det är ovissat vilken form informationen eller utbildningen av handledarna bör få, beräknar jag för nästa budgetår medel för en försöksverksamhet i begränsad omfattning. Jag har därvid räknat med att verksamheten skall organiseras på ett sådant sätt att någon ersättning till deltagare inte skall behöva ifrågakomma. Vad beträffar informationen till företagsledare bör de planerade endagskonferenserna ersättas av andra former av information, exempelvis genom tryckt material i kombination med information via etermedier.

Frågan om organisationen av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar avses behandlas i den kommande propositionen om lärarutbildningen. Medel för avlöningar och omkostnader vid fortbildningsavdelningarna samt för tillfällig biträdespersonal på kursorterna bör emellertid liksom för andra fortbildningsändamål i möjligaste mån budgeteras samlat under fortbildningsanslaget. För utökning av den personal som skall anknytas till de blivande fortbildningsavdelningarna beräknar jag en anslagshöjning med 270 000 kr.

Överstyrelsens förslag att inordna de nuvarande anslagen Kurser för personal vid specialskolan m. m. samt Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska under förevarande anslag tillstyrker jag. Jag finner det vara mycket angeläget med kurser för personer som har vårdnaden om syn- och hörselskadade barn och beräknar i likhet med överstyrelsen en ökning av medelsanvisningen härför med 84 000 kr. Samtidigt beräknar jag en minskning med 60 000 kr. av beloppet för den av skolöverstyrelsen anordnade fortbildningen, emedan det inte beräknas föreligga något behov av behörighetskurser för slöjdlärare under nästa budgetår.

Frågan om utökning av antalet språkassistenter får avgöras i samband med fördelningen av medel för lärarhögskolornas fortbildningsverksamhet. Jag är inte beredd att tillstyrka förslaget om utbildningskomplettering i engelska för småskollärare. Prövningen av detta förslag bör föregås av ett ställningstagande till överstyrelsens förslag om översyn av läroplanen för grundskolan.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till (21 370 000+ 4 495 000=) 25 865 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 25 865 000 kr.

F 18. Utbildning av lärare vid folkhögskolor

1966/67 Utgift		243 160	Reservation		28 738
1967/68 Anslag		225 000			
1968/69 Förslag		245 000			

Från anslaget bestrids kostnader för anordnande av utbildningskurser för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder samt rörande metodproblem vid undervisning i visst eller vissa läro- eller övningsämnen vid folkhögskolan, vidare kostnader för rektorskonferenser, studiedagar för folkhögskollärare, stipendier åt folkhögskollärare för studieresor samt resekostnadsersättning, traktamente och viss annan ersättning till deltagare i nämnda kurser, konferenser och studiedagar.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget på grund av lönehöjningar och prisstegringar ökas med 20 000 kr.

Folkhögskolans lärarutredning har i september 1967 avlämnat betänkandet *Lärarytelse för folkhögskolan* (SOU 1967: 47).

Föredraganden

De förslag som framlagts av folkhögskolans lärarutredning kommer jag att anmäla i ett senare sammanhang. Jag räknar inte med något ställningstagande i denna fråga som föranleder någon ändring av förevarande anslag till nästa budgetår. Anslaget bör därför i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföras med (225 000 + 20 000 =) 245 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid folkhögskolor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 245 000 kr.

F 19. Bidrag till Ericastiftelsen

1966/67 Utgift		332 000
1967/68 Anslag		376 000
1968/69 Förslag		427 000

Bidrag till Ericastiftelsen utgår, enligt överenskommelse med Stockholms stad, från statens sida med ca 45 % och från stadens sida med ca 55 % av stiftelsens kostnader enligt fastställd stat.

Skolöverstyrelsen beräknar, att kostnaderna i staten för budgetåret 1968/69 ökar med 109 000 kr. Förutom automatiska kostnadsökningar med sammanlagt 89 500 kr. på grund av höjda löner, arvoden och pensionsavgifter m. m. hänför

sig ökningen till en omläggning av den barnpsykoterapeutiska kursen. Överstyrelsen föreslår, att anslaget höjs med 49 000 kr., vilket utgör statsverkets andel av den beräknade höjningen av utgifterna i staten.

Föredraganden

Jag räknar med att kostnaderna enligt Ericastiftelsens stat kommer att öka med sammanlagt 114 500 kr., varav 19 500 kr. på grund av omläggning av den barnpsykoterapeutiska kursen och 95 000 kr. på grund av automatiska kostnadsökningar. Statens bidrag till Ericastiftelsen bör utgöra $(376\ 000 + 51\ 000 =)$ 427 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, under förutsättning att Stockholms stad bidrar till verksamheten i angiven omfattning, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 427 000 kr.

G. Vuxenutbildning

De statliga insatserna för vuxenutbildning i olika former har tidigare uppförts i riksstaten som anslag på olika avsnitt. I riksstaten för budgetåret 1967/68 återfinns under avsnittet Dg de anslag till vuxenutbildning som redan detta budgetår beröres av förslagen i prop. 1967: 85. Vuxenutbildningsreformen påverkar emellertid anslagen i full utsträckning först fr. o. m. nästa budgetår, då bl. a. vissa nya bidragsregler och organisationsformer införs. Det är därför önskvärt att även riksstaten i fortsättningen skall ge en samlad bild av de ekonomiska resurser som ställs till förfogande för vuxenutbildningen. Till denna bör då hänföras försöksverksamheten med radio och television, de statliga vuxenskolorna, den kommunala vuxenutbildningen (inkl. huvudparten av yrkesskolans deltidskurser), studiecirkelverksamheten och studieförbunden samt folkhögskolan. För dessa ändamål har för innevarande budgetår anvisats inalles ca 172,4 milj. kr. För budgetåret 1968/69 framläggs i det följande förslag om höjningar av anslagssumman med totalt ca 20,1 milj. kr. Den reella anslagsökningen är emellertid, med hänsyn till vissa bortfallande utgifter m. m., i det närmaste dubbelt så stor eller ca 37 milj. kr.

G 1. Viss utbildning via radio och television m. m.

1967/68 Anslag	9 535 000
1968/69 Förslag	11 035 000

I enlighet med riksdagens beslut 1967 (prop. 1967: 85, SU 177, rskr 277) angående vissa åtgärder inom vuxenutbildningens område m. m. finns fr. o. m. innevarande budgetår förevarande anslag uppfört i riksstaten. Ur anslaget bestrids utgifter för försöksverksamhet med viss utbildning via radio och television m. m. Denna försöksverksamhet handhas av kommittén för TV och radio i utbildningen (TRU).

Under innevarande budgetår har inköpts en TV-ateljé i Stocksund för 2,1 milj. kr. Den består av bl. a. två studios, verkstads- och lagerutrymmen samt administrationslokaler. Kapaciteten medger en årlig inspelning av omkring 400 TV-program om ca 30 minuter.

Den 6 oktober 1967 har Kungl. Maj:t meddelat ändrade föreskrifter beträffande de i anslaget för budgetåret 1967/68 ingående anslagsposterna. De nya föreskrifterna gör det möjligt att inreda och anskaffa utrustning till en mindre studio för enklare inspelningar. Anslagsberäkningen för budgetåret 1968/69 framgår av följande tabell.

	1967/68	Beräknad TRU- kommittén	ändring 1968/69 Departements- chefen
<i>Anslag</i>			
1. Förvärv av inspelningsstudio	2 100 000	—2 100 000	—2 100 000
2. Personal för försök med intern television vid vissa lärarhögskolor	150 000	— 150 000	— 150 000
3. Inredning och utrustning av inspelningsstu- dio	2 190 000	—1 865 000	—1 865 000
4. Produktion av undervisningsprogram	5 095 000	+7 720 000	+5 415 000
5. Regionalt försök	—	+ 200 000	+ 200 000
	9 535 000	+3 805 000	+1 500 000

TRU-kommittén

1—2. Medelsanvisningen till inköp av studio utgår nästkommande budgetår (—2 100 000 kr.). Utgifterna för ITV-personal vid vissa lärarhögskolor bör i fortsättningen belasta anslaget Lärarhögskolorna: Avlöningar (—150 000 kr.).

3. För innevarande budgetår finns anvisat, efter beslut om ändrad fördelning mellan anslagsposterna, ett belopp av 2 190 000 kr. Budgetåret 1968/69 erfordras för kompletterande utrustning 125 000 kr. samt för underhåll och ersättningsanskaffning 200 000 kr. (—1 865 000).

4. Under budgetåret 1968/69 beräknas produktionen uppgå till 350 TV-program och 600 radioprogram. Av TV-programmen avser ca 135 program teknisk-naturvetenskaplig utbildning (i första hand för Linköpings tekniska högskola), ca 175 program vuxenutbildning och gymnasial ungdomsutbildning samt ca 40 program övrig universitets- och högskoleutbildning (+7 720 000 kr.).

5. I prop. 1967: 85 förordade dåvarande departementschefen att kommittén skall bedriva en regional försöksverksamhet med syfte att klarlägga bl. a. de lärarbesparande effekterna av undervisning via radio och television, bedriven enligt gällande kursplaner. Försöksverksamheten avses omfatta hela det gymnasiala studiet. Även vuxenundervisningens behov skall beaktas vid försöken. För planläggning av verksamheten under budgetåret 1968/69 föreslår TRU en medelsanvisning av 200 000 kr.

Departementschefen

Den försöksverksamhet med radio och television i utbildningen, som startat innevarande budgetår, hör till de viktigaste initiativen inom vuxenutbildningens område. Genom att via radio och television i ökad omfattning tillgodose efterfrågan på utbildning för vuxna ges ett betydelsefullt bidrag till den expansion av vuxenutbildningen som eftersträvas. Försöksverksamheten syftar även till att vidga det pedagogiska utvecklings- och rationaliseringsarbetet inom ungdomsutbildningen. Målsättningen skall vara att ge radio och television en mer central plats i undervisningen. Beträffande den eftergymnasiala utbildningen föreligger behov bl. a. av bandade TV-lektioner för den nya tekniska högskolan i Linköping. Lektionerna skall utformas så att de i största möjliga utsträckning kan användas även i utbildningsväsendet i övrigt. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att upp-

dra åt kommittén att inkomma med förslag till produktionsplan för budgetåret 1968/69. Budgetåret 1967/68 finns anvisat ett belopp av 5 095 000 kr. för produktion av undervisningsprogram och kursmaterial samt för utbildning av personal och administration. Jag räknar med att ytterligare 5 415 000 kr. behöver anvisas för en fortsatt utvidgning av produktionsverksamheten. Vid mina anslagsberäkningar har jag då även beaktat inkomster, som får tillgodoräknas anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss utbildning via radio och television m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 11 035 000 kr.

G 2. Statliga skolor för vuxna: Avlöningar

1966/67 Utgift	1 893 478
1967/68 Anslag	3 227 000
1968/69 Förslag	3 401 000

För den riksrekryterande vuxenutbildningen finns statliga skolor i Norrköping och Härnösand. Vid dessa meddelas utbildning enligt läroplanerna för gymnasiet, fackskolan och grundskolans högstadium.

Undervisningen vid statens skolor för vuxna bygger på en kombination av muntlig undervisning under periodvis återkommande kurser vid skolorna samt självstudier i form av brevskolstudier på hemorten (s. k. varvad undervisning). I enlighet med beslut av 1967 års riksdag (prop. 1967: 85, SU 117, rskr 277) anordnas även, fr. o. m. budgetåret 1967/68, enbart brevskolundervisning. Denna skall tills vidare koncentreras till vuxenskolan i Norrköping. Medel beräknas under detta anslag även för statens aftonskola i Stockholm. Bestämmelser om den riksrekryterande vuxenutbildningen har meddelats i stadgan den 9 juni 1967 för gymnasial vuxenutbildning (nr 452; ändrad 1967: 587).

Utbildningens omfattning framgår av följande sammanställning, som utvisar det totala antalet elever vid skolorna. Uppgifterna för budgetåren 1968/69 och 1969/70 hänförs till en av skolöverstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetad plan anmäld i skrivelse den 29 augusti 1967.

	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
<i>Varvad undervisning</i>				
Norrköping	1 555	1 850	2 150	2 800
Härnösand	453	450	550	650
<i>Brevskolundervisning</i>				
Norrköping	—	500	1 000	2 000
	2 008	2 800	3 700	5 450

Enligt skolöverstyrelsen har de två skolorna möjlighet att under de närmaste åren ta emot ett betydligt större antal elever än f. n. Behov av ytterligare en vuxenskola torde följaktligen inte komma att finnas förrän tidigast i början av 1970-talet.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Tjänster</i>			
Lärarpersonal	37	+3	+3
Övrig personal	15	+3	+3
	52	+6	+6
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	3 137 000	+190 000	+187 000
Arvoden och särskilda ersättningar	90 000	— 17 000	— 13 000
	3 227 000	+173 000	+174 000

Skolöverstyrelsen

1. Under budgetåret 1968/69 uppskattas det sammanlagda veckotimtalet vid norrköpingsskolan till 765, vilket är en ökning med 95 veckotimmar i förhållande till budgetåret 1967/68. Detta motiverar enligt skolöverstyrelsen en personalökning med en lektor, en adjunkt och en ämneslärare. Av de angivna 95 veckotimmarna skulle dessa lärare belägga (21+24+24=) 69. Resterande undervisning skulle falla på timlärare. (+181 685 kr.)

2. Skolan i Norrköping har en institutionstekniker. Med hänsyn till att skolan kommer att få en institution för teknologi föreslår överstyrelsen att ytterligare en institutionsteknikertjänst inrättas (+21 696 kr.).

3. Vidare föreslås inrättandet av två kontorsbiträdestjänster vid norrköpings-skolan mot det att arvodet till biträdes hjälp minskas. Arvodet för schemaläggning kan samtidigt utgå. (—1 096 kr.)

4. Vid härnösandsskolan finns två vaktmästare av vilka den ene förestår kursmateriellaget. Skolöverstyrelsen föreslår att en materialförvaltartjänst inrättas och en vaktmästartjänst indras (+4 164 kr.).

5. Vid skolan i Norrköping bör arvoden räknas till bl. a. ytterligare en huvudlärare och en institutionsföreståndare. Dessutom föreslås smärre ändringar bl. a. beträffande medel till arvoden för rättning av examensskrivningar m. m. (+16 500 kr.)

6. Enligt vad som beslutats i anledning av prop. 1967: 85 (s. 85) skall statens aftonskola börja avvecklas från den 1 juli 1967. Realskolan blir sålunda avvecklad med utgången av läsåret 1967/68 och gymnasiet och därmed hela skolan i och med utgången av läsåret 1968/69. Kostnadsminskningen beträffande lärarlöner m. m. beräknas till 140 935 kr. Vidare föreslår skolöverstyrelsen att uppdragstilllägget åt rektorsassistent (nu 7 500 kr.) utgår med 4 000 kr. samt att kostnaderna för skrivhjälp åt lärare (nu 5 000 kr.) uppförs med 2 000 kr. Den sammanlagda kostnadsminskningen blir sålunda (140 935+3 500+3 000=) 147 435 kr.

Sammanlagt föreslår skolöverstyrelsen en anslagsökning, inklusive löneomräkning, för budgetåret 1968/69 på 173 000 kr. efter avrundning.

Departementschefen

Skolöverstyrelsen har redovisat sina beräkningar rörande utvecklingen av elevantalet vid den riksrekryterande vuxenutbildningen. Jag anser det för min del

önskvärt med en något snabbare utveckling i fråga om brevskolundervisningen och har bl. a. vid min beräkning av medelsbehovet under omkostnadsanslaget utgått från ett elevantal i denna undervisningsform på ca 1 250 nästa budgetår. I fråga om skolan i Härnösand torde enligt numera tillgängliga uppgifter elevantalet innevarande år komma att bli något högre än beräknat. Även detta förhållande har jag beaktat vid mina anslagsberäkningar i det följande. Jag delar emellertid överstyrelsens uppfattning att utbildningens omfattning tills vidare alltjämt kan ökas inom ramen för de två nu befintliga skolorna.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag medel för vardera en tjänst som lektor, adjunkt, ämneslärare, institutionstekniker samt två tjänster som kontorsbiträde vid norrköpingsskolan. Likaså biträder jag de för skolan i Norrköping föreslagna förändringarna i fråga om arvodesmedel. I avvaktan på löneförhandlingar tar jag ej upp medel för den föreslagna ombildningen av en vaktmästartjänst till materialförvaltartjänst i Härnösand. Med hänvisning till den i det föregående nämnda utvecklingen av elevantalet i Härnösand beräknar jag, utöver skolöverstyrelsens förslag, arvodesmedel för granskning av material för självstudier till ett belopp av 5 000 kr. och en höjning av arvodesmedlen till vissa kostnader för schemaläggning med 2 000 kr. Totalt räknar jag för de båda skolorna med en anslagshöjning av 226 000 kr., exkl. löneomräkning.

I enlighet med prop. 1967: 85 skall arvodestjänsten som rektorsassistent vid statens aftonskola dras in den 1 juli 1968. Skolöverstyrelsen har räknat med ett arvode på 4 000 kr. (—3 500 kr.) under budgetåret 1968/69. Jag räknar emellertid att arvodet utgår helt (—7 500 kr.). Totalt minskar därmed medelsbehovet vid statens aftonskola med 152 000 kr.

Med beaktande även av löneomräkning bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 3 401 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 3 401 000 kr.

G 3. Statliga skolor för vuxna: Omkostnader

1966/67 Utgift	637 621
1967/68 Anslag	2 451 000
1968/69 Förslag	2 292 000

Ur anslaget bestrids utgifter för dels omkostnader vid skolorna i Norrköping och Härnösand samt vid statens aftonskola, dels kursavgifter för studenter som vill komplettera sin examen i matematik, fysik och kemi. Kompletteringskurserna administreras f. n. av kvällsgymnasierna. Utgifterna täcks helt av statsmedel.

I prop. 1967: 85 (s. 85) uttalas att skolöverstyrelsen bör vidta åtgärder för att den 1 juli 1968 avveckla den av skolöverstyrelsen bedrivna kursverksamheten för studenter, eftersom denna verksamhet skall handhas av den lokala vuxenutbildningsorganisationen.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Sjukvård	2 000	+ 500	+ 500
2. Reseersättningar	2 000	+ 500	+ 500
3. Expenser	372 000	+264 000	— 35 000
därav för			
a) Norrköping	252 000	+168 000	+ 94 000
b) Härnösand	117 000	+ 98 000	+ 26 000
c) Statens aftonskola	3 000	— 2 000	— 2 000
d) Överföring till G 4. Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.	—	—	—153 000
4. Kursavgifter till korrespondensinstitut m. m.	1 575 000	+225 000	+375 000
5. Kurser för komplettering av studentexamen	500 000	—500 000	—500 000
	2 451 000	— 10 000	—159 000

I det följande föreslås att i riksstaten fr. o. m. budgetåret 1968/69 förs upp ett nytt anslag Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m. Från anslaget skall bestridas utgifter för materiel, böcker, m. m. I sin anslagsframställning har skolöverstyrelsen beräknat medel för dessa ändamål under förevarande anslag. Det medelsbehov, som kan hänföras till det nya anslaget, kommer nu att i stället redovisas under punkten G 4 i det följande.

Skolöverstyrelsen

5. Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1967 till Kungl. Maj:t inkommit med förslag till vissa åtgärder inom vuxenutbildningens område m. m. I detta sammanhang torde få anmälas den del av skrivelsen, som behandlar avveckling av kurser för komplettering av studentexamen.

Studentexamen enligt nu gällande ordning kommer att avläggas sista gången i slutet av vårterminen 1968 av elever i reguljär studiegång. De studenter, som då utexamineras, bör enligt skolöverstyrelsen beredas tillfälle att genomgå angivna kompletteringskurser. Då en komplettering av samtliga tre ämnen som regel kräver tre terminer, innebär detta att kompletteringsverksamheten bör fortgå t. o. m. vårterminen 1969.

Skolöverstyrelsen föreslår att nuvarande kursanordnare ges ansvaret för undervisningen under den sista sommarterminen, trots att den sträcker sig över budgetårsskiftet, då den nya kommunala, lokala vuxenutbildningsorganisationen skall träda i funktion. Kurserna under följande höst- och vårtermin bör däremot knytas till den lokala vuxenutbildningsorganisationen. Skolöverstyrelsen räknar med att sista årets verksamhet förläggas till samma orter som nu.

I sin anslagsframställning utgår skolöverstyrelsen från att kostnaderna för denna kursverksamhet kommer att belasta anslaget till lokal vuxenutbildning.

Departementschefen

I riksstaten bör fr. o. m. budgetåret 1968/69 föras upp ett anslag Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m. Genom överföring av för innevarande budgetår beräknade medel för motsvarande ändamål kan förevarande anslag minskas enligt sammanställningen.

För expenser beräknar skolöverstyrelsen ett ökat medelsbehov på 264 000 kr., varav emellertid 139 000 kr. avses till undervisningsmateriel m. m. Till sistnämnda förslag återkommer jag i det följande.

Med hänvisning till vad jag anfört under föregående anslag har jag, utöver skolöverstyrelsens förslag, räknat med ett ökat medelsbehov för expenser vid härnösandsskolan till följd av större elevantal vid denna skola (3 b). Likaså har jag beräknat en ökning av antalet brevkolstuderande till 1 250 under nästa budgetår. Jag räknar därför med att kostnaderna för kursavgifter kommer att öka med 375 000 kr. (4). Beträffande förslaget om avveckling av kompletteringskurserna har jag ingen erinran (5).

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 292 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 2 292 000 kr.

G 4. Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.

I det föregående har föreslagits att ett särskilt reservationsanslag till undervisningsmateriel för de statliga vuxenskolorna uppförs i riksstaten under förevarande anslag. Från anslaget bör bestridas utgifter för materiel, böcker m. m.

Skolöverstyrelsen

1. Under omkostnadsanslaget föreslår skolöverstyrelsen att 182 000 kr. anvisas till undervisningsmateriel m. m. vid vuxenskolan i Norrköping (+59 000 kr.). Härav avser 150 000 kr. utrustningskomplettering av laborations- och institutions-salar.

2. För vuxenskolan i Härnösand beräknas ett medelsbehov av 110 000 kr. (+80 000 kr.). Den föreslagna ökningen avser utrustning av institutionslokaler.

Departementschefen

Höstterminen 1967 har norrköpingsskolan erhållit större, nyrenoverade lokaler. Utgifterna härför har enligt avtal till största delen bekostats av Norrköpings stad. De kommunala åtagandena i fråga om utrustning innebär att kommunen svarar för inköp och underhåll av möbler och fast inredning medan staten ombesörjer inköp och underhåll av specialutrustning (jfr SOU 1962: 5 s. 73).

För budgetåret 1968/69 beräknar jag för norrköpingsskolan under förevarande anslag ett belopp av 154 000 kr., varav 122 000 kr. till utrustningskomplettering. För härnösandsskolan räknar jag med ett medelsbehov av 84 000 kr., som bör fördelas med 50 000 kr. till specialutrustning och 34 000 kr. till materiel. Vid min bedömning härvidlag har jag liksom i det föregående räknat med ett något större elevantal vid vuxenskolan i Härnösand än skolöverstyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 238 000 kr.

G 5. Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna

1966/67 Utgift	6 088 390
1967/68 Anslag	8 021 000
1968/69 Förslag	52 051 000

Kommunal gymnasial vuxenutbildning motsvarar i enlighet med beslut av 1967 års riksdag (prop. 1967: 85, SU 117, rskr 277) fr. o. m. budgetåret 1968/69 utbildning enligt läroplanerna för grundskolans högstadium, fackskolan, gymnasiet och yrkesskolan. Den kommunala utbildningen får dessutom omfatta särskilda yrkesskolkurser och yrkesskolkurser i form av studiecirklar. Utbildningen anordnas som deltidsundervisning med kurser i ämnen (ämneskurser) eller, i fråga om yrkeskolutbildning, med yrkesskolkurser eller studiecirklar. Särskild skolenhet för ämneskurser får inrättas, om ämneskurserna beräknas varaktigt motsvara minst 16 poäng, varvid en poäng beräknas för varje påbörjat 550-tal lektioner. Vid sådan skolenhet skall finnas en ordinarie tjänst som rektor och i vissa fall en arvodestjänst som studierektor. Vid annan skolenhet skall finnas en arvodestjänst som studierektor för ämneskurserna. Statsbidrag skall utgå med 100 % av utgifterna för löner till lärare och skolledare. Bestämmelser om utbildningen har meddelats i stadgan den 9 juni 1967 för gymnasial vuxenutbildning (nr 452; ändrad 1967: 587).

Skolöverstyrelsen

För budgetåret 1968/69 beräknar skolöverstyrelsen att elevantalet höjs med ca 7 000. Detta innebär att det totala antalet elever, inkl. kompletterande studenter vid den kommunala vuxenutbildningen, blir ca 25 000 elever, varav ca 18 000 i gymnasium och fackskola och ca 7 000 i förgymnasial utbildning.

Utgiftsökningen på grund av det höjda elevantalet beräknas till 3 675 000 kr. Utgiftsökningen på grund av ändrade statsbidragsbestämmelser beräknas till 1 661 000 kr.

Dessutom räknar skolöverstyrelsen med medel för tio rektorer och fem studierektorer vid fristående vuxenutbildningsenheter (+743 000 kr.) samt för löneomräkning (+401 000 kr.).

Departementschefen

I prop. 1967: 85 drog min företrädare upp riktlinjerna för utbyggnaden av den kommunala vuxenutbildningen. En enhetlig organisation har nu skapats för den lokala vuxenutbildningen och statsbidragsvillkoren har bringats i huvudsaklig över-

ensstämmelse med vad som gäller för ungdomsutbildningen. De vuxnas studiemöjligheter har därmed kraftigt utvidgats.

I propositionen uttalades bl. a. att en maximering av timtalet för varje ämne borde genomföras. Jag har därför under förevarande anslag räknat med en reduktion av nuvarande timantal med ca 20 % (—1 621 000 kr.). I enlighet med prop. 1967: 85 beräknar jag här medel även för deltidskurser vid yrkesskolan (+40 530 000 kr.). Kostnaderna härför har tidigare belastat anslaget till kommunala gymnasiala skolor. Jag vill i detta sammanhang framhålla att, ehuru dessa kurser omfattas av vuxenutbildningsstadgan, även framdeles elever under 18 år i vissa fall bör kunna tas in vid sådana kurser. Mot skolöverstyrelsens förslag om medel för tio rektorer och fem studierektorer har jag ingen erinran (+743 000 kr.). Liksom skolöverstyrelsen räknar jag med en ökning av elevantalet med 7 000 (+3 245 000 kr.). Vid mina beräkningar har jag även beaktat de ändrade statsbidragsbestämmelserna (+810 000 kr.) och löneomräkning (+323 000 kr.).

Jag beräknar anslaget till (8 021 000—1 621 000+40 530 000+743 000+3 245 000+810 000+323 000=) 52 051 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 52 051 000 kr.

G 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet

1966/67 Utgift	41 617 911
1967/68 Anslag	38 000 000
1968/69 Förslag	63 000 000

Enligt bestämmelserna i kungörelsen den 28 juni 1963 (nr 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet (ändrad senast 1967: 304) utgår statsbidrag till studiecirkelar i allmänhet med högst 75 procent av de bidragsgrundande kostnaderna. Bidragets storlek bestäms dessutom av följande regler.

För allmän studiecirkel kan bidraget till kostnaderna för ledararvode och studiemateriel för varje studietimme utgöra högst 15 kr., varav högst 11 kr. för ledararvode. Fr. o. m. den 1 juli 1968 höjs dessa belopp i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1967: 85, SU 117, rskr 277) till 20 respektive 15 kr. Statsbidrag kan i allmänhet inte utgå för mer än tre studietimmar vid varje sammankomst. För studiecirkel för handikappade kan dock skolöverstyrelsen medge undantag från denna regel. Medverkar expert eller fackman i allmän studiecirkel, som han ej tillhör, utgår statsbidrag till kostnaderna för arvode, resekostnadsersättning och traktamente med högst 30 kr. för varje studietimme.

För universitetscirkel kan bidraget till kostnaderna för ledararvode och studiemateriel utgöra högst 75 kr. för varje studietimme, varav högst 60 kr. kan avse ledararvode.

Skolöverstyrelsen

1. Den beslutade höjningen av maximibidraget beräknas medföra ökat medelsbehov (+3 500 000 kr.).
2. Studiecirkelverksamhetens omfattning beräknas öka med 5 % (+1 900 000 kr.).

Departementschefen

Det fria och frivilliga folkbildningsarbetet utgör en viktig del av vuxenutbildningen. Studiecirkelverksamheten har också expanderat starkt under de senaste åren. Fr. o. m. nästa år förbättras betingelserna för studiecirkelarna genom ett kraftigt höjt statsbidrag. En konsekvens härav torde bli ökade utgifter under förevärande anslag, vilket enligt min bedömning medför behov av en anslagshöjning med 19,2 milj. kr. Jag har därvid också beaktat belastningen av anslaget under det senaste året.

I prop. 1967: 85 förordades vissa åtgärder, som syftade till att åstadkomma en klarare gränsdragning mellan å ena sidan studiecirkelarna och å andra sidan yrkes-skolornas deltidskurser. Med anledning härav räknar jag med ett ökat medelsbehov under detta anslag på 5,8 milj. kr.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med (38 000 000+19 200 000+5 800 000=) 63 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 63 000 000 kr.

G 7. Bidrag till studieförbund

1966/67 Utgift	6 300 000
1967/68 Anslag	6 400 000
1968/69 Förslag	6 600 000

På de principiella grunder som godtagits av 1963 års riksdag (prop. 1963: 36, SU 74, rskr 190) utgår statsbidrag till de av skolöverstyrelsen godkända studieförbunden (f. n. 12). Bidrag utgår dels till organisationskostnader, dels till kostnader för pedagogisk verksamhet.

Bidraget till organisationskostnaderna skall fördelas mellan studieförbunden med hänsyn dels till utgifterna för studieverksamheten, dels till den bidragsberättigade studiecirkelverksamhetens geografiska spridning. Till de poster som får beaktas vid beräkningen av detta bidrag hör utgifterna för instruktörer och centralt anställd personal — även den personal som sysslar med pedagogiska uppgifter, förbundsledningens lokaler, internationella förbindelser, instruktions- och inspektionsresor, konferenser och studiepropaganda.

Bidraget till pedagogisk verksamhet skall fördelas mellan förbunden i proportion till genomsnittliga antalet statsbidragsberättigade studietimmar under de tre